

Översiktsplan 2040

Den hållbara landsbygdskommunen
med utblick mot 2040

Antagen 21 april 2026

**En växande
landsbygds-
kommun
med närhet,
trygghet och
livskvalitet**

Översiktsplan 2040

Den hållbara landsbygdskommunen med utblick mot 2040

KS/2021:128

Antagen av kommunfullmäktige 2026-04-21 § 26,
beslutet vann laga kraft 2026-05-19.

Översiktsplanen är framtagen på uppdrag av kommunstyrelsen.

Projektgruppen för framtagandet av Översiktsplan 2040 har
bestått av tjänstepersoner inom samhällsbyggnadsförvaltningen
och central förvaltning.

Därutöver har ett stort antal tjänstepersoner från olika förvalt-
ningar och kommunala bolag bidragit med expertkompetens
i en referensgrupp.

Foton, illustrationer, kartor och tabeller är framtagna av
Heby kommun, där inget annat anges.

Omslagsfoto: Conny Sjöström

Innehåll

Inledning

s. 6–34

Processen att ta fram
en översiktsplan s. 8

Läsanvisning s. 11

Trender i omvärlden
som påverkar planeringen s. 12

Mål- och styrdokument s. 14

Beskrivning av kommunen s. 25

Värden och hänsyn

s. 160–231

Riksintresseområden s. 163

Naturvärden s. 184

Kulturmiljövärden s. 196

Jordbruksmark s. 200

Skogsmark s. 203

Landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS) s. 204

Miljö, hälsa och säkerhet s. 205

Utvecklingsinriktning

s. 35–40

Den hållbara landsbygdskommunen s. 36

En hållbar struktur s. 36

Det goda livet s. 37

Nära till vardagen och världen s. 39

Levande landsbygd s. 40

Robusthet och livskraftiga
naturmiljöer s. 40

Planens konsekvenser

s. 232–237

Översiktsplaneförslagets konsekvenser s. 234

Måluppfyllelse av Agenda 2030
och miljömål s. 236

Påverkan på riksintresseområden s. 236

Påverkan på miljökvalitetsnormer s. 237

Användning av mark och vatten

s. 41–155

Planeringsinriktning för en växande
befolkning s. 44

Kommunens två stråk s. 44

Bostadsutveckling s. 45

Landsbygdsutveckling s. 48

Näringsliv och verksamheter s. 50

Kommunal service (offentligt finansierad) s. 53

Fysisk planering för närhet
och livskvalitet s. 60

Kommunikationer s. 63

Teknisk försörjning s. 73

Natur och grönsstruktur s. 84

Tätortsutveckling s. 92

Småorter och övriga utvecklingsområden s. 155

Sammanställning av identifierade utredningsbehov

s. 238–241

Begrepp

s. 242–249

Källförteckning

s. 250–254

Förord

Heby kommun är på många sätt unikt vad det gäller förutsättningar och möjligheter. Vi har sex tätorter som alla präglas av sin särart, från tidigare brukssamhällen och stationssamhällen till mer moderna villasamhällen framväxta under andra halvan av 1900-talet och inte minst ett av Sveriges största e-handelsområden. Däremellan finns flera småorter med attraktiva miljöer och en levande landsbygd som verkligen är en tillgång för kommunen.

I Översiktsplan 2040 spänner kommunen bågen och riktar in sig på en ambitiös befolkningsinriktning på 17 000 innevånare vid planens slutskede. Detta gör vi med en positiv känsla i ryggen av flera års tillväxt och byggnationer. I planen finns en god avvägning mellan områden för verksamheter och bostäder i hela kommunen.

Men en hållbar tillväxt är inte bara bostäder, verksamheter och infrastruktur utan också friluftsliv, kultur och en hållbar utveckling för natur och vatten. I denna moderna plan har dessa perspektiv utvecklats och förtydligats.

Med Översiktsplan 2040 har vi som kommun en möjlighet att planera för en hållbar tillväxt där framtiden tillhör hela Heby kommun.

Per Sverkersson (s)
Kommunstyrelsens ordförande

**Framtiden
tillhör hela
Heby kommun.**

Inledning

- s. 8 **Processen att ta fram
en översiktsplan**
- s. 11 **Läsanvisning**
- s. 12 **Trender i omgivningen
som påverkar planeringen**
- s. 14 **Mål- och styrdokument**
- s. 25 **Beskrivning av kommunen**

Enligt plan- och bygglagen (PBL) ska varje kommun ha en aktuell översiktsplan som omfattar hela kommunen. Översiktsplanen ska ange inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön. I översiktsplanen anges en övergripande riktning för hur kommunen ska utvecklas på lång sikt, men översiktsplanen fungerar också vägledande i beslut här och nu. Tidsperspektivet är ofta mellan 10 och 20 år, denna plan blickar framåt mot år 2040.

I översiktsplanen redovisas grunddragen i den avsedda mark- och vattenanvändningen, hur den bebyggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras, vilken hänsyn som ska tas till allmänna intressen och hur riksintressen och miljö kvalitetsnormer tillgodoses. Allt för att främja en långsiktigt hållbar utveckling.

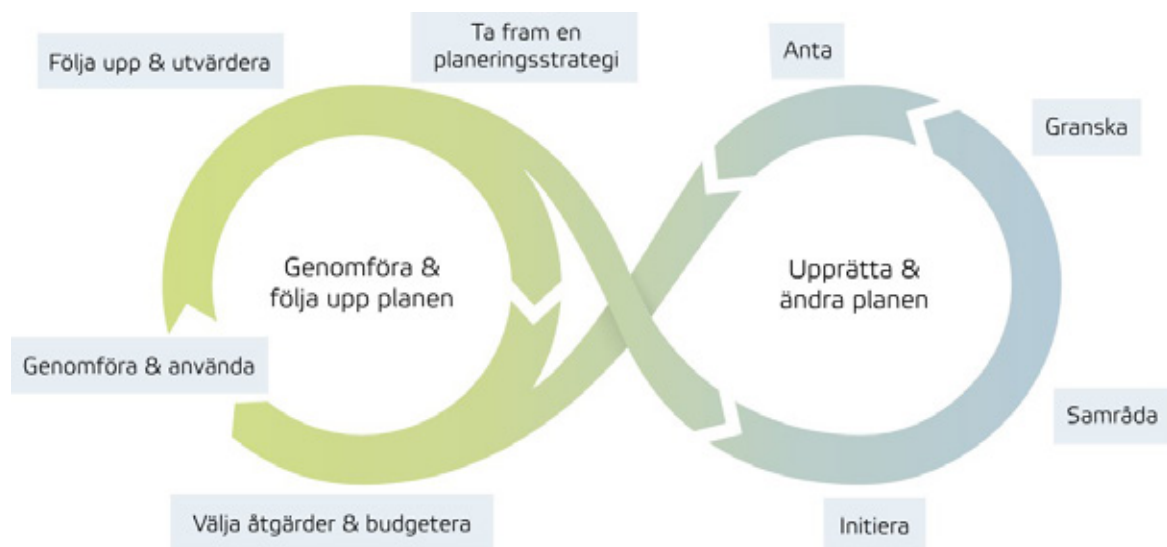
Översiktsplanen är inte juridiskt bindande men vägledande för efterföljande planläggning, lovgivning, tillståndsprövning och andra beslut som rör mark- och vattenanvändningen. Översiktsplanen samordnar olika intressen och underlättar kommunens planering och utbyggnad av infrastruktur, service och bostäder. Översiktsplanen fungerar därmed som kommunens verktyg i den interna handläggningen och i dialogen med andra aktörer i samhällsbyggandet. Planen fungerar också som plattform för kommunens medverkan i den regionala utvecklingsprocessen. Den är också en överenskommelse mellan staten och kommunen kring riksintressena. För att kunna fungera som ett strategiskt dokument är det viktigt att översiktsplanen är väl förankrad bland invånare, företag och andra organisationer. Översiktsplanen antas av kommunens högsta beslutande organ, kommunfullmäktige.

Processen att ta fram en översiktsplan

Processen för att ta fram en översiktsplan regleras i tredje kapitlet i plan- och bygglagen. Första steget är att kommunen tar fram ett förslag till översiktsplan. Därefter tar kommunstyrelsen beslut om samråd. Efter samrådet sammanställs och kommenteras inkomna synpunkter i en samrådsredogörelse.

Sedan bearbetas planförslaget och kommunstyrelsen godkänner granskningshandlingar. Efter granskningen sammanställs inkomna synpunkter som kommenteras i ett särskilt utlåtande.

Om inte inkomna synpunkter under granskningen påkallar ett behov av större revideringar kan kommunstyrelsen godkänna planförslaget varefter kommunfullmäktige kan anta förslaget. Tre veckor efter att det justerade protokollet från kommunfullmäktige har anslagits på kommunens anslagstavla vinner översiktsplanen laga kraft. Därefter är översiktsplanen ett vägledande underlag till den fysiska planeringen.

Figur 1. Processen med den kontinuerliga översiktsplaneringen.
Bild: Boverket (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>)

Så har planförslaget arbetats fram

Kommunstyrelsen i Heby kommun fattade den 2021-12-01 § 253 beslut om att en ny kommunövergripande översiktsplan skulle tas fram. Under hösten 2023 och in i 2024 genomfördes dialoger i tidigt skede med allmänhet, näringsliv och föreningar i kommunen. Dialogen genomfördes

som dialogmöten med workshop med invånare, ett i södra kommundelen i Heby och ett i norra kommundelen i Östervåla. Ett särskilt dialogmöte med workshop hölls med näringslivet i Huddunge. Sedan har föreningslivet givits möjlighet att komma med inspel i en riktad digital enkät. Möjlighet för en bred allmänhet att komma med synpunkter i en digital enkät som ett komplement till de fysiska mötena har också funnits.

Eftersom översiktsplanen har utblick mot 2040 har det varit viktigt att särskilt få in barn och ungas perspektiv i arbetet. En dialog har därför genomförts med barn och unga i form av en elevdialog i skolan om den nya översiktsplanen.

Under perioden 18 november 2024 till och med den 26 januari 2025 genomfördes samråd om förslaget där planförslaget hölls tillgängligt för kommunmedlemmar, myndigheter, sammanlutningar och enskilda med väsentligt intresse av förslaget. Under samrådsperioden genomföres två samrådsträffar i form av öppet hus där allmänheten gavs tillfälle att träffa förtroendevalda och tjänstepersoner för att ställa frågor och diskutera förslaget. De två träffarna hölls i Tärnsjö för norra kommundelen och Vittinge för den södra kommundelen.

Efter samrådets slut sammanställdes samtliga inkomna yttranden i en samrådsredogörelse där kommunen bemöter synpunkterna i yttrandena och beskriver hur synpunkterna eventuellt föranlett revideringar av planförslaget inför granskningsskedet.

Under perioden 21 oktober till och med 21 december 2025 hölls ett reviderat planförslag tillgängligt för granskning. Under granskningsperioden genomfördes två granskningsträffar i form av öppet hus där allmänheten gavs tillfälle att träffa förtroendevalda och tjänstepersoner för att ställa frågor och diskutera förslaget. De två träffarna hölls i Harbo för norra kommundelen och Morgongåva för den södra kommundelen.

Efter granskningens slut sammanställdes samtliga inkomna synpunkter i ett granskningsutlåtande där kommunen bemöter synpunkterna i yttrandena och beskriver hur synpunkterna eventuellt föranlett ytterligare revideringar inför beslut om antagande.

Efter granskningen har kommunstyrelsen godkänt planförslaget och kommunfullmäktige antagit planförslaget. Efter att antagandebeslutet vunnit laga kraft utgör planförslaget Heby kommuns gällande översiktsplan.

Hållbarhetsbedömning

En översiktsplan omfattas av kravet på strategisk miljöbedömning. En strategisk miljöbedömning ska alltid genomföras på planer som kan antas innebära en betydande miljöpåverkan. Syftet med en strategisk miljöbedömning är att integrera miljöaspekter i planering och beslutsfattande så att en hållbar utveckling främjas.

Heby kommun har valt att göra en hållbarhetsbedömning som analyserar planförslagets konsekvenser utifrån samtliga tre hållbarhetsdimensioner, det vill säga ekologiska, sociala och ekonomiska konsekvenser.

Hållbarhetsbedömningen är en fristående bilaga till översiktsplanen. En sammanfattning av hållbarhetsbedömningen görs under avsnittet *Planens konsekvenser*.

Äldre handlingar

Följande planer ersätts i samband med antagandet av denna plan:

- Kommunplan för Heby kommun 2013. Antagen av kommunfullmäktige 2013.

Följande fem delar upphävs:

1. Del 1 Utvecklingsplan för växande Heby kommun
2. Del 2 Översiktsplan för Heby kommun
3. Tematiskt tillägg, Landsbygdsutveckling i strandnära lägen
4. Kartbilaga
5. Miljökonsekvensbeskrivning

Följande plan upphävs i samband med antagandet av denna plan:

- Vindbruksplan. Antagen i kommunfullmäktige 2011.

Följande planer fortsätter att gälla i samband med antagandet av denna plan:

- Fördjupad översiktsplan för Julmyra med omnejd. Antagen av kommunfullmäktige 2007.
- Fördjupad översiktsplan för Morgongåva tätort. Antagen av kommunfullmäktige 2023.

Läsanvisning

Översiktsplan 2040 består av fem kapitel. Översiktsplanen ska läsas tillsammans med de kartor som finns i dokumentet. Till kapitlen *Användning av mark och vatten* och *Värden och hänsyn* finns ställningstaganden som anger kommunens syn i olika frågor. Det är främst dessa ställningstaganden som ligger till grund för den fysiska planeringen vid detaljplanering och vid prövning av bygglov och andra tillstånd, men hela texterna ger vägledning för kommunens fortsatta arbete.

Det första kapitlet *Inledning* beskriver kommunen, vad en översiktsplan är, trender i omvärlden samt mål och styrdokument.

I kapitlet *Utvecklingsinriktning* "Den hållbara landsbygdskommunen" beskrivs kommunens långsiktiga strategi för den fysiska planeringen. Här beskrivs den övergripande utvecklingen av områden, platser och stråk samt viktiga värden att bevara och utveckla. Utvecklingsinriktningen beskrivs genom fem teman som sammanfattar hur kommunen ska utvecklas fram till år 2040.

I kapitlet *Användning av mark och vatten* anges grunddragen för den avsedda användningen av mark- och vattenområdena. I detta kapitel beskrivs översiktsplanens planeringsinriktning för en växande befolkning och de olika tematiska områdena: Kommunens två stråk, Bostadsutveckling, Landsbygdsutveckling, Näringsliv och verksamheter, Kommunal service, Fysisk planering för närhet och livskvalitet, Kommunikationer, Teknisk försörjning, Natur och grönsstruktur. Både dess förutsättningar och hur de avses användas, utvecklas och bevaras anges. I detta kapitel beskrivs även utvecklingen av kommunens tätorter samt kommunens småorter och övriga utvecklingsområden.

I kapitlet *Värden och hänsyn* anges områden med särskilda kvaliteter eller andra förhållanden som det bör tas hänsyn till vid exempelvis detaljplanering och bygglovsprövning. I detta kapitel redovisas hur Heby kommun avser att ta hänsyn till allmänna intressen i den fysiska planeringen. Här redovisas olika typer av värden och hänsynsområden: *Riksintresseområden, Naturvärden, Kulturmiljövärden, Jordbruksmark, Skogsmark* samt *Miljö, hälsa och säkerhet*.

I det sista kapitlet *Planens konsekvenser* görs en sammanfattning av den hållbarhetsbedömning inklusive miljökonsekvensbeskrivning (MKB) som hör till översiktsplanen. Hållbarhetsbedömningen redogör för den betydande miljöpåverkan som översiktsplanens genomförande kan antas medföra samt vilka konsekvenser som översiktsplanen kan antas medföra ur ett socialt och ekonomiskt hållbarhetsperspektiv. Själva hållbarhetsbedömningen finns att ta del av som ett enskilt dokument.

Längst bak i dokumentet finns en sammanställning av identifierade utredningsbehov som lyfts fram i översiktsplanen samt en beskrivning av ett antal begrepp och en källförteckning.

Trender i omvärlden som påverkar planeringen

Heby kommun påverkas av olika trender i omvärlden. Nedan sammanfattas och diskuteras några av de trender som kan förväntas påverka Heby kommuns planering. Sammanfattningen utgår från Heby kommuns omvärldsanalys 2024-2034.

I Sverige och andra nordeuropeiska länder är individuella och frihetliga **värderingar** starkt framträdande och länderna präglas också globalt sett av en hög mellanmänsklig tillit och tillit till samhällsinstitutioner. Individuella och frihetliga värderingar brukar följa samhällsutvecklingen med ny teknologi, minskad fattigdom och urbanisering.

Klimatförändringarna påverkar hela världen. För vår del av världen innebär klimatförändringen främst högre temperaturer med värmeböljor, ökad nederbörd och ökad frekvens av översvämningar. För att svara mot klimatförändringarna har en grön omställning av samhället inletts som bland annat innebär införandet av nya energilösningar, nya transportlösningar, ny grön teknik samt en mer resurssnål konsumtion. Samhällen står inför utmaningar att få fram de resurser som krävs för att hantera klimatförändringarna. Detta kan även få geopolitiska konsekvenser på grund av att det kan finnas oenighet om fördelningen av kostnaderna för att hantera klimatförändringarnas effekter.

Globalisering och frihandel innebär att marknader blir alltmer internationella. Detta har gynnat ekonomisk tillväxt med minskad fattigdom som följd. Globaliseringen har lett till att länder integreras i gemensamma marknader vilket inneburit ett mentalt närmande mellan länder. Men globaliseringen har också lett till ökade klyftor inom länderna samt negativa konsekvenser för miljön och klimatet. Nu finns tecken på att den globaliserade och frihandelsbaserade ekonomin ifrågasätts vilket försvagar förmågan att upprätthålla den internationella ordning som under många år varit rådande i världen. Detta är problematiskt för små handelsberoende länder som Sverige eftersom det riskerar att missgynna vår ekonomi och vårt välstånd.

Den **demografiska utvecklingen** har stor betydelse för den ekonomiska utvecklingen och den sociala strukturen. Detta gäller både globalt, regionalt och lokalt. Som en del av Europa tillhör Sverige en del av världen med en hög andel äldre samtidigt som födelsetalen är låga. Detta leder till en hög efterfrågan på välfärdstjänster och skapar en ökad försörjningskvot där färre förvärvsarbetare måste försörja fler äldre. Den åldrande befolkningen är en trend som även behöver hanteras lokalt på kommunal nivå.

Polariseringen har ökat i diskussionen om identitetsfrågor och frågor om bland annat globalisering, geopolitik och miljö. Här finns också risk för åsiktpolarisering där personliga preferenser får större utrymme i diskussioner och beslutsfattande än fakta och evidens. Polariseringen kan i

förlängningen leda till minskat förtroende för demokratin och de demokratiska institutionerna. Både på global, regional och lokal nivå behöver förmågan att ta hänsyn till och hantera oro och misstro i samhället stärkas.

Skillnaden mellan människor ökar i Sverige vad gäller bland annat inkomst, förmögenhet och hälsa. Även den geografiska skillnaden kring var människor med olika socioekonomiska förutsättningar bor har ökat. Denna **segregation och ojämlikhet** drabbar alla i samhället, inte bara de socialt mest utsatta grupperna. Ökad kriminalitet, färre gemensamma värderingar, lägre tillit, ökad ohälsa och att ansvaret för samhällets gemensamma minskar utsätter samhället för slitningar.

Det pågår en snabb **digital teknikutveckling** vars konsekvenser är i det närmaste oöverblickbara på längre sikt. Rätt använd är denna teknikutveckling till stor hjälp för att lösa problem och skapa nytta och välfärd. Men teknikutvecklingen för också med sig risker och negativa konsekvenser som behöver hanteras. Inte minst utvecklingen av AI (artificiell intelligens), det vill säga teknik som är självgenerande och självgående, ställer mänskligheten i en situation som vi inte stått inför tidigare i vår historia. AI kommer påverka arbetsmarknaden där vi skulle kunna se att hela yrkeskategorier inte längre behövs. Detta liksom andra risker med koppling till AI, såsom exempelvis spridning av desinformation, hur AI påverkar militär förmåga samt den ojämnt fördelade tillgången till tekniken är utmaningar som behöver lösas. Inte minst regleringar behövs för att lyfta fram teknikutvecklingens positiva konsekvenser samtidigt som de negativa konsekvenserna hålls tillbaka.

De senaste åren har vi sett krig i vårt närområde genom Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina. Detta har satt Sverige i en ny **säkerhetspolitisk situation**. Sverige är nu medlem i försvarsalliansen NATO och Sveriges militära förmåga ska stärkas och byggas ut. Medvetenheten om att samhället ska vara rustat för kris och krig har ökat. Samhället är sårbart för allvarliga störningar och det behöver finnas en beredskap för att säkra tillgången på kritiska resurser, som till exempel vatten, mat, medicinsk utrustning och råvaror, även ifall vi drabbas av brist eller störda leveranser. Detta kan göras genom lagerhållning samt att upprätthålla ett livskraftigt svenskt lantbruk och svensk livsmedelsindustri.

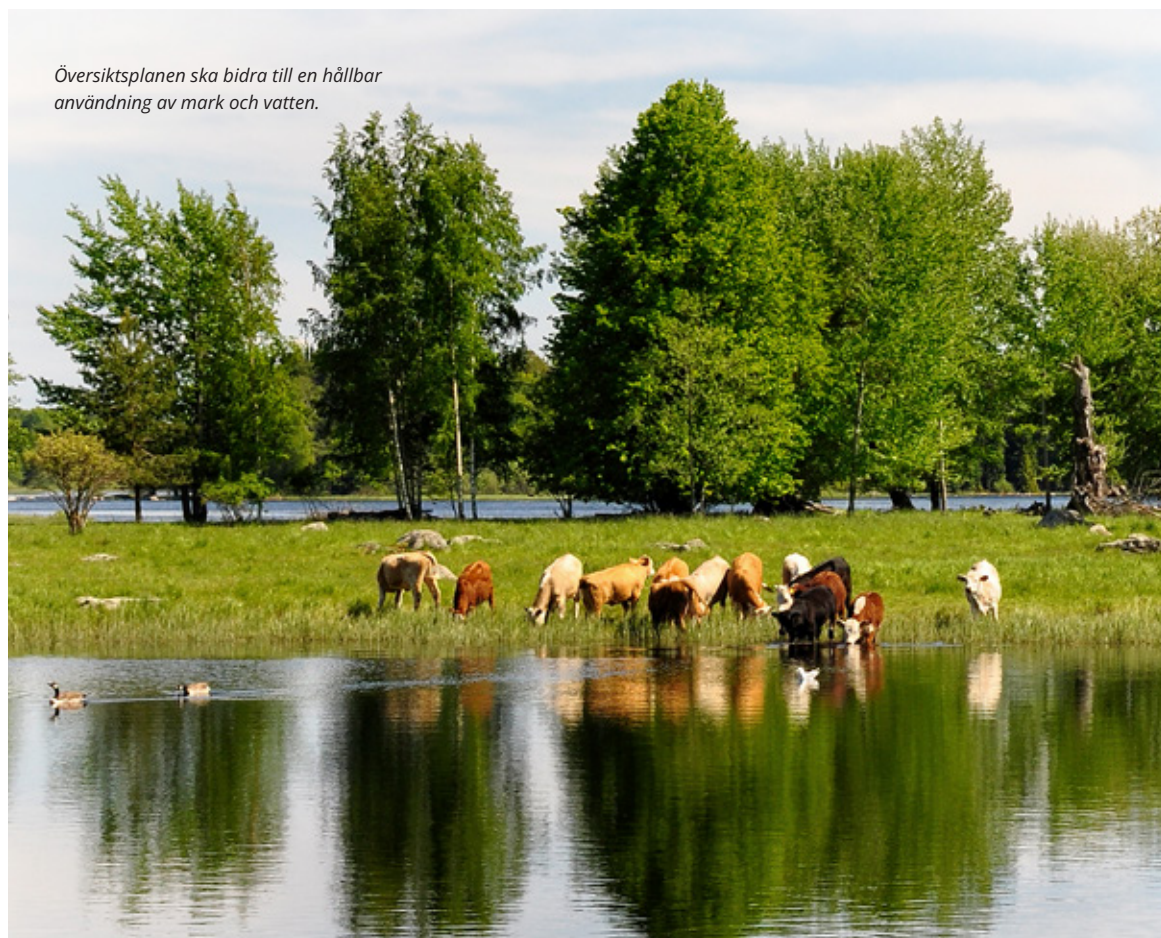
Ungdomar och unga vuxna som anger att de lider av psykiska problem eller inte upplever livet som meningsfullt är en grupp som växer. Ofta anges som orsaker jämförelser i sociala medier kring utseende och livsstil, och stress förknippat med samhällets normer och skola. Mer än var tredje ung man i åldern 18-30 år beskriver sitt liv som meningslöst. I förlängningen kan det leda till större samhällsproblem i framtiden.

Mål- och styrdokument

Det finns ett stort antal internationella, nationella och regionala mål och styrdokument som har bäring på den översiktliga planeringen. Två viktiga utgångspunkter är Agenda 2030 med 17 globala mål för hållbar utveckling och de nationella miljökvalitetsmålen. Andra styrdokument att nämna är nationella klimatmål, nationella folkhälsomål och den regionala utvecklingsstrategin med Agenda 2030-strategi för Uppsala län. Kommunen har själv flera kommunala styrdokument med mål och riktlinjer som påverkar mark- och vattenanvändningen i kommunen.

Översiktsplanen ska bidra till att uppnå de nationella, regionala och kommunala målen som är kopplade till mark- och vattenanvändning. Översiktsplanen förhåller sig till de kommunala mål och styrdokument som finns.

Arbete med att uppdatera, revidera, ersätta och ta fram nya mål och styrdokument är ett kontinuerligt pågående arbete.

Agenda 2030

FN har antagit 17 globala utvecklingsmål, Agenda 2030. Genom dessa mål ska vi till år 2030 uppnå en socialt, miljömässigt och ekonomiskt hållbar utveckling världen över. Agenda 2030 syftar till att utrota fattigdom och hunger, förverkliga de mänskliga rättigheterna för alla, uppnå jämställdhet och egenmakt för alla kvinnor och flickor samt säkerställa ett varaktigt skydd för planeten och dess naturresurser.

Agenda 2030 tydliggör att hållbar utveckling är avgörande för vår gemensamma framtid och att alla tre dimensionerna av hållbar utveckling, den ekonomiska, den miljömässiga och den sociala, måste samverka. Målen är integrerade och odelbara.

Samtliga mål i Agenda 2030 är vägledande för en hållbar utveckling för Heby kommun. De mål som listas nedan är de som berör utvecklingen i Heby kommun.

Figur 2. Agenda 2030, de 17 globala målen.

Mål 1 - Ingen fattigdom

Att fattigdom omfattar fler dimensioner än den ekonomiska. Fattigdom innebär bland annat även brist på frihet, makt, inflytande, hälsa, utbildning och fysisk säkerhet

Mål 2 - Ingen hunger

Att avskaffa hunger, uppnå tryggad livsmedelsförsörjning och förbättrad nutrition samt främja ett hållbart jordbruk

Mål 3 - God hälsa och välbefinnande

Att säkerställa hälsosamma liv och främja välbefinnande för alla i alla åldrar

Mål 4 - God utbildning för alla

Att säkerställa en inkluderande och likvärdig utbildning av god kvalitet och främja livslångt lärande för alla

Mål 5 - Jämställdhet

Att uppnå jämställdhet och alla kvinnors och flickors egenmakt

Mål 6 - Rent vatten och sanitet för alla

Att säkerställa tillgången till och en hållbar förvaltning av vatten och sanitet för alla

Mål 7 - Hållbar energi för alla

Att säkerställa tillgång till ekonomiskt överkomlig, tillförlitlig, hållbar och modern energi för alla

Mål 8 - Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt

Att verka för varaktig, inkluderande och hållbar ekonomisk tillväxt, full och produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor för alla

Mål 9 - Hållbar industri, innovationer och infrastruktur

Att bygga motståndskraftig infrastruktur, verka för en inkluderande och hållbar industrialisering samt främja innovation

Mål 10 - Minskad ojämlikhet

Att minska ojämlikheten inom och mellan länder

Mål 11 - Hållbara städer och samhällen

Att städer och bosättningar ska vara inkluderande, säkra, motståndskraftiga och hållbara

Mål 12 - Hållbara konsumtion och produktion

Att säkerställa hållbara konsumtions- och produktionsmönster

Mål 13 - Bekämpa klimatförändringen

Att vidta omedelbara åtgärder för att bekämpa klimatförändringarna och dess konsekvenser

Mål 15 - Ekosystem och biologisk mångfald

Att skydda, återställa och främja ett hållbart nyttjande av landbaserade ekosystem, hållbart bruka skogar, bekämpa ökenspridning, hejda och vrida tillbaka markförstöringen samt hejda förlusten av biologisk mångfald

Mål 16 - Fredliga och inkluderande samhällen

Att främja fredliga och inkluderande samhällen för hållbar utveckling, tillhandahålla tillgång till rättvisa för alla samt bygga upp effektiva och inkluderande institutioner med ansvarsutkrävande på alla nivåer

Hållbar utveckling

År 1987 tog FN fram Brundtlandsrapporten där hållbar utveckling definieras som "en utveckling som tillfredsställer dagens behov, utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov". En hållbar utveckling bygger på samspelet mellan ekologiska, sociala och ekonomiska aspekter.

Den ekologiska hållbarheten handlar bland annat om biologisk mångfald, kulturhistoriska värden och hushållning med naturresurser som till exempel jordbruksmark. Människans användning av naturresurser och energi måste anpassas till naturens villkor och till att långsiktigt bevara de ekosystemtjänster som naturen erbjuder. Den sociala hållbarheten handlar bland annat om trygghet, gemenskap och delaktighet men även om tillgängliga samhällen för alla, god boendemiljö med tillgång till grönområden, möjlighet att välja olika boendeformer och god tillgång till service. Den ekonomiska hållbarheten handlar bland annat om sysselsättningsgrad, attraktivitet för boende och företag, ekonomisk tillväxt samt rättvis fördelning av levnadsstandard.

Heby kommun ska ta sitt ansvar för att möjliggöra hållbar utveckling. Med utgångspunkt i bland annat Agenda 2030 med de globala utvecklingsmålen ska hållbarhet genomsyra hela den fysiska planeringen. För att samhällsutvecklingen ska vara hållbar med livskvalitet som följd är utmaningen att hitta en balans mellan de tre hållbarhetsaspekterna.

Barnkonventionen och barnperspektivet

Konventionen om barnets rättigheter, barnkonventionen, antogs av FN:s generalförsamling 1989. Barnkonventionen består av 54 artiklar varav artiklarna 1-42, de så kallade sakartiklarna, gäller som svensk lag sedan 1 januari 2020.

Fyra av dessa artiklar är grundläggande principer som alltid ska beaktas när det handlar om frågor som rör barn:

- Artikel 2 Alla barn har samma rättigheter och lika värde
- Artikel 3 Barnets bästa ska beaktas vid alla beslut som rör barn
- Artikel 6 Alla barn har rätt till liv och utveckling
- Artikel 12 Alla barn har rätt att uttrycka sin mening och få den respekterad

Europeiska unionen

Sverige är ett av Europeiska unionens (EU) 27 medlemsländer. Unionens övergripande mål är att främja fred, grundläggande värden såsom frihet, demokrati och jämlikhet samt folkens välfärd. Medlemsländerna samarbetar i att upprätthålla en gemensam inre marknad med fri rörlighet för varor, tjänster, personer och kapital. Samarbetet inom unionen spänner också över områden som exempelvis brottsbekämpning, miljöfrågor och flyktingpolitik.

Medlemsländerna beslutar tillsammans om nya EU-lagar som obligatoriskt ska gälla i alla EU-länder. Sverige har därför många lagar med ursprung i EU-lagstiftning.

Alla medlemsländer betalar en årlig avgift till unionen. Dessa pengar fördelas sedan till samtliga medlemsländer. De pengar som Sverige får tillbaka går bland annat till forskning, klimatarbete, regional utveckling och jordbruksstöd.

Nationella mål- och styrdokument

Nationella miljökvalitetsmål

En viktig utgångspunkt för all planering i Sverige är de nationella miljökvalitetsmålen. Målen ska säkerställa en hållbar tillväxt på nationell nivå – och för att de nationella ambitionerna ska kunna uppnås måste alla regioner och kommuner bedriva ett genomtänkt miljöarbete på respektive nivå.

De svenska miljömålen är: begränsad klimatpåverkan, frisk luft, bara naturlig försurning, giftfri miljö, skyddade ozonskikt, säker strålmiljö, ingen övergödning, levande sjöar och vattendrag, grundvatten av god kvalitet, hav i balans samt levande kust och skärgård, myllrande våtmarker, levande skogar, ett rikt odlingslandskap, storlagen fjällmiljö, god bebyggd miljö och ett rikt växt- och djurliv.

Figur 3. Sveriges 16 miljömål

Det miljömål som har störst relevans för översiktsplanen och fysisk planering är *God bebyggd miljö*. Målet är brett och kan innefatta till exempel:

- Bevarade natur- och kulturmiljöer
- Att människor inte utsätts för buller, gifter och risker
- Att avfall hanteras tillfredställande
- Närhet till grönytor och rekreationsmiljöer
- Närhet till skolor, service och kollektivtrafik
- Trygghet
- Tillgänglighet
- Estetiskt tilltalande miljöer

Att en god och hälsosam livsmiljö skapas, eller bevaras, är helt enkelt en grundförutsättning vid all planering och målet kan därför beskrivas som en slags portalparagraf för den översiktliga planeringen. Kommunen behöver bevaka de här frågorna i många processer, till exempel vid planering och lov- och tillståndsgivning. Genom att göra det främjas en hållbar utveckling.

Nationella klimatmål

Sveriges klimatpolitiska ramverk består av en klimatlag, klimatmål och ett klimatpolitiskt råd. Det långsiktiga målet innebär att Sverige inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären senast år 2045, för att därefter uppnå negativa utsläpp. Syftet med ramverket är att skapa en tydlig och sammanhängande klimatpolitik för att säkerställa långsiktiga förutsättningar för näringsliv och samhälle att genomföra den omställning som krävs för att Sverige ska nå sina klimatmål. Ramverket är utformat på ett sätt som ska klara av politiska förändringar. Det klimatpolitiska ramverket är en nyckelkomponent i Sveriges ansträngningar att leva upp till Parisavtalet.

Klimatmålen består av ett antal delmål:

- Sverige ska senast år 2045 ha nettonollutsläpp jämfört med 1990. Minst 85 procent av reduktionen av utsläpp ska ske i Sverige.
- Sveriges utsläpp av växthusgaser ska år 2030 vara 63 procent lägre jämfört med 1990.
- Sveriges utsläpp för inrikes transporter exklusive inrikesflyg ska år 2030 vara 70 procent lägre jämfört med 2010.
- Sveriges energianvändning ska år 2030 vara 50 procent mer effektiv jämfört med 2005.
- Sveriges elproduktion ska år 2040 vara 100 procent fossilfri.

Om Parisavtalet

Parisavtalet är ett globalt klimatavtal som trädde i kraft 2016 och är kopplat till FN:s klimatkonvention UNFCCC. Avtalet syftar till att begränsa den globala uppvärmningen genom att minska utsläppen av växthusgaser. Parisavtalet fastslår att den globala temperaturökningen ska hållas väl under 2 grader Celsius och man ska sträva efter att begränsa den till 1,5 grader Celsius. Avtalet handlar vidare om att öka förmågan att anpassa sig till negativa effekter, och att hantera skador och förluster som uppstår till följd av klimatförändringarna.

Nationella folkhälsopolitiska mål

Det nationella övergripande målet för folkhälsopolitiken är att skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa på lika villkor för hela befolkningen. Folkhälsopolitiken ska skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation.

Det övergripande folkhälsomålet och de tillhörande målområdena gäller för alla aktörer i Sverige, statliga, regionala och kommunala.

De åtta målområdena för folkhälsopolitiken är:

1. Det tidiga livets villkor
2. Kunskaper, kompetenser och utbildning
3. Arbete, arbetsförhållanden och arbetsmiljö
4. Inkomst och försörjningsmöjligheter
5. Boende och närmiljö
6. Levnadsvanor
7. Kontroll, inflytande och delaktighet
8. En jämlik och hälsofrämjande hälso- och sjukvård

Regionala mål- och styrdokument

Regional utvecklingsstrategi med Agenda 2030-strategi för Uppsala län (Region Uppsala)

Alla regioner ska ta fram regionala utvecklingsstrategier (RUS). Uppsala läns RUS sträcker sig fram till år 2024 och anger och beskriver ett flertal prioriterade områden för samhällsplaneringen med målet att länet ska kunna utvecklas på ett hållbart sätt. I RUS listas ett antal områden såsom inom- och mellanregional samverkan, hälsa, ett inkluderande samhälle, utbildning, sysselsättning, tillgängliga och hållbara transporter, attraktiva och säkra livsmiljöer, livskraftiga naturmiljöer, en hållbar livsmedelsförsörjning, kompetensförsörjning samt innovation och hållbar tillväxt.

Visionen för Uppsala län är: Ett gott liv i en nyskapande och hållbar kunskapsregion med internationell lycka. Länets vision konkretiseras i tre strategiska utvecklingsområden för länet: En region för alla, En hållbart växande region och En nyskapande region. Som en av regionens kommuner ska Heby kommun bidra till att strategin förverkligas.

I RUS finns beskrivet att regionen ska undersöka hur en regional samhällsplanering kan och bör utvecklas i länet. Syftet är att belysa hur planeringsfrågor bör beaktas i ett större geografiskt, miljömässigt och ekonomiskt sammanhang utan att det kommunala självstyret begränsas. Utredningen är också tänkt att belysa hur en regional samhällsplanering kan synliggöra regionala och storregionala samband och beroenden, kan stärka samspelet mellan länets olika delar, mellan stad och land och med omkringliggande geografier. Exempel på samband är fysiska strukturer för bebyggelse, näringsverksamhet och anläggningar, regionala och delregionala kärnor, natur-, grön- och rekreationsområden, vattenförsörjning, kulturarv, infrastruktur för transporter liksom strukturer som minskar sårbarhet och klimatpåverkan.

Under 2024 inleddes ett arbete med att ta fram en ny regional utvecklingsstrategi som planeras antas under första halvåret 2026.

Färdplan och hållbarhetslöften i Uppsala län

Länsstyrelsen i Uppsala län arbetar med åtgärdsprogram för miljömål genom Färdplan för ett hållbart län. Färdplanen bidrar till att uppnå de nationella miljömålen genom en planerad serie av fyra regionala åtgärdsprogram som tas fram i bred samverkan med länets aktörer.

Varje åtgärdsprogram samlar prioriterade åtgärder för länets aktörer inom ett temaområde. Programmens temaområden är: minskad klimatpåverkan, ekosystem och biologisk mångfald, vatten och samhällsutveckling.

Åtgärdsprogrammen har fyraåriga genomförandeperioder och omfattar samtliga svenska

miljömål som länet berörs av. För att stärka och synliggöra genomförandet av färdplanens åtgärdsprogram har kommunen undertecknat hållbarhetslöften och därmed åtagit sig att genomföra ett antal åtgärder ur samtliga av åtgärdsprogrammen.

Länsplan för regional transportinfrastruktur i Uppsala län 2022–2033 (Region Uppsala)

Länsplanen är tillsammans med Trafikverkets nationella plan en del av den långsiktiga planeringen av investeringar på den statliga infrastrukturen. I Uppsala län är det Region Uppsala som har uppdraget att upprätta och fastställa länsplanen. Länsplanen för Uppsala län ska bidra till att uppfylla mål på såväl nationell som regional nivå. Planen tar sin utgångspunkt i den regionala utvecklingsstrategin (RUS), nationella transportpolitiska mål samt de fokusområden som regeringen lyfter fram direktiv och proposition. Länsplanen revideras vart fjärde år.

Regionalt trafikförsörjningsprogram för Uppsala län 2020–2030 (Region Uppsala)

Trafikförsörjningsprogrammet redovisar behovet av regional kollektivtrafik i länet samt mål för kollektivtrafikförsörjningen. Trafikförsörjningsprogrammet är kollektivtrafikmyndighetens övergripande styrdokument och anger mål och strategier för kollektivtrafikens utveckling. Målen i trafikförsörjningsprogrammet bygger på tre nyttoperspektiv för samhället, medborgaren och resenären. Kollektivtrafiksystemet ska vara effektivt, jämlikt och attraktivt.

ÖMS 2050

Regionerna i östra Mellansverige (ÖMS) samverkar för att kunna dra nytta av varandras styrkor och utvecklas optimalt. De sju länen Stockholm, Uppsala, Gävleborg, Västmanland, Örebro, Södermanland och Östergötland utgör en i flera avseenden sammanlänkad enhet med en gemensam marknad för arbete, utbildning och bostäder. Regionerna inom ÖMS-samarbetet har tagit fram en gemensam strategi under namnet ÖMS 2050.

Den strategiska inriktningen i ÖMS 2050 innebär att:

- Integrera arbets-, utbildnings- och bostadsmarknaderna.
- Verka för en koncentrerad, tät och sammanhållen bebyggelse i de bästa kollektivtrafiklägena.
- Länka samman de regionala huvudorterna genom tvärförbindelser.
- Stärka ÖMS internationella kopplingar och förbindelser med andra storstadsregioner som Helsingfors, Oslo och Öresund.
- Säkra en resurseffektiv och hållbar godsförsörjning.

Storregional samverkan inom En Bättre Sits

En Bättre Sits är ett transportpolitiskt samarbete mellan de sju länen Stockholm, Uppsala, Västmanland, Örebro, Sörmland, Östergötland och Gotland. Arbetet koordineras av Mälardalsrådet, med Mälardalsrådets styrelse som formell ägare. Förankring och ledning sker genom politiska

styrgrupper. Genom samverkan och gemensamma prioriteringar önskar man säkerställa att nationella investeringar hamnar inom Stockholm-Mälardalsregionen. Arbetet resulterar i storregionala systemanalyser med ett flertal tillhörande rapporter.

Kommunala mål- och styrdokument

Heby kommun har tagit fram en vision som sammanfattar målbilden för kommunens utveckling: *Heby kommun – en växande landsbygdskommun med närhet, trygghet och livskvalitet.*

Översiktsplanen, liksom övriga styrdokument, ska bidra till att visionen nås.

Nedan listas ett urval av kommunala styrdokument med relevans för översiktsplanen:

- *Planeringsstrategi*
I strategin bedömer kommunen i vilken utsträckning den gällande översiktsplanen är aktuell samt tar ställning till kommunens fortsatta arbete med översiktsplaneringen.
- *Hållbar struktur i en växande kommun*
I dokumentet framgår långsiktiga principer för lokalisering av kommunal service i kommunen.
- *Styrdokument för krisberedskap i Heby kommun, mandatperioden 2023-2026*
I dokumentet ges en strategisk inriktning för arbetet med kommunens krisberedskap.
- *Nödvattenplan*
I planen klargörs hur dricksvattenleveranser säkerställs i det fall den ordinarie dricksvattenförsörjningen slås ut.
- *Avfallsplan 2020-2030 (Vafabmiljö)*
I planen beskrivs på strategisk nivå hur avfallet som uppstår i regionen ska hanteras i enlighet med avfallshierarkin.
- *Energiplan med klimatstrategi 2011*
I planen redogörs för hur kommunen kan minska sin egen klimatpåverkan samt hur kommunen kan bidra till en hållbar samhällsutveckling, både inom kommunens geografiska område såväl som inom kommunorganisationen. Energiplanen bidrar till att nå de nationella, regionala och lokala klimatmålen samt har även en tydlig koppling till kommunikationer, sysselsättning och näringslivsutveckling.
- *Kulturmiljöprogram*
I programmet beskrivs värdefull kulturhistorisk bebyggelse i kommunen samt redovisas förslag på förhållningssätt kring hur kulturhistorik bebyggelse ska hanteras i den fysiska

planeringen. Programmet är ett kunskapsunderlag som riktar sig både till en bred allmänhet och till kommunens egen organisation.

- *Näringslivsstrategi*
I strategin redovisas en samlad strategi för kommunens arbete med näringsliv, turism och besöksnäring samt landsbygdsutveckling.
- *Inriktningsmål 2024-2027*
I dokumentet redogörs för ett antal målbilder som kommunfullmäktige vill att kommunen ska uppnå i ett långsiktigt perspektiv. Inriktningarna ska peka ut vilka resultat man vill att styrelse och nämnder ska uppnå och vilken riktning man ska röra sig mot.
- *Riktlinjer för bostadsförsörjning 2018-2022 med utblick 2030*
I Riktlinjerna redogörs för kommunens mål för bostadsbyggande och utveckling av bostadsbeståndet, kommunens planerade insatser för att nå uppsatta mål samt hur kommunen har tagit hänsyn till nationella och regionala mål, planer och program som är av betydelse för bostadsförsörjningen.
- *Skolplan*
I planen redovisas en riktning för styrningen och arbetet inom utbildningsverksamheten i kommunen.
- *Vatten- och avloppsplan*
I planen redogörs för kommunens planering av vatten- och avloppsverksamheten (VA) i kommunen. Det omfattar planering för befintliga verksamhetsområden för VA, planering för nya verksamhetsområden för VA samt planering för områden med enskilda VA-lösningar.
- *Vattentjänstplan*
I planen redogörs för kommunens långsiktiga planering av hur behovet av allmänna vattentjänster ska tillgodoses i kommunen samt kommunens bedömning av vilka åtgärder som behöver vidtas för att de allmänna vatten- och avloppsanläggningarna ska fungera vid en ökad belastning på grund av skyfall.

Under avsnittet *Sammanställning av identifierade utredningsbehov* sammanfattas de utredningsbehov som identifierats i översiktsplanen och som kommunen har för avsikt att arbeta vidare med.

Beskrivning av kommunen

Heby kommun ligger i ett område beläget mellan södra Norrlands skogslåmland och Mälardalens slättbygd. Höjden varierar mellan Tämnares vattenyta 30 meter över havet till Tallmossens 118 meter som även är landskapet Upplands högsta punkt. Ett markant inslag i landskapsbilden är Dalkarlsåsen (del av Enköpingsåsen) som löper genom kommunen i nord-sydlig riktning.

Kommunens berggrund domineras av urbergsgraniter men det finns också urbergskalk i ett väst-östligt stråk söder om linjen Enåker-Huddunge-Harbonäs samt grönsten i spridda förekomster. Kommunens areal är 1 232 kvadratkilometer varav 69 procent skog, 16 procent jordbruksmark (åker- och betesmark), 4 procent bebyggd och anlagd mark, 6 procent övrig mark samt 5 procent vattenområden.

Heby kommun är en av Uppsala läns åtta kommuner tillsammans med kommunerna Uppsala, Knivsta, Håbo, Enköping, Tierp, Älvkarleby och Östhammar.

Heby kommun har ett strategiskt läge med goda kommunikationsmöjligheter till Uppsala, Sala, Västerås och Enköping. Kommunens norra grannkommuner Gävle och Sandviken nås via väg 56 och 272. Förbindelserna till Arlanda och Stockholm är också goda. Genom kommunen går järnvägen Dalabanan, riksvägarna 56 och 72 samt de primära länsvägarna 254 och 272.

I kommunen ingår tätorterna Heby, Östervåla, Morgongåva, Tärnsjö, Vittinge och Harbo samt småorterna Runhällen, Huddunge, Haga och Vansjö. Kommunen hade i december 2025 cirka 14 300 invånare varav cirka 60

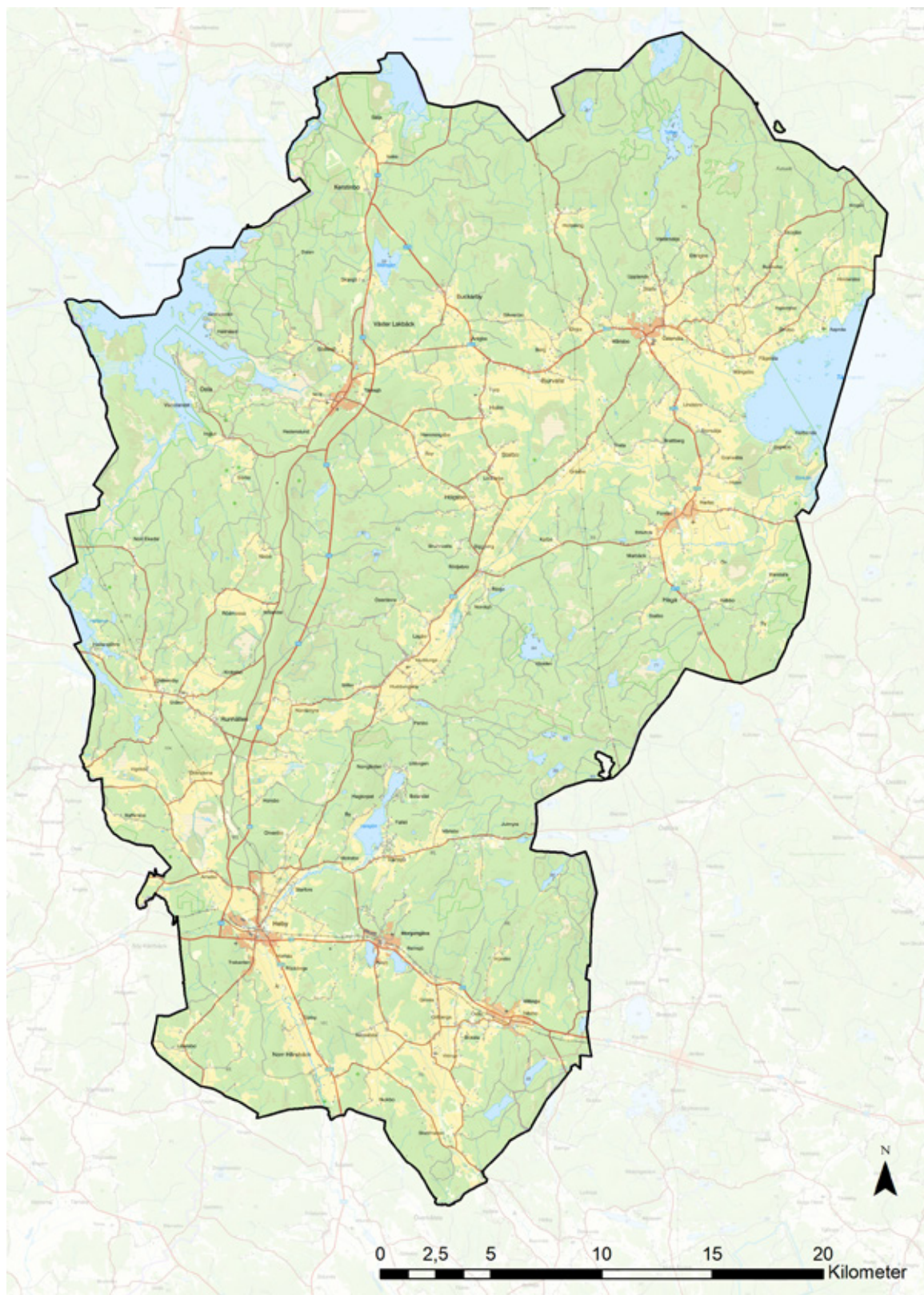
procent bor i tätort och cirka 40 procent bor på landsbygden utanför tätorterna.

Heby kommuns struktur med sex relativt jämnstora tätorter är karaktäristisk. Man kan se en uppdelning av kommunen i en nordlig och en sydlig del där den nordliga kommundelen omfattar tätorterna Harbo, Östervåla och Tärnsjö och där den sydliga kommundelen omfattar tätorterna Vittinge, Morgongåva och Heby. Sammantaget så framstår Heby kommun som en landsbygds-kommun med en utpräglad decentraliserad samhällsstruktur.

Befolkningsutveckling

Kommunen har sedan 2013 fram till 2025 haft en positiv årlig befolkningsutveckling med undantag för 2023 och 2025 då kommunen upplevde en årlig befolkningsminskning. Kommunen har sedan 2013 ökat med cirka 800 personer. Ökningen beror främst på att det generellt flyttar in fler människor till kommunen än det flyttar ut.

Inflyttningen kommer till största del från övriga Sverige. Inflyttningen från utlandet utgjorde år 2025 cirka 7 procent av det totala antalet inflyttare. Av inflyttare från övriga Sverige kom 2025 cirka 40 procent från övriga kommuner i Uppsala län. På grund av kommunens geografiska läge finns det skäl att anta att de resterande inflyttarna från övriga Sverige i stor utsträckning flyttar in från kommuner i Västmanlands och Stockholms län. Samma mönster vad gäller fördelningen av inflyttare går igen även på utflyttare. Ser man på perioden 2023-2025 kan man konstatera att de mest flyttbenägna, både vad gäller utflyttare och inflyttare, är personer i åldrarna 20-34 år.

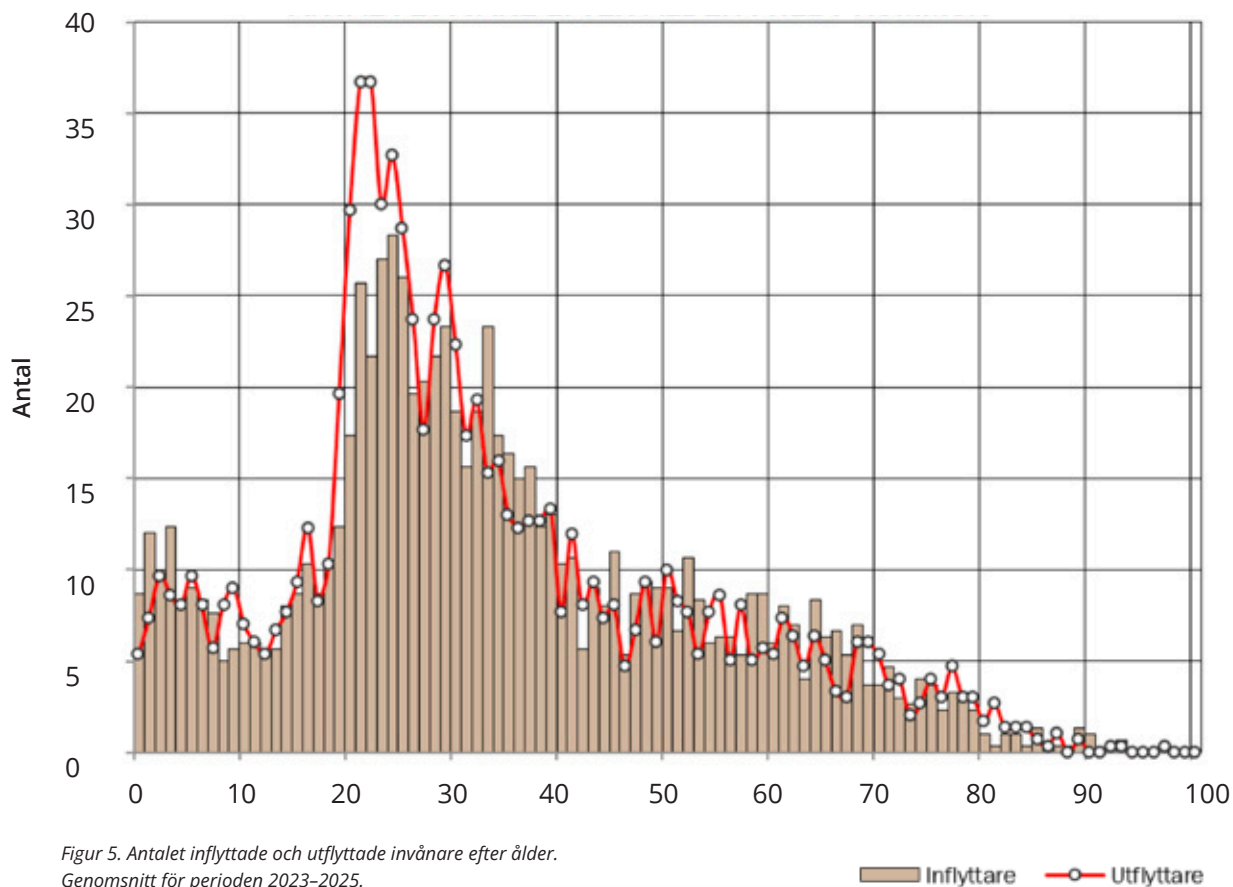
Karta 1. Heby kommun

Invånare totalt, antal

Figur 4. Befolkningsutveckling i Heby kommun år 2000-2025

Antal flyttare efter ålder i Heby kommun

Figur 5. Antalet inflyttade och utflyttade invånare efter ålder. Genomsnitt för perioden 2023-2025.

Bostadsbestånd

I Heby kommun finns det cirka 6 900 bostäder varav cirka 320 specialbostäder. Av dess utgör småhus den största delen på knappt 5000 bostäder. Bostäderna i flerbostadshus uppgår till cirka 1600 varav cirka 1100 är hyresrätter och cirka 450 är bostadsrätter.

I Heby kommun finns ca 1 700 fritidshus.

Arbetspendling

Heby kommun har en omfattande arbetspendling där cirka 50 procent av kommunens sysselsatta människor i åldern 15-74 år pendlar ut ur kommunen på dagarna. Cirka hälften av alla jobb i Heby kommun innehas av personer som pendlar in till kommunen.

Pendlingsrelationen är starkast till och från Uppsala och Sala kommuner. I mindre skala finns även tydliga strömmar till Stockholm, Enköping och Västerås kommuner.

Inpendling

Sala (780)
Uppsala (550)
Västerås (110)
Enköping (70)
Tierp (60)

Heby kommun

Utpendling

Uppsala (1820)
Sala (490)
Stockholm (200)
Enköping (170)
Västerås (140)

Figur 6. De viktigaste relationerna för arbetspendling på kommunnivå till och från Heby kommun.

Heby kommun i regionen

Karta 2. Heby kommuns läge i regionen.

Inom den översiktliga planeringen finns ett antal frågor som kräver regional eller mellan-kommunal samverkan. Nedan listas ett antal sådana frågor.

Samverkan för näringslivet

Regional samverkan i länet inom näringslivsfrågor sker med Handelskammaren i Uppsala (del av Stockholms handelskammare), Svenskt Näringsliv, Region Uppsala och Länsstyrelsen. Heby kommun är också medlem i Stockholm Business Alliance (SBA) som består av ett femtiotal medlemskommuner i östra Mellansverige. SBA drivs med uppdrag inom verksamhetsområdena företagsklimat, investeringsfrämjande verksamhet samt internationell marknadsföring.

Järnvägen och vägarna

Heby kommun är en utpendlingskommun, där särskilt pendlingen till Uppsala och Sala har stor betydelse. Men kommunen blir alltmer integrerat i Stockholms arbetsmarknadsregion och Mälardalsregionen i stort. Detta kräver samarbete regionalt och flera mellankommunala samarbeten. Även om infrastrukturen med Dalabanan fungerar bra, så finns det alltid anledning att se över trafiken, inte minst den regionala tågtrafiken som kräver robusthet för att utgöra

ett attraktivt alternativ för pendlare. Kommunen vill särskilt betona betydelsen av samarbete med berörda aktörer för att förverkliga kapacitetshöjande åtgärder på Dalabanan och ett tågstopp i Vittinge så snabbt som möjligt.

Det finns också behov att samarbeta regionalt när det gäller att påverka statens satsningar på vägtrafiken. I det stora hela gynnas Heby kommun av statens pågående satsningar på de regionala vägarna. Ett exempel är satsningen på att bygga om väg 56 och 72 mellan Heby och Sala till mötesfri landsväg. Den ombyggnaden kommer, förutom att gynna godstransporter också gynna och underlätta pendling i stråket (Västerås-) Sala - Heby (-Morgongåva och Vittinge).

I den regionala planeringen för laddinfrastruktur så anges att 20 snabbladdare för elfordon behövs i Heby kommun år 2030. Med snabbladdning menas laddning som sker med effekter högre än 22 kW.

Mälardalsrådet

Regionerna och kommunerna i Stockholms län, Sörmlands län, Örebro län, Uppsala län och Västmanlands län är medlemmar i *Mälardalsrådet* som är en plattform för strategisk samverkan utifrån en sammanhållen arbetsmarknads-, utbildnings-, bostads- och transportregion och en stark kunskapsregion. Mälardalsrådet driver och medverkar i ett flertal samverkansarbeten. Nedan listas några av dem:

- *En Bättre Sits*: Ett transportpolitiskt samarbete mellan de fem länen i Mälardalsrådet samt Östergötland och Gotland som syftar till en uppnå en sammanhållen, hållbar region med infrastruktur och kollektivtrafik som underlättar människors vardag och stärker näringslivet.
- *En Bättre matchning*: Ett samarbete mellan nio regioner för att öka matchning mellan utbildningsutbudet hos högskolan och yrkeshögskolan och Stockholm-Mälardalens arbetsmarknadsbehov.
- *Godstransportrådet*: Mälardalsrådet och Trafikverket har bildat ett råd för att utveckla godstrafiken i Stockholm-Mälardalen. Fokus finns på dialog med näringsliv, akademi, myndigheter och politik samt omställningen mot mer hållbara transporter.

Energi

El- och energiförsörjning är en grundläggande förutsättning för att bo, leva och verka. Heby kommuns utvecklingsmöjligheter i form av framtida etableringar av verksamheter och utökat bostadsbestånd är avhängigt elförsörjning och elnätscapacitet. Tillräcklig elförsörjning är en förutsättning för den gröna omställningen och elanvändningen förväntas öka dramatiskt.

Hebys elnät är beroende på det nationella och regionala elnätet. Utbyggnad och utbyte sker i det regionala nätet och för Heby kommun kommer en effektförstärkning 2027 av regionnätet.

Elkapaciteten är en utmanande fråga för hela länet och arbete för att förstärka elnätet pågår. Samverkan i energi- och klimatfrågor sker främst genom elnätsbolagen, länsstyrelsen, Region Uppsala och Energikontoret i Mälardalen AB.

Nya verksamhetsområden

Nya utpekade verksamhetsområden i Heby kommun får påverkan utanför kommunen och regionen. Nya verksamhetsetableringar skapar arbetstillfällen och ger därmed spridningseffekter utanför kommunen. Morgongåva har utvecklats till ett kluster för e-handelslogistik och har goda förutsättningar att utvecklas vidare och stärka sin position. I takt med utvecklingen av nya verksamheter behöver tillgängligheten till och från dessa säkerställas i mellankommunala och regionala samarbeten om exempelvis transporter, kollektivtrafik och elförsörjning.

Utbyggnad av bostäder

Tillkomsten av nya bostäder får en mellankommunal och regional påverkan. Heby kommun är en del av en större bostadsmarknad där möjligheten till pendling innebär att man kan bo i Heby kommun och arbeta i en annan kommun eller region eller vice versa. Nya bostäder i Heby kommun bidrar därmed till bostadsförsörjningen i ett regionalt perspektiv.

Vård och omsorg

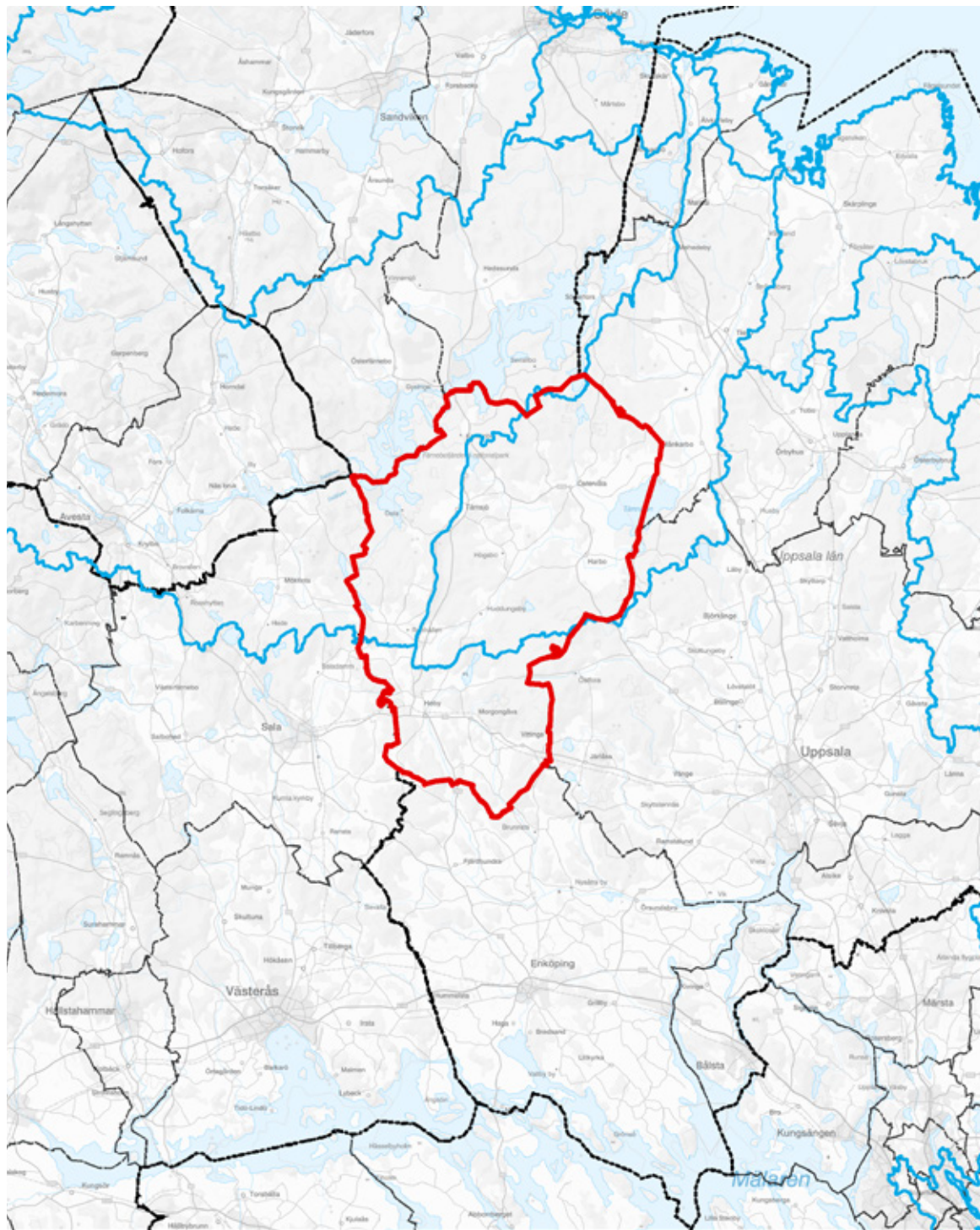
I Uppsala län är ansvaret för hälso- och sjukvården delat mellan Region Uppsala och kommunerna. Region Uppsala ansvarar för huvuddelen av hälso- och sjukvården, inklusive specialistvård och viss primärvård, medan kommunernas ansvar för primärvården i form av hemsjukvård enligt hälso- och sjukvårdslagen. För att tydliggöra ansvarsfördelningen och skapa en mer sammanhållen vård och omsorg samarbetar Region Uppsala och kommunerna genom olika överenskommelser. Samtidigt pågår en omställning av svensk hälso- och sjukvård för att skapa en nära vård som bättre möter invånarnas behov, vilket innebär att en större del av vården i framtiden kommer att ges i hemmen.

Besöksnäring

Besöksnäringen kan genom samverkan öka utvecklingsmöjligheterna och ges bättre förutsättningar för tillväxt. Exempel är satsningar på gemensam marknadsföring, samverkansprocesser, nätverksarbete och kompetensutveckling. Sammantaget kan detta skapa goda förutsättningar att locka fler besökare att upptäcka det som finns i Heby kommun och regionen i stort.

Landskap, natur och vattenområden

Flera natur- och vattenområden är kommungemensamma. Ett exempel är nedre Dalälven med Färnebofjärdens nationalpark som ligger i fyra kommuner och samtidigt också i fyra län: Heby kommun i Uppsala län, Sandvikens kommun i Gävleborgs län, Avesta kommun i Dalarnas län och Sala kommun i Västmanlands län. I området finns samarbeten genom Nedre Dalälvens Intresseförening samt Leadersamarbetet Nedre Dalälven. Andra exempel på landskaps- och

Teckenförklaring

- Kommungräns Heby kommun
- Huvudavrinningsområden
- Kommungräns
- Länsgräns

0 5 10 20 30 40
Kilometer

Karta 3. Vattenplanering och vattenförvaltning

naturområden är sjön Tämnaaren som delas av Heby, Tierps och Uppsala kommuner samt Örsundaåns dalgång med Hårsbäcksdalen som delas av Heby och Enköpings kommuner.

Vattenplanering och vattenförvaltning

Heby kommun ingår i Norra Östersjöns vattendistrikt och Bottenhavets vattendistrikt. Dalälven med biflöden, Tämnaån med biflöden samt Örsundaån med biflöden är alla vattendrag som har avrinningsområden i flera kommuner. En mindre del av Sagåns avrinningsområde ligger också inom Heby kommun. För att säkerställa god vattenkvalitet och en robust dricksvattenförsörjning på regional nivå behövs mellankommunal och mellanregional samverkan och även samarbete med till exempel jordbruksorganisationer. Översvämningsrisk är också en mellankommunal fråga där eventuella åtgärder behöver samordnas över kommungränser. Heby kommun samverkar med angränsande kommuner, länsstyrelser, myndigheter och med lokala vattenföreningar och vattenråd om vattenfrågor.

Enköpingsåsen (varav Dalkarlsåsen är en del) är en grundvattenresurs av stor betydelse för länet och vattenförsörjningen i Heby och Enköpings kommuner.

Materialförsörjning

Materialförsörjning av ballast och masshantering, det vill säga all typ av hantering av jordar, berg och schaktmassor, är en viktig mellankommunal fråga. Bergmaterial är tungt att transportera och långa fraktvägar skapar stora utsläpp. Lokalisering av anläggningar för brytning av ballast och för masshantering behöver därmed ses i ett regionalt perspektiv.

Krisberedskap

För att säkra tillgången till kritiska resurser som vatten, energi och mat behövs dialog och samverkan med länets övriga kommuner och andra aktörer.

I Uppsala län finns organiserad samverkan mellan olika aktörer under namnet Krissamverkan i Uppsala län. De två nätverk som ingår i Krissamverkan i Uppsala län är C-Sam Krissamverkan och Krissamverkansrådet. C-Sam är ett operativt nätverk som arbetar för samverkan och samordning mellan aktörer i länet före, under och efter en kris. Samverkansrådet har en strategisk funktion och fungerar som ett organ för information, samråd, samverkan och samordning inom området krisberedskap och skydd mot olyckor.

Landskap och Ortsstruktur

Heby kommun befinner sig i en övergångszon mellan Mälardalens slättbygd och södra Norrlands skogslågländ. Kommunen präglas av skogsområden med uppodlade dalgångar och hela kommunen ligger under högsta kustlinjen och har därmed tidigare utgjort havsbotten. Landskapet har tydliga spår av den forna inlandsisen som dragit sig tillbaka i nordlig riktning och efterlämnat spår. Dalkarlsåsen är ett exempel på den forna inlandsisens mäktiga påverkan.

Översiktligt kan Heby kommuns landskap delas in i fem jordbruksområden: Bygden kring Vittinge gamla sockencentrum, Örsundaåns dalgång, bygden kring Enåker, Huddungedalen samt bygden kring Harbo och Östervåla. Dessa områden skiljs åt av skogsområden med inslag av mer småbruten jordbruksbygd.

I Nordvästra delen av kommunen sätter Dalälven en stark prägel på landskapet. Just denna del av Dalälvens sträckning kännetecknas av öppna fjärdar, sandstränder och mindre holmar och där vattenföringen är relativt långsam. Den rika och välbevarade naturen i området har sedan länge uppmärksammats nationellt och stora delar av området är sedan 1998 avsatt som Färnebofjärdens nationalpark. Området är inte minst intressant då det ligger i gränzonen mellan södra och norra Sveriges naturtyper, den så kallade Limes Norrlandicus, eller den biologiska Norrlandsgränsen. Här finns också Östahalvön som är kommunens främsta friluftsområde och som till stora delar skyddas som kommunalt naturreservat. En ytterligare bekräftelse på områdets unika och värdefulla natur är FN-organet UNESCO:s beslut att förklara området för biosfärsområde under benämningen *Älvlandskapet Nedre Dalälven*.

I den nordöstliga delen av kommunen sätter Tämnaaren en stark prägel. Tämnaaren var under 1870-talet föremål för ett större sjösänkingsföretag som frigav mer odlingsmark till de omgivande gårdarna och byarna.

Kyrkan har haft en betydande roll i skapandet av de strukturer som fortfarande ligger till grund för dagens administrativa strukturer. Redan under medeltiden byggdes kyrkor som gav upphov till sockenbildning.

Inom dagens Heby kommun finns sju äldre kyrksocknar med rötter i medeltiden: Vittinge, Västerlövsta, Enåker, Huddunge, Nora, Östervåla och Harbo.

Under 1800-talets andra hälft växte dagens sex tätorter fram, var och en med sin speciella tillblivelsehistoria. Några, som Heby, Tärnsjö, Morgongåva och Vittinge, växte fram i anslutning till järnvägarna som drogs genom dagens kommun. Harbo och Östervåla däremot har aldrig haft järnväg och är resultatet av att ny bebyggelse samlats kring tidigare sockencentra med kyrka och större vägmöten.

Från 1800-talets andra hälft och in på 1900-talet kom de södra delarna av kommunen att bli ett centrum för tegeltillverkning i landet med Vittinge tegelbruk som en modern arvtagare till den epoken. I norra kommundelen växte en omfattande möbelindustri fram där särskilt tillverkning av stolar blev betydelsefull. Denna epok har gett upphov till benämningen Stolriket för Östervålabygden.

Närheten till gruvan i Sala gjorde att området som idag utgör Heby kommun tidigt fick anknytning till Västmanland vilket sedermera bekräftades under 1600-talets länsbildning då området lades under Västmanlands län. Denna situation varade fram till 2007 då Heby kommun efter en rådgivande lokal folkomröstning överfördes till Uppsala län.

Utvecklingsinriktning

- s. 36 **Den hållbara landsbygdskommunen**
- s. 36 **En hållbar struktur**
- s. 37 **Det goda livet**
- s. 39 **Nära till vardagen och världen**
- s. 40 **Levande landsbygd**
- s. 40 **Robusthet och livskraftiga naturmiljöer**

Den hållbara landsbygdskommunen

I detta kapitel beskrivs översiktligt kommunens långsiktiga strategi för den fysiska planeringen.

Huvuddraget i utvecklingsinriktningen är att leva upp till visionen Heby kommun - en växande landsbygdskommun med närhet, trygghet och livskvalitet. För översiktsplanen betyder det bland annat att Heby kommun genom sin framtida markanvändning ska växa hållbart på ett sätt som innebär att alla invånare ges möjlighet till ett gott liv, att naturen ges goda förutsättningar att fortsätta leverera ekosystemtjänster av olika slag, att näringslivet ges goda förutsättningar att bidra till ekonomisk hållbarhet och att utvecklingen bidrar till en grön omställning. Hänsyn ska tas till alla tre dimensioner i hållbar utveckling, den ekologiska, den sociala och den ekonomiska hållbarheten.

Utvecklingsinriktningen sammanfattar hur kommunen ska utvecklas fram till 2040. Utvecklingsinriktningen består av fem teman som på olika sätt fångar upp visionen och översätter den till fysiskt samhällsbyggande:

En hållbar struktur

Det goda livet

Nära till vardag och världen

Levande landsbygd

Robusthet och livskraftiga naturmiljöer

Nedan följer de fem teman som beskriver hur Heby kommun ska utvecklas fram till 2040.

En hållbar struktur

I kartan som tillhör utvecklingsinriktningen redovisas stråk och platser dit Heby kommun främst vill styra utvecklingen. Området kring nedre Dalälven som är av särskilt stor betydelse för naturvård och rekreation uppmärksammas också i kartan som en viktig resurs för kommunen att ta hänsyn till i den framtida utvecklingen.

Ingen av kommunens sex tätorter har de förutsättningar som behövs för att kunna utvecklas till en för hela kommunen gemensam och funktionell centralort. Därför behöver kommunen i stället i sin planering stärka ett sydligt och ett nordligt stråk. I varje stråk behöver orterna bindas samman genom smidig och robust kollektivtrafik och det ska vara självklart att kunna röra sig med cykel mellan orterna i stråket. Det sydliga stråket består av Heby, Morgongåva och Vittinge. Det nordliga stråket består av Harbo, Östervåla och Tärnsjö. Heby och Östervåla ges rollen som huvudort för det södra respektive norra stråket. Heby kommuns framtida bebyggelsestruktur

föreslås stärka de stråk som kopplar Hebys sex större orter till varandra och till omkringliggande städer och målpunkter.

Kommunal service och administration ska som huvudregel samordnas till Heby respektive Östervåla. För kommunala verksamheter där det inte är ekonomiskt, funktionellt eller socialt fördelaktigt ska istället verksamheten i möjligaste mån centraliseras inom varje ort. En utveckling av kommunen utifrån två stråk skulle vara den för kommunen mest hållbara utvecklingen.

Översiktsplanen anger planeringsinriktningen 17 000 invånare år 2040. Även om bebyggelseutvecklingen främst sker i kommunens sex tätorter så ska det finnas förutsättningar att bo och leva i hela kommunen. Övriga orter och den stora landsbygden utanför tätorterna har också potential att växa med ny bebyggelse.

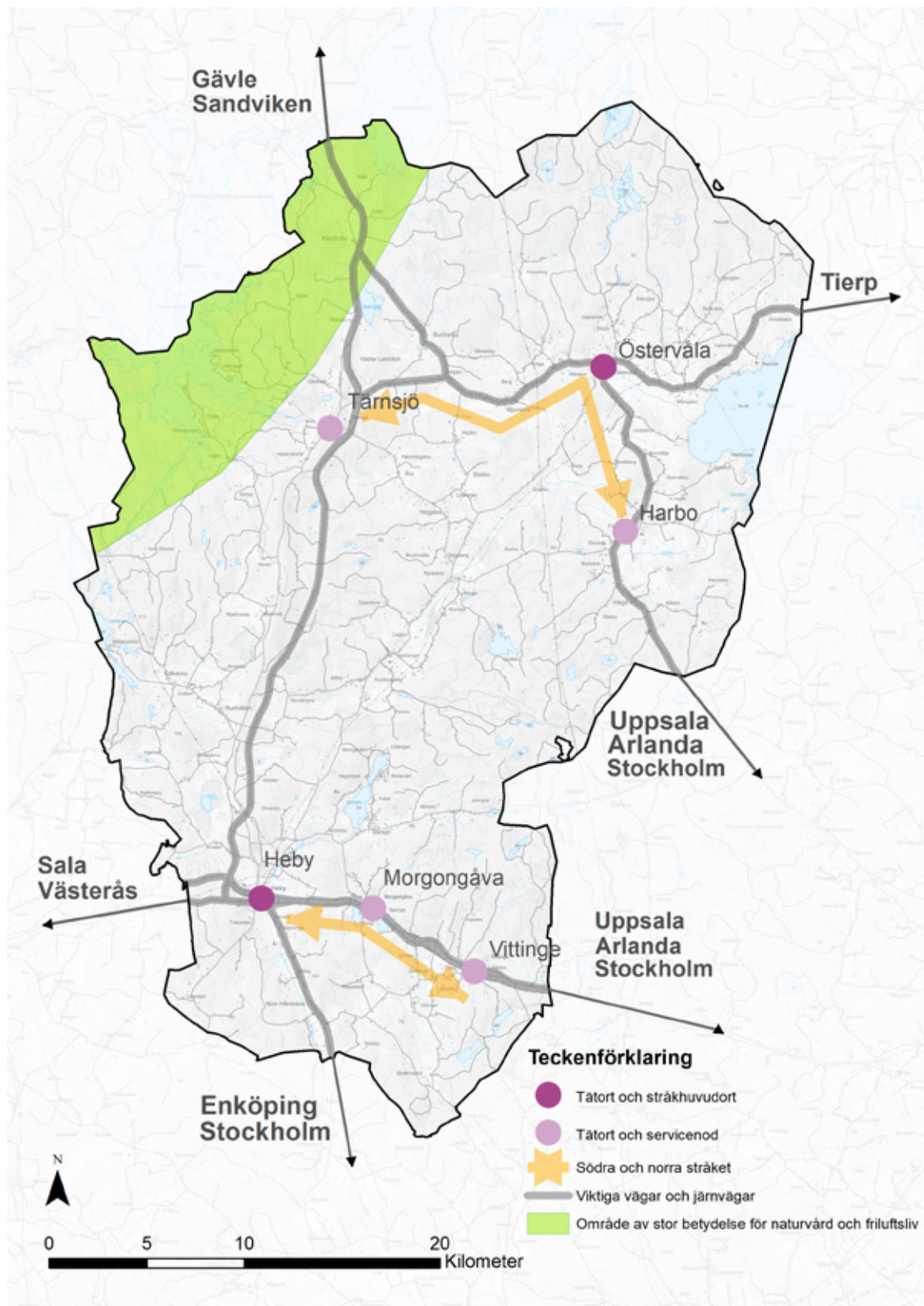
Det bör finnas en blandning av olika former av boende, med avseende på bostadstyper, storlekar och upplåtelseformer i kommunens tätorter. Med ett brett utbud av bostadsformer skapas förutsättning för att bo i orten under livets olika skeden och för möten mellan människor i olika åldrar och med olika bakgrund. På så sätt kan Heby kommun erbjuda en mångfald av olika miljöer att bo i inom kommunen.

Varje ort har sin egen karaktär och identitet. Detta är en styrka som stärker lokalsamhället och bidrar till en känsla av sammanhang och tillhörighet. Historia och kulturmiljöer är viktiga identitetsskapare. En känsla av tillhörighet och stolthet över den gemensamma miljön bidrar till att bygga ett samhälle som håller ihop. Vid utveckling av våra orter är det därför viktigt att ta tillvara på tätorternas olika karaktärer och kvaliteter och stärka dessa.

Det goda livet

I Heby kommun ska alla kunna leva ett gott liv med god tillgång på boende, arbete, utbildning, rekreation, idrott och kultur. Det ska finnas goda förutsättningar att bo i hela kommunen och det ska vara möjligt att kombinera ett lantligt boende med en god service.

Ett Heby kommun med livskvalitet och trygghet innebär att det finns mötesplatser som ger social samvaro och skapar gemenskap samt att det finns tillgång till mångsidiga kultur- och fritidsaktiviteter. Det ska finnas liv och rörelse samt platser för möten, upplevelser och nöjen i alla kommunens orter. Handel, restauranger, caféer, service och evenemang liksom kulturaktiviteter och föreningsliv är viktiga beståndsdelar i ett levande samhälle. Föreningslivet är viktigt för allas möjlighet att påverka och delta både ur gemenskapsperspektiv och av hälsoskäl. Kommunen ska arbeta för att tillgången till lokaler för dessa funktioner är god. Kommunen ska arbeta med att ge goda förutsättningar för handel, service och företagande i våra tätorter och ska sträva efter ett samlat centrum i varje ort.

Karta 4. Utvecklingsinriktning.

En växande kommun innebär att behovet av skolor och omsorg ökar. Det lokala näringslivet ska utvecklas vilket också genererar fler arbetsplatser i kommunen.

I Heby kommun är det alltid nära till natur och grönområden vilket är viktigt för den vardagliga rekreationen och för en god folkhälsa. Grönområden är viktiga mötesplatser för invånare i alla åldrar och närhet till grönska har ett stort värde för skolan som en plats för rörelse och undervisning.

Nära till vardagen och världen

Alla invånare i alla åldrar ska på ett enkelt sätt kunna utföra sina vardagsärenden. Det handlar om att kunna ta sig till och från arbetsplatsen eller skolan samt utföra ärenden som att handla mat, hämta barn på förskolan och ta sig till och från fritidsaktiviteter. Goda kommunikationer som möjliggör för lokal och regional pendling är en förutsättning för kommunens attraktivitet och utveckling. Vare sig du förflyttar dig till fots, med cykel, med kollektivtrafik eller bil ska trafiksystemet bidra till en god mobilitet.

Lokalt inom och mellan kommunens tätorter ska det vara enkelt att använda och parkera cykel till exempel vid tågstationer och viktiga busshållplatser. Det ska vara tryggt för barn och vuxna att ta sig runt i kommunens tätorter till fots eller med cykel och gång- och cykelstråken behöver succesivt byggas ut i takt med att tätorterna växer och utvecklas.

Behovet av att använda bil kommer även fortsättningsvis finnas och därför ska det inom orterna vara lätt att parkera med närhet till offentlig och kommersiell service samt att ha tillgång till fossilfria drivmedelsalternativ, genom exempelvis laddstationer för el. Det ska också vara lätt att byta mellan bil och kollektivtrafik genom en god tillgång på pendlarparkeringar med bra lägen med närhet till hållplatser och stationer.

Kollektivtrafiken är av stor betydelse för att uppnå en hållbar tillväxt. I takt med att kommunen växer och utvecklas behöver kollektivtrafiken anpassas. Det ska vara ett självklart alternativ att använda kollektivtrafiken för hela eller en del av exempelvis en pendlingsresa till sitt arbete. Vid utveckling av kollektivtrafiken bör särskilt beaktas möjligheten att binda samman orterna inom kommunens två stråk samt anpassa utbudet utefter kommuninvånarnas behov.

Transporter är av stor vikt både för näringslivet och för kommunens verksamheter. Vägnätet i kommunen ska hålla en god standard och vara funktionellt sett till transportbehovet.

En god digital infrastruktur ökar närheten till arbete, utbildning och service av olika slag. De digitala kommunikationsmöjligheterna i kommunen ska vara goda för invånare, företag och offentlig verksamhet.

Levande landsbygd

För att säkerställa att hela kommunen ges förutsättningar till en hållbar tillväxt är det viktigt att det finns goda förutsättningar att bo och verka på landsbygden i hela kommunen. Goda och attraktiva boendemiljöer liksom de areella näringarna är viktiga förutsättningar för en levande landsbygd. Jord- och skogsbruket bidrar också till ett resilient samhälle genom produktion av råvaror och livsmedel. Det är av stor betydelse för landsbygden att ha tillgång till robust infrastruktur och att hänsyn tas till jord- och skogsbrukets förutsättningar vid beslut som rör kommunens utveckling.

Robusthet och livskraftiga naturmiljöer

Heby kommuns framtida markanvändning och bebyggelseutveckling behöver bidra till en grön omställning och en hållbar tillväxt. Klimatsmarta lösningar ska eftersträvas. Människor ska kunna bo, leva och förflytta sig på ett hållbart sätt. Områden med höga natur- och kulturvärden är en resurs som värnas då de stärker kommunens identitet och kan bidra ekonomiskt genom att utgöra besöksmål, bidra till attraktiva boende- och livsmiljöer samt främja folkhälsan som en plats för rekreation och återhämtning. Värdefulla naturmiljöer har också stor betydelse för växter och djur, biologisk mångfald och ekosystemtjänster av olika slag. Vid utvecklingen av kommunen bör natur- och kulturvärden alltid beaktas så att de värden som de besitter tas tillvara.

Det behövs robusta system som möjliggör trygg försörjning av energi, mat och vatten. Den tekniska infrastrukturen ska vara väl utbyggd och tålig för förändringar. Jordbruksmarken och vattenskyddsområden ska värnas. Samhällsbyggandet behöver klimatanpassas inför ett förändrat klimat med till exempel mer skyfall och högre temperaturer. Sammantaget ska beredskapen och försörjningen säkras, även i händelse av en krissituation.

Användning av mark och vatten

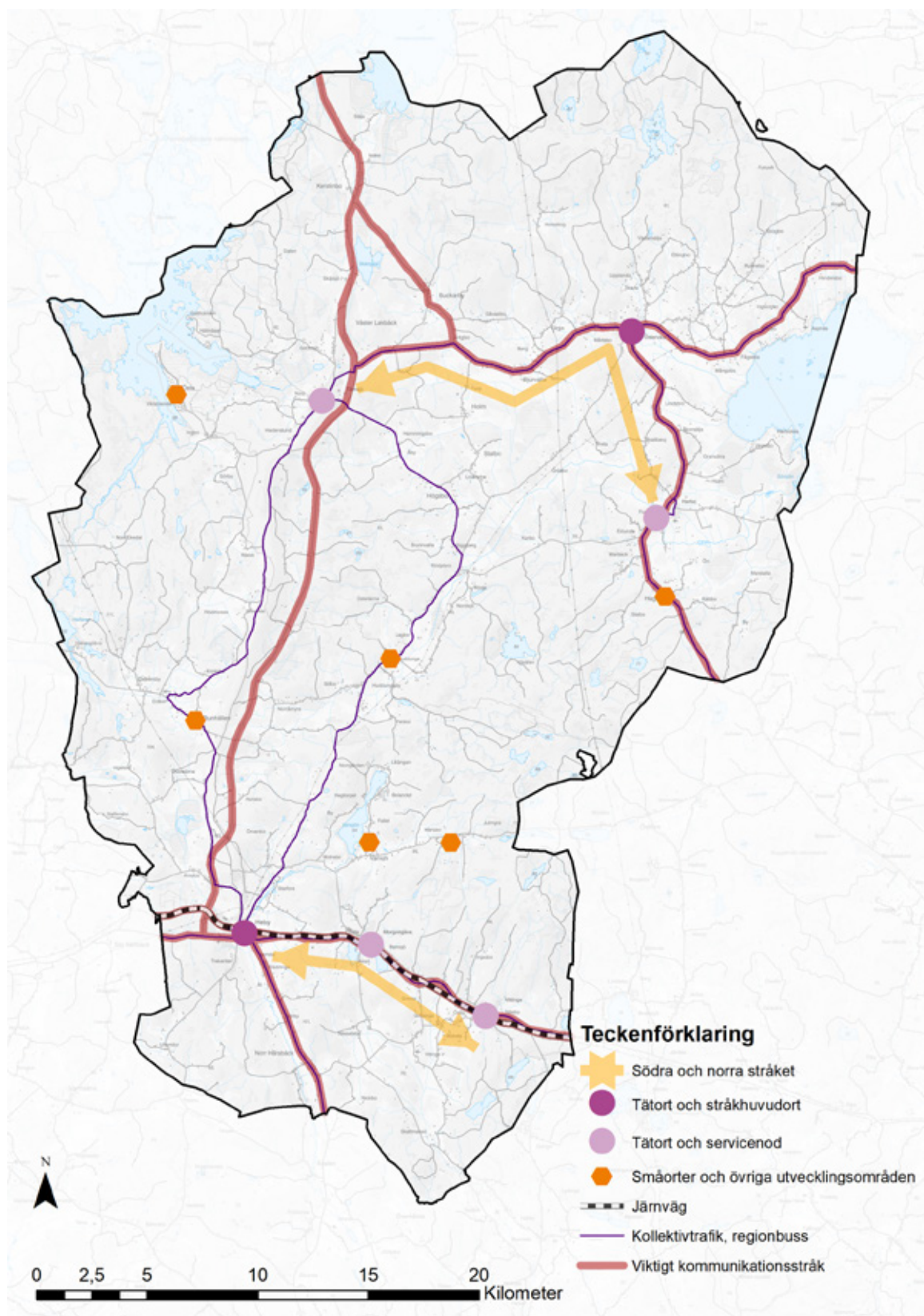
- s. 44 **Planeringsinriktning
för en växande befolkning**
- s. 44 **Kommunens två stråk**
- s. 45 **Bostadsutveckling**
- s. 48 **Landsbygdsutveckling**
- s. 50 **Näringsliv och verksamheter**
- s. 53 **Kommunal service**
- s. 60 **Fysisk planering för närhet
och livskvalitet**
- s. 63 **Kommunikationer**
- s. 73 **Teknisk försörjning**
- s. 84 **Natur och grönstruktur**
- s. 92 **Tätortsutveckling**
- s. 155 **Småorter och övriga
utvecklingsområden**

I detta kapitel beskrivs planeringsförutsättningar samt anges grunddragen i kommunens mark- och vattenanvändning. Planförslaget beskriver hur områden ska användas, bevaras eller omvandlas för att Heby kommun ska vara en attraktiv och hållbar kommun. Planförslaget ska möjliggöra att det i kommunen år 2040 bor 17 000 invånare.

När kommunen växer behövs det inte bara byggas bostäder, utan det innebär också ett ökat behov och efterfrågan på arbetsplatser, verksamhetsområden, skolor, service, kultur, idrottsanläggningar, kommunikationer och grönområden.

Hur kommunen ska utvecklas utifrån utvecklingsinriktningens fem teman går att läsa under avsnitten *Planeringsinriktning för en växande befolkning*, *Kommunens två stråk*, *Bostadsutveckling*, *Landsbygdsutveckling*, *Näringsliv och verksamheter*, *Kommunal service*, *Fysisk planering för närhet och livskvalitet*, *Kommunikationer*, *Teknisk försörjning*, *Natur och grönstruktur*. De sista avsnitten i kapitlet, *Tätortsutveckling* och *Småorter och övriga utvecklingsområden*, beskriver utvecklingen i kommunens tätorter, småorter och övriga utvecklingsområden.

Karta 5. Användning av mark och vatten

Planeringsinriktning för en växande befolkning

Översiktsplanen har planeringsinriktningen 17 000 invånare år 2040. Inflyttningen är den viktigaste faktorn för en ökande befolkning och det är därför viktigt att översiktsplanen bidrar till att möjliggöra ett ökat bostadsbyggande. Planeringsinriktningen innebär en optimistisk syn på Heby kommuns utveckling med en snabbare befolkningstillväxt än idag, men översiktsplanen behöver ta höjd för att möta den utvecklingen.

SCB:s senaste befolkningsprognos anger att Uppsala län under perioden 2024 till 2050 kommer att växa befolkningsmässigt från cirka 407 400 invånare till 485 800 invånare år 2050, vilket motsvarar en befolkningsökning med cirka 19 procent. Samtliga kommuner i länet förespås under perioden få en befolkningsökning men Uppsala kommun behåller positionen som den i särklass mest folkrika kommunen i länet med en prognostiserad befolkning på cirka 300 900 invånare år 2050.

Kommunens två stråk

Heby kommuns bebyggelsestruktur med ett sex tätorter skapar ett antal planeringsmässiga utmaningar. Ett exempel på en sådan är den relativt utspridda servicen med ett flertal mindre enheter istället för ett färre antal större enheter. Även den kommersiella servicen påverkas av kommunens bebyggelsestruktur i och med att kundunderlaget blir mindre per ort.

Kommunen ska i sin planering stärka ett sydligt och ett nordligt stråk. I varje stråk behöver orterna bindas samman genom smidig och robust kollektivtrafik och det ska vara självklart att kunna röra sig med cykel mellan orterna i stråket. Det sydliga stråket består av Heby, Morgongåva och Vittinge. Det nordliga stråket består av Harbo, Östervåla och Tärnsjö. Heby och Östervåla ges därmed rollen som huvudort för det södra respektive norra stråket. En utveckling av kommunen utifrån två stråk skulle vara den för kommunen mest hållbara utvecklingen.

Ställningstagande *Kommunens två stråk*

- Kommunen ska i sin planering stärka ett nordligt och ett sydligt stråk med orterna Östervåla respektive Heby som huvudort där service samlas.

Bostadsutveckling

Heby kommun har antagit riktlinjer för bostadsförsörjningen som anger att ca 60 bostäder per år behöver tillkomma i kommunen fram till 2030. För att nå planeringsinriktningen 17 000 invånare år 2040 behöver cirka 1 200 bostäder byggas, eller cirka 70-80 bostäder per år. För att det ska vara möjligt måste nya bostäder byggas i hela kommunen. De utpekade utbyggnadsområdena för bostäder i tätorterna samt byggnation på landsbygden utanför tätorterna ger möjlighet att förverkliga planeringsinriktningen. Kommunen kan bidra till bostadsbyggandet genom att detaljplanera för bostäder åt privata aktörer eller att det kommunala allmännyttiga bostadsbolaget uppför bostäder. För att skapa förutsättningar för alla kommuninvånare att leva i goda bostäder och för att främja att ändamålsenliga åtgärder vidtas för bostadsförsörjningen behöver Heby kommun anta en handlingsplan (tidigare kallade riktlinjer) för bostadsförsörjningen.

Heby kommun bör sträva efter en god gestaltad livsmiljö där det finns en helhetssyn utformningen av våra livsmiljöer, det vill säga platserna där man bor, arbetar och lever sitt liv. Att skapa bra och attraktiva livsmiljöer kan handla om att arkitektur och kulturmiljö bidrar till att stärka den lokala identiteten och den sociala sammanhållningen. Heby kommun har goda förutsättningar att vara en attraktiv kommun då avstånden inom orterna är små, avstånden mellan tätorterna i flera fall är litet och att kommunens invånare har nära till grönområden och natur samt till service och kollektivtrafik.

Flerbostadshus i Östervåla

Kommunen upplever en brist på bostäder i hela kommunen även om bristen och behovet av nya bostäder är olika stort beroende på var i kommunen man tittar. Befolkningsutvecklingen framöver visar på ett ökande behov av bostäder till äldre. En brist på små bostäder som passar unga vuxna och äldre med utflyttade barn gör att många unga vuxna väljer att flytta från kommunen för att hitta sitt första boende. Bristen på små bostäder är också en bidragande orsak till att många äldre bor kvar i stora bostäder som därmed inte görs tillgängliga för barnfamiljer.

Tätorter med god tillgång av service såsom exempelvis kollektivtrafik har även ett större behov av bostäder för särskilda grupper. Samtidigt finns en efterfrågan på mindre småhus i tätorterna. Denna efterfrågan behöver kommunen möta genom en god fysisk planering som hushåller med markresurserna vilket bland annat inkluderar en förtätning av tätorternas bebyggelse.

Heby kommun har, liksom i Sverige generellt, en åldrande befolkning. En äldre befolkning ställer krav på bostäders tillgänglighet och anpassningar av befintligt bostadsbestånd kommer att krävas. Genom att göra bostadsanpassningar ökar möjligheten att bo kvar i den egna bostaden. En viktig aspekt att tänka på är att det finns bostäder för äldre i hela kommunen för att öka möjligheten för äldre att bo kvar i sin ort.

I och med förbättrade kommunikationer och förändrade arbetsvillkor såsom möjlighet till distansarbete har närhet till arbetsplatsen inte längre så stor betydelse för var människor bosätter sig utan det är boendet i sig som styr. Exempel på kriterier vid val av bostad är goda kommunikationer som bra

gång- och cykelstråk och kollektivtrafik, tillgång till skola, fritidssysselsättningar, grönområden, ett vackert landskap samt närhet och tillgång till såväl samhällsservice som kommersiell service.

Nya områden för bostäder pekas ut i kommunens alla tätorter. Förutom ny bebyggelse föreslås att tätorterna utvecklas med bland annat nya gång- och cykelstråk. Samtidigt finns det mycket att ta hänsyn till, som gör att kommunen måste anpassa hur mark- och vattenområden används och bebyggs. Det kan till exempel gälla översvämningsrisker och geotekniska risker såsom ras, skred och erosion, vilka inte minst är viktiga att beakta i ett förändrat klimat. Det gäller också att kommunen hushåller med marken och använder den till det den är mest lämpad för, detta så att kommunen utvecklas på ett hållbart sätt.

Att förändra befintliga områden i tätorterna kan ses som ett sätt att utnyttja marken mer effektivt. Genom att förtäta ökar underlaget för service, transportbehovet minskar, underlaget för kollektivtrafiken ökar och befintlig infrastruktur (gator, ledningar, fjärrvärme) kan nyttjas mer effektivt. Det i sin tur innebär minskade nyinvesteringar jämfört med att bygga helt nya områden.

Genom förtätning eller omvandling behöver den tillkommande bebyggelsen inte ske på bekostnad av tätortsnära jordbruks- eller skogsmark. Förtätning kan också handla om att komplettera ett område med fler bostadstyper eller att knyta ihop områden så att de blir mer integrerade med omgivningen. Högre täthet eftersträvas ju mer centrala platserna är. När tätorterna förtätas är det viktigt att säkerställa attraktiva grönytor och

mötesplatser. Omvandling innebär att områden som idag används som, eller är planlagda för, verksamheter istället bebyggs med bostäder.

Det bör finnas en blandning av olika former av boende, med avseende på bostadstyper, storlekar och upplåtelseformer i kommunens tätorter. Med ett brett utbud av bostadsformer skapas förutsättning för att bo i orten under livets olika skeden och för möten mellan människor i olika åldrar och

med olika bakgrund. Det gäller att ta tillvara på tätorternas olika karaktärer och kvaliteter. På så sätt kan Heby kommun erbjuda en mångfald av olika miljöer att bo i inom kommunen.

I den norra delen av kommunen kring Tärnsjö och Östa finns problematik med en stor förekomst av mygg. En fungerande myggbekämpning är därför en förutsättning för att människor och djur ska kunna leva, bo och verka.

Ställningstaganden *Bostadsutveckling*

- Nya mer omfattande utbyggnadsområden för bostäder och verksamheter bör lokaliseras till befintlig bebyggelse och med hänsyn till befintlig infrastruktur.
- Förtätning av bebyggelsen bör ske inom tätorterna.
- Kommunen bör verka för att det tillkommer nya bostäder med en blandning av olika boende- och upplåtelseformer.
- Säkerställ en effektiv myggbekämpning i Tärnsjö- och Östaområdet.

Landsbygdsutveckling

Heby kommun vill att landsbygden fortsätter att utvecklas. För att olika näringar såväl gröna som andra näringar ska utvecklas så behövs på landsbygden ett rikt socialt liv, nya inflyttare och nya verksamheter.

Det ska vara möjligt att bo på landsbygden, men för att utvecklingen ska bli bra är det viktigt att det görs på ett hållbart sätt. Det innebär till exempel att avvägningar ska göras mellan nya bostäder och skogs- och jordbrukets intressen.

Att bygga i anslutning till befintlig bebyggelse är gynnsamt ur ett hållbarhetsperspektiv. Det blir till exempel gynnsamt med avseende på olika slags infrastruktur, såsom el, bredband och avfallshantering.

Nya bostäder på landsbygden

Heby kommun är positiv till boende på landsbygden. Byggnad på landsbygden ska därför helst ske där det redan finns infrastruktur och möjlighet för en god vatten- och avloppslösning. Ny bebyggelse ska anpassas med hänsyn till landskapsbild, befintlig struktur och platsens terräng- och naturförhållanden.

För att främja landsbygdsutveckling ser kommunen positivt både på möjligheten att kunna uppföra ny enstaka bebyggelse på landsbygden och på tätortsnära landsbygdsutveckling där enstaka ny bebyggelse kan uppföras utan krav på detaljplan. I den tätortsnära landsbygden är det lätt att ta del av tätortens service samtidigt som man kan ta del av det lantliga boendets kvaliteter. Med tätortsnära landsbygd menas landsbygd liggandes inom en cirka två kilometers zon utanför tätorternas detaljplanerade område.

Det finns möjlighet att ansöka om förhandsbesked innan bygglov söks. Då prövas om den aktuella åtgärden kan tillåtas på platsen. Detta kan göras både inom och utanför detaljplan även om det är vanligare utanför detaljplanelagt område.

I miljöer på landsbygden med kulturmiljövärden bör särskild hänsyn tas till redan befintlig bebyggelse. Ny bebyggelse bör följa områdets struktur, men även gestaltning i form av skala, byggnadsform, material och färg.

Service och verksamheter på landsbygden

Det finns ett stort behov av bil för bosatta på landsbygden. För att ge förutsättningar att minska bilberoendet har kommunen en positiv inställning till att förtätning sker i områden med cykelavstånd till en av kommunens tätorter eller där närhet till kollektivtrafik finns. Det är viktigt för Heby kommun att ett mer hållbart bilanvändande utvecklas med exempelvis fossilfria drivmedel. Även möjlighet till kombinationsresor i ett hela resan-perspektiv är viktigt för boende på landsbygden.

Genom att landsbygden utvecklas och bebyggs skapas bättre underlag för service som exempelvis skolor och kollektivtrafik. Ett ökat antal boende på landsbygden kan även bidra till att kommersiell service kan etableras och utvecklas i kommunens orter. Tillgång till exempelvis en livsmedelsbutik kan underlätta för de boendes vardag, men även skapa lokala mötesplatser och bidra till en ökad social hållbarhet.

På landsbygden finns utöver vissa verksamhetsområden ofta mindre små- och enmansföretag. Heby kommun ställer sig positiv till att mindre verksamheter etablerar sig på landsbygden i anslutning till bostäder, då detta bland annat leder till en ökad ekonomisk tillväxt och till en mer levande landsbygd. Genom de möjligheter som modern digital infrastruktur ger många människor att själva välja var, när och hur man vill arbeta kan man kombinera ett boende på landsbygden samtidigt som man når marknader långt utanför hemorten. Ett exempel på det är e-handeln som skapar möjlighet för företag och privatpersoner att flytta till och verka i kommunen.

Ny bebyggelse på landsbygden bör inte försvåra för lantbrukare att driva jord- och skogsbruk. Det är viktigt för kommunen att dessa verksamheter kan finnas kvar och bidra till att skapa en levande landsbygd, producera lokala varor och bidra till ett resilient samhälle.

Ställningstaganden *Landsbygdsutveckling*

- Främja landsbygdsutveckling genom att ny enstaka bebyggelse kan tillkomma på landsbygden.
- Främja landsbygdsutveckling genom att ny enstaka bostadsbebyggelse på den tätortsnära landsbygden kan uppföras utan krav på detaljplanläggning.
- Anpassa ny bebyggelse med hänsyn till befintlig bebyggelse. Detta gäller särskilt i områden med kulturmiljövärden.
- Ny bebyggelse på landsbygden bör ta hänsyn till jord- och skogsbrukets intressen.
- Främja att förtätning sker i områden med cykelavstånd till en av kommunens tätorter eller där närhet till kollektivtrafik finns.
- Främja landsbygdsutveckling genom att mindre verksamheter kan etablera sig på landsbygden i anslutning till bostäder.

Morgongåva företagspark, Morgongåva

Näringsliv och verksamheter

Heby kommun har en stark arbetsmarknad och ett i stort sett dynamiskt och växande näringsliv med en stark entreprenörsanda. Tillgång till verksamhetsmark är en nyckelfråga för ett lokalt näringsliv och för nya etableringar. Huvudstrategin är att ny verksamhetsmark lokaliseras nära kapacitetsstark infrastruktur samt att koncentrera verksamheterna till större sammanhållna områden. Under avsnittet *Tätortsutveckling* beskrivs närmare vart kommunen vill styra tillkomsten av ny verksamhetsmark.

Den största enskilda arbetsgivaren i Heby kommun är kommunen självt som har cirka 1100 anställda. Den näst största arbetsgivaren i kommunen är Apotea AB med cirka 800 anställda. Det totala antalet företag i Heby kommun är 1900, varav cirka 200 hade tre eller fler anställda. Största branscherna utifrån antalet anställda är logistik, detaljhandel och bygg.

Den senaste tioårsperioden har Heby kommun sett en etablering och stark tillväxt av e-handelsföretag i kommunen. Idag finns cirka 10 e-handelsföretag etablerade med lager och distributionscentraler i Morgongåva, bland annat nätapoteket Apotea AB, nätbokhandeln Adlibris AB samt jakt- och friluftsföretaget Widforss AB. Totalt har e-handelsbolagen i orten cirka 1000 personer anställda.

För att stärka samarbetet med näringslivet behöver kommunen utveckla arbetet med etableringar och markstrategi. För att möta det behovet behöver kommunen ta fram en etableringsstrategi.

Arbetspendling och lokal arbetsmarknad

Heby blir alltmer integrerat i Arbetsmarknadsregion Stockholm som består av 36 kommuner i östra Mellansverige med centrum i Stockholm och Uppsala. En stark pendlingsrelation finns också till Arbetsmarknadsregion Västerås. Uppsala och Sala är de kommuner som Heby kommun har den största pendlingsrelationen med.

Kommunens idag främsta bidrag till regionen är som bostadsort. Samtidigt måste arbetet med att utveckla det lokala näringslivet fortsätta.

Med en växande befolkning kommer behovet att öka inom till exempel handel, service och omsorg. Heby kommun kommer med stor sannolikhet fortsätta vara en utpendlingskommun även i framtiden, men utveckling får inte gå mot att kommunens tätorter utvecklas till sovstäder till omgivande större tätorter utanför kommunen.

Handel och kommersiell service

I Heby kommun är handeln utspridd på tätorterna i kommunen. Livsmedelsbutiker finns i tätorterna Harbo, Östervåla, Tärnsjö, Heby och Morgongåva samt i Huddunge.

Nya bostäder och befolkningstillväxt i kommunens tätorter ökar underlaget för den lokala handeln. Det är därför viktigt att kommunen verkar tillsammans med fastighetsägare och handlare för att säkerställa att de befintliga handelsaktörerna kan fortsätta verka och utvecklas samt nya handelsaktörer tillkommer i takt med att orterna växer och utvecklas. I kommunens

tätorter finns också goda möjligheter att behålla butiker i centrala lägen vilket också bidrar till orternas sociala sammanhållning då exempelvis livsmedelsbutiker ofta är viktiga sociala mötesplatser. Handel är ofta också en förutsättning för andra ortstjänster, såsom restaurang och café samt kultur och evenemang. För att ytterligare öka orternas attraktivitet skulle lokaler för kontorsplatser och småföretag i centrala lägen tillföra ett större kundunderlag för den lokala handeln.

Besöksnäring

Heby kommun har stor potential när det gäller besöksnäringen. Näringen skapar intäkter för boenden, restauranger, transportsektorn och varuhandeln. Utvecklingen inom näringen går mot ett större fokus på hållbar turism, såväl ekonomisk och social som miljömässig. Intresset för att vistas i naturen har ökat och kommunen har goda förutsättningar för att utveckla naturturismen såväl för inhemska som utländska gäster. Samtidigt kan dessa områden användas av kommunens invånare för rekreation och friluftsliv.

Kommunen har mycket att erbjuda besökare och invånare i form av natur- och kulturområden, besöksobjekt och evenemang. Enligt Heby kommuns näringslivstrategi ska kommunen bidra till utveckling och strategisk planering av turism- och besöksnäringen. Detta genom att kommunen bidrar till att utveckla samarbeten för informations- och kommunikationsinsatser och utöka samarbeten för utveckling av besöksnäringen.

Den digitala utvecklingen ger stora möjligheter att kunna erbjuda lättillgänglig information. Tillgängligheten till och på besöksmålen ska vara goda, med tillgång till parkering och gärna kollektivtrafik. Behov

av ställplatser och laddpunkter behöver också beaktas.

Viktiga besöksmål och reseanledningar är natur- och friluftsområdet Östahalvön med direkt anslutning till Färnebofjärden. En trend som också kan iakttas i Heby kommun är intresset för att driva och besöka gårdsbutiker och lokala producenter av mat och hantverk. Heby kommun samarbetar med flera andra aktörer i Leder Nedre Dalälven som syftar till landsbygdsutveckling genom att besluta och genomföra olika projekt, bland annat inom besöksnäringen.

En ytterligare aspekt av besöksnäringen är de synergier som kan uppstå när värdefulla kulturmiljöer nyttjas som resurs för turism och besöksnäring, något som kan gynna både besöksnäringen och bidra till att värdefulla kulturmiljöer vårdas och stärker kommunens attraktivitet.

Areella näringar

Näringslivet på landsbygden kännetecknas av företag inom jordbruk och skogsbruk. Jord- och skogsbruk är av nationell bety-

delse. De areella näringarna har stor betydelse för att för att upprätthålla en levande landsbygd. 72 procent av kommunens landareal består av skogsmark och 17 procent av kommunens landareal består av jordbruksmark.

Enligt skogsvårdslagen är skogen en nationell tillgång och en förnybar resurs som ska skötas så att den uthålligt ger god avkastning samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras. Skogen är en källa till många råvaror och tjänster.

Det lokala jordbruket kan ge miljömässiga fördelar då efterfrågan på lokalt producerade livsmedel gör så att transportbehovet av mat och råvaror minskar vilket gör att klimatpåverkan blir mindre. Jordbrukets behov av större sammanhållna arealer för ett rationellt brukande bör beaktas. Brukingsvärd jordbruksmark ska generellt inte exploateras, men i anslutning till kommunens tätorter kan andra rimliga alternativ för utveckling av bostäder och verksamheter saknas. Under avsnittet *Värden och hänsyn och Jordbruksmark* finns mer att läsa.

Ställningstaganden *Näringsliv och verksamheter*

- För levande orter bör handel och övrig kommersiell service samt kontorslokaler samlas i centrala lägen i tätorterna.
- Prioritera sammanhängande verksamhetsområden med god anslutning till infrastruktur och expansionsmöjligheter för företagen.
- Utveckla samverkan mellan kommun, fastighetsägare och handlare.
- Utveckla besöksnäringen i samarbete med andra aktörer, såsom kommuner, företag och föreningar.
- Öka tillgängligheten och kollektivtrafiken samt informationen till kommunens besöksmål.
- Beakta skogs- och jordbrukets behov av en sammanhållen struktur.
- Utveckla arbetet med etableringar och markstrategi genom att ta fram en etableringsstrategi

Kommunal service (offentligt finansierad)

Genom kommunens bebyggelsestruktur med sex tätorter och avsaknaden av en centralort är den kommunala servicen relativt utspridd i kommunen. Viss service finns enbart i en eller ett antal av kommunens orter, medan förskolor och grundskolor finns i alla orter.

Lokaliseringen av nya eller utökade grundskolor, förskolor, vård- och omsorgsboenden med mera är viktig med tanke på bland annat trafik, närhet till grönområden och tillgång till kollektivtrafik och behovet av att centralisera verksamheter inom varje ort. Det är också viktigt att binda samman orternas olika delar genom att skapa förutsättningar för möten och aktiviteter för att främja gemenskap, utbyte och integration. Servicefunktioner är en viktig del i vardagslivet och kräver därför en genomtänkt lokalisering.

Heby kommunkoncern har tagit fram *Lokalförsörjningsplan 2025-2033* som syftar till att ge förutsättningar att med framförhållning kunna planera för och säkerställa en effektiv lokalförsörjning

för kommunens verksamheter. Perspektivet ska vara långsiktigt men samtidigt integrerat i kommunens mål och budgetarbete. Vid beslut om lokalförändringar ska lokalförsörjningsplanen beaktas.

Vid val av lokalisering av samhällsservice behöver kommunen utgå från de två stråken och säkerställa att båda stråken har den service som behövs.

Skolor och förskolor

Förskola och lågstadieskola finns i kommunens samtliga tätorter. Mellanstadieskola finns i alla tätorter utom Vittinge. Högstadieskola finns i Östervåla och Heby. Ingen gymnasieskola finns i kommunen utan gymnasieelever pendlar företrädesvis till närliggande kommuner. Detsamma gäller studerande vid högskolor och universitet.

Antalet grundskoleelever varierar från år till år. Detta i kombination med att det på längre sikt kan vara svårt att förutse antalet elever gör det fördelaktigt om skollokaler kan utnyttjas flexibelt till de behov som för tillfället råder. Skola och förskola bör också samlokaliseras så långt det är möjligt på varje ort för mer effektiva verksamheter.

Om befolkningen ökar enligt befolkningsprognosen kommer nya förskolor på sikt att behöva byggas eller befintliga förskolor att byggas ut. Behovet av grundskoleplatser bedöms generellt kunna mötas genom att befintliga grundskolor byggs ut.

Enligt Boverkets allmänna råd om friyta för lek och utevistelse vid fritidshem, förskolor, skolor eller liknande verksamhet ska det finnas tillräckligt stora friytor som är lämplig för lek och utevistelse och som har en kvalitet som stödjer pedagogisk verksamhet. De betonar betydelsen av

Vittinge förskola och skola i gemensamma lokaler.

en tillräckligt stor utemiljö med genomtänkt utformning för att främja barn och ungas utveckling, lärande och hälsa. En utemiljö där det ska finnas plats för lek, sport och aktiviteter, men även för samtal, enskildhet och stillhet. Utemiljön ska också ge möjlighet till skugga under årets varma del.

En trafiksäker miljö ska finnas vid förskolan eller skolan, både för elever, föräldrar och personal. Även vägen till och från förskolan eller skolan ska vara säker och trygg, så att elever som är tillräckligt stora kan gå eller cykla på egen hand. Många vårdnadshavare lämnar och hämtar förskoleelever och yngre elever i skolan med bil vilket påverkar trafikmiljön. Som landsbygds-kommun är det också en relativt stor andel av eleverna som tar sig till skolan med skolbuss.

Vård och omsorg

Med en åldrande och växande befolkning och en ökad andel människor som lever längre med svåra sjukdomar och funktionsnedsättningar, ökar också behovet av hälso- och sjukvårdsinsatser. För att möta dessa behov är det viktigt att utveckla en väl fungerande hälso- och sjukvård som kan ge rätt stöd till personer med långvariga och komplexa vårdbehov.

Ett centralt mål är att vården ska vara nära och tillgänglig för invånarna, vilket ställer krav på att hälso- och sjukvårdsinsatser ska kunna ges i både hemmiljö och i olika vård- och omsorgsboenden. Äldreomsorgen omfattar bland annat hemtjänst, vård- och omsorgsboenden, kommunal primärvård och färdtjänst. I kommunen finns fyra vård- och omsorgsboenden: i södra stråket i Morgongåva och Heby och i norra stråket i Östervåla och Tärnsjö. Region Uppsala driver vårdcentral i Östervåla och Heby samt en filial med viss verksamhet i Tärnsjö.

Det är viktigt att skapa förutsättningar för äldre att kunna bo kvar i sitt hem så länge som möjligt. Hemtjänsten erbjuder omvårdnad, service, matjänst och trygghetslarm, medan bostadsanpassning gör befintliga hem mer funktionella och tillgängliga för personer med funktionsnedsättningar. Samtidigt behövs nybyggda bostäder och boendeformer som redan från början är flexibla och anpassade för olika behov. Bostäder som är utformade för att stödja ett självständigt liv under längre tid utan att vara beroende av efterhand gjorda anpassningar.

Med en växande och åldrande befolkning krävs en utbyggnad av vård- och omsorgsboenden samt sannolikt någon mellanboendeform. Det framtida behovet styrs av många olika faktorer. Medicinsk och teknisk utveckling, hur kommunen arbetar med bostadsanpassning och verkar för en utbyggnad av senior- och trygghetsbostäder är några exempel. Även en allt bättre hälsa högre upp i åldrarna är en faktor som också påverkar behovet av vård- och omsorgsboenden.

Vid nybyggnation av vård- och omsorgsboenden ska faktorer som bland annat tillgänglighet och trygghet beaktas. Det är därför av vikt att nybyggnation lokaliseras i områden med god infrastruktur för varutransporter samt personal- och besöksparkering. Närhet till grönområden i form av parker eller naturområden och/eller möjlighet att skapa gröna gårdar med plats för socialt umgänge är också viktiga aspekter.

Kommunen har ett ansvar att ge stöd till personer i alla åldrar som inte själva kan tillgodose sina behov på grund av funktionsnedsättningar, sociala problem eller annan problematik. Detta omfattar bland annat barn och unga som behöver stöd från socialtjänsten, samt vuxna med psykisk ohälsa, missbruk eller ekonomisk utsatthet. Behovet av stödinsatser och boendelösningar för dessa grupper ökar, särskilt för dem med långvariga behov av stöd och behandling. Det är viktigt att skapa förutsättningar för att barn och unga får tillgång till en sammanhållen och tillgänglig service som omfattar både utbildning och socialt stöd. För att möta detta krävs tidiga insatser, samarbete mellan skola, kultur- och fritidsverksamheter och socialtjänst.

För vuxna personer som lever med missbruk, våldutsatthet eller ekonomisk utsatthet är trygga mötesplatser och samordnade insatser avgörande för att skapa en väg tillbaka till ett självständigt liv.

Andra aktörer som spelar en central roll är samarbetet med regionen och polis samt tillgång till trygga strukturerade mötesplatser. Ett stärkt samarbete är också nödvändigt för att tidigt kunna identifiera och möta behoven hos barn och unga samt skapa trygga och utvecklande miljöer som främjar psykisk och social hälsa. Dessutom kan träffpunkter för individer med stödbehov och deras anhöriga skapa förutsättningar för att förebygga mer omfattande omsorgsbehov samt öka delaktighet och gemenskap.

Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) är en rättighetslag som syftar till att främja jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhället för personer med varaktiga funktionsnedsättningar som inte beror på normalt åldrande. Enligt LSS kan man bland annat ha rätt till insatsen särskilt anpassad bostad, som ofta innebär gruppboende, servicebostad eller korttidsboende. En viktig del av kommunens ansvar är att planera för det framtida behovet av särskilt anpassade bostäder. I dag finns sex LSS-bostäder i kommunen, men det framtida behovet är svårt att förutse eftersom det beror på antalet personer som har behov av och ansöker om LSS-bostad. Nya LSS-boenden bör utformas med fokus på självständighet och individanpassning, med tillgång till gemensamma utrymmen, möjlighet till avskildhet samt anpassningar för hjälpmedel. En god utformning bidrar både till högre livskvalitet för de boende och till effektivare användning av personalresurser.

Digitalisering och utbyggnad av digital infrastruktur är viktiga aspekter både vad gäller trygghet i form av larm, samt för äldres och funktionsnedsattas möjlighet att leva fria och självständiga liv. Det är viktigt att här särskilt beakta behov hos grupper som riskerar att hamna i digitalt utanförskap.

För att kunna fatta strategiska och långsiktigt hållbara beslut är samarbete med Region Uppsala väsentligt. Ett viktigt kommande planeringsunderlag är Vårdens översiktsplan som tas fram av Region Uppsala. Vårdens översiktsplan innehåller rapporter om vårdkonsumtion, efterfrågad vård och vårdbehov i länet.

*Ett centralt mål är att vården ska vara
nära och tillgänglig för invånarna.*

Ställningstaganden *Näringsliv och verksamheter*

- Beakta lokalförsörjningsplanen vid beslut om lokalförändringar.
- Lokalisera servicefunktioner så att det skapar förutsättningar att främja gemenskap, utbyte och integration.
- Förskola och skola ska samlokaliseras i största möjligaste mån inom respektive tätort samt ha flexibla lokaler som kan anpassas till förändringar i elevantal i olika årskullar.
- Utforma skolors och förskolors utemiljö så att tillräckligt stora ytor finns för lek och utevistelse.
- Skapa förutsättningar för äldre att kunna bo kvar i sitt hem så länge som möjligt och tillskapa fler bostäder anpassade till äldre.
- Skapa förutsättningar för tillgång till anpassade boendelösningar för personer med olika behov, inklusive LSS-boenden och andra specialanpassade bostäder, för att stödja självständighet och delaktighet.
- Skapa förutsättningar för ett stärkt samarbete mellan kommunens olika verksamheter, civilsamhället och andra aktörer för att erbjuda ett samordnat stöd till individer i behov av vård, omsorg, socialt stöd eller hälso- och sjukvårdsinsatser med fokus på förebyggande insatser och tidiga åtgärder.
- Skapa förutsättningar för tillgång till fysiska mötesplatser som främjar gemenskap och delaktighet.
- Skapa förutsättningar för att barn och unga, särskilt de med behov av särskilt stöd, får tillgång till en sammanhållen och tillgänglig service som omfattar både utbildning och socialt stöd.
- Skapa förutsättningar för ett stärkt samarbete mellan skola, socialtjänst och andra aktörer för att tidigt identifiera och möta behov hos barn och unga, samt skapa trygga och utvecklande miljöer som främjar psykisk och social hälsa.

*Bibliotek och andra mötesplatser är viktiga för
gemenskap, lärande och tillgänglig service.*

Fysisk planering för närhet och livskvalitet

I Heby kommun ska alla invånare ges möjlighet till ett gott liv med närhet, trygghet och livskvalitet. Det ska finnas god tillgång till boende, arbete, utbildning, rekreation, idrott och kultur. Det finns offentlig och privat service som gör att invånarna enkelt kan täcka sina vardagsbehov genom det basutbud som erbjuds i våra orter.

För de personer som inte själva kan tillgodose sina egna behov på grund av fysisk- eller psykiska svårigheter har kommunen en sammanhållen och tillgänglig service.

Sammanhållen bebyggelse med närhet till service kan ha positiva földeffekter för den sociala hållbarheten i kommunen. Exempelvis genom att det skapar bättre förutsättningar för att kunna kombinera arbetsliv med privatliv. Det skapar även bättre förutsättningar för att dela mer på ansvaret för det obetalda arbetet. I tvåkönade relationer med gemensamma barn tar kvinnor ofta ett större ansvar för det obetalda hemarbetet. Detta får exempelvis negativa ekonomiska földeffekter som följd, på grund av deltidsarbete och frånvaro vid vård av barn.

Det lokala näringslivet, tillsammans med mötesplatser och grönområden är andra viktiga parametrar för kommunens gemenskap och god livskvalitet. Det uppmuntrar till liv och rörelse i våra orter, skapar möjligheter till möten mellan personer med olika bakgrund samt främjar folkhälsa och den sociala hållbarheten.

Vad ett gott liv innebär är olika för varje individ. Dessa frågor är stora och många faktorer spelar in för hur kommuninvånarna upplever sin livskvalitet. Den fysiska planeringen är en del som skapar förutsättningar för invånarna att kunna leva goda liv med närhet, trygghet och livskvalitet. Det kan handla om allt ifrån tillgång till samhällsservice och rekreationsområden, tillgänglighet och trygghet i offentlig miljö, till social sammanhållning och delaktighet.

Kommuninvånarna har olika erfarenheter, önskemål och behov av den bebyggda miljön. Vissa grupper kan vara svårare att fånga upp i den fysiska planeringen och därför bör kommunen samråda med intresseorganisationer.

Tillgänglighet i gemensamma miljöer

Kommunen strävar efter att våra gemensamma miljöer ska vara tillgängliga för alla, oavsett kön, ålder, funktionsförmåga. Det gäller allmänna platser, natur- och rekreationsområden, fritidsanläggningar, kommunal och kommersiell service och kulturella utbud. Mötesplatser som är tillgängliga är ett viktigt redskap för att skapa samverkansmöjligheter mellan kommunen och civilsamhället för att stärka gemenskap och delaktighet.

Tillgänglighet i den offentliga miljön innebär att den är användbar och funktionell även för de som har nedsatt rörelse- eller funktionsförmåga.

En tillgänglig miljö bidrar till självständighet och möjligheten till ett gott liv för alla. Miljöer där tillgänglighetsperspektivet har belysts tenderar att gynna fler än dem den främst är tänkta att hjälpa. Miljöer där det är lätt att förflytta sig med till exempel rullstol underlättar även för exempelvis den som använder cykel eller barnvagn.

För att skapa en mer inkluderande miljö är det värdefullt att tillgänglighetsfrågor uppmärksammas tidigt i planeringsprocessen.

Trygghet och brottsförebyggande i gemensamma miljöer

Kommunen strävar efter att våra gemensamma miljöer ska vara trygga för alla, oavsett kön, ålder, funktionsförmåga.

Trygghet utgör ett grundläggande mänskligt behov av att vara fri från hot, våld och skaderisker. Enligt statistik från BRÅ (2025:10) är både antalet anmälda brott samt den självupplevda utsattheten för brott lägre i landsbygdskommuner jämfört med städer. En anledning till det kan vara att landsbygdskommuner har en starkare social sammanhållning, engagemang och föreningsliv vilket är trygghetsskapande och brottsförebyggande. Mötesplatser som är trygga är ett viktigt redskap för att skapa samverkansmöjligheter mellan kommunen och civilsamhället för att stärka gemenskap och delaktighet.

Av de som upplever otrygghet går det dock att urskilja mönster beroende på faktorer såsom kön, ålder, funktionsförmåga och socioekonomi. Kvinnor tenderar att skatta en högre otrygghet i det offentliga rummet än vad män gör och generellt upplever äldre personer fler platser som otrygga än andra åldersgrupper.

Vad som gör att en plats upplevs som trygg eller otrygg är komplext och varierar.

Att se och möta andra människor i den offentliga miljön bidrar ofta till känsla av trygghet. Därför kan tider på dygnet eller vissa årstider då färre vistas ute göra att platser eller områden upplevs mer otrygga och osäkra. Även kyla kan göra en plats otrygg och risken för skador större.

Trygghetsskapande faktorer att ta hänsyn till i planeringen, är god överblickbarhet, orienterbarhet samt kontakt med omgivningen. Belysning kan exempelvis skapa trygga utemiljöer under mörkare tider. Dock riktas ofta ljuset på gångvägarna, vilket gör att de som befinner sig på vägarna syns medan omgivningen är dåligt upplyst. Något som i stället kan förstärka känslan av utsatthet.

Kommunen bör arbeta med att identifiera platser som upplevs särskilt otrygga genom att ta del av den lokala kunskapen hos kommuninvånare. Detta görs idag genom så kallade trygghetsvandringar. Kommunala tjänstepersoner och polisen genomför en vandring tillsammans

med lokalbor för att identifiera otrygga platser samt diskutera trygghetsfrämjande och brottsförebyggande åtgärder.

När offentliga platser upplevs som otrygga påverkas mobiliteten i en ort. Om det till exempel finns gång- och cykelstråk som upplevs som otrygga kan det leda till en ovilja att ta sig runt i orten till fots eller med cykel. Det i sin tur kan leda till minskad vardagsmotion, minskad tillgång till kultur- och fritidsaktiviteter, kommunal och kommersiell service med sämre förutsättningar till en god livskvalitet som följd.

Det brottsförebyggande arbetet behöver ske på flera olika nivåer i samhället, både i det offentliga och i det privata. Kommunen som ansvarig för allmänna platser, fastighetsägare och näringsidkare är alla exempel på aktörer som behöver samverka för att hitta lösningar för att säkerställa tryggheten i det offentliga rummet.

Trygghet och tillgänglighet för barn och unga

Barnets perspektiv ska genomsyra hela den kommunala verksamheten genom barnkonventionen, så även kommunens fysiska planering. Det innebär att barn- och ungas intressen ska uppmärksammas i kommunens planering av mark- och vattenanvändningen. Barn och unga i Heby kommun ska ha ett gott liv med närhet, trygghet och livskvalitet. Konsekvenserna för hur barns livsmiljö påverkas vid bebyggelseutveckling ska bedömas.

Platser i kommunen där barn och unga vistas är särskilt viktiga att belysa utifrån barnets perspektiv i förhållande till trygghet och säkerhet. Det ska vara tryggt för barn och unga att ta sig runt i kommunens tätorter. En trafiksäker miljö är särskilt viktig vid och på väg till förskolan eller skolan.

En särskilt värdefull arena för ungdomar i Heby kommun är fritidsgårdarna. Fritidsgårdarna främjar en god fysisk- och psykisk hälsa. Det stärker även ungdomars inflytande och delaktighet i demokratin. På sikt kan fritidsgårdsverksamheterna bidra till att förebygga sociala problem senare i livet.

Ställningstaganden *Fysisk planering för närhet och livskvalitet*

- Kommunen ska samverka med övriga aktörer såsom fastighetsägare, handlare och polis i det brottsförebyggande arbetet i det offentliga rummet.
- Kommunen ska samverka för att öka tillgängligheten i det offentliga rummet.
- I kommunens planering ska god tillgänglighet för alla oavsett funktionsförmåga eftersträvas i den offentliga miljön.

Kommunikationer

Väl fungerande kommunikationer är en grundförutsättning för människor att leva ett gott liv och för ett fungerande näringsliv. Vägar, järnvägar, gång- och cykelstråk och digital infrastruktur måste därför ha en god standard och kapacitet. Fungerande förbindelser med omkringliggande kommuner liksom mot Arlanda och Stockholm har stor betydelse för kommunens attraktivitet. Tillgänglighet till utbildning, arbete och nöjen liksom kompetensförsörjning och näringslivets transportbehov är avgörande faktorer för kommunens utveckling.

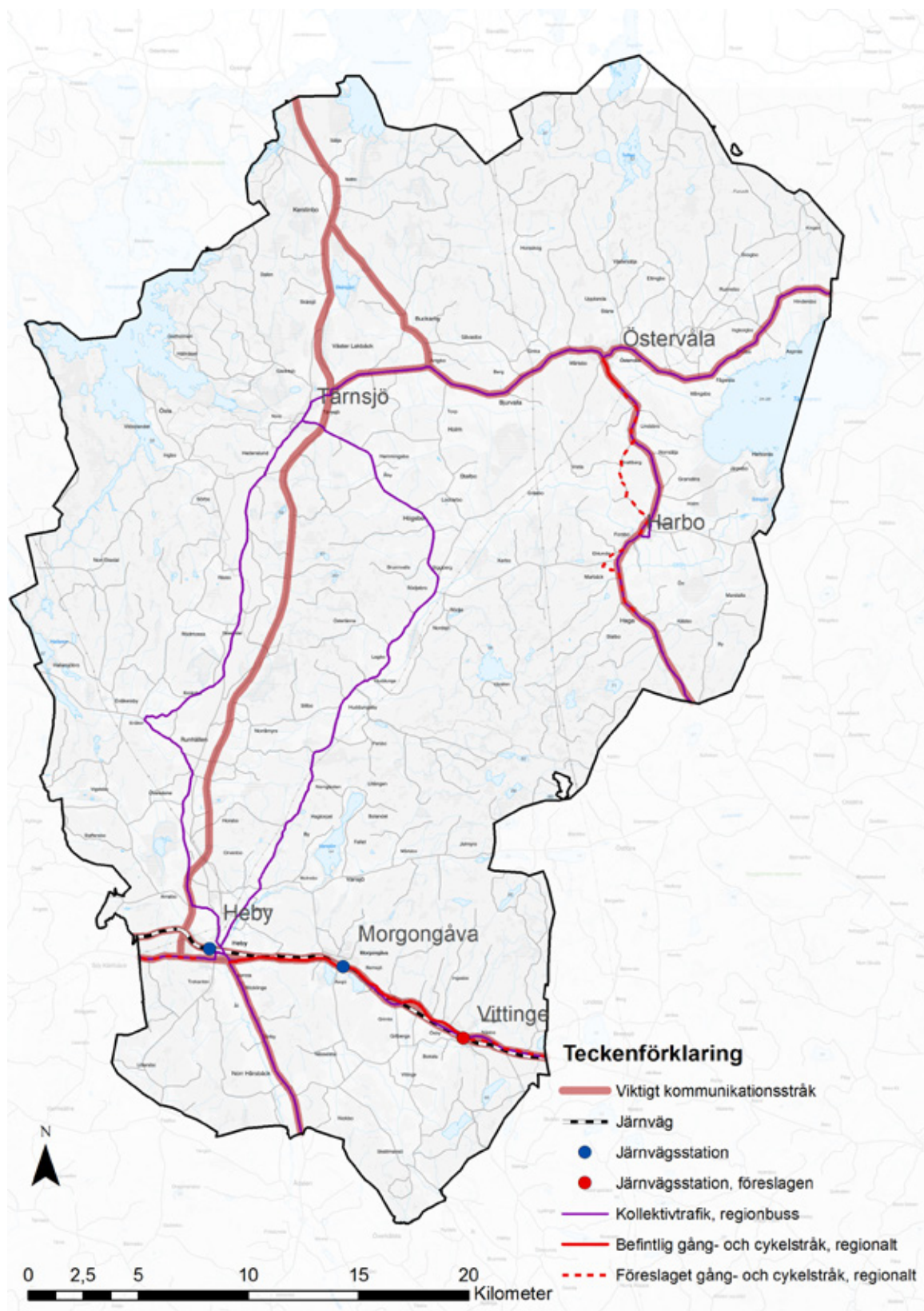
Heby kommuns läge i regionen med närhet till bland annat Uppsala, Sala och Västerås innebär att kommunen är attraktiv som bostadskommun för personer som arbetar eller studerar utanför kommunen liksom för personer som arbetar i kommunen men som inte bor här. För att resande med kollektivtrafik ska bli mer attraktivt behöver åtgärder med hela resan-perspektiv vidtas. Exempel på sådana åtgärder är pendlarparkeringar för bil och cykel i strategiska lägen vid järnvägsstationer och busshållplatser.

Fossilfria drivmedel, till exempel el, och andra framtida mer miljövänliga fordon kommer på sikt påverka utvecklingen av mobilitet. Utveckling kommer sannolikt leda till förändringar i vanor och attityder bland såväl invånare, företagare och besökare. Det är viktigt att kommunen kan möta utvecklingen inom detta område på ett proaktivt sätt.

Vid planeringen av kommunikationer är det av stor betydelse att kommunen tillsammans med andra inblandade aktörer såsom Region Uppsala och Trafikverket bevakar utvecklingen i regionen i stort vad gäller näringslivsutveckling, arbetsmarknad och utbildningssektorn. Heby kommun befinner sig mitt i en dynamisk region där tillväxt av företag, arbetsplatser och utbildningsmöjligheter förväntas öka i framtiden. I Uppsala, Västerås, Gävle, Sandviken och kommunerna i Norduppland förväntas det ske en stark tillväxt inom översiktsplanens tidshorisont. Här behöver väg- och järnvägsnät samt kollektivtrafiken utvecklas i takt med den utvecklingen.

Nationella och regionala vägar

Två riksvägar och två länsvägar passerar genom Heby kommun. Riksväg 56 mellan Gävle och Norrköping via Västerås, kallad Råta linjen, passerar genom kommunens västra delar och förbinder bland annat Tärnsjö med Heby vilket även gör vägen till en viktig inomkommunal förbindelselänk mellan norra och södra kommundelarna. Riksväg 56 är en del av det nationella stamvägnätet och är även utpekad som ett prioriterat nationellt stråk för godstransporter. Riksväg 72 mellan Uppsala och Sala passerar genom kommunens södra delar och förbinder bland annat Vittinge med Morgongåva och Heby. Den primära länsvägen 254 mellan Heby och Fjärdhundra (i Enköpings kommun) passerar kommunens södra delar och utgör huvudförbindelsen mellan Heby och Enköping. Väg 254 är även betydelsefull som förbindelse mot Stockholmsområdet. Den primära länsvägen 272 från Uppsala och vidare upp genom Gävleborgs län via Sandviken passerar kommunens norra delar och förbinder bland annat orterna

Karta 6. Kommunikationer

Harbo och Östervåla. Väg 272 utgör också en del av huvudförbindelsen mellan Tärnsjö och Östervåla. Trafikverket är huvudman för samtliga av dessa vägar. Väg 56, 72 och 272 är av regionen utpekade som regionala stråk.

Delar av väg 56 genom Heby kommun är mötteseparerad. Planering pågår för ytterligare ombyggnad till mötteseparering på sträckan Heby-Sala. Övriga riks- och länsvägar inom kommunen har landsvägsstandard med mötande trafik.

Inom kommunen finns också ett nät av sekundära länsvägar. Av dessa har vägen från Östervåla mot Månkarbo (i Tierps kommun) en viktig roll som förbindelselänk mellan kommunens norra delar till Tierp samt som alternativ förbindelselänk mellan kommunens norra delar och Uppsala/E4. Även vägen mellan Ärligbo och Tärnsjö har en viktig roll att förbinda Östervåla med Tärnsjö och väg 56 söderut. Vägen Heby-Huddunge-Östervåla/Harbo har betydelse som förbindelselänk mellan norra och södra kommundelen vid sidan av väg 56. Även vägarna Harbo-Björklinge (i Uppsala kommun) samt vägen Runhällen-Sala kan lyftas här.

Heby kommun har identifierat ett antal brister vad gäller kapacitet och trafiksäkerhet längs de större vägarna i kommunen. Det gäller ett antal kopplingar för gång- och cykelstråk, hållplatsfickor, ett antal vägkorsningar med låg trafiksäkerhet och kapacitet samt problematik med koppling till plan-korsningar mellan väg och järnväg. Se vidare under avsnitten *Cykel- och gångtrafik*, *Kollektivtrafik med tåg och buss* samt *Tätortsbeskrivningar*.

Flera av de verksamheter som finns i Morgongåva innebär att orten utgör en start- och målpunkt för långväga tunga transporter. För att lösa och tillfredsställa yrkeschaufförernas behov av vila och rast bör dagens och framtidens behov av platser för uppställning och parkering av tunga fordon utredas vidare och vid behov tillskapas längs med väg 72. Pågående och kommande statliga investeringar på såväl järnväg som väg gynnar både kommunen och regionen.

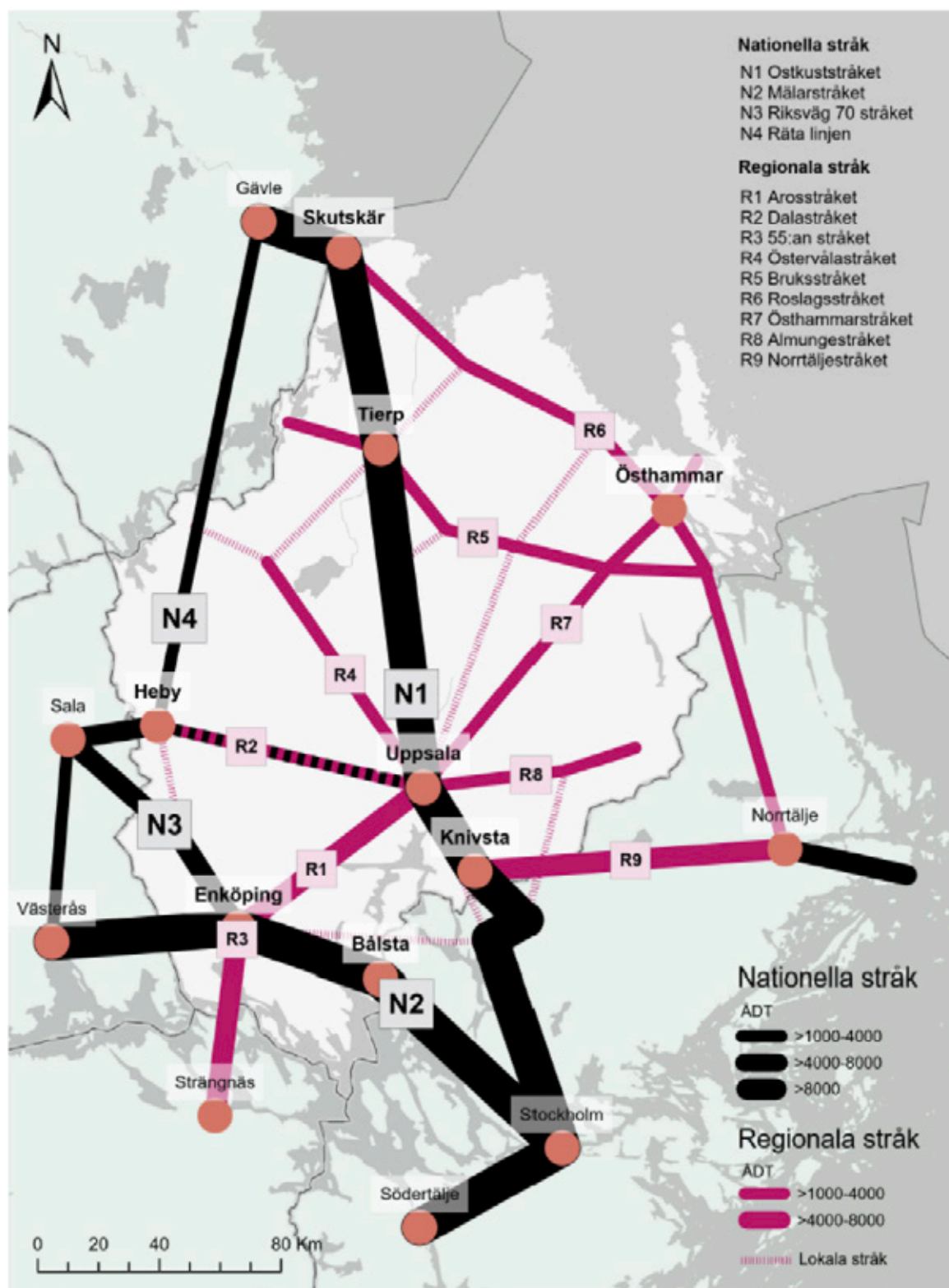
Järnväg

Genom Heby kommuns södra del passerar järnvägen som utgör en del av Dalabanan mellan Uppsala och Mora. Järnvägen används för både person- och godstrafik. Idag trafikeras Dalabanan av persontåg mellan Stockholm och Mora/Falun utan stopp i Heby kommun. Vidare trafikeras banan av regionaltåg mellan Uppsala och Sala och vidare mot Västerås och Eskilstuna. Dessa stannar idag inom Heby kommun vid stationerna Heby och Morgongåva. Se vidare under avsnittet *Kollektivtrafik*.

Trafikverket planerar för en kapacitetshöjning av Dalabanan längs sträckan mellan Uppsala och Borlänge. Detta sker främst genom nya mötesspår som kommer möjliggöra för en tätare och mer robust järnvägstrafik. Objekt som berör Heby kommun inom ramen för det projektet är en kombinerad åtgärd för mötesspår och ytterligare en plattform vid Heby station med en allmän upprustning av spårområdet inklusive en ny planskild passage av stationsområdet för gångtrafikanter. En ombyggnad av Heby stationsområde möjliggör även en spåranslutning till närliggande verksamheter.

*Busslinjernas sträckning har betydelse för hur
framtida bostäder och verksamheter kan utvecklas.*

Karta 7. Nationella, regionala och lokala vägstråk i Uppsala län baserat på Nationella vägdatabasens årsmedeldygnstrafik (ÅDT) och funktion. Bild: Region Uppsala.

En järnvägsanslutning till verksamheter i Morgongåvas e-handelsområde skulle också vara en möjlighet ifall verksamhetsutövare där ser det som ett önskvärt alternativ till dagens situation där alla godstransporter till och från Morgongåva sker på väg.

Järnvägen genom Heby, Morgongåva och Vittinge utgör såväl en barriär som en risk- och störningskälla till vilken hänsyn måste tas vid planeringen av orterna. Samtidigt som järnväg med centralt placerade stationer är en tillgång, begränsar eller försvårar järnvägen möjligheterna att utnyttja centrala lägen för bostadsbebyggelse.

Trafiken på järnväg förväntas öka i framtiden. Dels genom att pågående och framtida planerade om- och nybyggnadsåtgärder i regionen ökar kapaciteten för både person- och godstrafik. Dels för att andelen transporter av klimatskäl kommer föras över från väg till järnväg.

Kollektivtrafik med tåg och buss

För att kommunen ska kunna bidra till att nå de nationella hållbarhetsmålen behövs en robust kollektivtrafik som resenärerna kan lita på och som svarar mot resenärernas behov. Genom ett hela resan-perspektiv kan man underlätta kombinationsresor vilket ytterligare stärker kollektivtrafikens attraktivitet.

På landsbygden utanför tätorterna bör alternativa kollektivtrafiklösningar studeras närmare. Exempel på sådana lösningar kan vara anropsstyrd trafik, säsongsberoende bussar och framtagande av guider för att förenkla och förtydliga hur befintlig kollektivtrafik kan användas för att nå särskilda besöksmål.

Det är viktigt att kommunen tillsammans med Region Uppsala bevakar utvecklingen av invånarnas behov av kollektivtrafik. Inom översiktsplanens tidshorisont kan ett förverkligande av de visioner som finns i regionen innebära nya resvanor för kommunens invånare. Energi- och industriklustret i Norduppland och Västerås stads vision för stadsdelen Finnsletten är exempel utvecklingsprojekt som kan komma att få stor påverkan på Heby kommuns behov av kollektivtrafik.

Tågtrafik

För närvarande gör regiontågen uppehåll vid stationerna Heby och Morgongåva. Avgångar mot Uppsala respektive Sala finns cirka en gång per timme under högtrafik men med färre avgångar under lågtrafik. Vissa avgångar fortsätter från Sala direkt vidare mot Västerås och Eskilstuna. Fjärrtågstrafik bedrivs också på Dalabanan men dessa gör inga uppehåll på stationer inom Heby kommun.

En utökning av kapaciteten på Dalabanan öppnar upp för möjlighet till fler avgångar per dygn och en bättre tidtabellsläggning. Vidare passerar Dalabanan genom Vittinge men orten är idag den enda av kommunens tätorter längs med Dalabanan som saknar station och tågstopp. Vittinge har goda utvecklingsmöjligheter som den närmaste tätorten till Uppsala i det södra stråket, men för att fullt ut ta till vara samhällets potential är ett tågstopp nödvändigt. Mot bakgrund av planerade kapacitetshöjningar på Dalabanan och för att bättre knyta samman

kommunens södra stråk (Heby-Vittinge-Morgongåva) vill Heby kommun att det tillskapas ett tågstopp i Vittinge. Kommunen vill betona betydelsen av samarbete med berörda aktörer för att förverkliga kapacitetshöjande åtgärder på Dalabanan och ett tågstopp i Vittinge så snabbt som möjligt. Se vidare om Vittinge i under avsnittet *Tätortsbeskrivningar*.

Busstrafik

Kollektivtrafik med buss bedrivs av Region Uppsala under varumärket UL. Busslinjernas sträckning har relevans för hur kommande utbyggnadsområden för bostäder och verksamheter bör lokaliseras för att bidra till ett mer hållbart resande i framtiden. Ökad turtäthet samt eventuella linjeomläggningar och/eller omnumreringar kan också komma att behövas som en del av förverkligandet av planerade utbyggnadsområden inom översiktsplanens tidshorisont. Det är även önskvärt att förbindelserna mellan den norra och södra kommundelen förbättras, inte minst för att möjliggöra ökad sysselsättning och stärka kommunens sammanhållning.

Cykel- och gångtrafik

Enligt Heby kommuns riktlinjer för gång- och cykelvägar i kommunen främjar ett välutbyggt och funktionellt nät av gång- och cykelstråk ett hållbart resande. Ett funktionellt nät av gång- och cykelstråk ska vara säkert, tryggt, snabbt och bekvämt att nyttja. Målet med Heby kommuns arbete med gång- och cykelstråk är att öka andelen kombinationsresor i ett hela resan-perspektiv, öka andelen resor med cykel samt öka säkerheten för fotgängare och cyklister och därigenom minska antalet olyckor.

Heby kommun och Region Uppsala önskar bygga ut cykelbarheten längs de regionala stråken väg 72 och väg 272. Målet är att tillskapa ett cykelstråk på sträckorna (Sala-) Heby-Morgongåva-Vittinge

Kommunen ska verka för ett mer hållbart transportsystem, främst genom att prioritera gång- och cykeltrafik samt pendlingstrafik med tåg och buss.

och vidare österut mot Järlåsa samt ett cykelstråk mellan Östervåla och Harbo samt på sikt vidare mot Haga. De regionala cykelstråken ska sedan kopplas ihop med de lokala gång- och cykelstråken. Det är viktigt att det finns en tydlig sammankoppling mellan de regionala stråken och de lokala stråken för att öka cykelbarheten.

Trafikverket tillsammans med Region Uppsala, Region Västmanland och Heby och Sala kommuner planerar att tillskapa en gång- och cykelväg mellan Heby och Sala i samband med den planerade ombyggnationen av väg 56/72 till mötesfri väg mellan Heby och Sala. Utbyggnaden samfinansieras av berörda aktörer med medel från respektive länstransportplan.

De lokala cykelstråken behöver successivt byggas ut och förbättras, inte minst i samband med nya exploateringar. När lokala gång- och cykelvägar skapas behöver de vägar som leder till förskolor och skolor studeras särskilt, så att säkra skolvägar skapas i hela kommunen. Utvecklingen vad gäller el- och lastcyklar kan också komma att ställa nya krav på utformningen av cykelbanor och cykelparkeringar.

Planeringen för gående måste först och främst säkerställa en säker trafikmiljö och en god framkomlighet och tillgänglighet för människor som har svårt att röra sig eller se. Sådana tillgänglighetsskapande åtgärder är även till nytta för exempelvis personer med barnvagn.

Kommunen bör satsa på att utveckla stråk som uppmuntrar till långpromenader och motionscykling. Det kan till exempel ske genom att gång- och cykelstråk skapas till populära fritids- och rekreationsområden. Det är en fördel om stråken är rundslingor. Långa och sammanhängande stråk bör därför prioriteras. Sådana här åtgärder kan också kombineras och populariseras genom samarbeten med näringsliv och organisationer och vara en del av satsningar inom besöksnäringen.

Hållbara transporter

För att nå en hållbar utveckling är det nödvändigt att de fossila bränslena fasas ut från transportsystemet och ersätts med förnyelsebara energikällor. Omställning pågår i samhället och andelen elbilar ökar vilket skapar efterfrågan på laddinfrastruktur.

Enligt Heby kommuns riktlinjer för laddinfrastruktur har kommunen inte för avsikt att i egen regi installera några publika laddstationer men kommunen ska inta en stödjande roll gentemot privata aktörer som vill anlägga exempelvis laddstationer.

Utöver elfordon kommer det i framtiden finnas en blandning av energikällor för fordon. Biogas och vätgas är två sådana energikällor. I Länsstyrelsens och Region Uppsalas rapport Infrastrukturplanering för förnybara drivmedel i Uppsala län har en analys gjorts över behovet av snabbladdpunkter för elbilsaddning, biogastankställen samt vätgastankställen. Analysen visar på att det finns ett behov av laddpunkter i kommunen. Sett i ett hela resan-perspektiv kan laddinfrastruktur vara fördelaktigt inte minst vid pendlarparkeringar där bilar ofta står parkerade under ett flertal timmar i sträck.

Digital infrastruktur

Tillgång till en väl utbyggd digital infrastruktur är en förutsättning för hållbar tillväxt, sysselsättning, företagande, studier och effektiv förvaltning. Digital infrastruktur är även betydelsefullt i privatlivet genom tillgång till olika tjänster och för till exempel möjligheten till utbildning. Tillgång till bredband och mobiltelefoni innebär att lokaliseringen inte längre är lika viktig. En väl fungerande digital infrastruktur är avgörande för Heby kommun som en attraktiv kommun att bo och verka i.

Region Uppsala antagit *Strategi för digital infrastruktur i Uppsala län 2022-2030*. Strategin syftar till att förverkliga visionen om att alla invånare och företag i regionen ska kunna ta del av digitaliseringens möjligheter. Målet för Uppsala län är:

- År 2023 bör hela Uppsala län ha tillgång till stabila mobila tjänster av god kvalitet.
- År 2025 bör hela Uppsala län ha tillgång till snabbt bredband:
 - 98 procent bör ha tillgång till 1 Gbit/s i hemmet och på arbetet
 - 99,9 procent bör ha tillgång till minst 100 Mbit/s.
 - 100 procent bör ha tillgång till minst 30 Mbit/s

I oktober 2024 hade 96,13 procent av adresserna i kommunen tillgång till bredband med en hastighet om minst 100 Mbit/s. Tillgången till fast bredband via fiber om 100 Mbit/s är större i tätbebyggda områden än på glesbygden. På glesbygden var andelen adresser med tillgången till fast bredband via fiber om 100 Mbit/s 91,28 procent medan det i tätbebyggda områden finns fiber om 100 Mbit/s till 98,48 procent av adresserna.

Utbyggnad av bredband kan med fördel samordnas med andra markarbeten förexempelvis VA, fjärrvärme, el samt vid andra vägarbeten.

Heby kommun ser positivt på den bredbandsutveckling som sker inom kommunen. För en fortsatt framgångsrik bredbandsutveckling är samarbetet mellan nätägare och Heby kommun av stor vikt. Heby kommun bidrar med väl avvägd information till marknadsaktörerna i samband med planärenden och bygglovsärenden samt med att upplåta markavtal och samförläggning. Utöver det är kommunen verksam med att ta fram offentliga underlag som stödjer kommunens fortsatta utbyggnad av bredband.

Det pågår en ett teknikskifte inom digital infrastruktur vilket kommer innebära att de existerande 2G- och 3G-näten kommer att släckas ner liksom kopparnätet.

Ställningstaganden *Kommunikationer*

- Kommunen ska verka för att vägar, järnvägar, gång- och cykelstråk och digital infrastruktur har en god standard och kapacitet.
- Kommunen ska verka för en ökad andel kombinationsresor i ett hela resan-perspektiv genom bland annat pendlarparkeringar för bil och cykel i strategiska lägen vid järnvägsstationer och busshållplatser.
- Kommunen ska proaktivt möta utvecklingen av fossilfria drivmedel och verka för och underlätta hållbara och fossilfria transporter inom och till och från kommunen.
- Kommunen ska vara en aktiv part i arbetet med att förbättra och utveckla kollektivtrafiken i Uppsala-regionen med fokus på Heby kommun till exempel genom att utveckla alternativa kollektivtrafiklösningar på landsbygden utanför tätorterna.
- Kommunen ska tillsammans med berörda aktörer verka för kapacitets-höjande åtgärder på Dalabanan och ett tågstopp i Vittinge.
- Bygg ut funktionella gång- och cykelstråk i kommunens tätorter.
- Prioritera säkra gång- och cykelstråk till förskolor, skolor, vårdcentraler, sport- och fritidsanläggningar och liknande målpunkter.
- Prioritera åtgärder som säkerställer god framkomlighet, tillgänglighet och säkerhet för gående och människor med sådana funktionsnedsättningar som gör det svårt att röra sig fritt i olika trafikmiljöer.
- Kommunen ska i samarbete med näringsliv och region verka för hållbara transporter för både gods och personal till och från nuvarande och framtida verksamhetsområden.
- Kommunen ser positivt på möjligheten till ny järnvägsanslutning från Dalabanan till närliggande verksamheter då det skapar förutsättningar för hållbara transportlösningar.
- Verka för en fortsatt bredbandsutbyggnad och en god och modern tillgång till bredband för kommunens hushåll och företag.

Teknisk försörjning

I takt med att befolkningen växer behöver den tekniska infrastrukturen utvecklas och byggas ut. Inom begreppet teknisk infrastruktur ryms energifrågor som elproduktion (vindkraft och solkraft), eldistribution, fjärrvärme samt vattenförsörjning, avloppsrening och dagvatten.

Dricksvattenförsörjning

Cirka 60 procent av kommunens invånare är anslutna till kommunens ledningsnät för dricksvatten. Verksamhetsområden för kommunalt vatten och avlopp (VA) finns i tätorterna Heby, Östervåla, Morgongåva, Tärnsjö, Harbo och Vittinge samt i småorterna Haga, Huddunge och Runhällen.

Det finns idag fyra ordinarie vattentäkter och en reservvattentäkt i kommunen. Planeringsinriktningen 17 000 invånare i kommunen 2040 innebär en tillväxt av nya invånare i tätorterna och övriga orter där det idag finns utbyggt allmänt VA. Kapaciteten i den allmänna dricksvattenförsörjningen med vattentäkterna och vattenverken klarar ytterligare anslutningar av nya abonnenter och utbyggnadsområden men förutsättningarna för kommunal dricksvattenförsörjning behöver utredas tidigt i detaljplaneringen. Kommunen arbetar även med att hitta en lokalisering av ny reservvattentäkt för att säkerställa en långsiktigt hållbar reservvattenförsörjning.

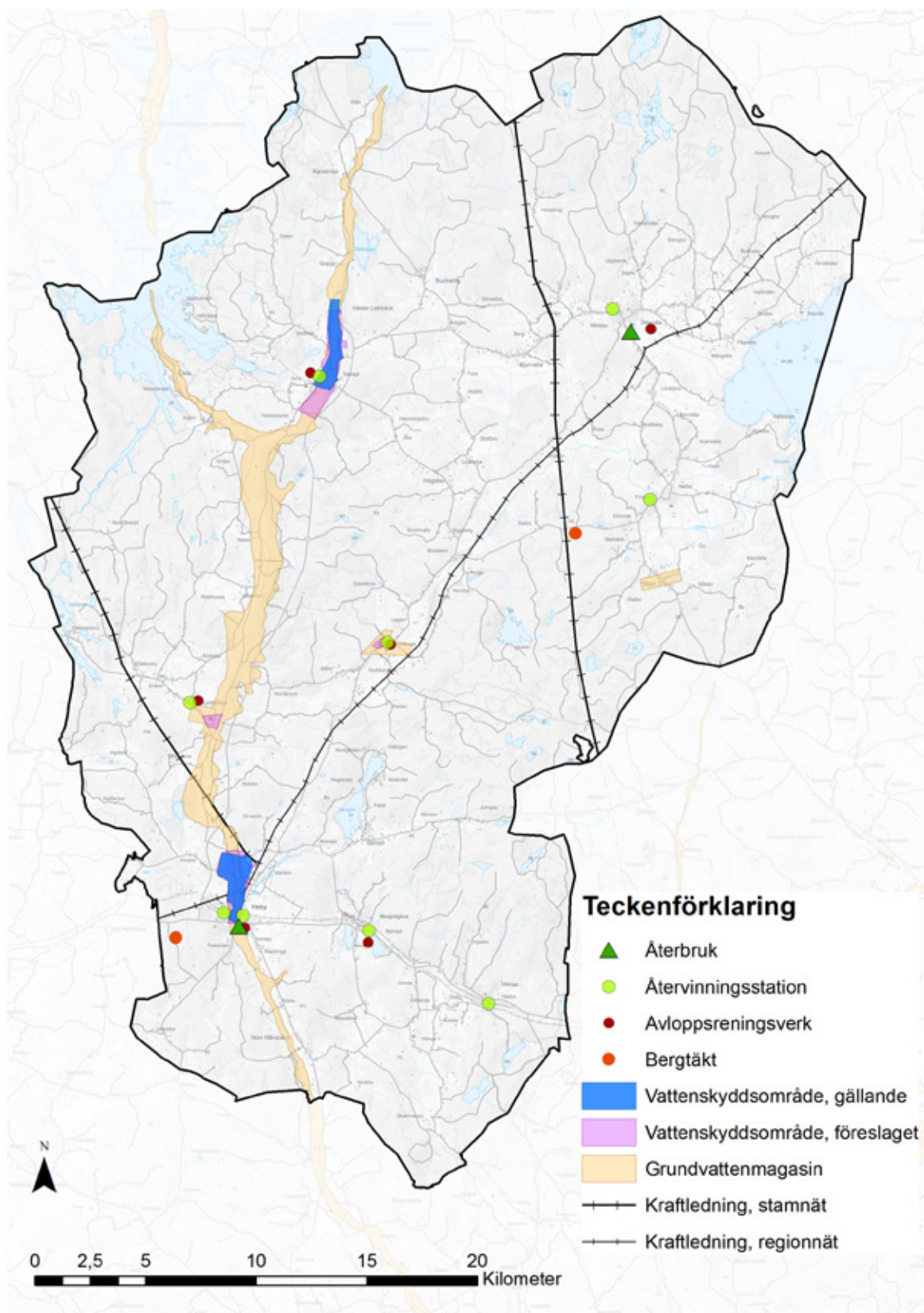
Dalkarlsåsen

Genom Heby kommun löper Dalkarlsåsen (del av Enköpingsåsen) som utgör grundvattenmagasin och prioriterad grundvattentäkt i ett regionalt perspektiv. Råvattentillgången i kommunen är därmed god och bedömningen är att tillgången på råvatten även fortsättningsvis kommer att vara god. Två vattenskyddsområden finns inom kommunen i anslutning till Heby, och Tärnsjö. Vattenskyddsområdena vid Heby och Tärnsjö är belägna på Dalkarlsåsen.

Två vattenskyddsområden finns inom kommunen i anslutning till Heby och Tärnsjö vilka båda är belägna på Dalkarlsåsen. För varje vattenskyddsområde finns skyddsföreskrifter innehållande bland annat restriktioner.

Syftet med vattenskyddsområdena är att skydda dricksvattnet från föroreningar, både från enskilda punktutsläpp och diffusa utsläpp. Särskilt viktigt är att förhindra att bekämpningsmedel, petroleumprodukter och andra skadliga ämnen når vattentäkten, eftersom detta kan orsaka långvarig eller permanent skada. Markarbeten kräver i regel dispens från länsstyrelsen eller tillstånd från bygg- och miljönämnden, med undantag för mindre arbeten inom villatomter samt vissa ledningsarbeten. Länsstyrelsen är tillsynsmyndighet och kan i särskilda fall pröva frågor om tillstånd eller dispens.

Skyddsföreskrifterna innebär ett ansvar för främst berörda fastigheter och verksamhetsutövare, men även allmänhet, att vara så aktsamma att vattnets kvalitet inte äventyras. Arbeta pågår

Karta 8. Teknisk försörjning

med att revidera vattenskyddsområdena och vattenskyddsföreskrifterna och arbete pågår även med att ta fram nya vattenskyddsområden och vattenskyddsföreskrifter för vattentäkterna som försörjer Runhällen och Huddunge med dricksvatten. Inget beslut om de föreslagna vattenskyddsområdena är ännu fattat.

Tätorterna Heby och Tärnsjö är delvis lokaliserade på Dalkarlsåsen. Att undanta Dalkarlsåsen från nybyggnationer anses inte vara rimligt med beaktande av behovet att utveckla de två tätorterna. Vid en eventuell exploatering ska vattenskyddsföreskrifterna följas och varsamhet iaktas med hänsyn till åsens betydelse för grundvattentillgången. För nya exploateringsområden som pekas ut längs åsen gäller krav på kommunalt VA.

Tämnaren

Tämnaren är en stor slättsjö geografiskt belägen i Heby, Tierp och Uppsala kommuner. Uppsala vatten har genom en vattendom möjlighet att ta vatten från sjön för sin dricksvattenproduktion. Under vissa förutsättningar får vatten ledas från sjön till Fyrisån för att på så sätt möjliggöra infiltration en större del av året än vad som annars skulle vara möjligt.

Regional vattenförsörjning

Heby kommun ligger inom både Mälarens och Tämnarens avrinningsområde. Båda sjöarna har stor betydelse för dricksvattenproduktionen i ett regionalt perspektiv. Även grundvattentillgången i Dalkarlsåsen (del av Enköpingsåsen) är en resurs av regional betydelse. För att skydda vattenresurser och säkerställa en god vattenkvalitet och en robust regional dricksvattenförsörjning behöver kommunen medverka i mellankommunal och mellanregional samverkan samt med nationella aktörer och med till exempel jordbruksorganisationer.

Avloppsrening

Cirka 60 procent av kommunens hushåll är anslutna till kommunens ledningsnät för spillvatten. Verksamhetsområden för kommunalt vatten och avlopp (VA) finns i tätorterna Heby, Östervåla, Morgongåva, Tärnsjö, Harbo och Vittinge samt i Haga, Huddunge och Runhällen. Större delen av VA-ledningsnätet i kommunen anlades under 1950- och 60-talen. Ledningsnätet byggdes då för en större planerad befolkningsökning än vad som sedan blivit fallet. Detta gör att kommunen idag har ett ledningsnät med en högre kapacitet än vad som utnyttjas.

Kapaciteten på kommunens sex avloppsreningsverk är tillräcklig för att tillåta ytterligare anslutna abonnenter och utbyggnadsområden. Dock behöver förutsättningarna för att ta hand om kommunalt spillvatten utredas tidigt i detaljplaneringen.

Reningen i kommunens reningsverk sker med mekanisk, biologisk och kemisk rening. Spillvattnet omvandlas till renat avloppsvatten, slam och biogas. Ett skyddsavstånd på 300 meter bör hållas mellan reningsverk och ny bostadsbebyggelse för att förebygga luktstörningar. Exakt behov av skyddsavstånd kan dock variera och detta bör i förekommande fall undersökas närmare i efter-

följande planering i varje enskilt fall. De hushåll som inte är anslutna till kommunens spillvatten-nät har enskilda avloppsanläggningar.

I fortsatt planering ska hänsyn tas till befintlig ledningsstruktur. Exploatering av områden som ligger nära eller i direkt anslutning till befintligt verksamhetsområde för kommunalt VA ska införlivas i verksamhetsområdet genom att besluta om att verksamhetsområdet utvidgas. Skulle detta inte vara möjligt av olika skäl är alternativet olika varianter av enskild vatten- och avloppsförsörjning, såsom egna dricksvattenbrunnar och avloppsanläggningar.

Dagvatten

Dagvatten är ytligt avrinnande regn- och smältvatten som tillfälligt rinner från hårdgjorda ytor. Dagvatten innehåller ofta föroreningar såsom metaller, olja och mikroplaster som kan påverka vattendrag och sjöar negativt om det inte tas omhand. Dagvattnet i kommunens tätorter leds till största delen via kommunens dagvattennät till diken, vattendrag och sjöar, de så kallade recipienterna, som finns i närheten. Det finns områden där dagvatten leds direkt till kommunens spillvattenledningar. Detta är problematiskt eftersom detta vatten då behöver renas i avloppsreningsverken. Dagvatten som leds till reningsverken innebär en ökad kemikalieanvändning i reningen. Dagvatten som leds till avloppsreningsverken ökar även risken för att belastningen på avloppsreningsverken blir för stor, vilket leder till att orenat avloppsvatten bräddas. Bräddning innebär att avloppsvatten inte renats tillräckligt innan det släpps ut.

I och med att nya bostadsområden och områden för verksamheter byggs ut ökar andelen hårdgjorda ytor, vilket medför en snabb tillrinning till dagvattensystemet som kan resultera i problem med vattenmängden och en rubbning av den naturliga vattenbalansen.

Detta i kombination med klimatförändringar med ett varmare klimat och en ökad nederbörd, kan få stora konsekvenser om inte dagvatten hanteras på rätt sätt. I områden där det helt saknas system för omhändertagande av dagvatten kan översvämning och bristande markdränering bli en följd.

Heby kommun har antagit riktlinjer för dagvattenhanteringen i kommunen. Enligt riktlinjerna är målet för dagvattenhanteringen att:

- Bibehålla eller efterlikna den naturliga vattenbalansen i naturen.
- Minska mängden föroreningar i dagvattnet.
- Minska mängden förorenat vatten som når recipienten.
- Använda dagvattnet som en resurs i samhället.
- Minska och förebygga skador och översvämningar till följd av skyfall.

Genom att ge plats för gröna ytor, vegetation och anläggningar som fördröjer och renar dagvattnet lokalt, innan det når ledningsnätet, blir flödet mindre och jämnare samtidigt som belastningen av föroreningar i vattendragen minskar. Dagvatten ska inte medföra att recipientens status försämras eller förhindra att gällande miljö kvalitetsnormer (MKN) för

vatten inte uppnås. Läs mer om MKN under Miljö, hälsa och säkerhet.

Dagvatten ska ses som en resurs, till exempel för rekreation, för att höja de arkitektoniska värdena, eller för att höja naturvärden och biologisk mångfald. Mångfunktionella grönytor som i normalfallet har en funktion som grönyta eller lek område, och vid kraftiga regn kan fungera som fördröjningsytor eller magasin är ett exempel på att nyttja marken på ett bra sätt.

Heby kommun arbetar aktivt för att integrera hållbara dagvattenlösningar i den fysiska planeringen. För att möta ökade nederbörds mängder och höga flöden, kommer hållbara dagvattenlösningar i form av fördröjningsmagasin, regnbäddar och översvämningsytor att utredas i samband med ny bebyggelse. Kommunen identifierar behovet av att skydda mark för framtida dagvattenanläggningar och säkerställa att MKN för vatten följs vid exploatering.

Det finns ett behov av att se över kommunens riktlinjer för dagvatten då dessa behöver bli mindre generella och utgå från recipientens status.

Under avsnittet *Tätortsutveckling* redovisas områden i kommunens tätorter som avses användas för dagvattenhantering.

Avfall

Heby kommun är medlemmar i Vafabmiljö kommunalförbund tillsammans med kommunerna i Västmanlands län samt Enköpings

kommun. Förbundet har en gemensam Avfallsplan 2020-2030 med tio övergripande målområden som syftar till att minska medlemskommunernas avfall samt att det avfall som uppstår ska återanvändas och återvinnas i så stor utsträckning som möjligt. Vafabmiljö ansvarar för den fastighetsnära insamlingen av hushållsavfallet och återvinningsstationerna runt om i kommunen samt driften av kommunens två återbruk i Heby och Östervåla. Vid återbruken kan man lämna grovavfall, elavfall, trädgårdsavfall, textilier och farligt avfall. Vafabmiljö driver även mobila återbruk där som i Heby kommun besöker Tärnsjö.

Bioavfallet går till Vafabmiljös biogasanläggning i Västerås där den ombildas till biogas och biogödsel. I anslutning till biogasanläggningen finns även en anläggning för uppgradering av biogas till fordonskvalitet. Här uppgraderas även gas från reningsverket i Västerås. Restavfallet går till förbränning vid Mälarenergis kraftvärmeverk för produktion av el och fjärrvärme.

Från och med 2027 ska fastighetsnära insamling införas och gäller såväl flerbostadshus, småhus som fritidshus. Detta gör att behovet att lämna förpackningar på återvinningsstationer minskar och därför kommer vissa återvinningsstationer tas bort. Några återvinningsstationer kommer finnas kvar och omvandlas till återvinningsstationer för skrymmande sällanförpackningar. På grund av detta skifte kommer inga fler återvinningsstationer att skapas.

Energiförsörjning

Ett energisystem med tillräcklig och säker energitillförsel är av avgörande betydelse för ett välmående och fungerande samhälle. En förutsättning att begränsa miljö- och klimatpåverkan är att fasa ut den fossila energianvändningen och ställa om till förnybara energikällor och mer effektiv hushållning. Heby kommun är positiv till anläggningar för grön omställning.

Omställningen till ett fossilfritt samhälle kräver en storskalig elektrifiering, inte minst inom transport- och industrisektorn. Därmed ställs höga krav på elnätet. Det är av stor vikt att planera för hur, var och när olika energislag används för att hantera energiförsörjningen framåt. Det är också viktigt att minska energiförsörjningens sårbarhet gällande påverkansfaktorer från omvärlden.

Eleffektfrågan är en stor utmaning liksom en av de viktigaste regionala samordningsfrågorna. Den ökande elektrifieringen som sker i samhället visar på vikten av en välkoordinerad och samordnad utveckling av primärenergiförsörjning, elproduktion, och eldistribution som går i takt med teknologiskiften, ökat byggande och näringslivsexpansion. Utifrån identifierade infrastrukturella utmaningar kopplade till eleffektsfrågan har en god samverkan kring dessa frågor vuxit fram i länet, där arbetet behöver fortsätta att utvecklas.

I Heby kommun används den största delen energi inom sektorerna *småhus och transporter*. Tillsammans utgör dessa sektorer cirka 50 procent av hela kommunens energianvändning.

Energianvändningen har minskat i kommunen sedan början på 2020-talet och andelen energianvändning från förnybara källor har samtidigt ökat.

Heby kommun har tagit fram en ny energiplan kallad Energi- och klimatplan 2030 som planeras antas av kommunfullmäktige under 2026. Planen syftar till att minska klimatpåverkan från Heby kommun som organisation och som geografiskt område. Planen ska bidra till uppfyllelse av regionala och lokala klimatmål, men även de nationella klimat- och energipolitiska målen däribland Agenda 2030 och de globala målen.

Bostäder

Byggnader i Sverige står för ungefär 40 procent av Sveriges energianvändning genom uppvärmning och elförbrukning. Särskilt viktigt för att på sikt nå uppsatta mål om netto-nollutsläpp är åtgärder riktade mot uppvärmning och materialproduktion. Minskning av klimatpåverkan från sektorn kan uppnås på flera olika sätt. Detta gäller både för insatser i befintligt bostadsbestånd och vid nybyggnation för att uppnå nationella klimatmål och möta befintligt och kommande bostadsbehov.

Det krävs åtgärder inom flera områden för att uppnå ett klimatsmart byggande. Klimateffektiv produktion av byggmaterial är en aspekt, men även att byta ut material mot mer hållbara al-

alternativ och att minska användningen av byggnadsmaterial. Andra viktiga delar är ökad elektrifiering, val av transportslag med låg klimatpåverkan, högt ställda energikrav och effektivisering genom renovering och materialåtervinning. En högre flexibilitet kan främjas genom att exempelvis planera för flexibla och aktivitetsbaserade lokaler.

Elnät

Det svenska elnätet är uppdelat på tre nivåer: det nationella stamnätet, regionnätet och lokalnätet. Det nationella stamnätet (400 kV och 220 kV) löper genom Sverige och har till uppgift att överföra mycket stora effekter på långa avstånd. Stamnätet ägs av staten genom Svenska Kraftnät. Två stamledningar passerar genom Heby kommun.

Regionnätet transporterar el från stamnätet till lokalnäten och i vissa fall direkt till större elanvändare. Spänningsnivåerna i regionnätet är mellan 30-130 kV. Vattenfall Eldistribution AB äger regionnätet i Heby kommun.

Lokalnätets uppgift är att förbinda regionnätet med användarna och även att ansluta mindre produktionsanläggningar. Spänningen är normalt högst 20 kV och transformeras ner till 400/230 V till användarna. Lokalnätet ansluter till regionnätet och transporterar el till hushåll och andra slutkunder. Inom Heby kommun finns tre lokalnätsägare: Sala Heby Energi Elnät AB, Upplands Energi ekonomiska förening och Vattenfall Eldistribution AB. Sala Heby Energi ägs gemensamt av Heby och Sala kommuner.

Det pågår en omstrukturering av både region- och stamnätet runt Heby i Vattenfalls och Svenska kraftnäts regi som kommer ske i etapper. De flesta av de större förändringarna planeras att vara klara i början av 2030-talet. Regionnätet runt Heby planeras på sikt att byggas om då 70 kV ska ersättas med 130 kV vilket medför en ökad kapacitet.

Regionnätsägaren Vattenfall tar höjd för förväntad eller prognostiserad tillväxt av effektbehov från bostäder, verksamheter och mikroproduktion och lokalnätsägarna bedömer att nätet räcker för den typen av tillväxt. Större anslutningar behöver dock hanteras separat via anslutningsförfrågningar då elnätsbolagen inte planerar eller bygger på spekulation. Kapaciteten är generellt bättre i tätortsnära nätet. Se vidare under avsnittet *Viktiga skyddsavstånd*.

I vissa fall kan befintliga kraftledningar utgöra en begränsning i möjligheten att bygga ut nya bostads- och verksamhetsområden. Utöver den fysiska begränsningen finns skyddsavstånd för elförande objekt samt elektromagnetiska fält. Skyddsavstånden varierar med storleken och kapaciteteten på ledningen.

Tidig dialog om elförsörjning i den fysiska planeringen

Stamnätets och det lokala elnätets kapacitet utgör en central förutsättning för kommunens långsiktiga fysiska planering. Detta är särskilt viktigt vid planering av elintensiva verksamheter.

För att undvika framtida flaskhalsar och lokala effektbrister behöver kommunen arbeta proaktivt i nära samverkan med lokalnätsägare. I samband att nya verksamheter uttrycker intresse för etablering inom kommunen och i framtagandet av nya detaljplaner ska dialog initieras i ett tidigt skede som möjliggör en gemensam bedömning av nätkapacitet och säkerställer att olika typer av elanvändare lokaliseras på lämpliga platser ur ett elnäts- och effektförsörjningsperspektiv. Lokalnätsägare behöver i sin tur en kontinuerlig dialog med överliggande nätägare för att samordna behov och säkerställa tillräcklig kapacitet i transmissionsnätet. Denna kedja av samverkan skapar bättre framförhållning, ökar elnätets robusthet och stärker kommunens möjligheter att möjliggöra nyetableringar och hållbar tillväxt.

Samordning syftar till att skapa en robust och långsiktigt hållbar elförsörjning, i linje med kommunens tillväxtambitioner och klimatmål.

Fjärrvärme

Sala Heby Energi AB har ett utbyggt fjärrvärmenät i delar av Heby, Morgongåva, Tärnsjö och Östervåla. Fjärrvärmen produceras i panncentraler som finns i varje ort med fjärrvärmenät. Fjärrvärmen som används i Heby kommun är till 100 procent förnybar. Vid nybyggnation av lokaler och bostäder inom Heby, Morgongåva, Tärnsjö och Östervåla bör dessa så långt som möjligt anslutas till fjärrvärmenätet. Detta för att gynna en långsiktigt hållbar utveckling och minska belastningen på elnätet samt minska effekttopparna i elnätet när det är som kallast. I Heby kommun finns i dagsläget cirka 250 anslutningspunkter mot kund. Utifrån dagens kapacitet finns det möjlighet att ansluta nya kunder till fjärrvärmenätet. Sala Heby Energi AB ser över behovet och möjligheten till att utöka kapaciteten i befintliga panncentraler samt på längre sikt se över behovet av en ny produktionsanläggning för fjärrvärme i Heby.

Fjärrvärme minimerar behovet av el för uppvärmning samtidigt som el produceras i systemet. Fjärrvärmenätet är därför viktigt för Heby kommun. I första hand för att möjliggöra en planerad utveckling av bostäder och verksamheter, för att minimera elbehovet för uppvärmning samt för att minska miljöpåverkan. Även säkerhetsaspekter kring placering nära befintlig kraftledning behöver undersökas genom dialog med berörd ledningsägare.

Solenergi

Heby kommun har redan idag en hög andel installerad soleffekt per person och kommunen ser generellt positivt på ytterligare utbyggnad av anläggningar för solenergi. Utbyggnad av solenergi-anläggningar bör främst ske i områden med goda möjligheter till anslutning till befintligt elnät samt till områden i kulturlandskapet som inte innehåller höga kulturhistoriska värden. Primärt bör inte större solcellsanläggningar byggas på kommunal mark på grund av det utrymme som krävs. Vid detaljplanering och bygglovsprövning bör förutsättningarna för solenergiproduktion undersökas, till exempel genom utformning av taklutning och placering av byggnader.

Stora nyetableringar av solelsproduktion kan begränsas av befintligt tillgängligt elnät. Det är viktigt att aktörer, kommunen och elnätsägare genom tidig dialog får en klar bild av möjligheten att etablera anläggningar för solenergi.

Det pågår forskning och utveckling av soleneganläggningar som kan kombineras med livsmedelsproduktion, så kallade agrivoltaiska solcellsystem. Som landsbygdskommun med stora arealer jordbruksmark bör Heby kommun bevaka teknikutvecklingen inom detta område.

Vindkraft

Vindkraft är en förnybar energikälla som kan bidra till att nå nationella och globala klimatmål. En etablering av vindkraft ligger i linje med kommunens och Sveriges ambition att minska utsläppen av växthusgaser. Utvecklingen går mot allt större och mer effektiva verk.

En stor del (ca tre fjärdedelar) av kommunens geografiska yta ligger inom hindersfria zoner, så kallade MSA-områden, för omkringliggande militära och civila flygplatser. I kommunens södra delar finns ytterligare begränsningar av möjligheten att uppföra höga objekt på grund av så kallade stoppområden för höga objekt och påverkansområde för väderradar. Trots att detta skapar betydande begränsningar i möjligheten att uppföra storskalig vindkraft i kommunen finns det ytor i norra delen av kommunen som ligger utanför de hindersfria zonerna.

Biogas

Biogas består av metan och koldioxid och bildas när organiskt material bryts ner av mikroorganismer. Vafabmiljö samlar in matavfall som sedan transporteras till en anläggning i Västerås för produktion av biogas. Biogasen används sedan som fordonsbränsle inom kollektivtrafiken samt säljs till på ett antal biogasstationer i några av Vafabmiljö:s medlemskommuner. Enligt Region Uppsalas och länsstyrelsens rapport *Infrastrukturplanering för förnybara drivmedel i Uppsala län* bör en etablering av ett biogastankställe stödjas om det finns intresse från lokala aktörer då ökad användning av biogas bidrar till regional utveckling och många samhällsnyttor.

Vätgas

Vätgas är ett grundämne som vid användning endast avger rent vatten som restprodukt. Vätgas kan användas som energi i bränsleceller vilka i sin tur kan användas till elproduktion och värmeproduktion samt ersätta förbränningsmotorer i fordonsflottan. Vätgas kan på längre sikt komma att utgöra ett fossilfritt drivmedelsalternativ.

Övriga energikällor

Det finns ytterligare möjliga energiresurser inom Heby kommun. Vissa av de möjliga energiresurserna nyttjas inte alls i kommunen idag medan vissa redan används men skulle kunna användas i betydligt större utsträckning.

Nedan listas möjliga energiresurser i Heby kommun:

- Avloppsslam: Energi och näring
- Avloppsvatten: Energi i flöde och temperatur och rening med till exempel alger och vass för att sedan därefter använda växtmaterialet som resurs.
- Bioenergi: Skog och odling av energigrödor.
- Gödsel från kor, får och getter: Produktion av biogas
- Hästgödsel: Kraftvärmeverk.
- Spillvärme från verksamheter.
- Vass och annan strandnära vegetation vid sjöar

Utvecklingen inom energiområdet pågår kontinuerligt och det är viktigt att kommunen bevakar utvecklingen för att på bästa sätt bidra till en hållbar utveckling.

Energilagring

Energilagring är ett sätt att lagra energi till dess den behöver användas. Det kan handla om att lagra när elen är billig och använda när den är dyr, eller att balansera kraftsystemet när väderberoende energislag inte kan producera el. Batterier och vätgas är två typer av energilager som är intressanta för det svenska kraftsystemet. Energilager kan också bidra till kraftsystemets kvalitet och stabilitet när andelen förnybar el i kraftsystemet ökar.

Materialförsörjning

Täkter för brytning av grus- och bergkross och anläggningar för masshantering, det vill säga hantering av jordar, berg och schaktmassor, har stor betydelse i anläggandet av byggnader och infrastruktur såsom vägar och järnvägar.

I kommunen finns två bergtäkter. Lokaliseringen av ny täktverksamhet behöver ske på ett sätt som inte ger negativ påverkan på människors hälsa och välbefinnande eller på ett sätt som inte ger negativ påverkan vattenförekomster, värdefulla natur- och kulturmiljöer eller på värdefulla områden för friluftslivet.

En regional materialförsörjningsplan saknas för länet och kommunen bör i samverkan med ansvariga regionala aktörer bidra till att en sådan plan tas fram.

Ställningstaganden *Teknisk försörjning*

- Kommunen ska värna om sin goda tillgång på vatten och för framtiden säkra en fortsatt hållbar dricksvattenproduktion.
- Kommunen ska ha ett regionalt perspektiv på vattenfrågor för att säkerställa en god vattenkvalitet och en robust regional dricksvattenförsörjning.
- Ta hänsyn till både de befintliga och föreslagna vattenskyddsområdena vid lokalisering av ny bebyggelse.
- Kommunen ska verka för en hållbar och effektiv hantering av dagvatten som tar hänsyn till förväntade klimatförändringar.
- Dagvattnet ska ses som en resurs som främjar och bidrar till rekreation, arkitektur och biologisk mångfald.
- Kommunen ska arbeta för att hitta lämpliga platser för fördröjning och rening av dagvatten inom befintligt dagvattensystem.
- Elnätets markbehov ska säkerställas i den fysiska planeringen.
- Samordna ledningsdragningar med andra markarbeten och utbyggnad av infrastruktur.
- Kommunen ska genom en god energi- och klimatplanering verka för en hållbar tillförsel, distribution och användning av energi i kommunen.
- Dialog i tidigt skede mellan kommunen och lokalnätsägare ska alltid initieras i samband med att nya verksamheter uttrycker intresse för etablering samt vid framtagande av detaljplaner.
- Vid nybyggnation av lokaler och bostäder i kommunens tätorter där fjärrvärmenät finns utbyggt bör dessa så långt som möjligt anslutas till fjärrvärmenätet.
- Kommunen är positiv till anläggningar för grön omställning.

Fortsättning nästa sida.

Ställningstaganden Teknisk försörjning fortsättning

- Utbyggnad av solenergianläggningar bör främst ske i områden med goda möjligheter till anslutning till befintligt elnät samt till områden i kulturlandskapet som inte innehåller höga kulturhistoriska värden.
- Ny täktverksamhet behöver ske på ett sätt som inte ger negativ påverkan på människors hälsa och välbefinnande eller på ett sätt som inte ger negativ påverkan vattenförekomster, värdefulla natur- och kulturmiljöer eller på värdefulla områden för friluftslivet.
- Samverka med ansvariga regionala aktörer vid framtagande av en materialförsörjningsplan.

Natur och grönstruktur

Grönstruktur är ett samlande begrepp som beskriver ett nätverk av olika naturtyper som hänger ihop, både inom och utanför tätorterna. I kommunen finns ett flertal områden med höga natur- och rekreationsvärden såsom Östa och Aspnäs naturreservat. De tätortsnära naturområdena har oftast färre naturvärden i antal arter men har istället som syfte att stimulerar till aktivitet och ge möjlighet till rekreation för alla åldrar och grupper i samhället och skapar förutsättningar för en god folkhälsa. Tätorternas natur och grönytor och i vissa fall enstaka träd, fungerar också riskreducerande genom att de bland annat dämpar dagvattenavrinningen, binder partiklar och ger skugga.

Orterna i kommunen är relativt små till ytan vilket innebär att invånare har nära att både uppleva och se naturen vilket är en av kommunens största attraktivitet.

Utformningen av den naturmiljön har stor betydelse för invånarnas hälsa, inte minst för barn och ungas välbefinnande, utveckling och lärande. Därför behöver tätortsnära naturområden vara inbjudande för lek och utevistelse och de är även viktigt att de är lätta att nå och tillgängliga för alla. För att ge förutsättningar för en jämlik hälsa där invånarna mår bättre både fysiskt och psykiskt behöver lek, rörelse och vila i naturen främjas.

Grönstrukturen är även viktig för den biologiska mångfalden i tätorterna där gröna korridorer kan agera som förbindelser mellan olika populationer av en djur- eller växtart. De gröna korridorerna möjliggör då för spridning mellan olika lämpliga livsmiljöer. När tätorterna växer blir det desto viktigare med dessa spridningsmöjligheter så att populationer av växter och djur inte blir isolerade från varandra utan kan utbyta gener och därmed bli mer motståndskraftiga mot förändringar i miljön, såsom exempelvis extremväder och sjukdomar. Förstärkning av de gröna och blåa stråken i kommunen är därmed viktigt för att skapa livskraftiga ekosystem som tål förändringar i klimatet.

I kommunens tätorter kan spridningskorridorerna finnas på olika grönytor som idag är en del av orternas bebyggelsestruktur. Det kan till exempel vara sammanhängande grönområden som förbinds av mindre förekomst av trädgångar och alléer. Bebyggda ytor, såsom exempelvis villaträdgårdar kan också utgöra en länk i ett grönstråk. Inte sällan sammanfaller grönstråk med vattendrag och det går att tala om så kallade blå-gröns stråk. Stråkens bredd och utformning kan variera, men det viktiga är att underlätta rörelsen mellan grönområdena.

Åpromenaden i Heby.

I alla kommunens tätorter ska det finnas en så kallad grön mötesplats. En grön mötesplats definieras som en trygg plats utomhus där människor kan mötas i en natur- eller parkliknande inramning.

Mer om tätorternas natur och grönytor går att läsa under avsnittet *Tätortsutveckling*.

Utanför tätorterna och detaljplanernas småskaliga grönstruktur är skalan på och kopplingen mellan naturtyperna större. Skogar, sjöar, vattendrag och odlingslandskap är exempel på naturtyper som alla har en väldigt viktig del i landskapet. Länsstyrelsen i Uppsala län har i sin skrift *Grön infrastruktur i Uppsala län* pekat ut ett antal värdeetrakter för varje naturtyp där tätheten av naturtypens biologiska värden är högre än i det omgivande landskapet. Värdeetrakterna ska ses som ett kunskapsunderlag, inte en skyddsform. Att ett område har pekats ut som en värdeetrakt påverkar inte det formella krav som ställs på mark- och vattenanvändningen men det är önskvärt att berörda markägare och andra aktörer tar extra hänsyn till de värden som pekas ut i värdeetrakten. Enstaka hus kommer inte påverka landskapets grönstruktur nämnvärt, men större ingrepp som skogsavverkningar, vägar, vindkraftparker eller industriområden ger desto större påverkan. Därför är det viktigt att kartlägga var högre naturvärden finns och planera så att exploatering inte hindrar djur- och växtarters spridning eller koppling mellan två områden. Värdeetrakterna utgör ett kunskapsunderlag i arbetet med planering grönstruktur och ekosystemtjänster.

Grönområden med höga natur- och rekreationsvärden behöver skyddas, vilket kan göras på olika sätt.

För att stärka och utveckla grönstrukturen bör kommunen ta fram en grönstrukturplan. Syftet med en grönstrukturplan är att säkra gröna områden på rätt ställen och med rätt egenskaper och kvaliteter.

Under kapitlet *Värden och hänsyn* beskrivs skyddade områden i kommunen.

Ekosystemtjänster

Ekosystemtjänster är allt människan får från naturen och som bidrar till vår välfärd och livskvalitet. Det handlar om luftrening, livsmedelsproduktion, skydd mot översvämning, naturupplevelser och mycket mer. Många av ekosystemtjänsterna är vi helt beroende av för vår överlevnad, andra skulle kosta enorma summor att ersätta med teknik. Många tjänster tas ofta för givet och noteras inte förrän de slutar fungera. Ekosystemen är känsliga och under de senaste hundra åren har vi människor inte varit så rädda om ekosystemen. Vi har huggit ner mycket skog, fiskat upp alldeles för mycket fisk och förstört marker och vattendrag. Dessutom har vi släppt ut föroreningar som gjort att luften blivit sämre och att klimatet förändrats. Det här gör att många ekosystem är hotade. Genom att ta hänsyn till ekosystemtjänster skapar vi ett samhälle som är mer långsiktigt hållbart. Det är av stor vikt att möjligheterna att producera ekosystemtjänster förbättras och stärks i den fysiska planeringen.

Ekosystemtjänster brukar delas in i fyra kategorier:

- **Försörjande ekosystemtjänster** är de varor som produceras av ekosystem, till exempel livsmedel, vatten, trä och fibrer.
- **Reglerande ekosystemtjänster** är nyttan människor har av ekosystemfunktioner som påverkar miljöfaktorer som till exempel lokalklimat, skydd mot översvämningar, skydd mot skogsbrand, skydd mot stormar, nedbrytning av organiskt material, kontroll av sjukdomar samt pollinering av grödor.
- **Kulturella ekosystemtjänster** innefattar skönhet, inspiration, rekreation och andra värden som bidrar till vårt välbefinnande.
- **Stödjande ekosystemtjänster** är grundläggande funktioner i ekosystemen som är en förutsättning för alla de andra ekosystemtjänsterna, bland annat markstruktur, bördighet, fotosyntes och biogeokemiska kretslopp.

Vid exploatering som riskerar att påverka platsens ekosystemtjänster negativt ska de fyra stegen i skadelindringshierarkin följas. Det innebär att påverkan i första hand ska undvikas eller minimeras genom skyddsåtgärder. Om detta inte är möjligt kan kompensation övervägas.

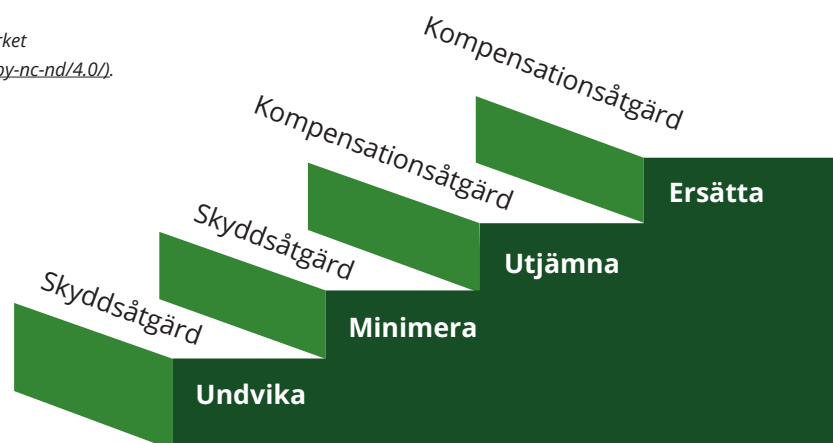
Skadelindringshierarkin utgörs av fyra steg:

1. Undvika negativ påverkan – välja annan plats, skyddsåtgärder, förstärkningsåtgärder
2. Minimera negativ påverkan – skyddsåtgärder, förstärkningsåtgärder
3. Utjämna, kompensera negativ påverkan – återskapa värdet i närområdet, vissa förstärkningsåtgärder
4. Ersätta, kompensera negativ påverkan – ersätta genom åtgärder på annan plats eller av annat värde

Figur 7. Skadelindringshierarkin.

Bild: Omritad efter material från Boverket

(<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

Alla kommunens grönytor ska skötas så att de ekosystemtjänster som de kan bidra med utvecklas och förstärks. Natur och grönytor utgör viktiga miljöer för fysisk aktivitet, barns lek och utveckling samt som platser där människor kan mötas. För invånare i kommunens tätorter är den bostadsnära naturen en viktig resurs. De bidrar genom att rena och fördröja dagvatten, sänka temperaturen under årets varmaste del, ge skugga, ge lä för vindar, dämpa buller, bidra till mötesplatser för rekreation och vila samt generera pollinerande insekter.

Den blå strukturen i kommunen bidrar med ett flertal ekosystemtjänster eftersom de ger möjligheter till bland annat svalka, rekreation samt rening och reglering av dagvatten. Sjöarna och vattendragen ska ses som en resurs, inte minst i tätorterna.

Blåstruktur

I kommunen finns ett flertal sjöar och vattendrag som bildar den blåstruktur som kommunen är beroende av. Allt från Färnebofjärden till Tämnaån, till Axsjön och Skattmansöån är en del av nätverket som sträcker sig långt utanför kommunens gränser. Blåstruktur inkluderar även vattenförande diken, våtmarker, dammar, kärr, sumpskogar och alla andra miljöer som påverkas av vatten.

Sjöar och vattendrag fungerar som naturens blodomlopp som både förflyttar näring, syre och vatten till marken och växtligheten och tar upp ytvatten och förhindrar översvämning genom bortledning och fördröjning. Det finns väldigt få naturliga sjöar och vattendrag i kommunen idag utan de flesta har påverkats av mänsklig hand på något sätt, exempelvis genom uträtning, dikning, övergödning, dämning etc.

Blåstrukturens nätverk sträcker sig långt utanför kommunens gränser och även de vattendrag som uppkommer i kommunen mynnar ofta i slutändan ut i Östersjön. Därför behöver arbetet med blåstruktur samordnas mellan kommuner för bästa och mest effektiva resultat.

Efter de stora regnmängderna som drabbade kommunen under hösten 2023 har arbete pågått med att förbättra vattendragens fördröjande funktion och i det arbetet ingår även att restaurera delar av vattendragen till sin naturliga form. Under översiktsplanens genomförandetid kommer arbetet att fortgå för att uppnå målen i åtgärdsprogrammet för vatten.

I kommunen finns ett flertal markavvattningsföretag, varav många inte har varit aktiva på länge. För att markavvattningsföretagen ska fungera som avsett är det viktigt att de sköts på ett korrekt sätt och att gällande regler följs. Detta är avgörande för att undvika problem såsom översvämningar och andra vattenrelaterade risker. Mer om markavvattningsföretag finns under avsnittet *Markavvattning och markavvattningsföretag*.

Mer om blåstråk finns att läsa under avsnittet *Tätortsutveckling*.

Mer om vatten finns att läsa under avsnittet *Vatten och strandskydd*.

Idrotts- och motionsanläggningar

I Heby kommun finns flera anläggningar för idrotts- och motionsaktiviteter, friluftsliv och rekreation. I kommunen finns fyra sporthallar, en simhall, ett flertal fotbollsplaner och utegym samt en multibana. Elljusspår finns i anslutning till fem av kommunens tätorter. Det finns också en ishall i Östervåla och en ridskola i Heby (båda föreningsägda) i takt med en ökande befolkning behöver behovet av utbyggnad alternativt nybyggnation av anläggningar för idrotts- och motionsaktiviteter bevakas.

Mer om idrotts- och motionsanläggningar finns att läsa under avsnittet *Tätortsutveckling*.

Badplatser

I Heby kommun finns det många sjöar och vattendrag i vilka det finns ett flertal badplatser. Det finns sex kommunala badplatser inom kommunen som är registrerade som EU-bad, vilket innebär krav på årliga besiktningar och vattenprover enligt bestämda intervaller. De kommunala badplatserna är Myranbadet, Tenabadet, Axsjöbadet, Venenbadet, Färnösandsbadet samt Ettingsandsbadet. En del sköts av föreningar i samverkansavtal med kommunen.

Rekreation och friluftsliv

Heby kommun har goda förutsättningar för rekreation och friluftsliv. Friluftsliv och rekreation bidrar till både fysisk aktivitet, upplevelser och återhämtning och har en viktig roll för hälsa och välbefinnande.

I kommunen finns ett starkt och engagerat föreningsliv med hembygdsföreningar, idrottsföreningar och kulturföreningar. Dessa bidrar till både invånares och besökarens rekreation liksom till den sociala hållbarheten genom att skapa gemenskap.

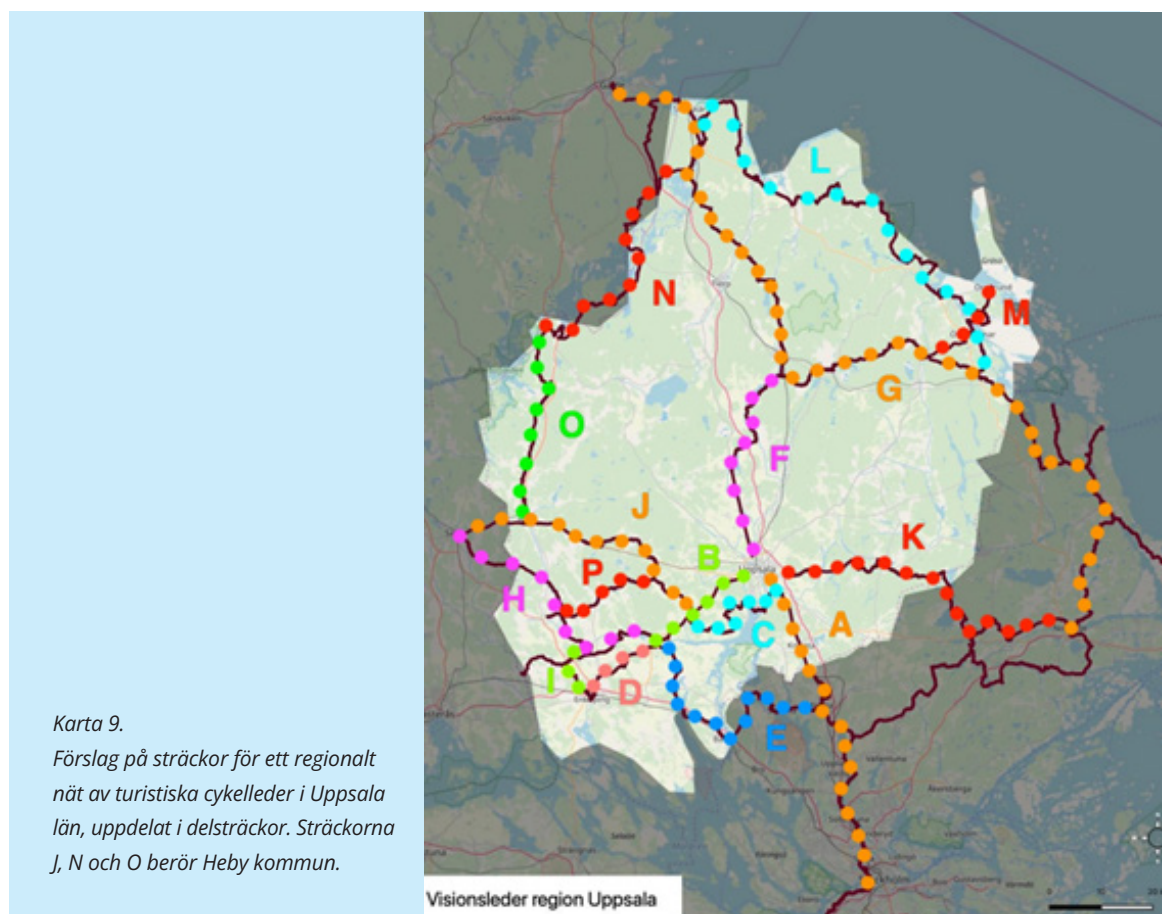
I kommunen finns stora arealer skogsmark och ett vackert kulturlandskap med historiskt intressanta miljöer. Området kring Nedre Dalälven har värdefulla områden för friluftslivet på nationell nivå. Friluftslivets hälsofrämjande egenskaper är inte minst viktigt att lyfta fram utifrån det faktum att fysisk inaktivitet blir allt vanligare vilket i sin tur leder till ökad risk för ohälsa. Tillgången till grönområden samt möjligheten att gå och cykla påverkar hur vi rör oss i vardagen. Friluftslivet genererar också en ekonomisk nytta i och med att rekreationsområden gynnar besöksnäringen.

I kommunen finns ett flertal områden som har goda förutsättningar för paddling. I Nedre Dalälven kring Färnebofjärden finns ett flertal paddlingsrutter.

Det finns i kommunen en stor potential att utveckla cykelleder där man kan upptäcka den rika natur- och kulturmiljön som finns i kommunen. Region Uppsala har presenterat förslag på framtida cykelrutter i Uppsala län. Tre av de föreslagna rutterna berör Heby kommun.

Heby kommun är tillsammans med övriga kommuner i länet och Region Uppsala medlemmar i Upplandsstiftelsen som har som mål att främja naturvård och friluftsliv. Upplandsstiftelsen förvaltar bland annat vandringledden Upplandsleden, vars etapp 18-22 sträcker sig genom Heby kommun i nord-sydlig riktning.

Kommunerna i Uppsala län tillsammans med Upplandsstiftelsen lyfter under benämningen *Smultronställen* fram ett antal utflyktsmål i länet med höga natur- och friluftsvärden vilka också är lättillgängliga för besökare. I Heby kommun finns fyra smultronställen, alla belägna i den nordvästra delen av kommunen i anslutning till området Nedre Dalälven: Stormossens fågeltorn, Östa stränder, Kyrkspången och Österbo fåbodar.

Ställningstaganden *Natur och grönstruktur*

- Främja folkhälsa och välbefinnande genom ett varierat utbud av gröna miljöer i tätorterna med möjlighet till rekreation, lek, motion, återhämtning, möten med mera.
- Säkerställ att invånarna i kommunens tätorter har tillgång till tätortsnära natur och grönytor.
- Vid detaljplanering samt vid lov- och tillståndsprövningar ska möjligheten till produktion av ekosystemtjänster beaktas och vid behov förbättras och stärkas.
- Kommunens grönytor och tätortsnära natur ska skötas och utvecklas så att de ekosystemtjänster som de kan bidra med förstärks.
- Vid exploatering som riskerar att påverka platsens ekosystemtjänster negativt ska de fyra stegen i skadelindringshierarkin följas.
- Sjöar och vattendrag i kommunen är en resurs vilket ska beaktas i den fysiska planeringen.
- Ta fram en grönstrukturplan för att stärka grönstrukturen i den fysiska planeringen.
- Säkerställ att kommunens idrotts- och motionsanläggningar utvecklas i takt med befolkningsutvecklingen.
- Verka för att värdefulla områden för friluftslivet lyfts fram.
- Arbeta för att uppnå målen i åtgärdsprogrammet för vatten.

Tätortsutveckling

I Heby kommun finns tätorterna Heby, Östervåla, Morgongåva, Tärnsjö, Harbo och Vittinge. I Heby finns kommunförvaltningen lokaliserad, men tätorterna är alla relativt jämnstora. Samtliga tätorter tillhandahåller kommunal och kommersiell service av olika slag. Exempelvis finns förskola och lågstadieskola i samtliga sex tätorter och minst en livsmedelsbutik finns idag i samtliga tätorter förutom i Vittinge.

I tätorterna finns en variation av bostadsbebyggelse och verksamheter samt natur och grönytor. I samtliga tätorter ska utbudet av bostäder fortsätta att öka och det ska finnas mark för expansion och nyetablering av verksamheter. Sammantaget är bostäder, verksamheter, service och grönområden en förutsättning för attraktiva och levande samhällen och för en attraktiv och levande kommun.

Hus i Heby.

Utveckling av bostäder och verksamheter

I tätortsbeskrivningarna redovisas ett flertal utbyggnads- och omvandlingsområden:

- Planreserv, bostäder
- Planreserv, verksamheter
- Föreslaget planområde, bostäder
- Föreslaget omvandlingsområde, bostäder
- Föreslaget planområde, verksamheter.

De föreslagna utbyggnads- och omvandlingsområdena har studerats och tagits fram genom en avvägning utifrån ett antal kriterier:

1. Att skapa en sammanhängande bebyggelsestruktur som är ändamålsenlig och hållbar

- Att i möjligaste mån undvika att bygga på jordbruksmark
- Att områden ligger relativt nära befintlig infrastruktur, såsom gator och VA-nät.
- Att tätorten hålls samman geografiskt så att avstånd till viktiga målpunkter hålls så kort som möjligt. Detta underlättar för gående och cyklister och kan även bidra till att stärka underlaget för kollektivtrafiken.
- Att undvika ytor där vatten riskerar att ansamlas vid höga vattenflöden.

2. Att skapa väl fungerande och lämpliga tekniska försörjningssystem

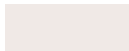
- Att områden ligger relativt nära befintligt gatunät och VA-nät
- Att verksamhetsområden har bra transportläge (nära till större vägar) samt ligger avgränsade från befintliga och tillkommande bostäder.

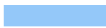
3. Att säkerställa viktiga rekreationsintressen

- Att minimera att ha tätortsnära grönområden i anspråk för bebyggelse
- Att ta hänsyn till ekologisk hållbarhet och biologisk mångfald.

Studerade utbyggnadsområden som inte tillräckligt väl bedömts uppfylla ovanstående kriterier har valts bort och redovisas inte i översiktsplanen.

I tabell 1 nedan förklaras ett antal kategorier som finns i kartorna i delen Tätortsutveckling.

Symbol	Förklaring
	Planlagd mark: Mark- och vattenområde som regleras av detaljplaner.
	Planreserv, bostäder: Gällande detaljplaner för bostäder som helt eller delvis ännu inte exploaterats.
	Planreserv, verksamheter: Gällande detaljplaner för verksamheter som helt eller delvis ännu inte exploaterats.
	Föreslaget planområde, bostäder: Område som föreslås detaljplaneras för att möjliggöra för ny bostadsbebyggelse. I detaljplanen utreds och regleras planområdets exakta avgränsning, vilken omfattning, täthet och storlek bebyggelsen ska ha samt hur gatustruktur och grönsstruktur inom området ska se ut. Det kan bli aktuellt att ett föreslaget planområde regleras genom upprättandet av flera detaljplaner och att exploateringen av området genomförs i etapper.
	Föreslaget omvandlingsområde, bostäder: Ett exploaterat eller oexploaterat område som är reglerat med detaljplan för verksamheter men där användningen föreslås ändras till bostäder. En förutsättning för omvandlingen är att en ny detaljplan tas fram som medger bostäder.
	Föreslaget planområde, verksamheter: Område som föreslås detaljplaneras för att möjliggöra för ny verksamhetsbebyggelse. I detaljplanen utreds och regleras planområdets exakta avgränsning i vilken omfattning, täthet och storlek bebyggelsen ska ha samt hur gatustruktur och grönsstruktur inom området ska se ut. Det kan bli aktuellt att ett föreslaget planområde regleras genom upprättandet av flera detaljplaner och att exploateringen av området genomförs i etapper.

Symbol	Förklaring
	Fördröjningsytor: I samtliga tätorter utom Tärnsjö finns ytor för fördröjning av vatten redovisade. Fördröjningen avser hantering av dagvatten samt hantering av risker kopplade till översvämning på grund av skyfall och höga flöden i vattendrag. För att stärka ytornas funktionalitet kan de i vissa fall utformas på ett sätt som gör de attraktiva för exempelvis rekreation och biologisk mångfald och på det sättet blir en resurs för orten även under normala förhållanden då det inte föreligger höga flöden eller översvämning. För att säkerställa ortens behov av dagvattenhantering och riskhantering bör samtliga redovisade fördröjningsytor undantas från byggnation innan de utretts mer detaljerat i efterföljande planering. Fördröjningsytorna har tagits fram med hjälp av Länsstyrelsens lågpunktskartering samt kännedom om platser där det tidigare varit gammal torvmark samt våtmarker. I Tärnsjö har inga behov av fördröjningsytor identifierats i översiktsplanen eftersom tätorten är lokaliserad på en rullstensås.
	Grönområde: Område i eller i direkt anslutning till tätorter som syftar till att ge förutsättningar för en god folkhälsa genom att stimulera till aktivitet och ge möjlighet till rekreation och fritidsaktiviteter. Grönområden är även betydelsefulla som plats för utomhusaktiviteter inom förskola och skola och annan pedagogisk verksamhet. Grönområdena ska vara lätta att nå för alla åldrar och grupper i samhället. Grönområdena kan även ha betydelse som livsmiljöer för växter och djur, men naturvärdena i grönområdena kan variera. Att ett område anges som grönområde i översiktsplanen ska inte i sig utgöra ett hinder för skogsbruk och skogsskötsel.
	Grönstråk: Stråk som binder samman grönområden och som har stor betydelse för att växter och djur ska kunna sprida sig. Ett grönstråk kan bestå av ett nätverk av skogsområden, enskilda träd, villaträdgårdar och parker. Inte sällan sammanfaller grönstråk med blåstråk som tillsammans bildar blågröna stråk.
	Blåstråk: Stråk som binder samman sjöar och vattendrag och har betydelse för att växter och djur ska kunna sprida sig. Vattendragen i blåstråken bidrar inte sällan med viktiga ekosystemtjänster såsom svalka, rekreation samt rening och reglering av dagvatten. Inte sällan sammanfaller blåstråk med grönstråk som tillsammans bildar blågröna stråk.

Tabell 1. Förklaring till kategorier som används i kartorna i delen Tätortsutveckling

Heby

Ortens karaktär

Heby är kommunens till invånarantalet största ort med cirka 2900 invånare. Här finns stora delar av den kommunala administrationen och ledningen samlad.

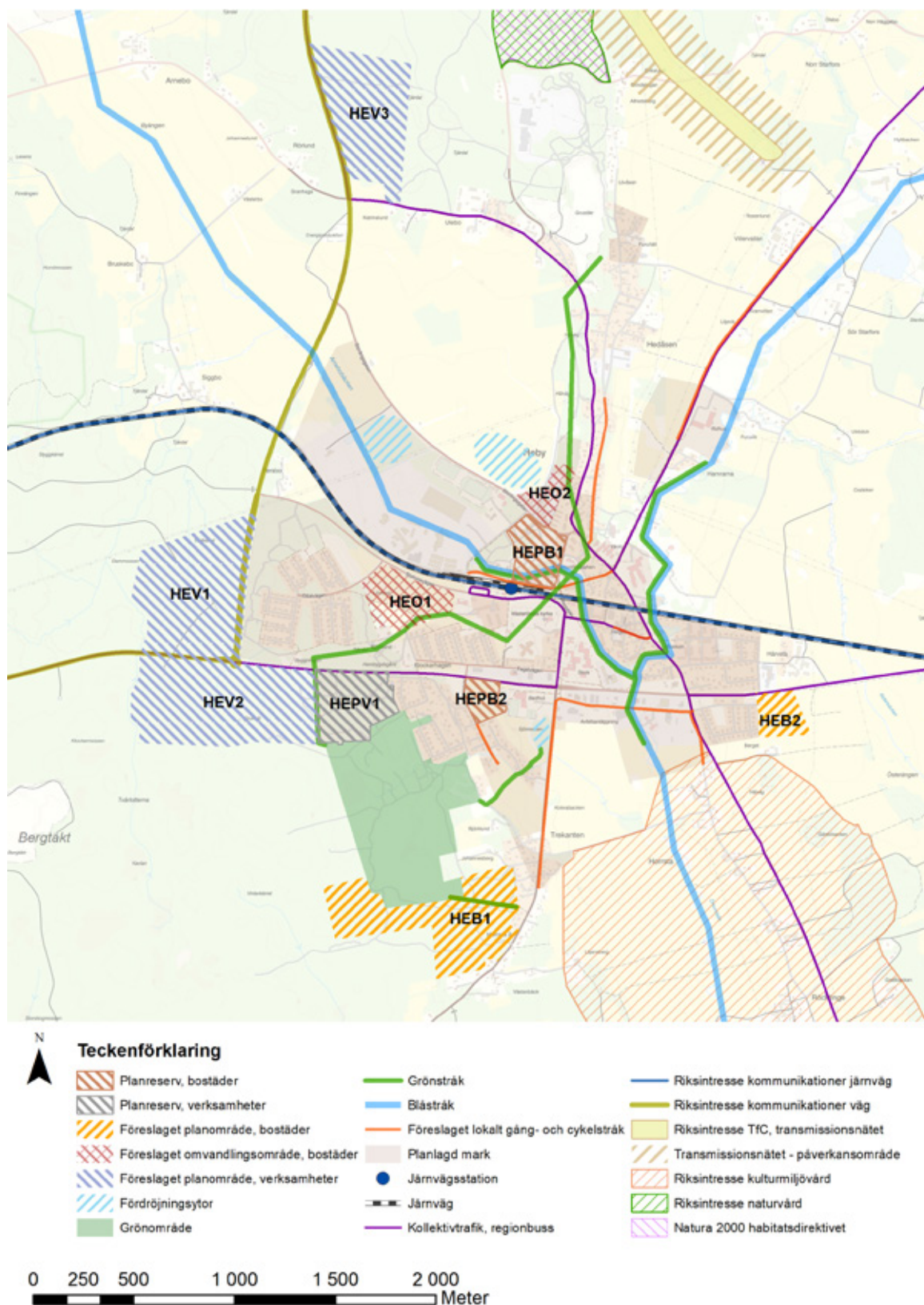
Heby ligger i Västerlövsta distrikt som har ca 3 800 invånare.

Torget i Heby.

Inom dagens tätortsområde ligger Västerlövsta gamla sockenkyrka vilket indikerar att platsen har gamla anor som administrativt centrum. Tätorten har sitt ursprung i det stationssamhälle som bildades när järnvägen Uppsala-Krylbo anlades under 1870-talet. Eftersom namnet Lövsta redan var upptaget som stationsnamn så fick stationen och därmed även det framväxande stationssamhället namnet Heby efter den idag försvunna byn som låg i nuvarande tätorts östra delar.

Landskapsbilden domineras av öppen åkermark samt ett större skogsområde väster om orten. Dalkarlsåsen sätter sin prägel på ortens norra delar. Genom samhället flyter Örsundaån och dess tillflöde Arnebobäcken. Norr om tätorten finns ett skogsområde med elljusspår.

Karta 10. Tätortsutveckling Heby.

Heby har en blandad bebyggelse bestående av både småhus, radhus och flerfamiljshus. Verksamhetsområden finns på flera platser i orten. I Heby finns service i form av två kommunala förskolor, en fristående förskola, en anpassad grundskola, en F-6 grundskola, en 7-9 grundskola, bibliotek, Idrottshall (med simhall), idrottsplats, vårdcentral, vård- och omsorgsboende, ridskola, kyrka och hembygdsgård. Ortens centrum utgörs av Kyrkogatan som tillsammans med skolan, stationen, idrottshallen och vårdcentralen är viktiga målpunkter i orten.

Vid Heby passerar väg 56, 72 och 254. I Heby stannar regiontågen på sträckan Uppsala-Sala (-Västerås/Eskilstuna). Fyra regionbusslinjer trafikerar orten med trafik mot Uppsala, Sala, Tärnsjö, Östervåla och Enköping. Det är av stor vikt i ett regionalt perspektiv att Heby upprätthåller och utvecklar kommunikationsmöjligheterna till grannkommunerna och dess centralorter.

Framtida utveckling

Hebys främsta kvaliteter är ortens geografiska läge med goda kommunikationer och pendlingsmöjligheter till Uppsala, Sala, Enköping och Västerås. Till ortens kvaliteter hör också den vackra landskapsbilden och en intressant historia med flera kulturmiljövärden.

I utvecklingsinriktningen pekas Heby ut som huvudort för det södra stråket vilket också omfattar Morgongåva och Vittinge. På sikt bör dessa tre orter bilda ett gemensamt sammanhängande stråk med goda kollektivtrafikförbindelser och med goda möjligheter för människor att cykla och gå längs med stråket. För att uppnå det målet återstår att tillskapa ett tågstopp i Vittinge förverkligas.

I Heby finns idag detaljplanerad mark för både bostäder och verksamheter som ännu inte är utbyggd, en så kallad planreserv. Framöver föreslås ytterligare detaljplanerade områden för både bostäder och verksamheter. Möjlighet till förtätning med nya bostäder samt omvandling av centralt belägna befintliga verksamhetsområden till bostäder finns också inom detaljplanerat område. Förtätning i centrala lägen nära goda kommunikationer och service bör i första hand reserveras för tätare bebyggelse med flerbostadshus. Planläggning för nya verksamheter bör styras till de västra och norra delarna av orten med närhet till väg 56 och 72.

Centrumstråket längs Kyrkogatan kan utvecklas för att göra det mer attraktivt och estetiskt tilltalande. Exempel på åtgärder kan vara byte av beläggingsmaterial från asfalt till sten och betong samt anlägga eller utöka planteringar. Även miljön längs väg 72 har behov av utveckling vad gäller estetisk utformning och attraktivitet. Det gäller inte minst då sträckningen kan sägas fungera som skyltfönster för hela orten och i viss mån för hela kommunen. Exempel på åtgärder kan vara utveckling av planteringar av träd inklusive träd längs med sträckan liksom utformning av körbanan som idag är bred längs med sträckan. Passagen för väg 72 behöver även förbättras vad gäller trafiksäkerhet med möjlighet till fler säkra passager för gående och cyklister samt säkrare utformning av de två stora fyrvägs korsningarna.

Planering pågår hos Trafikverket och kommunen för att bygga om och rusta upp stationsområdet. Detta görs i samband med att ytterligare ett mötesspår byggs på platsen som i en del av kapacitetsförstärkningen av Dalabanan. Som en del av det projektet kommer ytterligare en plattform samt en ny planskild passage för gående att tillkomma.

Kollektivtrafiken är idag god men det finns behov av ökad turtäthet på vissa linjer samt förbättrade inomkommunala förbindelser, främst mellan Heby, Tärnsjö och Östervåla. Vårdcentralen är en viktig målpunkt i orten som bör få förbättrad anslutning med kollektivtrafik, inte minst för invånare i Morgongåva och Vittinge.

Det finns idag ett utbyggt nät av gång- och cykelstråk i orten. Tätortskartan redovisar sträckor där gång- och cykelbarheten bör utvecklas ytterligare för att säkerställa ett funktionellt nät av

lokala gång- och cykelstråk i tätorten. I samband med en planerad ombyggnad av väg 56/72 mellan Heby och Sala till mötesfri väg kommer en gång- och cykelväg att byggas parallellt vilket påtagligt kommer förbättra cykelmöjligheterna mellan dessa två orter. Det är viktigt att de lokala och regionala cykelstråken hänger ihop i en funktionell helhet för att cykling ska utgöra ett attraktivt alternativ. Vid detaljplanering och exploatering av ny bebyggelse ska tillgång till goda gång- och cykelstråk alltid säkerställas. För att säkerställa en god mobilitet för barn och unga behöver trafiksäkerheten för oskyddade trafikanter förbättras kring skolan.

Vid planering av stråk för gående bör man eftersträva att tillskapa sammanhängande promenadslinor.

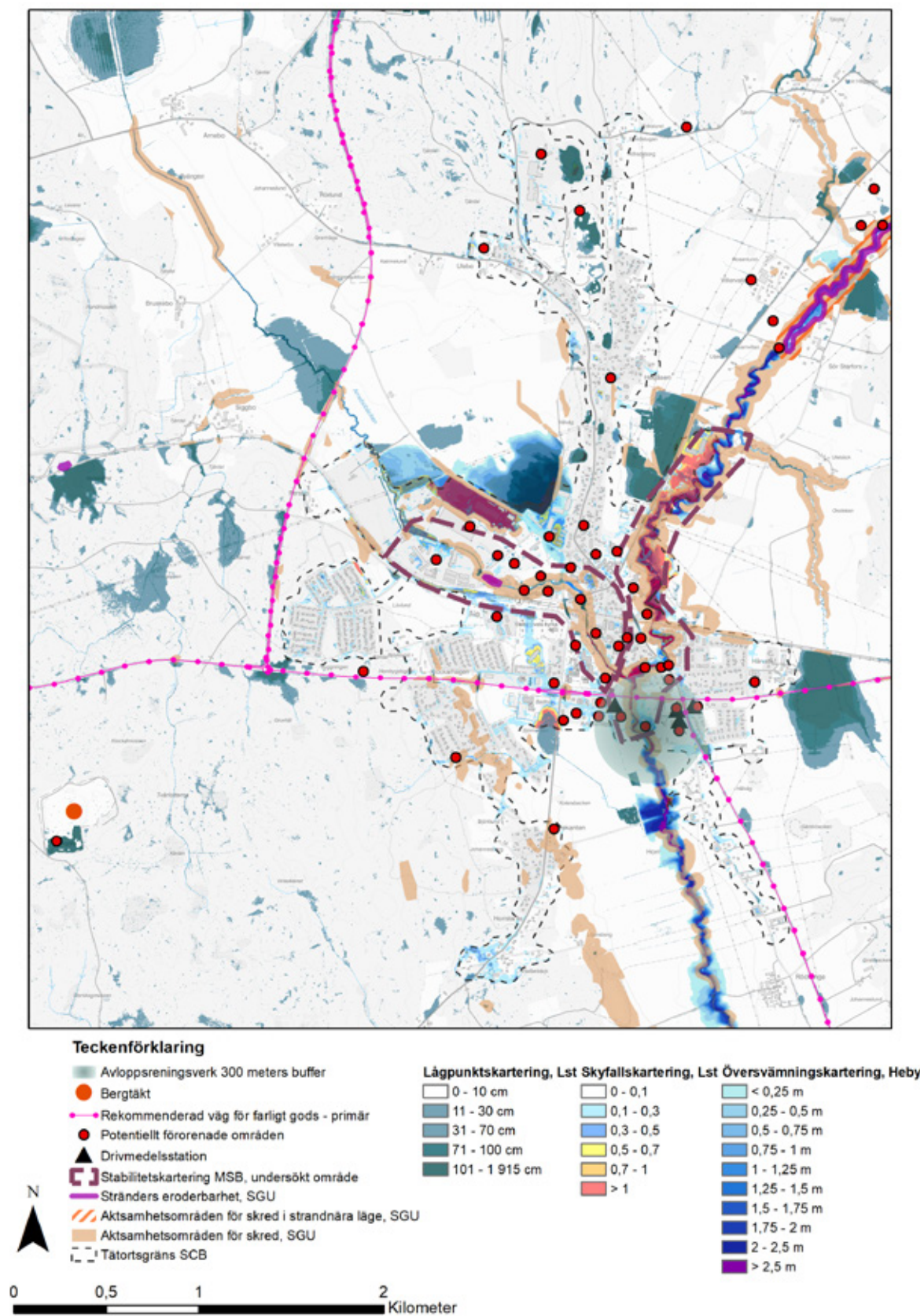
Örsundaån och Arnebobäcken utgör två tydliga blåstråk genom tätorten vilka också ligger till grund för sammanfallande gröonstråk längs i vattendragens passage genom samhället. På det sättet bildas blågröna stråk vilka bör stärkas och säkerställas när tätorten växer och utvecklas. Ett gröonstråk sträcker sig från den västra delen av samhället, genom den centrala delen och upp längs åsen mot norr.

Två större grönområden finns i orten som är viktiga att bevara. I väster ligger området Vedkalles som är ett centralt tätortsnära naturområde med stor betydelse för Hebys attraktivitet, folkhälsa och sociala hållbarhet. Området erbjuder möjligheter till motion, rekreation och återhämtning samt fungerar som en viktig mötesplats i vardagen. Skötsel och förvaltning ska bidra till att stärka upplevelsevärden och tillgänglighet, samtidigt som naturvärden och biologisk mångfald utvecklas långsiktigt. I norr (utanför Heby tätortskarta) ligger ett grönområde med elljusspår, stigar och motionsspår. Det norra grönområdet är också utpekade som riksintresse för naturvård och Natura 2000-område.

Det finns ett flertal platser i och kring orten som bedöms som lämpliga som fördröjningsytor för vatten. Fördröjningen avser hantering av dagvatten samt hantering av risker kopplade till översvämning på grund av skyfall och höga flöden i vattendrag. För att stärka ytornas funktionalitet kan de i vissa fall utformas på ett sätt som gör de attraktiva för exempelvis rekreation och biologisk mångfald och på det sättet blir en resurs för orten även under normala förhållanden då det inte föreligger höga flöden eller översvämning. För att säkerställa ortens behov av dagvattenhantering och riskhantering bör samtliga redovisade fördröjningsytor undantas från byggnation innan de utretts mer detaljerat i efterföljande planering.

Miljö- och riskfaktorer

Vid utvecklingen av orten finns ett flertal riskfaktorer för miljö och säkerhet som behöver hanteras i den fysiska planeringen. I kartan på s.101 redovisas ett urval miljö- och riskfaktorer. Mer information om dessa finns under avsnittet *Miljö, hälsa och säkerhet*.

Karta 11. Miljö- och riskfaktorer Heby.

Utbyggnadsområden i Heby

Planreserv för bostäder

HEPB1, Kronan

Detaljplan antagen 2009 med syfte att möjliggöra för bostäder bestående av flerbostadshus, radhus, atriumhus, parhus, kedjehus och/eller villor. Vidare är syftet med planen att utforma ett bättre fungerande naturområde, bevara kulturhistoriskt intressanta byggnader samt att hantera befintliga byggnaders utveckling och bevarande. Området har ett fördelaktigt läge centralt beläget nära Heby station och andra viktiga målpunkter såsom skola, centrumstråk och Heby arena. Marken ägs av kommunen.

För samma område finns också ett pågående uppdrag att ta fram en ny detaljplan som också syftar till att möjliggöra för bostäder.

HEPB2, Horrsta Norra

Detaljplan antagen 2022 med syfte att möjliggöra ett nytt bostadsområde i form av ett flerbostadshus i 3-4 våningar längs med väg 72 samt småhusbebyggelse söder om flerbostadshuset. Området har ett strategiskt läge med närhet till viktiga målpunkter i orten såsom Heby arena, skolan, rekreationsområdet Vedkalles samt centrumstråk och stationen. Marken ägs av kommunen.

Planreserv för verksamheter

HEPV1, vid Heby vattentorn

Detaljplan antagen 1996 med syfte att möjliggöra verksamhetsetablering. Inom detaljplanen finns tillgängliga byggrätter för verksamheter. Marken ägs av kommunen.

Föreslagna planområden för bostäder

HEB1, väster om Horrsta backe

Det föreslagna området för bostadsbebyggelse har ett attraktivt läge med närhet till natur och rekreationsmöjligheter. Området gränsar till det befintliga bostadsområdet Trekanten och innehåller ett nätverk av befintliga stigar och motionsstråk som utgör viktiga samband mot rekreationsområdet Vedkalles. Dessa stigar bör i möjligaste mån bevaras och integreras i den framtida bebyggelsestrukturen. En längre skogsslinga ska fortsatt vara tillgänglig och utgöra en utgångspunkt för den kommande detaljplaneringen, där dess sträckning och samspel med ny bostadsbebyggelse ska utredas. Det är även viktigt att säkerställa förutsättningar för koppling till det föreslagna gång- och cykelstråket längs Littersbovägen.

Inom området finns lågpunkter som efterföljande detaljplanering behöver ta hänsyn till.

Inom området finns ett aktsamhetsområde för skred i finkorniga jordarter. En geoteknisk undersökning kan därmed bli aktuellt att genomföra i efterföljande detaljplanering.

Inom området finns en kulturhistorisk lämning. Fornlämningssituationen är till stora delar okänd inom området vilken kan behöva undersökas närmare vid efterföljande detaljplanering. Inom området finns sumpskogar.

HEB2, östra Heby

Området för bostadsbebyggelse utgör en utvidgning av den befintliga bebyggelsestrukturen längs Verkstadsgatan, Södergatan, Östergatan och Horrstagatan. Området har ett fördelaktigt läge, endast 1,5 kilometer från tågstationen och samhällets centrala serviceutbud, inklusive skola och livsmedelsbutik. Den befintliga infrastrukturen med utbyggt gång- och cykelstråk skapar goda förutsättningar för hållbart resande och säkra transporter, särskilt för barn och unga, till olika målpunkter i Heby tätort.

Området består av jordbruksmark samt ligger i närheten av riksintresse för kulturmiljövård.

Det är en utmaning att hitta lämplig mark och alternativ mark än jordbruksmark för ortens utveckling. Heby tätort är delvis omsluten av jordbruksmark. Naturområdet Vedkalles i tätortens sydvästra delar har utretts som alternativ placering. Naturområdet är det närmaste tätortsnära grönområde och är ett populärt rekreationsmål för ortens invånare och för skolans utflykter och anses därför olämpligt att exploatera. Lanspråktagande av jordbruksmarken begränsas också till en mindre yta intill befintligt bostadsområde.

Riksintresset för kulturmiljövård fokuserar på dalgångsbygden längs Örsundaån som utgör en kulturmiljö av särskilt värde, med bebyggelsekontinuitet sedan förhistorisk tid. Området rymmer flera oskiftade och välbevarade radbyar, liksom bevarade stenvalvsbroar och äldre vägsystem. Bebyggelsen i området kännetecknas av sina stora tvåvånings mangårdsbyggnader från 1800-talets mitt. Dessa kulturhistoriska värden är av stor betydelse och ska bevaras i sin helhet – de får inte riskera att skadas eller förvanskas. Kommunen bedömer att exploatering av området inte kommer att påverka riksintresset negativt eftersom riksintressets värdekärnor inte återfinns inom denna yta.

Bullersituationen från väg 72 behöver utredas för att kunna möjliggöra lämplig bostadsbebyggelse.

Väg 72 är utpekad som primär väg för farligt gods och hänsyn till detta behöver tas vid detaljplanering.

Området avgränsas i öster av en större lågpunkt vilket behöver beaktas i detaljplaneringen av området.

Föreslagna omvandlingsområden för bostäder

HEO1, Lövlund

Det centrala läget nära kommunikationer och service gör detta område intressant för ny bostadsbebyggelse. Delar av området utgörs av en yta som ännu inte planlagts.

Området utgörs till stor del av jordbruksmark men är planlagt för verksamheter i en detaljplan antagen 1986. Att uppföra bostäder här förutsätter att en ny detaljplan tas fram som möjliggör detta.

Bullersituationen från närliggande sågverk och järnväg behöver utredas för att kunna möjliggöra lämplig bostadsbebyggelse. Likaså behöver avstånd till järnvägen utredas avseende farligt gods.

Vid utveckling av området ska hänsyn tas till grönstråket som löper genom området.

Inom området finns en kulturhistorisk lämning. Fornlämningssituationen är till stora delar okänd inom området vilken kan behöva undersökas närmare vid efterföljande detaljplanering.

Delar av området omfattas av kulturmiljöprogrammets tätortsinventering, delarna *Nya området* och *Tegelområdet*.

HEO2, väster om Långgatan

Området är planlagt och används främst för industriändamål i detaljplaner antagna 1941 och 1994. Det centrala läget gör att området är mest lämpat för bostadsbebyggelse. Att uppföra bostäder här förutsätter att en ny detaljplan tas fram som möjliggör detta.

Området ligger strategiskt nära anslutning till ett grönstråk. Området ligger inom både befintligt och föreslaget vattenskyddsområde, där särskilda skyddsföreskrifter gäller för att skydda grundvattnet som dricksvattenresurs. Föreskrifterna innebär restriktioner för markanvändning och olika verksamheter. Vid detaljplanläggning och efterföljande genomförande ska risker för negativ påverkan på grundvattnet utredas. Nödvändiga skyddsåtgärder ska vidtas för att säkerställa långsiktigt skydd av grundvattenresurserna samt för att säkerställa att miljökvalitetsnormerna för grundvatten följs.

Inom ramen för en detaljplaneprocess behöver risken för skador till följd av skyfall och översvämning utredas för att säkerställa att marken är lämplig för bebyggelse.

I detaljplaneprocessen behöver även föroreningsituationen undersökas.

Delar av området omfattas av kulturmiljöprogrammets tätortsinventering, delarna *Tegelbruksområdet* och *Lilla industriområdet*.

Föreslagna planområden för verksamheter

HEV1, Söder om riksvägsrondellen

Området är beläget i den västra delen av tätorten och består så gott som uteslutande av skogsmark. Läget vid mötet mellan väg 56 och 72 skapar goda transportmöjligheter och området har också ett skyltläge för trafikanter på vägarna. Området kan ses som en fortsättning på befintligt detaljplanerat verksamhetsområde vid vattentornet.

Som närmast cirka 500 meter från området i sydväst finns en bergtäkt. Vid detaljplanering av området behöver det i tidigt skede undersökas vilka konsekvenser som närheten till bergtäkten har på planområdets avgränsning och utformning, bland annat med avseende på vibrationer och buller.

Väg 56 och 72 är utpekade som primära vägar för farligt gods och hänsyn till detta behöver tas vid detaljplanering.

Inom området finns lågpunkter samt en våtmark som efterföljande detaljplanering behöver ta hänsyn till.

Inom området finns kulturhistoriska lämningar, bland annat i form av en fossil åker samt gruvhantering. Fornlämningssituationen är till stora delar okänd inom området vilken kan behöva undersökas närmare vid efterföljande detaljplanering. Inom området finns sumpskogar.

En naturvärdesinventering genomfördes i delar av området under 2022 som redovisar låga till påtagliga naturvärden. En komplettering av naturvärdesinventeringen kan bli aktuellt för övriga ej undersökta delar av området vid efterföljande detaljplanering.

HEV2, Väster om väg 56

Området är beläget i den västra delen av tätorten väster om väg 56 och består så gott som uteslutande av skogsmark. Läget vid mötet mellan väg 56 och 72 skapar goda transportmöjligheter och området har också ett skyltläge för trafikanter på riksvägarna. I norr avgränsas området av befintlig kraftledning (regionnät) mellan Sala och Heby. Hänsyn till kraftledningen behöver tas vid detaljplanering av området.

Väg 56 och 72 är utpekade som primära vägar för farligt gods och hänsyn till detta behöver tas vid detaljplanering.

Inom området finns lågpunkter som efterföljande detaljplanering behöver ta hänsyn till.

HEV3, norr om Ulebo

Område beläget i den nordligaste delen av tätorten. Området består så gott som uteslutande av skogsmark. Goda transportmöjligheter finns genom närhet till väg 56 och området har ett

bra skyltläge för trafikanter på riksvägen. Området bör anslutas söderut mot Storgatan där trafiken sedan når väg 56 vid befintlig fyrvägs korsning. Vid efterföljande detaljplanering bör det undersökas om den närliggande betongindustrin (belägen på fastigheten Heby 21:2) också skulle kunna nå Storgatan vid samma anslutning.

Väg 56 är utpekad som primär väg för farligt gods och hänsyn till detta behöver tas vid detaljplanering.

Ett flertal kulturhistoriska lämningar inklusive fossil åkermark finns inom området. Fornlämningssituationen är till stora delar okänd inom området vilken kan behöva undersökas närmare vid efterföljande detaljplanering.

Områdets östra avgränsning är gjord med hänsyn till befintligt och föreslaget vattenskyddsområde. Marken består av jordarter med hög genomsläpplighet och sårbarhet för grundvattnet föreligger. Vid detaljplanläggning och efterföljande genomförande ska risker för negativ påverkan på grundvattnet utredas. Nödvändiga skyddsåtgärder ska vidtas för att säkerställa långsiktigt skydd av grundvattenresurserna samt för att säkerställa att miljö kvalitetsnormerna för grundvatten följs.

Delar av området berörs av det relativt omfattande system av motionsspår som finns norr om Heby i området kring elljusspåret.

Ca 500 meter nordost om området ligger Natura 2000-området Dalkarlsåsen och en del av riksintresset för naturvård Gävle-Enköpingsåsen (båda inom samma geografiska avgränsning). Natura 2000-området avser skydda naturtypen åsbarrskog. Riksintressets kärnvärden beskrivs som ett framstående exempel på landskapstyper och naturtyper som särskilt väl visar landskapets utveckling samt processer och naturlig utveckling i olika ekologiska system. Vid detaljplanering av området behöver det undersökas och säkerställas att den föreslagna användningen inte påverkar de livsmiljöer och arter som Natura 2000-området syftar till att skydda och att den föreslagna användningen inte får negativa konsekvenser för riksintressets kärnvärden. Se vidare under avsnittet *Riksintressen*.

Ställningstaganden *Heby tätort*

- Stärk och utveckla Heby som kommunens huvudort i det södra stråket.
- Lokalisera ny bostadsbebyggelse till de södra och östra delarna av orten.
- Lokalisera nya verksamheter till de västra och norra delarna av orten.
- Förtätning av bebyggelsen i de centrala delarna i orten nära goda kommunikationer och service bör i första hand reserveras för flerbostadshus.
- Utveckla centrumstråket längs med Kyrkogatan med en mer estetiskt tilltalande utformning.
- Utveckla miljön längs väg 72 för ökad trafiksäkerhet och en mer attraktiv estetisk utformning.
- Utveckla gång- och cykelbarheten genom att färdigställa de återstående felande länkarna i nätet av gång och cykelstråk.
- Förbättra trafiksäkerheten för oskyddade trafikanter vid skolan.
- Säkerställ ett funktionellt gång- och cykelnät vid detaljplanering och exploatering av ny bebyggelse.
- Säkerställ och utveckla de blåa och gröna stråken i tätorten.
- Utveckla promenadslingor i och i anslutning till orten.

Badplatsen vid Axsjön ligger i direkt anslutning till Morgongåva samhälle.

Morgongåva

Fördjupad översiktsplan för Morgongåva tätort

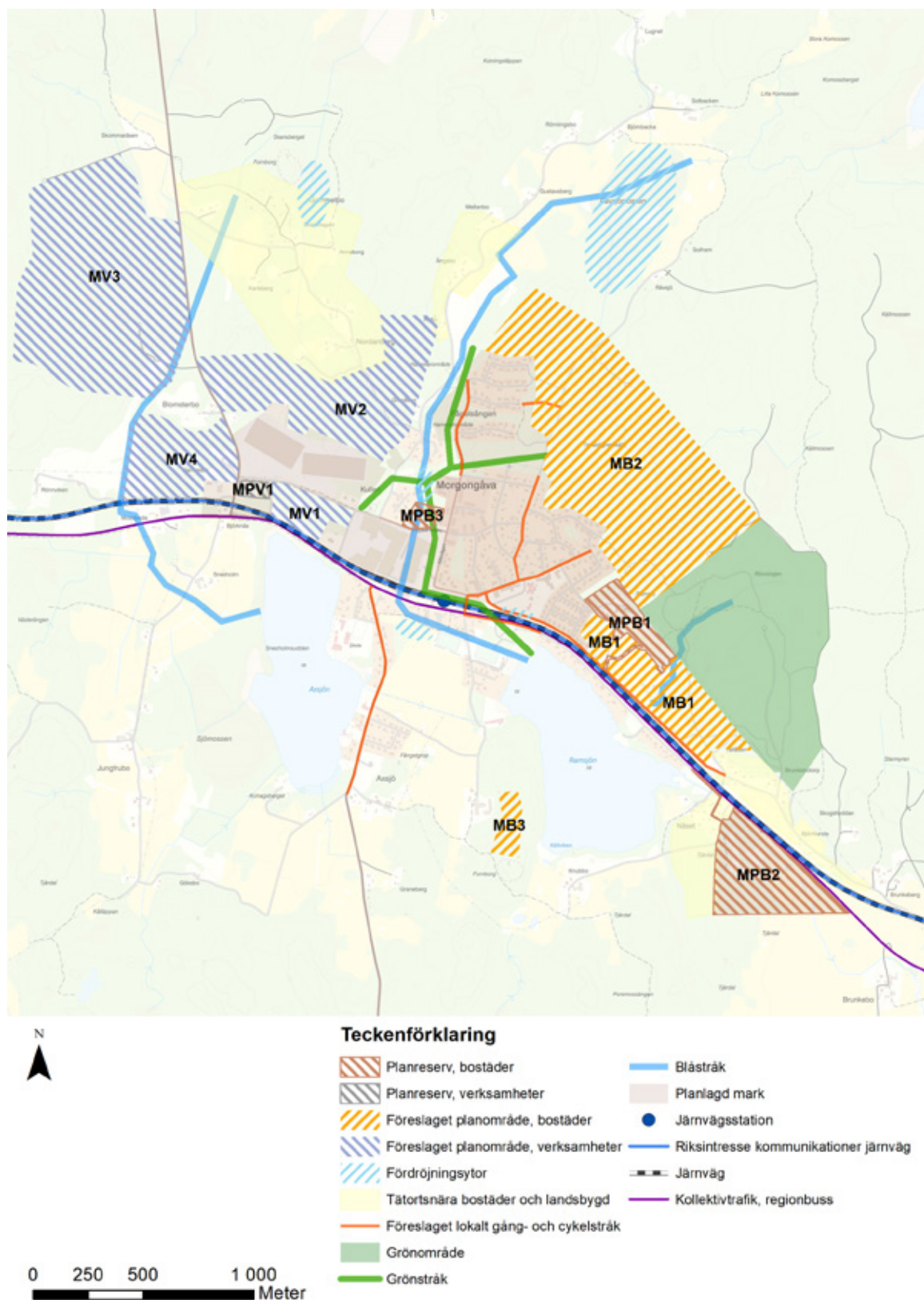
Det finns en fördjupad översiktsplan framtagen för Morgongåva (antagen 2023). Detta avsnitt är en sammanfattning av den utvecklingsinriktning som beskrivs i den fördjupade översiktsplanen. Vid planering av orten ska den fördjupade översiktsplanen alltid beaktas och läsas tillsammans med översiktsplanen.

Ortens karaktär

Morgongåva är idag kommunens tredje största tätort med cirka 1500 invånare.

Morgongåva ligger i Vittinge distrikt som har ca 2700 invånare.

Orten uppstod kring stålverket Oscarshyttan som anlades här på 1870-talet samtidigt som järnvägen byggdes. Stålverket uppfördes på torpet Morgongåvas äng och namnet på den nya stationen valdes därmed till Morgongåva. Stationsnamnet kom sedan att namnge hela den framväxande tätorten.

Karta 12. Tätortsutveckling Morgongåva

Ortens läge karaktäriseras av de två sjöarna Ramsjön och Axsjön och Morgongåva är den enda av kommunens tätorter som ligger i direkt anslutning till sjöar. Omgivningen består till stor del av skogsmark, men inslag av öppen jordbruksmark finns särskilt söder om orten mellan de två sjöarna. Det gamla järnbruksområdet, som sedan under många år också hyst tillverkningsindustri, är ett karaktäristiskt inslag i den centrala delen av orten. Under senare tid har ett flertal e-handelsföretag etablerat sig på orten och deras verksamhet och byggnader sätter idag också en stark prägel på orten.

Morgongåva har en blandad bebyggelse bestående av både småhus och flerbostadshus. I den östra delen av orten finns ett större skogsområde med elljusspår. Verksamhetsområden finns dels i Företagsparken i de centrala delarna av orten samt i de västra delarna av orten. I Morgongåva finns service i form av en kommunal förskola, en fristående förskola, en pedagogisk omsorg, en F-6 skola samt vård- och omsorgsboende. Ortens centrum utgörs av ett stråk längs med Ramsjövägen och Nya Uppsalavägen/väg 72 med stationen som mittpunkt. Här finns bland annat en livsmedelsbutik. Viktiga målpunkter är centrumstråket med stationen och gröna mötesplatsen, skolan, verksamheterna i Företagsparken och i de västra delarna av orten, utegymmet med motionsspåret, fotbollsplanerna samt badplatsen.

Vid Morgongåva passerar väg 72 och Dalabanan. I Morgongåva stannar regionaltågen Uppsala-Sala(-Västerås/Eskilstuna). Orten trafikeras också av regionbuss mellan Uppsala och Sala med ett flertal hållplatser i orten. Det är av stor vikt ur ett regionalt perspektiv att Morgongåva upprätthåller och vidareutvecklar kommunikationsmöjligheterna, inte minst till de arbetsplatser som finns i orten inom e-handeln.

Orten delas av järnvägen och väg 72 i en nordlig och en sydlig del. Mycket av bostadsbebyggelsen finns norr om järnvägen medan delar av centrumstråket, skolan och sjöarna finns söder om järnvägen. Idag går det att passera järnvägen endast på två ställen, vid Molnebovägen i den västra delen av orten och vid Ramsjövägen vid stationen i den centrala delen av orten. Båda dessa passager är plankorsningar. Vid bomfällning uppstår ofta köbildning som dessutom ofta fortplanter sig ut till väg 72 och därmed skapar framkomlighetsproblem där. Vidare kan bomfällning förhindra personer att ta sig mellan den norra och södra plattformen vid stationen. Plankorsningen samt nuvarande korsning Ramsjövägen-väg 72 behöver åtgärdas för ökad framkomlighet och trafiksäkerhet. En planfri passage av järnvägen skulle innebära en stor förbättring av mobiliteten i orten. Som alternativ kan möjlighet till planfri passage för gång- och cykeltrafikanter i anslutning till stationsområdet lyftas. En sådan passage skulle då också skapa en planfri koppling mellan de två plattformarna.

Framtida utveckling

I utvecklingsinriktningen pekas Morgongåva ut som en del av det södra stråket tillsammans med Heby och Vittinge. På sikt bör dessa tre orter bindas samman med goda kollektivtrafikförbindelser och med goda möjligheter för människor att cykla och gå längs med stråket. För att uppnå det

målet återstår att tillskapa ett tågstopp i Vittinge. Det är av stor betydelse att kollektivtrafiken Uppsala-Vittinge-Morgongåva-Heby-Sala är robust och bidrar till att utveckla stråket.

Morgongåva har goda kommunikationer med pendlingsmöjligheter till Heby, Uppsala, Sala, Enköping och Västerås. I orten finns också ett stort antal arbetsplatser genom e-handels logistiketableringar. Genom e-handels etableringar finns också potential för fler invånare att bosätta sig här. Den fördjupade översiktsplanen som tagits fram för orten syftar till att den potential för tillväxt av både arbetsplatser och invånare som finns i Morgongåva tas tillvara.

I Morgongåva finns idag detaljplanerad mark för både bostäder och verksamheter som ännu inte är utbyggd, en så kallad planreserv. Framöver föreslås ytterligare detaljplanerade områden för både bostäder och verksamheter. Nya områden för bostadsbebyggelse ska styras till områden nordöst om nuvarande tätortsbebyggelse. Nya områden för verksamheter ska styras till områden åt de nordvästra delarna av tätorten. Möjlighet till förtätning med bostäder finns i centrala lägen inom planlagt område. I närheten av stationen och centrumstråket bör även behovet av handel och service beaktas vid en förtätning. Centrumstråket bör utvecklas mot en mer sammanhängande struktur från Ramsjövägen och ner mot sjöarna. Ramsjövägen skulle även kunna utvecklas med avseende på ökad gång- och cykelbarhet, exempelvis genom trottoarer och/eller ett avskilt gång- och cykelstråk. Möjligheten att utveckla verksamheten inom Företagsparken bör också säkerställas.

I randzonen omkring tätorten finns kluster av sammanhållen bebyggelse på den tätortsnära landsbygden. I dessa områden har kommunen en positiv syn på bostadsbyggande genom komplettering av enstaka bostadsbebyggelse.

Kollektivtrafiken är idag god men det finns behov av att göra kollektivtrafiken mer attraktiv för pendlare till framför allt e-handels verksamhetslokaler. Heby kommun, Sala kommun, Region Uppsala samt ett antal företag verksamma i Morgongåva Företagspark driver tillsammans projektet Hållbara transporter som syftar till att åstadkomma ett hållbart transportsystem för person- och godstrafik i Morgongåva.

Idéer finns bland företag i orten att spåransluta verksamheter och föra över transporter från väg till järnväg. Detta skulle ha fördelen att det minskar belastningen på anslutande vägnät och bidrar till mer hållbara transporter. Vid framtida planering av nya verksamheter bör möjlighet till spåranslutning av dessa undersökas som en del i detaljplaneringen.

Det finns idag ett utbyggt nät av gång- och cykelstråk i orten. Tätortskartan redovisar sträckor där gång- och cykelbarheten bör utvecklas ytterligare för att säkerställa ett funktionellt nät av lokala gång- och cykelstråk i tätorten. Det är viktigt att de lokala och regionala cykelstråken hänger ihop i en funktionell helhet för att cykling ska utgöra ett attraktivt alternativ. Vid detaljplanering och exploatering av ny bebyggelse ska tillgång till goda gång- och cykelstråk

alltid säkerställas. Vid utveckling av promenadstråk i och omkring orten bör särskilt beaktas möjligheten att ta tillvara närheten till sjöarna.

Rävsjöbäcken samt två ytterligare vattendrag bildar tre blåstråk som tillsammans med Axsjön och Ramsjön skapar en tydlig blåstruktur i samhället vilken bör säkerställas och stärkas när tätorten växer och utvecklas. Två grönstråk löper genom orten vilka likaså ska säkerställas och utvecklas när tätorten växer och utvecklas.

Ett större grönområde finns i den östra delen av orten som är viktigt att bevara. Här finns också ett elljusspår. Området har stor betydelse för Morgongåvas attraktivitet, folkhälsa och sociala hållbarhet. Området erbjuder möjlighet till motion, rekreation och återhämtning samt fungerar som mötesplats i vardagen.

Det finns ett flertal platser i och kring orten som bedöms som lämpliga som fördröjningsytor för vatten. Fördröjningen avser hantering av dagvatten samt hantering av risker kopplade till översvämning på grund av skyfall och höga flöden i vattendrag. För att stärka ytornas funktionalitet kan de i vissa fall utformas på ett sätt som gör de attraktiva för exempelvis rekreation och biologisk mångfald och på det sättet blir en resurs för orten även under normala förhållanden då det inte föreligger höga flöden eller översvämning. För att säkerställa ortens behov av dagvattenhantering och riskhantering bör samtliga redovisade fördröjningsytor undantas från byggnation innan de utretts mer detaljerat i efterföljande planering.

Fördröjning och rening av dagvatten i orten skulle bidra positivt till sjöarna Ramsjön och Axsjön som har dålig ekologisk status och är kraftigt övergödda.

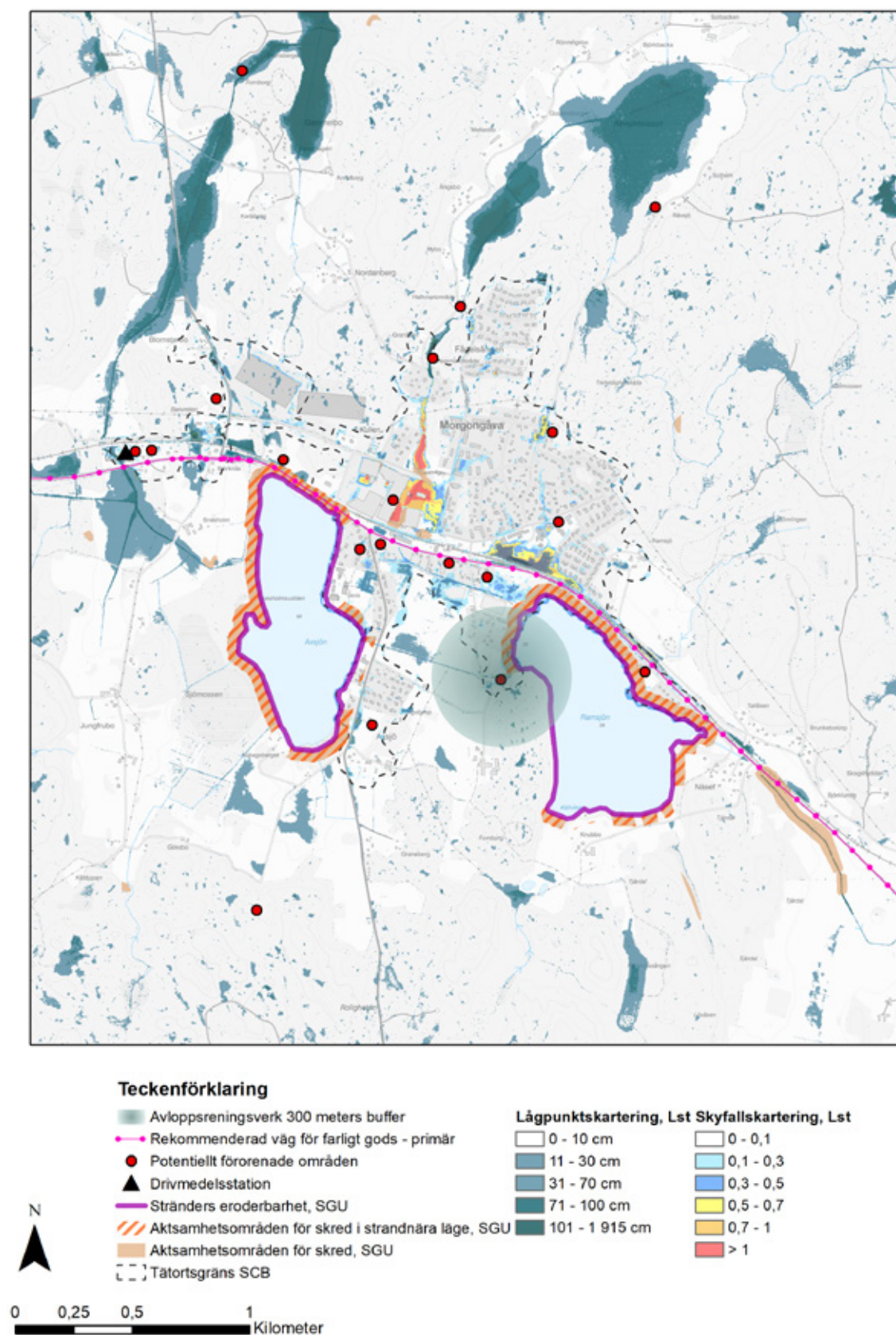
Miljö- och riskfaktorer

Vid utvecklingen av orten finns ett flertal riskfaktorer för miljö och säkerhet som behöver hanteras i den fysiska planeringen. I kartan på s. 113 redovisas ett urval miljö- och riskfaktorer.

Mer information om dessa finns under avsnittet *Miljö, hälsa och säkerhet*.

Morgongåva har goda kommunikationer och potential att växa med både bostäder och arbetsplatser.

Karta 13. Miljö- och riskfaktorer Morgongåva.

Utbyggnadsområden i Morgongåva

Planreserv för bostäder

MPB1, Lilla Ramsjö

Detaljplan antagen 2018 med syftet att skapa planmässiga förutsättningar för att uppföra ny bostadsbebyggelse bestående av friliggande villor, parhus och radhus. Planen syftar till att medge flexibilitet vad gäller fördelning av hus och bostadstyper.

MPB2, Wibecks äng

Detaljplan antagen 2007 med syfte att bereda plats för 30 enbostadshus på friköpta tomter.

MPB3, Rävsjöbacken

Detaljplan antagen 2020 med syfte att möjliggöra bostäder bestående av flerbostadshus med upp till fyra våningar samt att ta tillvara Rävsjöbackens naturvärden. Detaljplanen bedöms rymma ca 24 st lägenheter totalt. Marken ägs av kommunen.

Planreserv för verksamheter

MPV1, Morgongåva företagsby, söder om Tjuservägen

Del av detaljplan antagen 1987 med möjlighet att etablera verksamhet som inte är störande för omgivningen. Marken ägs av kommunen.

Föreslagna planområden för bostäder

MB1, Lilla Ramsjö

Området är beläget i den östra delen av tätorten och ska ses som en ytterligare etapp av redan detaljplanerat område, planreserv MPB1. Vid planläggning av området är det av stor vikt att kulturhistoriska värden integreras i helheten och därmed utvecklas samt att den västra delen av området utvecklas ifrån befintliga värden som naturlig lekmiljö och grönområde med alla dess olika funktioner. Bäckravinens värdefulla rekreations- och naturvärden samt avlastande funktion på dagvattnet bör skyddas från byggnation vid framtida detaljplaneläggning.

Vid detaljplanering behöver hänsyn tas till elljusspåret, antingen genom att integrera det i bebyggelsestrukturen eller att flytta delar av elljusspårets sträckning. Även närheten till utegymmet behöver beaktas vid detaljplaneläggning. Elljusspåret och utegymmet värnas i utvecklingen av Morgongåva.

Väg 72 är utpekad som primär väg för farligt gods och hänsyn till detta behöver tas vid detaljplanering. Likaså behöver avstånd till järnvägen utredas avseende farligt gods

Området består av jordbruksmark men är inte en del av ett större sammanhängande jordbrukslandskap, utan ligger i direkt anslutning till tätorten. Det strategiska läget nära befintlig bebyggelse och utbyggd infrastruktur gör området lämpligt för ny bostadsbebyggelse. I Morgongåva

är det en utmaning att hitta nya, väl lämpade platser för tätare bebyggelse med närhet till kollektivtrafik och centrumstråk. Exploateringen av jordbruksmarken begränsas dessutom till en mindre yta intill det befintliga bostadsområdet, där en del redan är planlagd och prövad för bostadsändamål.

Inom området finns förekomst av fornlämningar vilket behöver hanteras i efterföljande detaljplanering. Av fornlämningarna är det centrala gravfältet från järnåldern med två bevarade runstenar samt stenåldersboplatsen Ramsjö av särskild betydelse. Vid detaljplanering av området avses dessa värdefulla fornlämningsmiljöer undantas från bebyggelse genom skydd i detaljplan. Det centrala järnåldersgravfältet beskrivs närmare i kulturmiljöprogrammet under namnet *Ramsjö - järnåldersbygd*.

En naturvärdesinventering är genomförd i området under år 2020 som en del arbetet med framtagande av den fördjupade översiktsplanen.

Området berörs av en luftburen kraftledning (lokalnät) vilken behöver hanteras i efterföljande detaljplanering.

MB2, Norra Morgongåva

Området består dels av ett område öster om det befintliga bostadsområdet Fågelsången, dels av ett område i den nordöstra delen av tätorten, kallat Stora Ramsjö. Området pekas ut i den fördjupade översiktsplanen som en viljeriktning på längre sikt efter att Lilla Ramsö (MB1) är utbyggt. Området består av skogsmark.

Inom området finns lägpunkter som efterföljande detaljplanering behöver ta hänsyn till.

Inom området finns ett aktsamhetsområde för skred i finkorniga jordarter. En geoteknisk undersökning kan därmed bli aktuellt att genomföra i efterföljande detaljplanering.

Inom området finns en kulturhistorisk lämning varav den ena är en så kallad trefaldighetskälla. Fornlämningssituationen är till stora delar okänd inom området vilken kan behöva undersökas närmare vid efterföljande detaljplanering.

En naturvärdesinventering är genomförd i delar av området under år 2020 som en del arbetet med framtagande av den fördjupade översiktsplanen.

Området berörs av en luftburen kraftledning (lokalnät) vilken behöver hanteras i efterföljande detaljplanering.

MB3, Ramsjöhöjden

Området är beläget på en höjd väster om Ramsjön i den södra delen av tätorten. Området utgörs helt av skogsmark. Området ligger nära skola och kollektivtrafik samt har nära till Ramsjön

och natur. Det enda föreslagna planområdet för bostäder som ligger söder om järnvägen.

Vid detaljplanering behöver hänsyn tas till jordbruket på Axsjö gård.

Norr om området ligger Morgongåva avloppsreningsverk. Området är avgränsat så att en hänsynszon om 300 meter runt reningsverket inte berörs. Om det vid kommande detaljplanering prövas lämpligt att placera ny bostadsbebyggelse närmare reningsverket än 300 meter så ska det inte ses som ett avsteg från den fördjupade översiktsplanen. Vidare behöver efterföljande detaljplanering undersöka hur hänsyn kan tas till mjölkgården som är belägen väster om det föreslagna planområdet.

I nära anslutning till området i söder finns en fornlämning i form av lämningarna efter en fornborg. Vid efterföljande detaljplanering behöver det undersökas närmare hur en utbyggnad av området kan ske med hänsyn till fornborgen.

I området finns inslag av lågpunkter som efterföljande detaljplanering behöver ta hänsyn till.

En naturvärdesinventering är genomförd i delar av området under år 2020 som en del arbetet med framtagande av den fördjupade översiktsplanen.

Föreslagna planområden för verksamheter

MV1, Södra Tjusarvägen

Område beläget söder om Tjusarvägen i tätortens västra delar. Området ska ses som en utveckling av befintligt verksamhetsområde norr om Tjusarvägen. Området förslås mest lämpat för mer småskalig verksamhet.

Inom området finns lågpunkter som efterföljande detaljplanering behöver ta hänsyn till.

En mindre del av området finns ett aktsamhetsområde för skred i strandnära läge. En geoteknisk undersökning kan därmed bli aktuellt att genomföra i efterföljande detaljplanering

En potentiell förorening finns i området, med riskklass 3. Denna behöver hanteras i efterföljande detaljplanering.

Väg 72 är utpekad som primär väg för farligt gods och hänsyn till detta behöver tas vid detaljplanering. Likaså behöver avstånd till järnvägen utredas avseende farligt gods.

Området omfattas till en mindre del av strandskydd utmed Dalabanan och väg 72. Dock utgör vägen och järnvägen en barriär mot stranden vid Axsjön.

Inom området finns en kulturhistorisk lämning. Fornlämningssituationen är till stora delar okänd inom området vilken kan behöva undersökas närmare vid efterföljande detaljplanering.

En naturvärdesinventering är genomförd i området under år 2020 som en del arbetet

med framtagande av den fördjupade översiktsplanen.

Hänsyn till befintlig luftburna och markförlagda kraftledningar längs Tjusarvägen behöver göras vid detaljplanering av området.

MV2, Nordöstligt verksamhetsområde

Område beläget norr om befintligt verksamhetsområde och ska ses som en lämplig riktning för en utökning av detta. Avgränsning och exploateringsgrad liksom hänsyn till närliggande bostadsbebyggelse behöver tas i efterföljande detaljplanering.

Fornlämningssituationen är till stora delar okänd inom området vilken kan behöva undersökas närmare vid efterföljande detaljplanering. Detta kan även behöva inkludera eventuell visuell påverkan på Skansbergets fornborg.

Inom området finns sumpskogar. En naturvärdesinventering är genomförd i området under år 2020 som en del arbetet med framtagande av den fördjupade översiktsplanen.

MV3, Nordvästligt verksamhetsområde

Området är beläget väster om Molnebovägen i ett område som består uteslutande av skogsmark. Enligt den fördjupade översiktsplanen för området ska området ses som en långsiktig viljeriktning vad gäller tillskapandet av ny mark för verksamhetsetableringar. Hela området ska och bör inte exploateras. Vid efterföljande planering är tanken att området även innehåller delar med bevarad natur och där hänsyn tas till bland annat lågpunktsområden och våtmarksområden. Ett markavvattningsföretag berör en del av området.

Fornlämningssituationen är till stora delar okänd inom området vilken kan behöva undersökas närmare vid efterföljande detaljplanering.

MV4, Väster om Molnebovägen

Området består av ett område väster om Molnebovägen. Området utgörs av skogsmark med ett inslag av jordbruksmark längst i väster.

För att möjliggöra utveckling av ändamålsenlig verksamhetsmark behöver en mindre del av jordbruksmarken tas i anspråk. Det aktuella markområdet är naturligt avgränsat av ett dike och befintliga skiftesgränser, vilket innebär att hänsyn tas till jordbrukets behov av större, sammanhängande arealer för ett rationellt brukande.

Väg 72 är utpekad som primär väg för farligt gods och hänsyn till detta behöver tas vid

detaljplanering. Likaså behöver avstånd till järnvägen utredas avseende farligt gods.

I den östra delen av området nära Molnebovägen finns ett potentiellt förorenat område med riskklass 3 där det tidigare legat en deponi.

Genom området löper en luftburen kraftledning (lokalnät) vilken behöver hanteras i efterföljande detaljplanering.

Fornlämningssituationen är till stora delar okänd inom området vilken kan behöva undersökas närmare vid efterföljande detaljplanering.

Ett markavattningsföretag berör en del av området.

Ställningstaganden Morgongåva tätort

- Beakta den fördjupade översiktsplanen vid planering av orten.
- Verka för en planfri passage med Dalabanan i centralt läge i orten för att minska järnvägens barriäreffekter och för ökad trafiksäkerhet. Planfrihet bör på sikt gälla alla passager, men en planfri passage för gående och cyklister i anslutning till stationsområdet bör prioriteras.
- Åtgärda korsningen mellan Ramsjövägen och väg 72. I ett första skede bör svängkörfält på väg 72 vid befintlig korsning utföras. Målet på längre sikt bör vara en planfri passage av järnvägen.

Fortsättning nästa sida.

Ställningstaganden Morgongåva tätort fortsättning

- Nya områden för bostäder bör lokaliseras i anslutning till de östra delarna av orten.
- Nya områden för verksamheter bör lokaliseras i anslutning till de västra delarna av orten.
- Säkerställ möjligheten att utveckla verksamheterna i företagsparken.
- Förtäta med nya bostäder i centrala delar av orten.
- Utveckla centrumstråket för att göra det mer estetiskt tilltalande samt förse Ramsjövägen med trottoar och/eller avskild gång- och cykelväg.
- Vid förtätning av centrumstråket och i närheten av stationen bör behovet av lokaler för handel och service beaktas.
- Vid framtida planering av nya verksamheter ska möjligheten till spåranslutning beaktas.
- Bevaka utvecklingen av kollektivtrafiken så att den utgör ett attraktivt alternativ för de som pendlar till och från arbetsplatser i orten.
- Utveckla gång- och cykelbarheten i orten genom att färdigställa de återstående felande länkarna i nätet av gång- och cykelstråk.
- Förbättra trafiksäkerheten för oskyddade trafikanter vid skolan.
- Säkerställ ett funktionellt nät av gång- och cykelstråk vid detaljplanering och exploatering av ny bebyggelse.
- Säkerställ och utveckla de blåa och gröna stråken i tätorten.

Vittinge

Ortens karaktär

Vittinge är idag kommunens sjätte största tätort med cirka 600 invånare.

Vittinge ligger i Vittinge distrikt som har ca 2 700 invånare.

Dagens tätort växte fram som en stationsort efter att järnvägen invigdes 1872. Stationen och den framväxande tätorten fick samma namn som den kyrksocken stationen anlades i. Den nya stationen lockade till sig etablerandet av tegelbruk varav ett finns kvar idag och utgör Sveriges enda kvarvarande taktegelbruk.

Vittinge är beläget i ett varierat landskap med öppen jordbruksmark i väster och öster samt skogsmark i norr och söder. Tegelbruket är en väl synlig anläggning vars byggnader sätter sin prägel på den västra delen av orten och påminner om den stora roll som tegeltillverkningen haft för området och kommunen i stort.

I norr ansluter orten till skogsmark. Inriktningen är att ny planläggning för bostadsbebyggelse innebär att tätorten växer norrut. De föreslagna områdena är placerade med hänsyn till att kunna bevara tätortsnära skog för rekreatiönsändamål.

Bostadsbebyggelsen i Vittinge består främst av småhus med ett mindre inslag av flerbostadshus och är till största delen belägen norr om järnvägen. Verksamheter finns främst lokaliserade söder om järnvägen, så även tegelbruket. Offentlig service finns i form av en kommunal förskola och F-3 skola. Vid korsningen mellan väg 72 och Ösbyvägen finns en restaurang och kiosk. Här finns även ortens huvudhållplats för regionbussarna. Strax öster om orten finns en idrottsplats. Cirka två kilometer utanför samhället ligger Tenasjön med kommunal badplats. Huvudhållplatsen, skolan och idrottsplatsen är viktiga målpunkter i orten.

Vid Vittinge passerar väg 72. Dalabanen passerar orten men utan möjlighet till resandeutbyte. Kollektivtrafiken upprätthålls av regionbuss mellan Uppsala och Sala med ett flertal hållplatslägen inom orten.

Framtida utveckling

I utvecklingsinriktningen pekas Vittinge ut som en del av det södra stråket tillsammans med Heby och Morgongåva. På sikt bör dessa tre orter bilda ett gemensamt sammanhängande stråk med goda kollektivtrafikförbindelser och med goda möjligheter för människor att cykla och gå längs med stråket.

Det finns idag detaljplanerad mark för både bostäder och verksamheter i orten som ännu inte är utbyggd, en så kallad planreserv. Framöver föreslås orten utvecklas främst som bostadsort vilket gör att den detaljplanerade marken för verksamheter bedöms kunna fylla behovet inom översiktsplanens tidshorisont. Framöver föreslås ytterligare detaljplanerade områden för bostadsbebyggelse vilka samtliga är belägna norr järnvägen.

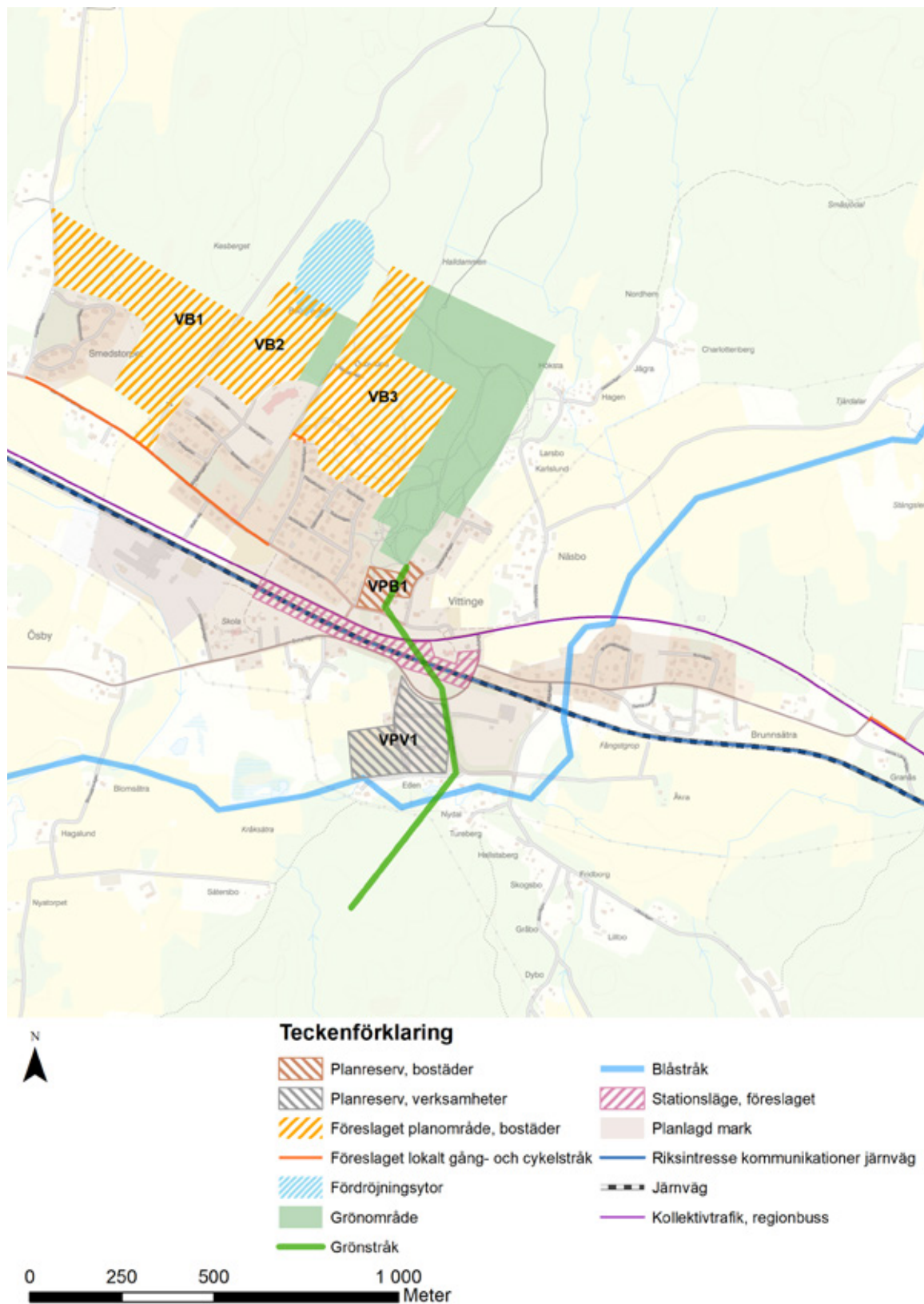
För att fullt ut ta tillvara Vittings kvaliteter är det nödvändigt att det tillkommer ett tågstopp i orten. Avsaknaden av tågstopp utgör ett hinder för att fullt ut ta tillvara ortens potential med närheten till Uppsala samt som en fullt integrerad del av kommunens södra bebyggelsestråk. Det är av stor betydelse att kollektivtrafiken Uppsala-Vittinge-Morgongåva-Heby-Sala är robust och bidrar till att utveckla stråket.

En ny station bör förläggas längs Dalabanans nuvarande sträckning någonstans mellan tegelbruket och plankorsningen med Ösbyvägen. Det finns idag mark i detaljplan för ny plattform strax väster om plankorsningen med Ösbyvägen, men exakt placering av nytt plattformsläge kan behöva utredas vidare i efterföljande planering. Fördelen med ett mer västligt placeringsalternativ skulle vara att nyttja den befintliga planskilda passagen av Dalabanen och väg 72 för gående och cyklister med tillhörande busshållplatslägen som finns här.

Området kring kiosken och huvudhållplatsen skulle kunna utvecklas mot ett centrum för orten. Planlagd mark finns för butik norr om väg 72.

Möjligheten att som gående eller cyklist röra sig inom orten är idag god. Tätortskartan redovisar sträckor där gång- och cykelbarheten bör utvecklas ytterligare för att säkerställa ett funktionellt nät av lokala gång- och cykelstråk i tätorten. Ökad regional cykelbarhet mot Järlåsa och vidare inom Uppsala kommun vore också önskvärt att utveckla. Det är viktigt att de lokala och regionala cykelstråken hänger ihop i en funktionell helhet för att cykling ska utgöra ett attraktivt alternativ. Vid detaljplanering och exploatering av ny bebyggelse ska tillgång till goda gång- och cykelstråk alltid säkerställas.

Ett biflöde till Skattmansöån bildar ett blåstråk som passeras samhällets östra och södra del.

Karta 14. Tätortsutveckling Vittinge

Ett grönt stråk finns i nord-sydlig riktning. Dessa två stråk bör säkerställas och stärkas när tätorten växer och utvecklas.

Ett större grönområde finns i den nordöstra delen av orten som är viktigt att bevara. Här finns ett flertal stigar och motionsspår. Området har stor betydelse för Vittinges attraktivitet, folkhälsa och sociala hållbarhet. Området erbjuder möjligheter till motion, rekreation och återhämtning samt fungerar som en viktig mötesplats i vardagen. Ett mindre grönområde föreslås även norr om skolan för att säkerställa koppling mellan skolan och skogsmark i norr.

Det finns ett flertal platser i och kring orten som bedöms som lämpliga som fördröjningsytor för vatten. Fördröjningen avser hantering av dagvatten samt hantering av risker kopplade till översvämning på grund av skyfall och höga flöden i vattendrag. För att stärka ytornas funktionalitet kan de i vissa fall utformas på ett sätt som gör de attraktiva för exempelvis rekreation och biologisk mångfald och på det sättet blir en resurs för orten även under normala förhållanden då det inte föreligger höga flöden eller översvämning. För att säkerställa ortens behov av dagvattenhantering och riskhantering bör samtliga redovisade fördröjningsytor undantas från byggnation innan de utretts mer detaljerat i efterföljande planering.

Miljö- och riskfaktorer

Vid utvecklingen av orten finns ett flertal riskfaktorer för miljö och säkerhet som behöver hanteras i den fysiska planeringen. I kartan på s. 124 redovisas ett urval miljö- och riskfaktorer. Mer information om dessa finns under avsnittet *Miljö, hälsa och säkerhet*.

Tegelbruket hanterar explosiva ämnen vilket ska beaktas vid detaljplanering och bygglovsprövning i orten.

Utbyggnadsområden i Vittinge

Planreserv för bostäder

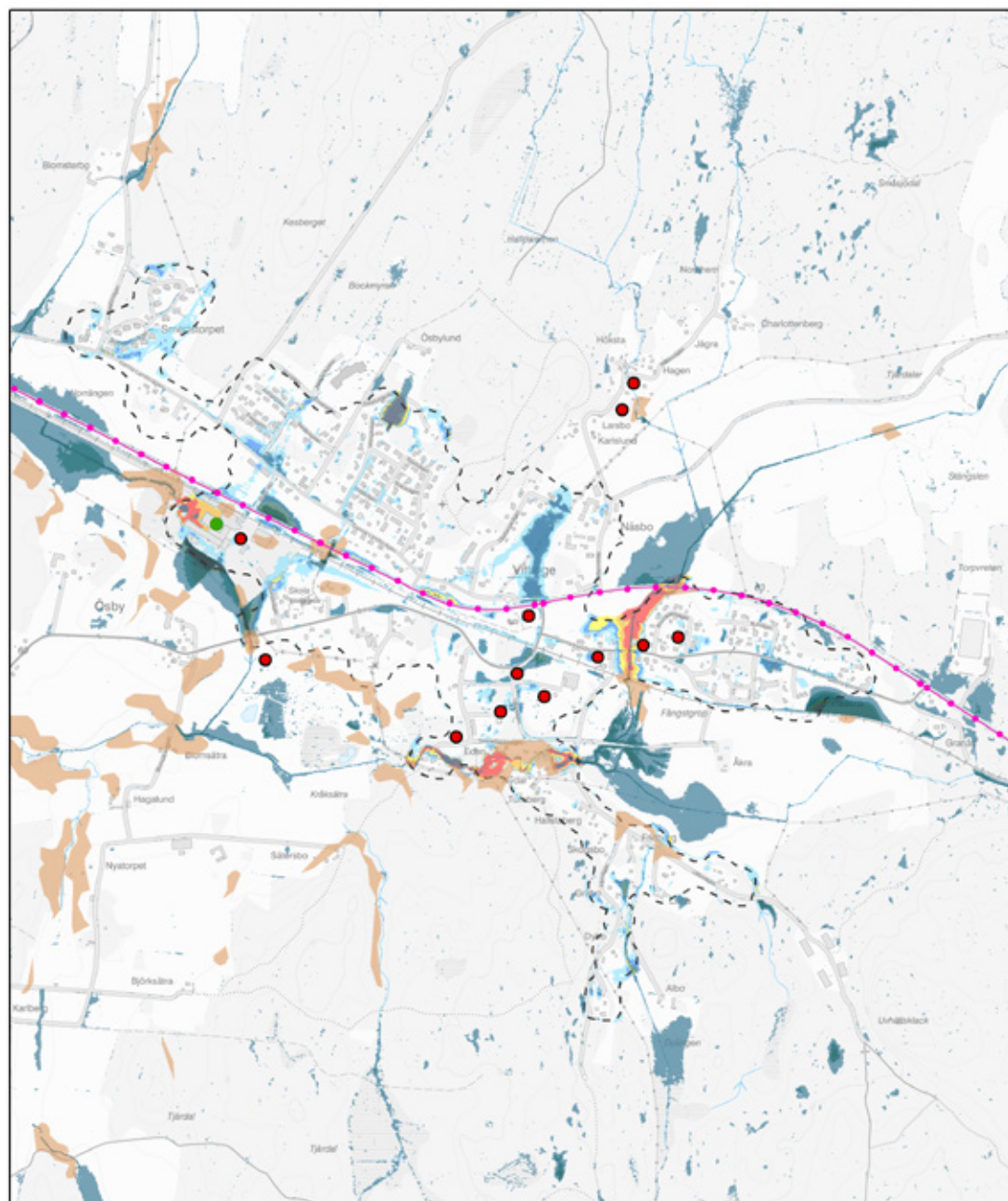
VPB1, Skräddarbacken

Detaljplan antagen 2023 med syfte att möjliggöra bostäder i två till tre våningar med tillhörande parkering med ett mindre parkområde med lekpark och utegym i den södra delen. För befintligt flerbostadshus möjliggörs påbyggnad med ytterligare en våning. För att skapa ytterligare flexibilitet i detaljplanen är de två ingående fastigheterna planlagda för centrumverksamhet. Marken ägs av kommunen.

Planreserv för verksamheter

VPV1, Söder om järnvägen

Del av detaljplan antagen 1997 med möjlighet att etablera verksamhet som inte är störande för omgivningen.

Teckenförklaring

— Rekommenderad väg för farligt gods - primär Lågpunktskartering, Lst Skyfallskartering, Lst

● Potentiellt förorenade områden

■ Aktsamhetsområden för skred, SGU

- - - Tätortsgrens SCB

● Tegelbruk

0 - 10 cm

11 - 30 cm

31 - 70 cm

71 - 100 cm

101 - 1 915 cm

0 - 0,1

0,1 - 0,3

0,3 - 0,5

0,5 - 0,7

0,7 - 1

> 1

0 0,25 0,5 1 Kilometer

Karta 15. Miljö- och riskfaktorer Vittinge.

Föreslagna planområden för bostäder

VB1, Väster om Ösbylund

Område för bostäder. Området består uteslutande av skogsmark. Området kan ses som en utökning av befintlig bebyggelsestruktur i området Ösbylund samt som en förbindelse mellan Ösbylund och området Smedstorpet.

Fornlämningssituationen är till stora delar okänd inom området vilken kan behöva undersökas närmare vid efterföljande detaljplanering.

En naturvärdesinventering genomfördes i delar av området under 2022 som redovisar låga naturvärden. En komplettering av naturvärdesinventeringen kan bli aktuellt för övriga ej undersökta delar av området vid efterföljande detaljplanering.

Området berörs av luftburna och markförlagda kraftledningar (lokalnät) vilken behöver hanteras i efterföljande detaljplanering.

VB2, Norr om Ösbylund

Område för bostäder. Området består uteslutande av skogsmark. Området kan ses som en utökning av befintlig bebyggelsestruktur i området Ösbylund.

Fornlämningssituationen är till stora delar okänd inom området vilken kan behöva undersökas närmare vid efterföljande detaljplanering.

En naturvärdesinventering genomfördes i delar av området under 2022 som redovisar låga till påtagliga naturvärden. En komplettering av naturvärdesinventeringen kan bli aktuellt för övriga ej undersökta delar av området vid efterföljande detaljplanering.

VB3, Norra Vittinge

Område för bostäder. Området består till stora delar av skogsmark men det finns inslag av jordbruksmark som anses nödvändig att ta i anspråk för att möjliggöra en sammanhållen bebyggelse i anslutning till befintligt bostadsområde. Inom området finns också ett antal befintliga bostadshus.

Fornlämningssituationen är till stora delar okänd inom området vilken kan behöva undersökas närmare vid efterföljande detaljplanering.

Ställningstaganden *Vittinge tätort*

- Tågstopp i orten behöver tillskapas. Detta är en förutsättning för att fullt ut ta tillvara ortens potential och säkerställa dess attraktivitet.
- Möjliggör att området kring kiosken och huvudbusshållplatsen kan utvecklas till ett centrum för orten.
- Nya områden för bostäder bör lokaliseras till ortens norra delar.
- Skapa en säker förbindelse till idrottsplatsen för gående och cyklister.
- Förläng gång- och cykelstråk längs Gamla Landsvägen
- Säkerställ ett funktionellt nät av gång- och cykelstråk vid detaljplanering och exploatering av ny bebyggelse.
- Säkerställ och utveckla de blåa och gröna stråken i tätorten.

*Till höger:
Skräddarbacken, Vittinge*

Tärnsjö

Ortens karaktär

Tärnsjö är idag kommunens fjärde största tätort med cirka 1200 invånare.

Tärnsjö ligger i Nora distrikt som har ca 2000 invånare.

Orten uppstod från början vid en landsvägsknut under 1800-talets andra hälft, men utvecklades snabbt sedan järnvägen Sala-Gävle invigdes 1901. I nära anslutning till orten ligger Nora gamla sockenkyrka med sockencentrum. För att inte förväxlas med staden Nora fick postorten och sedan också stationen namnet Tärnsjö, uppkallat efter den närläggna sjön.

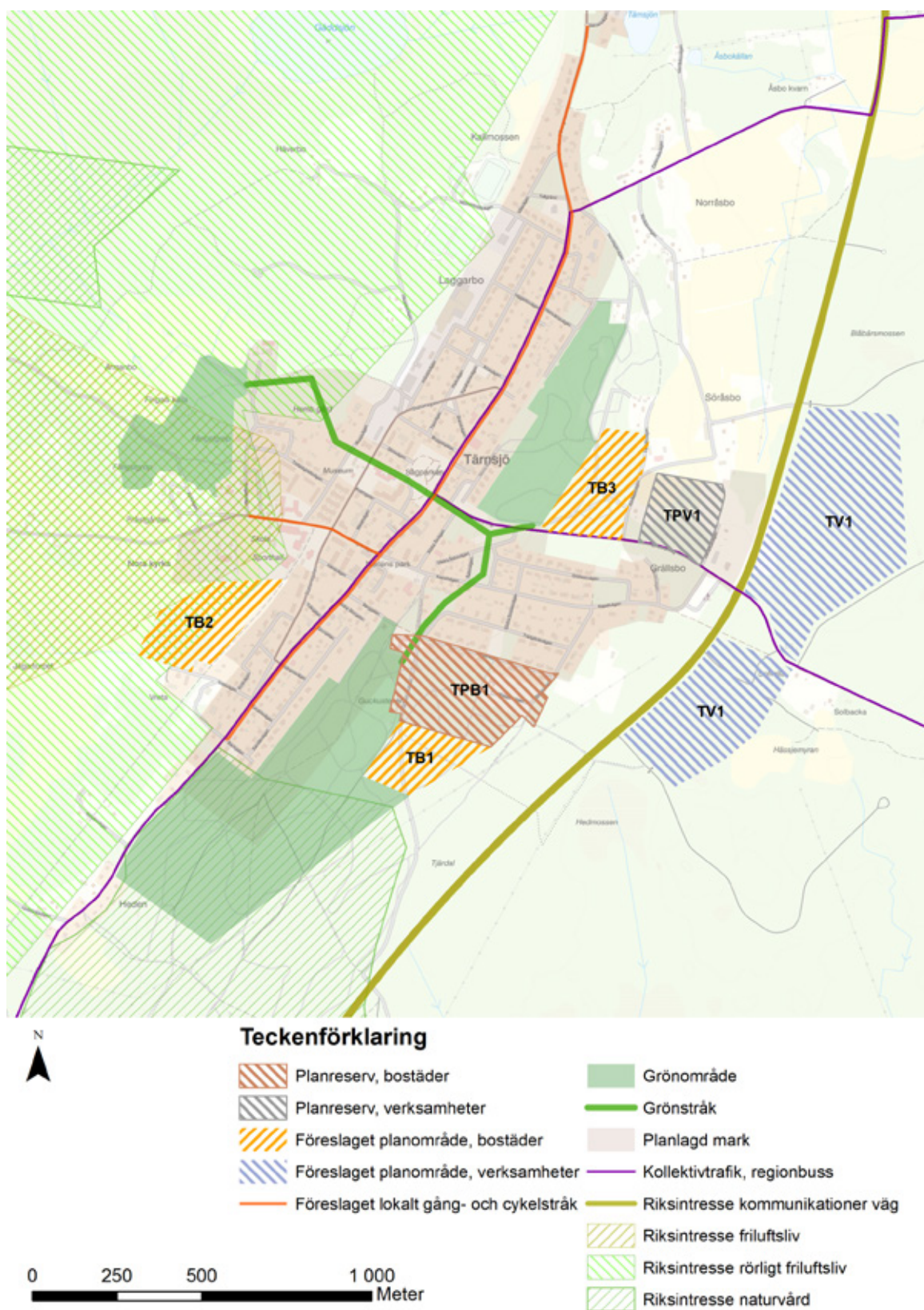
Samhället är beläget på Dalkarlsåsen och har en utsträckt utbredning längs den gamla genomfartsvägen Storgatan som tidigare också utgjorde en del av nuvarande väg 56.

Flerbostadshus i Tärnsjös centrala delar.

Tärnsjö har en blandad bebyggelse bestående av mestadels småhus, men i de centrala delarna av orten finns även flerbostadshus där en av ortens kvaliteter är den relativt storskaliga bebyggelsen i den centrala delen av orten. I Tärnsjö finns service i form av en kommunal förskola, en fristående förskola, en F-6 skola, bibliotek, sporthall, idrottsplats samt ett vård- och omsorgsboende. I Tärnsjö verkar även Sadelmakariskolan som bedriver yrkeshögskoleutbildning inom främst läderhantverk. Utmed ett stråk längs Storgatan finns ortens centrum med bland annat ett flertal butiker. Viktiga målpunkter i orten är centrumstråket med huvudbushållplats, skolan samt distriktsköterska.

Läget nära Nedre Dalälven och Östahalvön med sina höga värden för rekreation och friluftsliv gör att Tärnsjö också fungerar som serviceort för turismen i området.

Karta 16. Tätortsutveckling Tärnsjö.

Utanför Tärnsjö passerar väg 56 som är riksintresse för kommunikationer och utpekad som prioriterad led för godstransporter. Söderut mot Heby är vägen mötesfri medan sträckan norrut mot Gävle är vanlig landsväg. Väg 869 (Tärnsjö-Ärligbo) utgör tillsammans med väg 272 en del av huvudförbindelsen mellan Tärnsjö och Östervåla och vidare mot Uppsala.

Framtida utveckling

I utvecklingsinriktningen pekas Tärnsjö ut som en del av det norra stråket tillsammans med Östervåla och Harbo. På sikt bör dessa tre orter bilda ett sammanhängande stråk med goda kollektivtrafikförbindelser och med goda möjligheter att cykla längs med stråket. För sträckan mellan Tärnsjö och Östervåla är det främst kollektivtrafiken som är av vikt men sträckan behöver även ökad cykelbarhet på sikt. Det är av stor betydelse att kollektivtrafiken Tärnsjö-Östervåla-Harbo-Uppsala är robust och bidrar till att utveckla stråket. Likaså behöver kollektivtrafiken mellan Tärnsjö och Heby stärkas.

I Tärnsjö finns idag detaljplanerad mark för både bostäder och verksamheter som ännu inte är utbyggd, en så kallad planreserv. Framöver föreslås ytterligare detaljplanerade områden för både bostäder och verksamheter.

I centrala lägen inom detaljplanelagt område finns även möjlighet till förtätning med nya bostäder. Förtätning i centrala lägen nära goda kommunikationer och service bör i första hand reserveras för tätare bebyggelse med flerbostadshus. Nya verksamheter bör lokaliseras till de östra delarna av orten med närhet till väg 56.

Tätortskartan redovisar sträckor där gång- och cykelbarheten bör utvecklas för att säkerställa att det finns funktionella lokala gång- och cykelstråk i tätorten. Det centrala stråket utmed Storgatan kan utvecklas så att fler lokaler tillkommer. Storgatan tillsammans med Kyrkvägen bör utvecklas både vad gäller möjlighet till en säkrare miljö för gång- och cykeltrafikanter och en mer estetiskt tilltalande utformning av gatumiljön, exempelvis genom byte av beläggingsmaterial från asfalt till sten och betong. En säkrare trafikmiljö på Kyrkvägen är inte minst viktig för barn på väg till och från skolan. Ett gång- och cykelstråk bör även tillskapas mellan Tärnsjö och Östa. Vid detaljplanering och exploatering av ny bebyggelse ska tillgång till goda gång- och cykelstråk alltid säkerställas.

Kollektivtrafiken utgörs av två regionbusslinjer som trafikerar mot Östervåla respektive Heby. Som en del i det nordliga bebyggelsestråket behöver turtätheten öka mellan Tärnsjö och Östervåla och vidare mot Uppsala. En förlängning av expressbusstrafiken som idag finns mellan Östervåla och Uppsala så att den även omfattar Tärnsjö är önskvärt. För kollektivtrafikförbindelserna söderut mot Heby och det södra stråket samt till Sala finns också utvecklingsmöjligheter. Det är viktigt att bussförbindelserna från Tärnsjö kan erbjuda smidiga bytesmöjligheter till tågtrafiken vid Heby station.

Ett grönt stråk finns i den centrala delen av samhället som förbinder grönområden på båda sidor av tätorten. Detta stråk ska säkerställas och stärkas när tätorten växer och utvecklas.

Tre större grönområden finns i anslutning till orten som är viktiga att bevara. I söder finns ett område med elljusspår och ett flertal stigar och motionsspår. Grönområdet utgör också delvis riksintresse för naturvård. Norr om Linders väg finns ett grönområde med stigar och motionsspår. Ytterligare ett grönområde finns i den västra delen av orten. Områdena har stor betydelse för Tärnsjös attraktivitet, folkhälsa och sociala hållbarhet. Områdena erbjuder möjlighet till motion, rekreation och återhämtning samt fungerar som mötesplatser i vardagen. Från Tärnsjö utgår också vandringsleder mot Östahalvön och Dalälven/Färnebofjärden.

Omgivningarna med närhet till Nedre Dalälven med Östahalvön och de höga värden för natur och friluftsliv som finns här är en stor tillgång för Tärnsjö och den omgivande bygden. Det är viktigt att den potential som närheten till Nedre Dalälven innebär tas tillvara och att orten ges förutsättningar att utvecklas vad gäller besöksnäringen och möjligheter till ett attraktivt boende.

Miljö- och riskfaktorer

Vid utvecklingen av orten finns ett flertal riskfaktorer för miljö och säkerhet som behöver hanteras i den fysiska planeringen. I kartan på s. 132 redovisas ett urval miljö- och riskfaktorer. Mer information om dessa finns under avsnittet *Miljö, hälsa och säkerhet*.

Utbyggnadsområden i Tärnsjö

Planreserv för bostäder

TPB1, Grällsbo

Del av detaljplan antagen 1996 med möjlighet att uppföra friliggande enbostadshus i en till två våningar. Marken ägs av kommunen.

Planreserv för verksamheter

TPV1, Företagsbyn

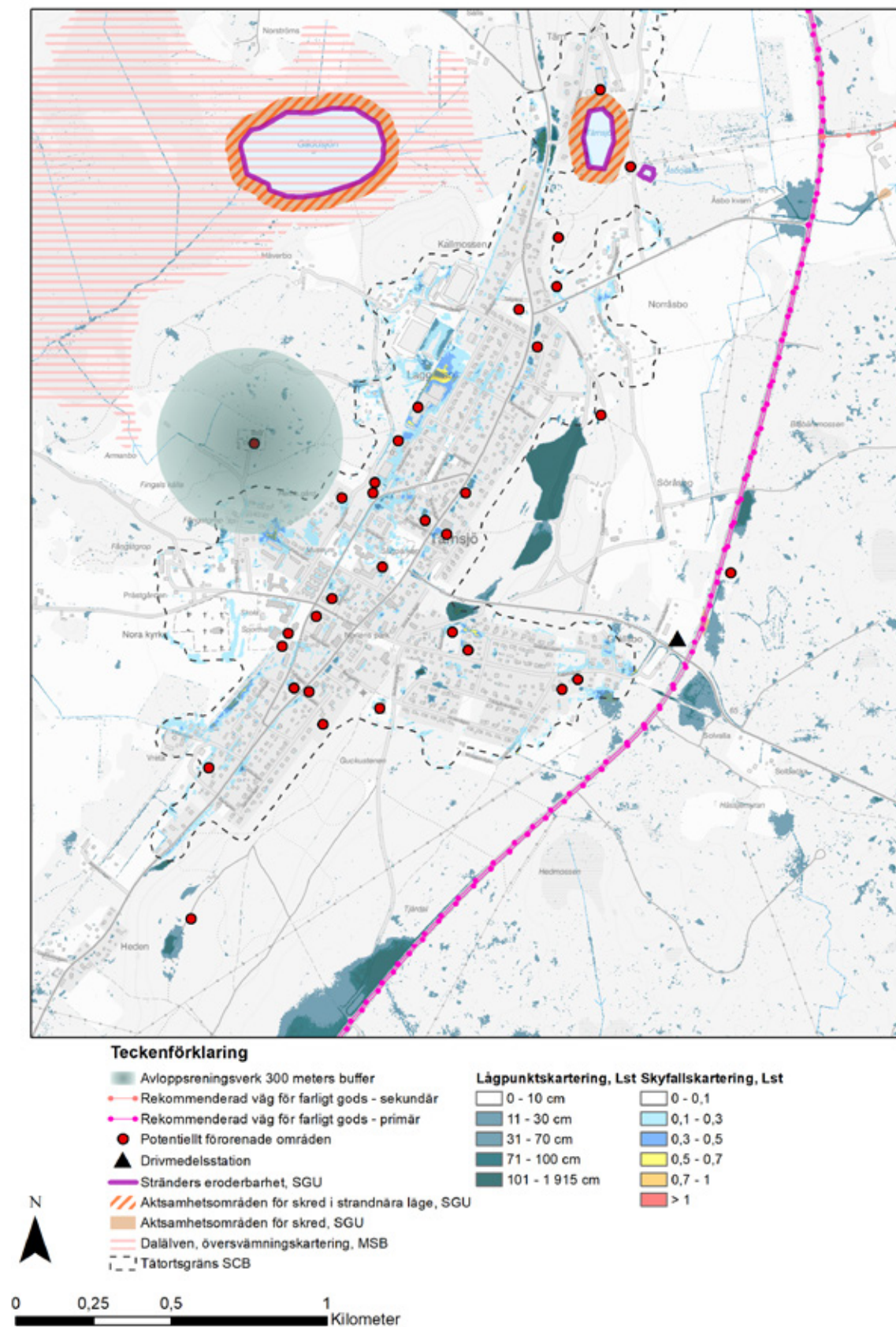
Del av detaljplan antagen 1995 med möjlighet att etablera verksamhet som inte är störande för omgivningen. Detaljplanen stöder kontor och handel. Marken ägs av kommunen.

Föreslagna planområden för bostäder

TB1, Söder om Grällsbo

Det föreslagna bostadsområdet ansluter till ett befintligt detaljplanelagt bostadsområde och skapar förutsättningar för fortsatt bostadsutveckling. Området utgörs idag av skogsmark och har ett attraktivt läge med närhet till Tärnsjös elljusspår samt korta avstånd till ortens centrum.

Inom området finns en kulturhistorisk lämning. Fornlämningssituationen är till stora delar okänd inom området vilken kan behöva undersökas närmare vid efterföljande detaljplanering.

Karta 17. Miljö- och riskfaktorer Tärnsjö.

Området ligger i närheten av riksintresse för naturvård, Gävle Enköpingsåsen. Riksintresset utgörs av mäktiga och välbevarade delar av Gävle-Enköpingsåsen (Dalkarlsåsen) med ett flertal geologiska former representerade. Åspartierna är framträdande i landskapet och beskrivs som framstående exempel på landskapstyper och naturtyper som särskilt väl visar landskapets utveckling samt processer och naturlig utveckling i olika ekologiska system. Planområdet bedöms inte påverka riksintressets kärnvärden. Då riksintressets värden ligger i de isälvsavlagringar som är typiska för området ser kommunen att ett skyddsavstånd ger goda möjligheter till att utveckla tätorten utan att riksintresset påverkas negativt. Naturvärdena i området är till stor del beroende av öppna sandiga skogar med sandblottor vilket gör att en större rörlighet i området kan vara en positiv påverkan så länge kontinuiteten av äldre träd bevaras. Se vidare under avsnittet *Riksintressen*.

Området ligger inom föreslaget vattenskyddsområde, där skyddsföreskrifterna avser att skydda grundvattnet som dricksvattenresurs. Vid detaljplaneläggning och efterföljande genomförande ska risker för negativ påverkan på grundvattnet utredas. Nödvändiga skyddsåtgärder ska vidtas för att säkerställa långsiktigt skydd av grundvattenresurserna samt för att säkerställa att miljö kvalitetsnormerna för grundvatten följs.

Vid detaljplanering ska hänsyn tas till luftburen kraftledning (lokalnät).

TB2, söder om kyrkan

Det föreslagna bostadsområdet har ett strategiskt läge i Tärnsjö – med närhet till skolområdet, centrala Tärnsjös serviceutbud samt motions- och rekreationsområden – gör platsen särskilt lämplig för bostadsutveckling. Den nya bebyggelsen skulle komplettera det befintliga bostadsutbudet genom att möjliggöra för bostäder i varierande upplåtelseformer.

Att ta i anspråk delar av jordbruksmarken bedöms nödvändigt för att möjliggöra denna utveckling. Genom att utnyttja detta läge kan området bidra till en hållbar ortsutveckling där nya bostäder byggs i anslutning till befintlig infrastruktur och service. Området omges av skog, bebyggelse och kyrkomiljö samt ligger i utkanten av ett jordbruksområde.

Marken består av jordarter med hög genomsläpplighet och sårbarhet för grundvattnet föreligger. Vid detaljplaneläggning och efterföljande genomförande ska risker för negativ påverkan på grundvattnet utredas. Nödvändiga skyddsåtgärder ska vidtas för att säkerställa långsiktigt skydd av grundvattenresurserna samt för att säkerställa att miljö kvalitetsnormerna för grundvatten följs.

Delar av området omfattas av kulturmiljöprogrammets tätortsinventering, delen Tärnsjö: Sockencentrum.

Området angränsar till riksintresse för friluftsliv och överlappar rörligt friluftsliv.

Riksintresset för rörligt friluftsliv Nedre Dalälven karaktäriseras av ett flertal natur- och kultur-

värden. Hit hör ett sammanhängande unikt och delvis reglerat älvområde, ett odlingslandskap med höga kulturhistoriska och estetiska värden, intressanta och biologiskt värdefulla strandområden, ett art- och individrikt fiskbestånd samt intressanta tätorter som under lång tid anpassat sig till och utnyttjat det älvnära läget.

Områdets tillgänglighet för friluftsliv kan förbättras genom olika åtgärder, vilket också skulle kunna öka dess attraktionskraft för turism. Närheten till Kyrkstigen skapar goda möjligheter för vandring i en miljö rik på både natur- och kulturupplevelser. Kyrkomiljön tillsammans med jordbrukslandskapet bidrar till en tilltalande landskapsbild.

Riksintresset kan påverkas negativt av omfattande tätortsbebyggelse, serviceanläggningar samt större infrastrukturanläggningar. En utökad turismverksamhet i området kan leda till intressekonflikter, eftersom dess attraktionskraft bygger på bevarade natur- och kulturmiljöer. Därför krävs stor hänsyn vid utveckling, med fokus på varsam lokalisering och utformning. En exploatering som sker med hänsyn till landskapsbilden och områdets natur- och kulturvärden anses däremot inte utgöra någon påtaglig skada för riksintresset. Hänsyn behöver även tas till kyrkomiljön och dess kulturhistoriska sammanhang.

Kommunen bedömer att bestämmelsen i 4 kap. 1 § andra stycket miljöbalken gällande riksintresset för rörligt friluftsliv är tillämplig för område TB2. Se vidare under avsnittet Riksintresse friluftsliv och rörligt friluftsliv.

TB3 , norr om Linders väg

Föreslaget bostadsområde ligger i anslutning till ett tätortsnära grönområde, med god tillgång till kommunikationer samt närhet till centrala Tärsjö. Området har ett strategiskt läge med kort avstånd till både natur, centrum, förskola och skola. Marken består i dag av skogsmark och bedöms vara lämplig för en sammanhållen bostadsutbyggnad.

Området ligger inom gällande och föreslaget vattenskyddsområde, där särskilda skyddsföreskrifter gäller för att skydda grundvattnet som dricksvattenresurs. Föreskrifterna innebär restriktioner för markanvändning och olika verksamheter. Vid detaljplaneläggning och efterföljande genomförande ska risker för negativ påverkan på grundvattnet utredas. Nödvändiga skyddsåtgärder ska vidtas för att säkerställa långsiktigt skydd av grundvattenresurserna samt för att säkerställa att miljö kvalitetsnormerna för grundvatten följs.

Föreslagna planområden för verksamheter

TV1, Öster om väg 56

Område beläget öster om väg 56 och består av två delar belägna söder respektive norr om vägen mot Harbo. Området har goda transportmöjligheter i och med närheten till väg 56 och området har också ett skyltläge för trafiken på vägen.

Inom området finns lågpunkter som efterföljande detaljplanering behöver ta hänsyn till.

Inom området finns ett ej undersökt potentiellt förorenat område vid en tidigare avfallsdeponi.

Inom den södra delen består området av jordarter med hög genomsläpplighet och sårbarhet för grundvattnet kan därmed föreligga. Vid detaljplaneläggning och efterföljande genomförande ska risker för negativ påverkan på grundvattnet utredas. Nödvändiga skyddsåtgärder ska vidtas för att säkerställa långsiktigt skydd av grundvattenresurserna samt för att säkerställa att miljö kvalitetsnormerna för grundvatten följs.

Vid detaljplanering av området behöver hänsyn tas till markförlagd kraftledning (lokalnät).

Väg 56 är utpekad som primär väg för farligt gods och hänsyn till detta behöver tas vid detaljplanering.

Ställningstaganden *Tärnsjö tätort*

- Nya områden för bostäder bör lokaliseras i anslutning till befintlig bostadsbebyggelse i södra och nordöstra delen av orten.
- Nya områden för verksamheter bör lokaliseras till de östra delarna av orten i anslutning till väg 56.
- Utveckla stråket längs med Storgatan genom att förbättra den estetiska utformningen av gatumiljön samt för ökad trafiksäkerhet för gående och cyklister.
- Utveckla trafikmiljön för gående och cyklister längs med Kyrkvägen.
- Säkerställ ett funktionellt nät av gång- och cykelstråk vid detaljplanering och exploatering av ny bebyggelse.
- Förtätning av bebyggelsen i de centrala delarna i orten nära goda kommunikationer och service bör i första hand reserveras för flerbostadshus .
- Vid förtätning av ny bebyggelse i de centrala delarna av orten ska behovet av lokaler beaktas.
- Säkerställ och utveckla de gröna stråken i tätorten.

Östervåla

Ortens karaktär

Östervåla ligger i kommunens norra del och har cirka 1800 invånare.

Östervåla ligger i Östervåla distrikt som har ca 3 200 invånare.

Orten växte fram under början av 1900-talet i anslutning till Östervåla (tidigare Våla) sockenkyrka. Landskapsbilden präglas av omväxlande öppna områden med åkermark och skogsområden. Sydost om samhället finns en större öppen dalgång med åkermark som sträcker sig ner mot sjön Tämnaren. Genom samhället flyter vattendragen Kyrkån och Åbyån.

Östervåla är ett geografiskt relativt sammanhållet samhälle med en blandad bebyggelse bestående av småhus, radhus och flerbostadshus. Verksamheter finns lokaliserade i de östra och södra delarna av orten. I Östervåla finns service i form av två kommunala förskolor, en fristående förskola, en F-6 grundskola, en 7-9 grundskola, bibliotek, idrottshall, ishall, två idrottsplatser, vårdcentral, vård- och omsorgsboende, kyrka och hembygdsgård. Ett nytt vård- och omsorgsboende planeras att invigas under 2028. Centralt placerat i orten finns Stora torget kring vilket stora delar av ortens kommersiella service finns samlad. Även Dalvägen har utvecklats till ett handelsområde med butiker och drivmedelsstation. Runt orten finns ett relativt

Östervåla kyrka och bostadshus.

välbefolkat omland med många små gårdar. Viktiga målpunkter i orten är Stora torget och dess omgivning, skolan, vårdcentralen, sporthallen samt busstationen.

Genom Östervåla passerar väg 272. Vägen utgör ett viktigt pendlingsstråk, särskilt i riktning mot Harbo och Uppsala, men har också betydelse för godstransporter till verksamheter i Östervåla. Väg 272 är också en viktig förbindelselänk mot väg 56 samt utgör tillsammans med väg 869 (Ärligbo-Tärnsjö) en del av huvudförbindelsen mellan Östervåla och Tärnsjö. Väg 746 (Östervåla-Månkarbo) har också stor betydelse för orten genom att den erbjuder en förbindelse till Tierp och väg E4 som har motorvägsstandard genom hela Uppsala län. I och med det finns två alternativa stråk mellan Östervåla och Uppsala.

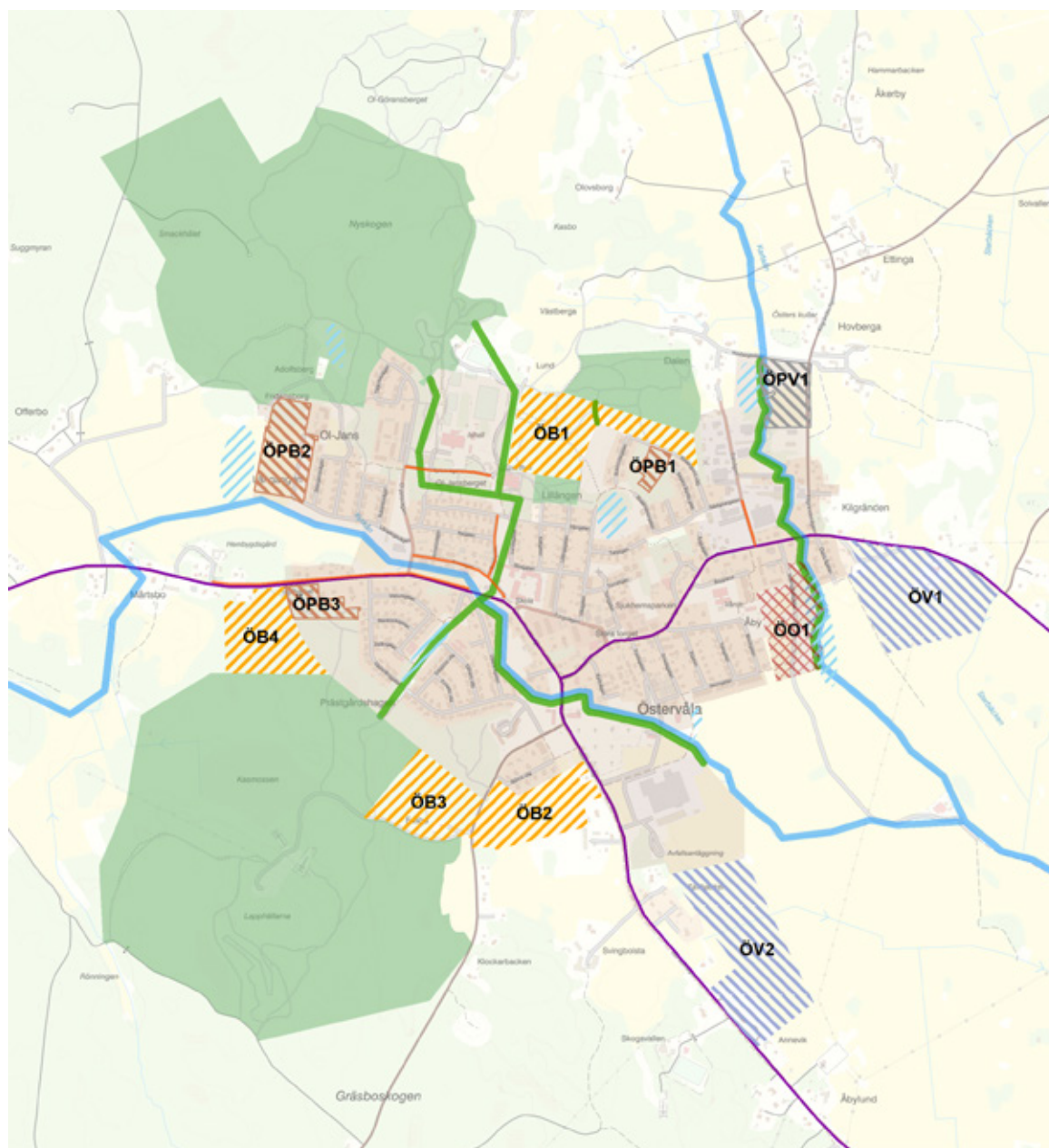
Kollektivtrafiken upprätthålls av fem regionbusslinjer som trafikerar mot Uppsala, Tierp, Tärnsjö och Heby. Mot Uppsala trafikerar både en ordinarie busslinje samt en expressbusslinje i högt trafik på vardagar. En pendlarparkering finns vid ett hållplatsläge nära kyrkan. Kommunikationsmöjligheterna är av stor vikt för orten, i synnerhet mot Uppsala, men förbindelserna i det nordliga stråket Tärnsjö-Östervåla-Harbo är också viktiga att upprätthålla och utveckla.

Framtida utveckling

I utvecklingsinriktningen pekas Östervåla ut som huvudort för det norra stråket vilket också omfattar Harbo och Tärnsjö. På sikt bör dessa tre orter bilda ett gemensamt sammanhängande stråk med goda kollektivtrafikförbindelser och med goda möjligheter för människor att cykla och gå längs med stråket. Särskilt sträckan Östervåla-Harbo behöver ökad cykelbarhet, men även Tärnsjö-Östervåla behöver ökad cykelbarhet på sikt. Det är av stor vikt att kollektivtrafiken Tärnsjö-Östervåla-Harbo-Uppsala är robust och bidrar till att utveckla stråket. Även de inomkommunala förbindelserna behöver utvecklas, främst mot Heby och Morgongåva.

I Östervåla finns idag detaljplanerad mark för både bostäder och verksamheter som ännu inte är utbyggd, en så kallad planreserv. Framöver föreslås ytterligare detaljplanerade områden för både bostäder och verksamheter. I centrala lägen i orten finns också möjlighet till förtätning med nya bostäder inom detaljplanerat område. Förtätning i centrala lägen nära goda kommunikationer och service bör i första hand reserveras för tätare bebyggelse med flerbostadshus. Nya verksamheter bör lokaliseras till de östra och södra delarna av orten där förbindelser mot Uppsala och E4 är som bäst.

De större vägarna som passerar orten utgör ett trafiksäkerhetsproblem och utgör också barriärer i orten. Eftersom väg 272 passerar nära skolan är det viktigt att trafikmiljön utformas så att barn och unga kan korsa vägen på ett trafiksäkert sätt. Ytterligare åtgärder längs med de stora genomfartsvägarna samt kring torget är att tillskapa en säker miljö för gång- och cykeltrafikanter genom exempelvis upphöjda trottoarer för gående och cyklister. Tätortskartan redovisar sträckor där gång- och cykelbarheten bör utvecklas ytterligare för att säkerställa ett funktionellt nät av lokala gång- och cykelstråk i tätorten. Det är viktigt att de lokala och regionala

Teckenförklaring

Planreserv, bostäder	Fördröjningsytor
Planreserv, verksamheter	Grönområde
Föreslaget planområde, bostäder	Grönstråk
Föreslaget omvandlingsområde, bostäder	Blåstråk
Föreslaget planområde, verksamheter	Planlagd mark
Föreslaget lokalt gång- och cykelstråk	Kollektivtrafik, regionbuss

0 500 1 000 2 000
Meter

Karta 18. Tätortsutveckling Östervåla.

cykelstråken hänger ihop i en funktionell helhet för att cykling ska utgöra ett attraktivt alternativ. Vid detaljplanering och exploatering av ny bebyggelse ska tillgång till goda gång- och cykelstråk alltid säkerställas.

Kyrkån och Kartanån utgör två tydliga blåstråk i tätorten vilka också ligger till grund för sammanfallande grönstråk längs i vattendragens passage genom samhället. På det sättet bildas blågröna stråk vilka bör stärkas och säkerställas när tätorten växer och utvecklas. Ytterligare ett grönstråk sträcker sig i nord-sydlig riktning genom samhället och förbinder de två skogsområdena i norr och söder.

Tre större grönområden finns i anslutning till orten vilka är viktiga att bevara. I norr finns ett större skogsområde med elljusspår och en multibana som ansluter till idrottsområdet. Norr om Lundaområdet finns ett område med ett flertal stigar och motionsspår. I söder finns ett större område kring Lapphällarna med ett flertal stigar och motionsspår. Ytterligare ett mindre grönområde finns öster om idrottshallen. Områdena har stor betydelse för Östervålas attraktivitet, folkhälsa och sociala hållbarhet. Områdena erbjuder möjlighet till motion, rekreation och återhämtning samt fungerar som mötesplatser i vardagen.

Det finns möjlighet att utveckla promenadstråk inom och omkring orten där inte minst kvaliteterna kring vattendragen kan lyftas fram och nyttjas bättre i detta syfte. I första hand bör promenadstråk utformas som slingor.

Det finns ett flertal platser i och kring orten som bedöms som lämpliga som fördröjningsytor för vatten. Fördröjningen avser hantering av dagvatten samt hantering av risker kopplade till översvämning på grund av skyfall och höga flöden i vattendrag. För att stärka ytornas funktionalitet kan de i vissa fall utformas på ett sätt som gör de attraktiva för exempelvis rekreation och biologisk mångfald och på det sättet blir en resurs för orten även under normala förhållanden då det inte föreligger höga flöden eller översvämning. För att säkerställa ortens behov av dagvattenhantering och riskhantering bör samtliga redovisade fördröjningsytor undantas från byggnation innan de utretts mer detaljerat i efterföljande planering.

Miljö- och riskfaktorer

Vid utvecklingen av orten finns ett flertal riskfaktorer för miljö och säkerhet som behöver hanteras i den fysiska planeringen. I kartan på s. 141 redovisas ett urval miljö- och riskfaktorer. Mer information om dessa finns under avsnittet *Miljö, hälsa och säkerhet*.

Utbyggnadsområden i Östervåla

Planreserv för bostäder

ÖPB1, Lundaområdet

Del av detaljplan antagen 1991 med syfte att möjliggöra friliggande enbostadshus.

ÖPB2, Ol-Jans

Området består två delområden. Ett delområde utgör en del av en detaljplan antagen 1975 med syfte att möjliggöra flerbostadshus i upp till två våningar. Det andra delområdet utgör en detaljplaneändring antagen 2022 med syfte att möjliggöra ny bostadsbebyggelse med sammanbyggda hus samt i delar av planändringsområdet hus i upp till två respektive tre våningar. Marken ägs av kommunen.

ÖPB3; Söder om Tärnsjövägen

Del av detaljplan antagen 1976 med som möjliggör friliggande enbostadshus i en våning.

Planreserv för verksamheter

ÖPV1, Åby industriområde

Del av detaljplan antagen 1991 med möjlighet att etablera verksamhet som inte är störande för omgivningen. Detaljplanen stöder kontor och handel med skrymmande varor (ej livsmedel). Marken ägs delvis av kommunen.

Föreslagna planområden för bostäder

ÖB1, Norr om Lunda

Område för bostadsbebyggelse. Området utgörs helt av skogsmark och ytor med skog bör bevaras inom den tillkommande bebyggelsestrukturen i området vilket också ska säkerställa det grönstråket som berör området.

Fornlämningssituationen är till stora delar okänd inom området vilken kan behöva undersökas närmare vid efterföljande detaljplanering.

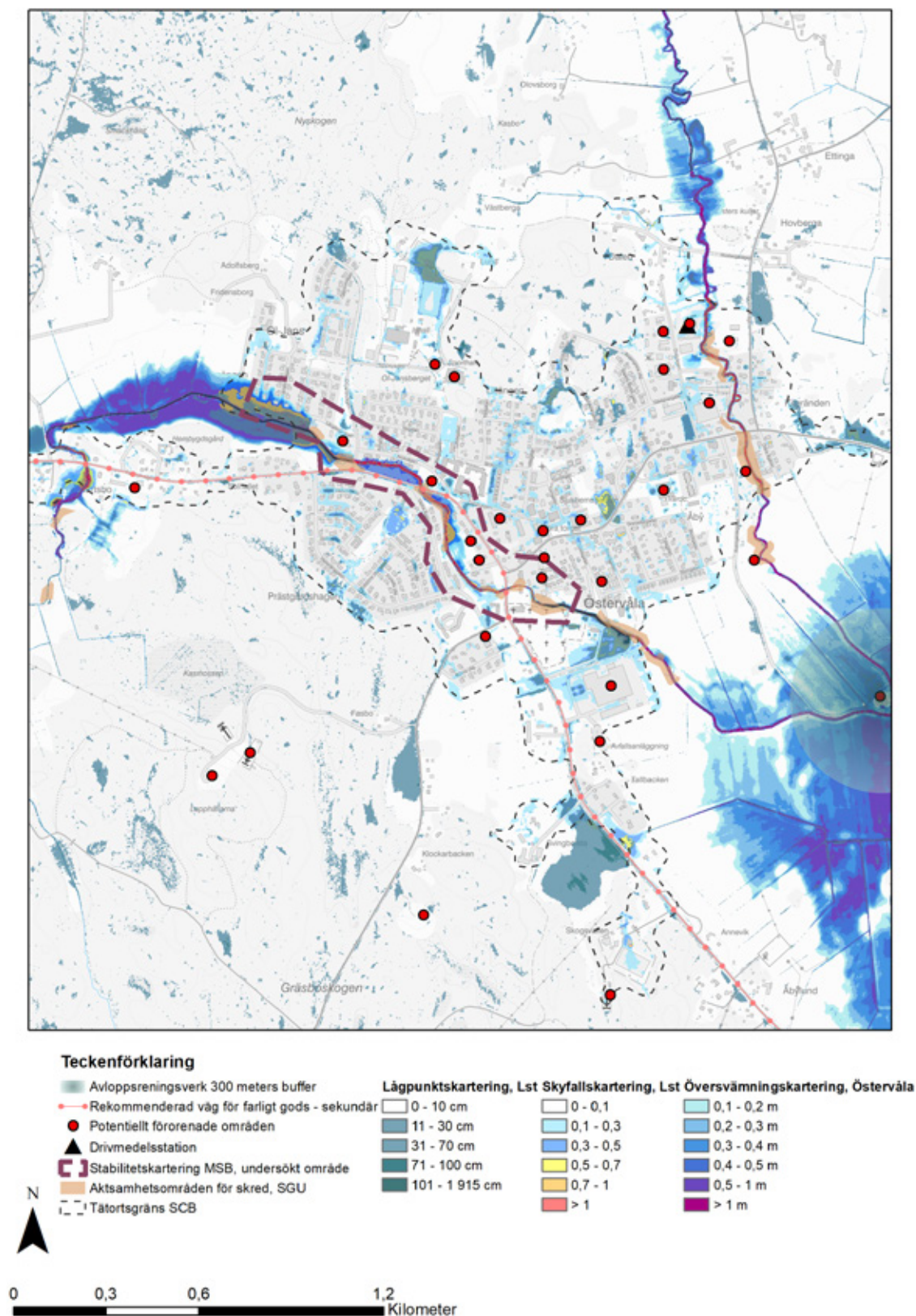
En naturvärdesinventering genomfördes i området under 2022 som redovisar låga till påtagliga naturvärden.

ÖB2, Södra Östervåla

Område för bostäder. Området omfattar jordbruksmark. Läget i nära anslutning till befintlig bebyggelsestruktur samt utbyggd infrastruktur gör området lämpligt att ta i anspråk för ny bostadsbebyggelse.

För att möjliggöra en fortsatt utveckling av Östervålas tätort behöver viss jordbruksmark tas i anspråk. Alternativa platser i Östervåla har utretts, men där har andra värden prioriterats, såsom fördröjningsytor, rekreationsvärden i tätortsnära grönområden och kulturhistoriska värden. En utbyggnad inom detta område bidrar till en mer sammanhållen bebyggelsestruktur och knyter samtidigt ihop spridd bebyggelse. Området kan liknas vid årsringar som successivt utvecklas utifrån tätorten, och avgränsningen följer befintliga skiftesgränser.

Inom området finns en kulturhistorisk lämning. Fornlämningssituationen är till stora delar

Karta 19. Miljö- och riskfaktorer Östervåla.

okänd inom området vilken kan behöva undersökas närmare vid efterföljande detaljplanering.

Väg 272 är utpekad som sekundär väg för farligt gods och hänsyn till detta behöver tas vid detaljplanering.

ÖB3, Sydvästra Östervåla

Område för bostäder. Området omfattar skogsmark.

Fornlämningssituationen är till stora delar okänd inom området vilken kan behöva undersökas närmare vid efterföljande detaljplanering.

ÖB4, Västra Östervåla

Område för bostadsbebyggelse. Området utgörs helt av skogsmark.

Vid detaljplanering behöver närhet till våtmarksområde bestående av sumpskog med högt naturvärde beaktas.

Fornlämningssituationen är till stora delar okänd inom området vilken kan behöva undersökas närmare vid efterföljande detaljplanering.

Väg 272 är utpekad som sekundär väg för farligt gods och hänsyn till detta behöver tas vid detaljplanering.

Föreslagna omvandlingsområden för bostäder

ÖO1, Kvarngärdet

Det centrala läget samt att den omkringliggande bebyggelsen utgörs av bostäder gör detta område lämpligt för ny bostadsbebyggelse.

Området består av jordbruksmark samt inslag av skog och öppen mark. Området är planlagt för verksamheter (småindustri) i en detaljplan från 1957. Att uppföra bostäder här förutsätter att en ny detaljplan tas fram som möjliggör detta. Vid omvandling ska hänsyn tas till det blå-gröna stråket som avgränsar området i öster.

Inom området längs med Kartaån finns ett aktsamhetsområden för skred i finkorniga jordarter. En geoteknisk undersökning kan därmed bli aktuellt att genomföra i efterföljande detaljplanering.

I området finns två potentiellt förorenade områden varav ett har riskklass 2. Mitt i området finns också ett befintligt enbostadshus.

Strandskyddssituationen behöver undersökas och hanteras i efterföljande detaljplanering.

Föreslagna planområden för verksamheter

ÖV1, Östra utfarten

Området är beläget i den östra delen av tätorten i anslutning till Månkarbovägen. Detta ger goda förbindelser till E4:an och ett fördelaktigt läge i förhållande till industrisatsningarna i Norduppland.

I området finns en nätstation och luftburna kraftledningar (regionnät). Närhet till nätstationen ger goda förutsättningar för områdets elförsörjning. Området utgörs i stor utsträckning av jordbruksmark.

För att möjliggöra en fortsatt utveckling av Östervålas tätort behöver viss jordbruksmark tas i anspråk. Alternativa platser i Östervåla har utretts, men där har andra värden prioriterats, såsom översvämningsytor, rekreationsvärden i tätortsnära grönområden och kulturhistoriska värden. En utbyggnad inom detta område bidrar till en sammanhållen bebyggelsestruktur samt möjliggör att det kan tillskapas verksamheter i orten med goda kommunikationslägen.

Längs Månkarbovägen finns inslag av lågpunkter med översvämningsrisk som behöver hanteras i efterföljande detaljplanering.

Fornlämningssituationen är till stora delar okänd inom området vilken kan behöva undersökas närmare vid efterföljande detaljplanering.

ÖV2, södra Östervåla

Området är beläget i den södra delen av tätorten vid utfarten mot Harbo och Uppsala. Området ska ses som en utökning av befintligt område för verksamheter som finns

norr om området. Området ligger i anslutning till väg 272. I anslutning till området finns bostäder och idrottsplats vilka behöver beaktas vid efterföljande planering.

I anslutning till området finns också nätstation och luftburna kraftledningar (regionnät). Nätstationen ger goda förutsättningar för områdets elförsörjning. Vid detaljplanering av området behöver lämpligt avstånd till kraftledningen utredas och säkerställas så att detaljplanen kan utformas så att negativ påverkan på kraftledningarna inte sker samt att tillräckligt utrymme för ledningar omkring kraftstationen säkerställs. Väg 272 är utpekad som sekundär väg för farligt gods och hänsyn till detta behöver tas vid detaljplanering.

Området utgörs i stor utsträckning av jordbruksmark.

För att möjliggöra en fortsatt utveckling av Östervålas tätort behöver viss jordbruksmark tas i anspråk. Alternativa platser i Östervåla har utretts, men där har andra värden prioriterats, såsom fördröjningsytor, rekreationsvärden i tätortsnära grönområden och kulturhistoriska värden. En utbyggnad inom detta område bidrar till en sammanhållen bebyggelsestruktur samt möjliggör att det kan tillskapas verksamheter i orten med goda kommunikationslägen.

Kända fornlämningar finns inom området i form av en kulturhistorisk lämning. Fornlämningssituationen kan behöva undersökas närmare vid efterföljande detaljplanering.

Ställningstaganden *Tärnsjö tätort*

- Stärk och utveckla Östervåla som kommunens huvudort i det norra stråket.
- Lokalisera ny bostadsbebyggelse till de norra och sydvästra delarna av orten.
- Lokalisera nya verksamheter till de östra delarna av orten.
- Förtäta bebyggelsen med nya flerbostadshus i centrala delar av orten.
- Förtätning av bebyggelsen i de centrala delarna i orten nära goda kommunikationer och service bör i första hand reserveras för flerbostadshus
- Stärk Östervåla som handelscentrum genom att förtäta området kring Stora torget och Torgvägen och säkerställ behovet av lokaler.
- Utveckla gång- och cykelbarheten i orten genom att färdigställa de återstående felande länkarna i nätet av gång- och cykelstråk.
- Säkerställ ett funktionellt nät av gång- och cykelstråk vid detaljplanering och exploatering av ny bebyggelse.
- Förbättra trafiksäkerheten för oskyddade trafikanter vid skolan
- Säkerställ och utveckla de blåa och gröna stråken i tätorten.
- Utveckla promenadstråk i och omkring orten och beakta särskilt möjligheten att ta tillvara ortens vattendrag i det arbetet.

Harbo

Ortens karaktär

Harbo är kommunens till invånarantalet femte största tätort med cirka 830 invånare.

Harbo ligger i Harbo distrikt som har ca 1 500 invånare.

Dagens tätort växte fram efter att man på Viby säteris ägor börjat stycka av tomter med början år 1904. I anslutning till dagens tätort finns Harbo gamla sockenkyrka vars namn sedan kom att användas även för det framväxande samhället.

Landskapsbilden präglas av ett relativt öppet landskap där tätorten möter öppen jordbruksmark både i norr, öster och söder. Väster om tätorten möter mestadels skogsmark som utgör ett grönområde med elljusspår. Genom samhället flyter Vretaån som delar samhället i två delar.

Harbo domineras av småhusbebyggelse med inslag av radhus och flerbostadshus. Verksamheter finns främst lokaliserat i ett centralt område längs Nötmyrvägen. I orten finns service i form av en förskola och en F-6 skola, fotbollsplan, kyrka och hembygdsgrd. Området kring vägbron över Vretaån med bland annat livsmedelsbutik kan sägas utgöra ortens centrum som tillsammans med skolan utgör ortens viktigaste målpunkter.

Genom Harbo passerar väg 272 som förbinder orten med bland annat Östervåla, Tärnsjö och Uppsala. Två regionbusslinjer trafikerar sträckan mellan Östervåla och Uppsala varav en av linjerna är en expresslinje i högtrafik.

Grusväg på väg in i Harbo.

Framtida utveckling

Harbos främsta kvalitet är ortens geografiska läge med goda kommunikationer och pendlingsmöjligheter till Uppsala. Till ortens kvaliteter hör också omgivningarna med ett vackert kulturlandskap.

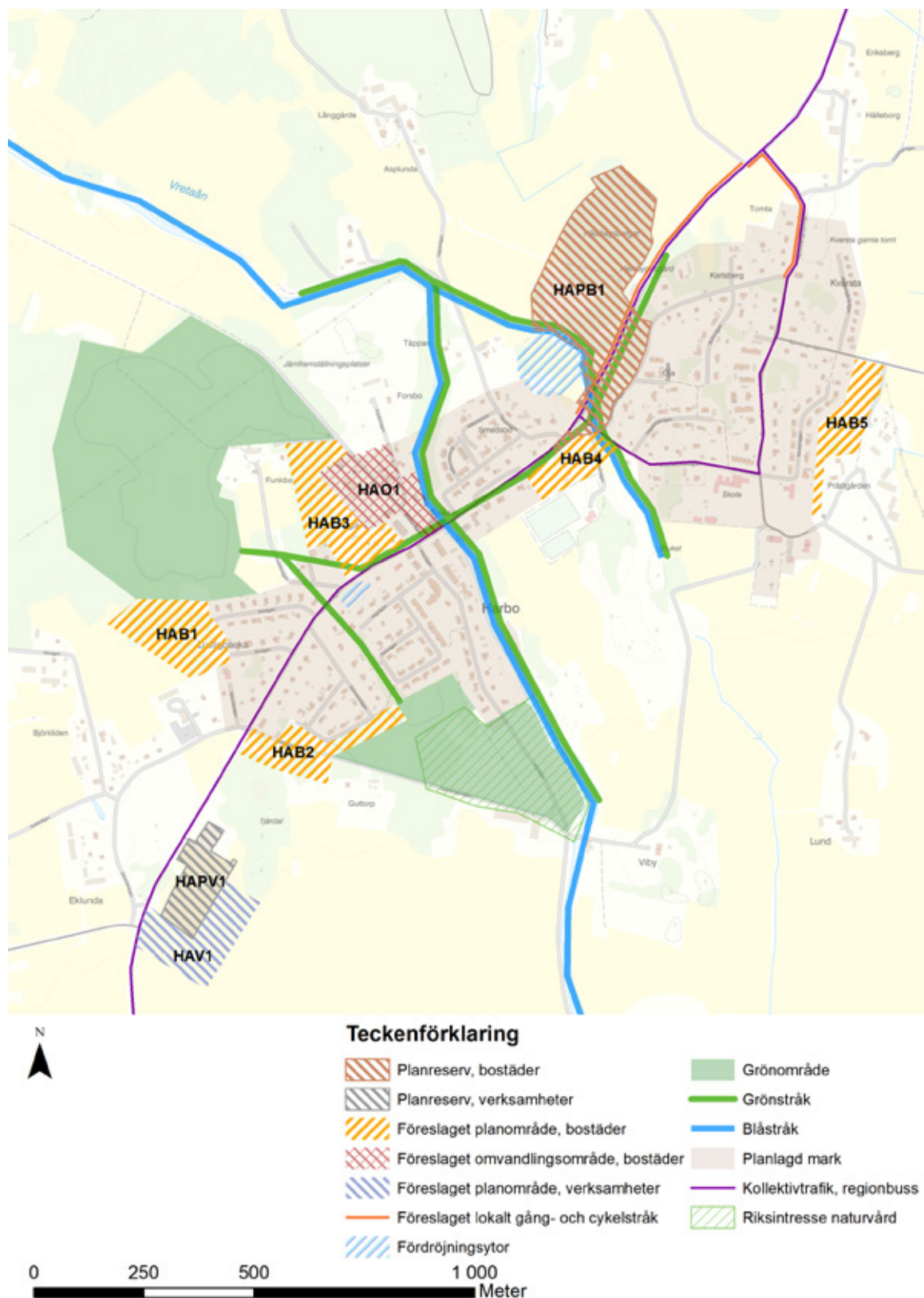
I utvecklingsinriktningen pekas Harbo ut som en del av det nordliga stråket tillsammans med Östervåla och Tärnsjö. På sikt bör dessa tre orter bilda ett sammanhängande stråk med goda kollektivtrafikförbindelser och med goda möjligheter att cykla längs med stråket. Särskilt sträckan Harbo-Östervåla behöver ökad cykelbarhet. Det är av stor vikt att kollektivtrafiken Tärnsjö-Östervåla-Harbo-Uppsala är robust och bidrar till att utveckla stråket.

I Harbo finns idag detaljplanerad mark för både bostäder och verksamheter som ännu inte är utbyggd, en så kallad planreserv. Framöver föreslås ytterligare detaljplanerade områden för både bostäder och verksamheter. Möjlighet till förtätning med nya bostäder samt omvandling av centralt belägna befintliga verksamhetsområden till bostäder finns också inom detaljplanerat område. Förtätning i den centrala delen av orten kring livsmedelsbutiken bör i första hand reserveras för tätare bebyggelse med flerbostadshus. Nya verksamheter bör lokaliseras till de södra delarna av orten nära dagens drivmedelsstation.

Harbo präglas till viss del av en uppdelning i två delar. För att minska denna uppdelning kan området kring stora landsvägsbron och Nötmyrvägen utvecklas till ett tydligare centrumstråk för orten. För att uppnå det behöver dagens verksamheter längs Nötmyrvägen flyttas och området omvandlas till bostäder. Utvecklingen av centrumstråket bör ske genom tillskapandet av nya bostäder och lokalytor. Det finns goda möjligheter att i kommande centrumstråk även inkludera naturliga mötesplatser såsom torg, parker, naturnära promenadstråk eller lekplatser som ger värden i form av rekreation och integration. Omvandlingen av centrumstråket innebär att de verksamheter som idag finns i de centrala delarna av orten föreslås flytta ut till ett nytt verksamhetsområde längs med utfarten mot Uppsala.

Kollektivtrafiken är idag god men turtätheten är en viktig fråga att bevaka i takt med Harbos utveckling. Befintlig parkering vid Tärnsjö vägskal kan utvecklas till att bli en officiell pendlar-parkering med förbättrad standard och funktionalitet.

Tätortskartan redovisar sträckor där gång- och cykelbarheten bör utvecklas för att säkerställa ett funktionellt nät av lokala gång- och cykelstråk i tätorten. Ett avskilt cykelstråk längs med väg 272 norrut bör tillskapas för att ansluta mot ett regionalt cykelstråk vidare mot Östervåla. Även ett regionalt gång- och cykelstråk bör tillskapas mot Haga och på sikt vidare mot Uppsala kommun liksom ett gång- och cykelstråk mot Laksjöbadet. Det är viktigt att de lokala och regionala cykelstråken hänger ihop i en funktionell helhet för att ska utgöra ett attraktivt alternativ. Vid detaljplanering och exploatering av ny bebyggelse ska tillgång till goda gång- och cykelstråk alltid säkerställas.

Karta 20. Tätortsutveckling Harbo.

Vretaån utgör ett tydligt blåstråk genom tätorten vilket också ligger till grund för ett sammanfallande grönstråk längs i vattendragets passage genom samhället. På det sättet bildas ett blågrönt stråk vilket bör stärkas och säkerställas när tätorten växer och utvecklas. Ytterligare ett blågrönt stråk finns i stråket från Tappan ner mot gamla bruket. Genom den västra delen av samhället finns ett grönstråk som förbinder området kring Viby med skogsmarken väster om samhället. Ett grönt stråk finns också utmed väg 272 som förbinder den norra delen av samhället med skogsmarken i väster.

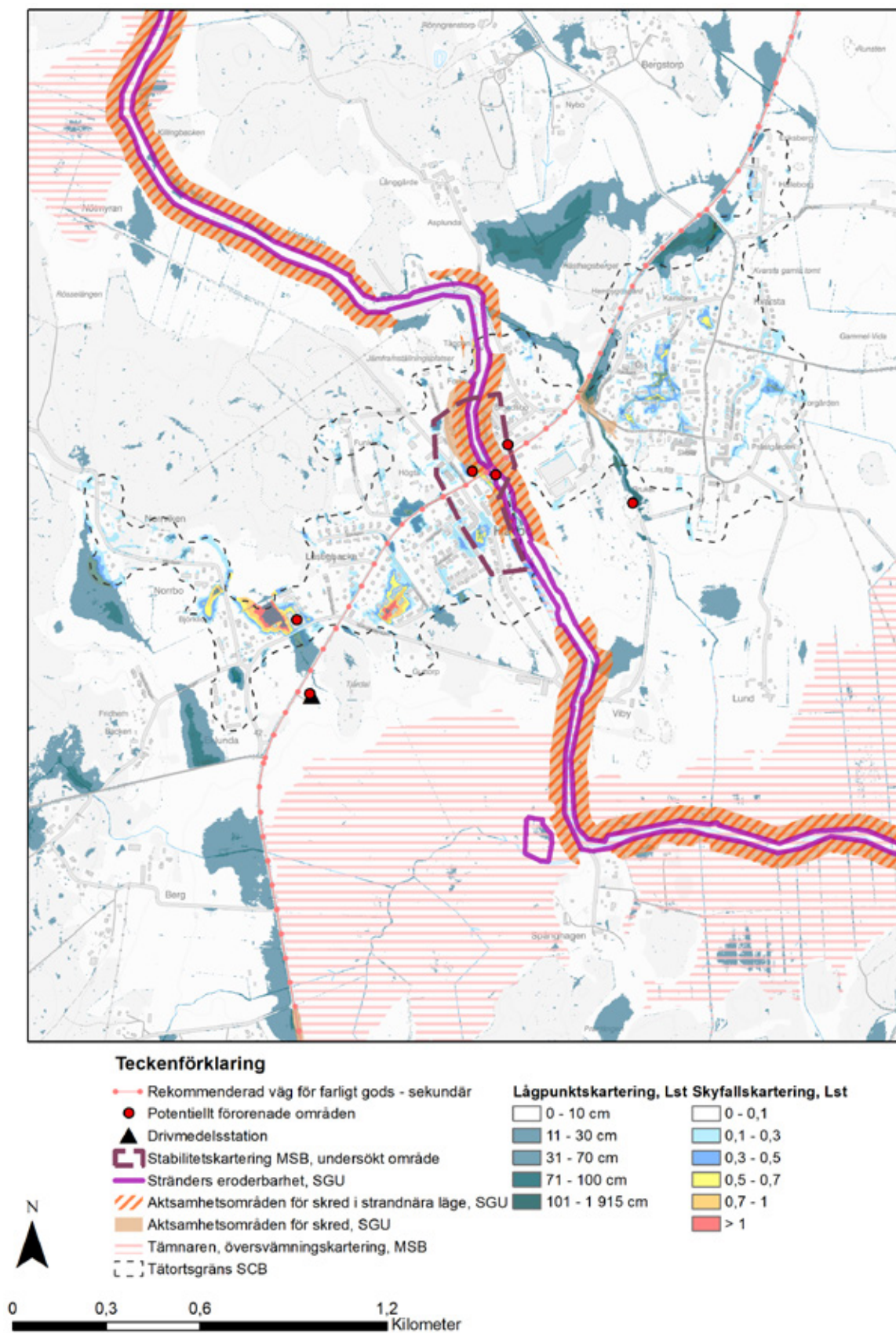
Två större grönområden finns i orten som är viktiga att bevara. I väster finns ett område med elljusspår. Det andra grönområdet finns vid Viby och som delvis också utgör riksintresse för naturvård. Områdena har stor betydelse för Harbos attraktivitet, folkhälsa och sociala hållbarhet. Områdena erbjuder möjlighet till motion, rekreation och återhämtning samt fungerar som mötesplatser i vardagen.

Det finns möjlighet att utveckla promenadstråk inom och omkring orten där inte minst kvaliteterna i stråket längs Vretaån kan lyftas fram och nyttjas bättre i detta syfte. I första hand bör promenadstråk utformas som slingor.

Det finns ett flertal platser i och kring orten som bedöms som lämpliga som fördröjningsytor för vatten. Fördröjningen avser hantering av dagvatten samt hantering av risker kopplade till översvämning på grund av skyfall och höga flöden i vattendrag. För att stärka ytornas funktionalitet kan de i vissa fall utformas på ett sätt som gör de attraktiva för exempelvis rekreation och biologisk mångfald och på det sättet blir en resurs för orten även under normala förhållanden då det inte föreligger höga flöden eller översvämning. För att säkerställa ortens behov av dagvattenhantering och riskhantering bör samtliga redovisade fördröjningsytor undantas från byggnation innan de utretts mer detaljerat i efterföljande planering.

Miljö- och riskfaktorer

Vid utvecklingen av orten finns ett flertal riskfaktorer för miljö och säkerhet som behöver hanteras i den fysiska planeringen. I kartan på s. 149 redovisas ett urval miljö- och riskfaktorer. Mer information om dessa finns under avsnittet *Miljö, hälsa och säkerhet*.

Karta 21. Miljö- och riskfaktorer Harbo.

Utbyggnadsområden i Harbo

Planreserv för bostäder

HAPB1, Hästhagsberget

Detaljplan antagen 1991 med syfte att möjliggöra bostadsbebyggelse med varierande typer av markbostäder bestående av friliggande hus, radhus och parhus. Samtlig bebyggelse regleras till högst två våningar. Marken ägs av kommunen.

Planreserv för verksamheter

HAPV1, Verksamhetsområde vid drivmedelsstationen

Del av detaljplan antagen 2024 med syfte att möjliggöra för verksamheter. Detaljplanen syftar också till att långsiktigt stödja omvandlingen av verksamhetsområdet i centrala Harbo till ett centrumområde med bland annat bostäder och handel. Detta genom att detaljplanen erbjuder en alternativ lokalisering för de idag centralt belägna verksamheterna i orten. Marken ägs av kommunen.

Föreslagna planområden för bostäder

HAB1, väster om Lustigbacka

Område för bostäder. Området består av både skogsmark och jordbruksmark och utgör en utökning av befintlig bebyggelse. Läget i nära anslutning till befintlig bebyggelsestruktur samt utbyggd infrastruktur gör området lämpligt att ta i anspråk för ny bostadsbebyggelse.

Harbo tätort omges till största del av jordbruksmark och det är en utmaning att hitta mark för bostadsändamål som inte har höga naturvärden. Inom detta område är största delen skog men för att möjliggöra den pla-

nerade utvecklingen behöver en mindre del av jordbruksmarken tas i anspråk. Detta är nödvändigt för att skapa en ändamålsenlig bostadsutveckling, samtidigt som skiftet kan ges en mer regelbunden form.

Fornlämningssituationen är till stora delar okänd inom området vilken kan behöva undersökas närmare vid efterföljande detaljplanering.

En naturvärdesinventering genomfördes i området under 2022 som redovisar låga till vissa naturvärden.

Ett mindre del av området berörs av ett markavvattningsföretag.

HAB2, kring Spånghagsvägen

Område för bostäder. Området består till stora delar av skogsmark samt delar med jordbruksmark. Det centrala läget samt det relativt stora antalet bostäder som detta område möjliggör samt läget i nära anslutning till befintlig bebyggelsestruktur samt utbyggd infrastruktur gör området lämpligt att ta i anspråk för ny bostadsbebyggelse.

Det aktuella området är huvudsakligen täckt av skogsmark, med inslag av igenvuxen jordbruksmark. Det centrala läget, den redan utbyggda infrastrukturen samt närhet till befintlig bebyggelse gör platsen väl lämpad för ny bostadsutveckling. Vid planering av området är det viktigt att beakta grönstråket som löper genom området. Det finns spår av igenvuxen jordbruksmark eller hagmark söder om Spånghagsvägen. För att möjliggöra en sammanhållen bebyggelse i området bedöms det nödvändigt att ta marken i anspråk.

Inom området finns fornlämningar och andra kulturhistoriska lämningar samt en del lågpunkter. En del av området berörs av ett markavvattningsföretag. Området lämpar sig för bostäder längs Gröndalsvägen, i området söder om Spånghagsvägen samt längs Spånghagsvägen.

Den nordöstra delen av utvecklingsområdet ligger i närheten till riksintresset för naturvård Viby. Riksintresset syftar till att bevara naturbetesmarker och främja artrika växtsamhällen, där bland annat finnögontröst är av särskilt betydelse. Det är viktigt att områdets förutsättningar för jordbruks- och betesdrift bibehålls och att hänsyn tas till det skyddade området. I prövning av risken för negativ påverkan på riksintresset görs bedömningen att ett skyddsavstånd bör hållas till riksintressets område. Detta för att minimera risken för att aktiviteter vid exploatering och bostäder ska spilla ut över känslig naturmiljö. Då de höga naturvärdena i området är beroende av öppen betad hagmark bedöms de största hoten ligga i spridning av massor eller trädgårdsväxter ut mot riksintresseområdet. Detta motverkas genom en buffertzonen och det föreslagna planområdet bedöms därför inte riskera att påverka riksintresset negativt. Skyddsavståndet minskar även risken för att boende i området ska störas av de betesdjur som riksintresseområdet är beroende av. Se vidare under avsnittet Riksintressen.

Området kan påverkas negativt av förändrad markanvändning (ny bebyggelse, vägdragning, nydikning) därför förstärks områdets skydd genom att naturen runtomkring pekas ut som bevarande av grönområden. Grönstråket som förbinder Viby med Harbos elljusspår ska bevaras och stärkas för att säker-

ställa att riksintresset inte påverkas negativt.

Området angränsar till en lågpunkt vilket behöver beaktas i efterföljande detaljplanering.

Väg 272 är utpekad som sekundär väg för farligt gods och hänsyn till detta behöver tas vid detaljplanering.

HAB3, Högtä

Område för bostäder. Området har ett centralt läge i tätorten och ligger väl till vid en utveckling av centrumstråket i centrala Harbo.

Vid efterföljande planering behöver hänsyn tas till omgivande verksamheter i den mån verksamheterna finns kvar när detaljplanering blir aktuellt.

Inom området finns befintlig bebyggelse samt en fornlämning. Fornlämningssituationen kan behöva undersökas närmare vid efterföljande detaljplanering.

I området närmast Uppsalavägen (väg 272) finns ett lågpunktsområde.

Strandskyddssituationen behöver undersökas och hanteras i efterföljande detaljplanering.

Väg 272 är utpekad som sekundär väg för farligt gods och hänsyn till detta behöver tas vid detaljplanering.

HAB4, Väster om Marmorvägen

Område för bostäder beläget längs Uppsalavägen (väg 272) och består främst av öppen mark med inslag av jordbruksmark. Området har ett centralt läge och skulle bidra till att bygga samman tätorten. Läget i nära anslutning till befintlig bebyggelsestruktur

samt utbyggd infrastruktur gör området lämpligt att ta i anspråk för ny bostadsbebyggelse. Vid utveckling av området ska hänsyn tas till det blågröna stråket som avgränsar området i öster.

Det är en utmaning att hitta mark som är lämplig för bostadsutveckling utan att ta jordbruksmark i anspråk. Harbos tätort omges till största delen av brukningsvärd jordbruksmark, med undantag för det tätortsnära grönområdet nordväst om orten. För att motverka Harbos tudelade karaktär finns inga andra områden som bedöms lämpliga för bostadsbebyggelse. Området norr om Uppsalavägen har utretts som alternativ, men anses mer lämpligt att bevara som översvämningssyta. För att möjliggöra en sammanhållen utveckling är det därför nödvändigt att ta en del av jordbruksmarken i anspråk.

Området ligger nära väg 272 såväl som Marmorvallen med fotbollsplan. Väg 272 är utpekad som sekundär väg för farligt gods. Detta bör beaktas i efterföljande detaljplanering med avseende på risk och säkerhetsavstånd samt avstånd med koppling till buller.

Fornlämningssituationen är till stora delar okänd inom området vilken kan behöva undersökas närmare vid efterföljande detaljplanering. Inte minst med tanke på det relativt fornminnestäta och närliggande området kring Smedsbo.

HAB5, Väster om Prästgården och Torgården

Område för bostäder. Marken utgörs av en blandning av öppen mark, skogsmark och jordbruksmark. Området kan ses som en utvidgning av befintlig bebyggelsestruktur. Läget i nära anslutning till befintlig bebyggelsestruktur samt utbyggd infrastruktur gör området lämpligt att ta i anspråk för ny bostadsbebyggelse.

För att skapa en sammanhållen bebyggelsestruktur bedöms det nödvändigt att ta jordbruksmarken i anspråk. Området kan beskrivas som årsringar som successivt utvecklas ut från tätorten, där avgränsningen följer befintliga skiftesgränser för att undvika fragmentering av jordbruksmarken. Området är väl lämpat för att förtäta den idag spridda bebyggelsen.

Inom ramen för en detaljplaneprocess behöver risken för skador till följd av skyfall och översvämning utredas för att säkerställa att marken är lämplig för bebyggelse.

Inom området finns en kulturhistorisk lämning. Fornlämningssituationen är till stora delar okänd inom området vilken kan behöva undersökas närmare vid efterföljande detaljplanering.

Föreslagna omvandlingsområden för bostäder

HAO1, Längs Nötmyrvägen och Forsbovägen, centrumutveckling.

Området är planlagt och använt för industriändamål i detaljplaner antagna 1968 och 1992. Det centrala läget gör området intressant att utveckla för centrumändamål och bostäder. Att uppföra bostäder här förutsätter att en ny detaljplan tas fram som möjliggör detta.

Inom området i en zon utmed Harboån finns risker avseende skred och erosion. Inom zonen finns aktsamhetsområden för skred samt risk för stranderosion. Delar av området ingår i stabilitetskartering utförd av Myndigheten för civilt försvar (tidigare MSB). En geoteknisk undersökning kan därmed bli aktuellt att genomföra i efterföljande detaljplanering.

Inom området nära bron över Harboån finns ett potentiellt förorenat område med riskklass 2.

Delar av området omfattas av kulturmiljöprogrammets tätortsinventering, delen Harbo centrum.

Strandskyddssituationen behöver undersökas och hanteras i efterföljande detaljplanering.

Föreslagna planområden för verksamheter

HAV1, Södra utfarten

Område för verksamheter i södra delen av orten kring befintlig planlagt verksamhetsområde med drivmedelsstation. Det är av stor betydelse för Harbo att centrumområdet kan utvecklas samt att verksamheter kan lokaliseras till goda kommunikationslägen.

Området utgörs av jordbruksmark. För att möjliggöra en fortsatt utveckling av Harbo tätort behöver viss jordbruksmark tas i anspråk. Alternativa platser i Harbo har utretts, men där har andra värden prioriterats, såsom fördröjningsytor, rekreationsvärden i tätortsnära grönområden och kulturhistoriska värden. En utbyggnad inom detta område bidrar till en sammanhållen bebyggelsestruktur samt möjliggör att det kan tillskapas verksamheter i orten med goda kommunikationslägen.

Väg 272 är utpekad som sekundär väg för farligt gods och hänsyn till detta behöver tas vid detaljplanering.

Vid detaljplanering behöver närheten till det i kulturmiljöprogrammet utpekade Eklunda och Norrbo undersökas närmare.

Kända fornlämningar finns inom området vid. Fornlämningssituationen kan behöva undersökas närmare vid efterföljande detaljplanering.

En del av området berörs av ett markavvattningsföretag.

Ställningstaganden *Harbo tätort*

- Komplettera orten med nya områden med bostäder.
- Minska ortens tudelade karaktär genom att omvandla det centralt belägna verksamhetsområdet kring Nötmyrvägen till ett tydligt centrum med bostäder och lokaler.
- Skapa ett nytt verksamhetsområde i den södra delen av orten.
- Förtätning av bostadsbebyggelse i den centrala delen av orten kring livsmedelsbutiken bör reserveras för tätare bebyggelse med flerbostadshus.
- Säkerställ ett funktionellt nät av gång- och cykelstråk vid detaljplanering och exploatering av ny bebyggelse.
- Säkerställ och utveckla de blåa och gröna stråken i tätorten.
- Utveckla promenadstråk i och omkring orten och beakta särskilt möjligheten att ta tillvara Vretaåns kvaliteter i det arbetet.

Småorter och övriga utvecklingsområden

Vid sidan av kommunens sex tätorter finns fyra småorter samt två övriga områden där ny bebyggelse kan bli aktuellt. Som småort räknas en samlad bebyggelse med 50-199 invånare. Dessa orter ligger avskilda från kommunens två bebyggelsestråk men nyttjar den service som finns i de två stråkens tätorter. Av småorterna är det endast Haga som ligger i direkt anslutning till en av kommunens större vägar (väg 272).

Runhällen

Runhällen är ett före detta stationssamhälle som idag utgör en av kommunens fyra småorter med cirka 170 invånare. Runhällen ligger i Enåkers distrikt som har ca 500 invånare.

Runhällen är en bostadsort där invånarna pendlar till Heby, Sala och Uppsala. Väg 56 förbinder orten med Heby medan väg 891 utgör en förbindelse till Sala. Orten har regionbussanslutning på linje 865 mot Heby respektive Tärnsjö och Östervåla.

Inom ortens befintliga struktur finns möjlighet att komplettera med ny bostadsbebyggelse. Det tidigare stationsområdet bör utredas för nybyggnation av bostäder. Större delen av orten är detaljplanerad.

För att öka säkerheten för oskyddade trafikanter bör ett gång- och cykelstråk tillskapas längs med Enåkersvägen (väg 891) genom samhället och vidare mot Enåkers kyrka via hembygdsgården.

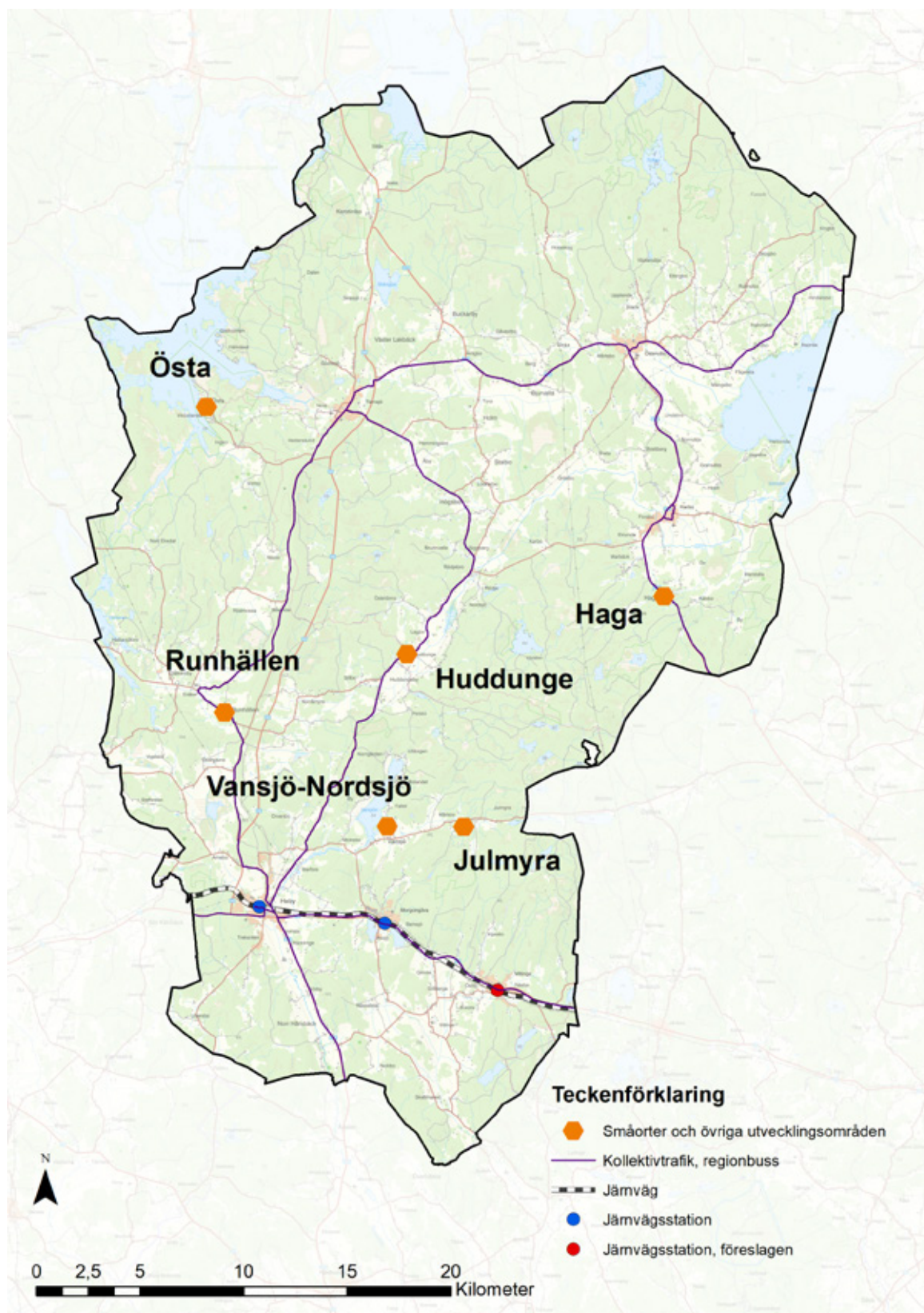
I Runhällen finns kommunal vatten- och avloppsförsörjning. Kapaciteten i vattenverk och avloppsreningsverk är god och möjliggör fler anslutna abonnenter.

Öster om orten ligger Natura 2000-området Runhällen vars naturvärden utgörs av regionens främsta exempel på torr sandhed som hyser en rik fauna av bin och andra insekter. Närheten behöver hanteras i efterföljande detaljplanering och lov- och tillståndprocesser. Se vidare under avsnittet *Riksintressen*.

Huddunge

Vid det öppna jordbrukslandskapet i den centrala delen av Huddungebygden ligger samhället Huddunge med cirka 80 invånare. Huddunge ligger i Huddunge distrikt som har ca 500 invånare.

Väg 858 mellan Heby och Östervåla passerar orten. I närhet av orten finns kulturhistoriskt värdefull bebyggelse i Huddungebys gamla radby samt medeltida kyrkoruin. I Huddunge finns en fristående förskola samt en fristående F-6 skola. Vidare finns livsmedelsbutik samt Region Uppsalas ambulansstation som betjänar hela kommunen.

Karta 22. Småorter och övriga utvecklingsområden.

Kollektivtrafik finns med regionbuss mellan Heby-Tärnsjö-Östervåla. För att stärka de inomkommunal förbindelserna bör kollektivtrafiken Heby-Huddunge-Harbo-Östervåla stärkas. För att öka säkerheten för oskyddade trafikanter bör ett gång- och cykelstråk tillskapas längs Huddungevägen (väg 858) mellan livsmedelsbutiken och Ravastbo vägsäl.

Inom ortens befintliga struktur finns möjlighet att komplettera med ny bostadsbebyggelse. Delar av orten är detaljplanerad. Planberedskap finns för ny bostadsbebyggelse öster om kyrkan.

I Huddunge finns kommunal vatten- och avloppsförsörjning. Kapaciteten i vattenverk och avloppsreningsverk är god och möjliggör fler anslutna abonnenter.

Haga

Längs med väg 272 mellan Harbo och kommungränsen mot Uppsala ligger småorten Haga med cirka 70 invånare. Orten har ett bra kommunikationsläge med goda förbindelser till Uppsala, Harbo och Östervåla. Haga har regionbussförbindelse på linje 844 mellan Uppsala och Östervåla. Ett cykelstråk bör tillskapas mot Harbo och på sikt även mot Uppsala kommun.

Inom ortens befintliga struktur finns möjlighet till viss komplettering med ny bostadsbebyggelse. Ny bebyggelse bör lokaliseras till området norr om väg 272.

I Haga finns kommunal vatten- och avloppsförsörjning.

Norr om orten ligger Natura 2000-området Harbo-Svina vilket behöver hanteras i efterföljande detaljplanering och lov- och tillståndprocesser.

Vansjö-Nordsjö

På den östra sidan av sjön Vansjö/Nordsjö ligger bebyggelsen Vansjö-Nordsjö. Vansjö, som utgör den södra delen av bebyggelseområdet, är sedan 2015 klassad som småort. Vansjö-Nordsjö ligger cirka tio kilometer från Heby och cirka åtta kilometer från Morgongåva men saknar idag kollektivtrafik. Bebyggelseområdet försörjs idag med enskilda vatten- och avloppslösningar.

Bebyggelsen i Vansjö-Nordsjö är till största delen detaljplanerad för fritidsbebyggelse. Tillsammans med det närbelägna Lillängen vid sjöns nordända finns möjlighet att utveckla området med komplettering av ytterligare bebyggelse. En restriktiv hållning till ny bebyggelse längs sjöns västra sida bör gälla med syftet att behålla och säkerställa möjligheten till utblick mot det öppna landskapet där som en viktig kvalitet för området.

Utvecklingen i Vansjö-Nordsjö med avseende på antalet permanentboende bör bevakas för att säkerställa en tillfredställande situation vad gäller behov av kollektivtrafik samt lösningar för vatten- och avloppsförsörjningen, vilket särskilt bör beaktas utifrån Vansjö/Nordsjöns dåliga ekologiska status med övergödningsproblematik.

Julmyra

Cirka 10 kilometer från Morgongåva utmed väg 623 ligger området Julmyra. Området är utvecklat med inriktningen mot hästverksamhet samt livsstilsboende med inriktning mot hästhållning. För Julmyra finns en fördjupad översiktsplan antagen 2008 som anger inriktningen för bebyggelseutvecklingen i området. Delar av området som omfattas av den fördjupade översiktsplanen är också detaljplanelagt.

Utvecklingen i Julmyra med avseende på antalet permanentboende bör bevakas för att säkerställa en tillfredställande situation vad gäller hållbara lösningar för vatten- och avloppsförsörjningen samt behov av kollektivtrafik.

Östa

Väster om Tärnsjö breder Östahalvön ut sig. Området har stora natur- och rekreationsvärden och har därmed stor attraktivitet för besökare, såväl för kommuninvånare som mer långväga besökare. Inte minst den stora sandstranden längst ut på halvön är ett populärt besöksmål.

På Östahalvöns västra sida längs med Östaviken finns det sammanhängande bebyggelse i områdena Östa och Vikbolandet. Områdena används för fritidsbebyggelse med visst inslag av permanentboende. Längst ut på halvön nära den stora sandstranden finns två campingplatser.

Stora delar av Östahalvön ligger inom Natura 2000-område och ett flertal riksintressen för natur och friluftsliv samt skyddas som ett kommunalt naturreservat. Östahalvön angränsar även mot Färnebofjärdens nationalpark och ytterligare naturskyddade områden. I beskrivningarna för de Natura 2000-områden och riksintressen som berör Östahalvön samt i beslutet för naturreservatet Östa framhålls det unika i området som en mångfald av natur- och kulturmiljöer samlade inom ett relativt begränsat område. Särskilt utmärkande är den orörda naturen i de vildmarkspräglade delarna utefter älven, där ett storslaget landskap tillsammans med rik flora och fauna skapar unika möjligheter till friluftsliv genom naturnära upplevelser, stillhet och avskildhet. Se även avsnitten *Natura 2000*, *Riksintressen* och *Naturvärden*.

Heby kommun har för avsikt att utreda Östahalvöns utvecklingspotential i nära samverkan med boende, verksamma aktörer, friluftsentresser och myndigheter. Utredningen ska tydliggöra en långsiktig och väl förankrad riktning för områdets framtida utveckling. I processen utreds vilka förutsättningar och möjligheter som finns för att utveckla områdets attraktivitet för natur och friluftsliv, inklusive på vilket sätt ny bebyggelse kan stärka och bidra till Östas utveckling, samtidigt som hänsyn tas till naturvärden och friluftslivets intressen. Kommunen har även för avsikt att fortsätta utreda möjligheten till ytterligare bostäder på Östahalvön samtidigt som hänsyn tas till naturvärden och friluftslivets intressen.

Vid en utveckling av Östahalvön finns en potentiell målkonflikt mellan utveckling och naturvård. Kommunens syn är att en utveckling av Östahalvön är möjlig så länge den sker på ett sätt som:

- inte påtagligt skadar kärnvärdena i de riksintressen för naturvård, friluftsliv och rörligt friluftsliv som berör halvön .
- inte på ett betydande sätt påverkar de livsmiljöer och arter som behöver skyddas i Natura 2000-området Östa.

Kommunen ser fram emot en nära dialog med länsstyrelsen för att säkerställa att målkonflikten mellan naturvård och utveckling hanteras på ett sätt som tillgodoser de riksintressen och det Natura 2000-område som berör halvön. Se vidare under avsnittet *Riksintressen*.

Ställningstaganden *Småorter och övriga utvecklingsområden*

- Möjlighet till komplettering av ny bebyggelse i enlighet med orternas befintliga struktur finns i småorterna Runhällen, Huddunge och Haga.
- Möjlighet till komplettering av ny bebyggelse inom bebyggelseområdet Vansjö-Nordsjö-Lillängen finns. Denna komplettering bör ske med anpassning till befintlig struktur.
- En restriktiv hållning bör finnas för ny bebyggelse i det öppna landskapet väster om sjön Vansjön/Nordsjön.
- Vid en ökning av antalet permanentboende i Vansjö-Nordsjö, Julmyra och Östa behöver hållbara vatten- och avloppslösningar samt behov av kollektivtrafik utredas och vid behov säkerställas.
- Utred Östahalvöns utvecklingspotential i nära samverkan med boende, verksamma aktörer, friluftsintressenter och myndigheter. Utredningen ska tydliggöra en långsiktig och väl förankrad riktning för områdets framtida utveckling. I processen utreds vilka förutsättningar och möjligheter som finns för att utveckla området, inklusive på vilket sätt ny bebyggelse kan stärka och bidra till Östas utveckling, samtidigt som hänsyn tas till naturvärden och friluftslivets intressen. Kommunen har även för avsikt att fortsätta utreda möjligheten till ytterligare bostäder på Östahalvön.

Värden och hänsyn

s. 163 **Riksintresseområden**

s. 184 **Naturvärden**

s. 196 **Kulturmiljövärden**

s. 200 **Jordbruksmark**

s. 203 **Skogsmark**

s. 204 **Landsbygdsutveckling i strandnära lägen**

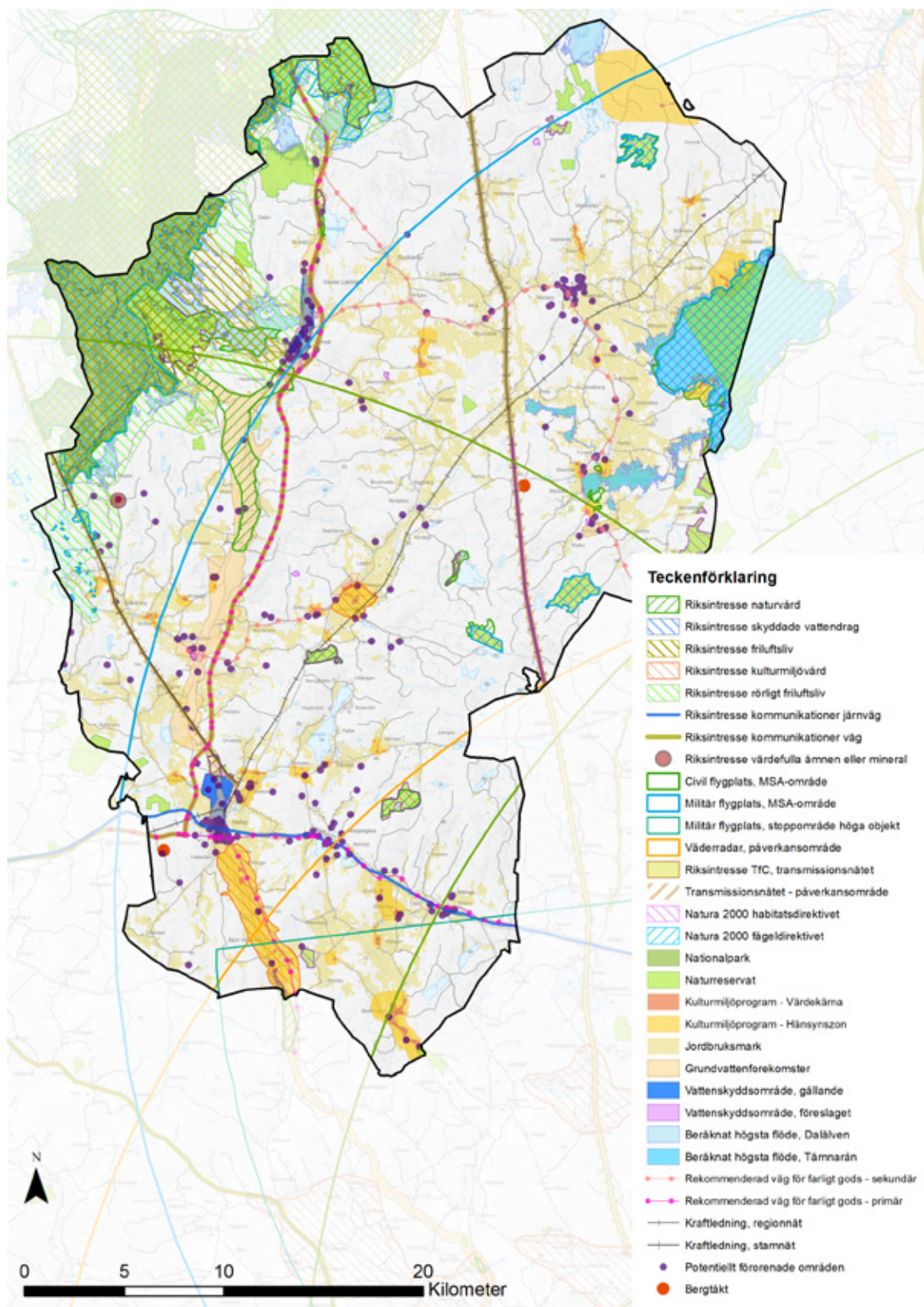
s. 205 **Miljö, hälsa och säkerhet**

I detta kapitel redovisas hur Heby kommun avser att ta hänsyn till allmänna intressen i den fysiska planeringen. Här redovisas områden med särskilda kvaliteter eller andra förhållanden som det bör eller ska tas hänsyn till vid exempelvis detaljplanering och bygglovsprövning.

Här redovisas olika typer av värden och hänsynsområden:

- Riksintresseområden
- Naturvärden
- Kulturmiljövärden
- Jordbruksmark
- Miljö, hälsa och säkerhet

Karta 23. Värden och hänsyn.

Riksintresseområden

Områden som är nationellt betydelsefulla kan pekas ut som riksintressen enligt tredje och fjärde kapitlet i miljöbalken. Syftet med att peka ut riksintressen är att skydda och bevara eller säkerställa en användning i framtiden.

Ett område kan ibland omfattas av flera riksintressen och avvägningar mellan dem kan krävas. Undantaget är att riksintresset för totalförsvaret alltid ges företräde. Totalförsvaret har riksintressen som berör Heby kommun.

I Heby kommun finns riksintressen för naturvård, riksintresse för skyddade vattendrag, riksintresse för kulturmiljövård, riksintresse för friluftsliv, riksintressen för kommunikationer, riksintresse för värdefulla ämnen och mineral samt riksintresse för totalförsvarets civila del. Vidare finns öppet redovisade riksintressen för totalförsvaret militära del vars kärna ligger utanför kommunen men som berör Heby kommun genom hänsynszoner av olika slag. I Heby kommun finns också ett antal Natura 2000-områden.

Riksintresse naturvård

Inom Heby kommun finns ett flertal områden som utgör riksintresse för naturvård. Nedan listas och beskrivs samtliga riksintressen för naturvård i kommunen. För varje område redovisas också en bedömning av hur översiktsplanens föreslagna utveckling påverkar området.

Nedre Dalälvsområdet

Kring nedre Dalälven inom Heby kommun finns ett flertal riksintressen för naturvård. Dessa är:

- Nedre Dalälvsområdet (Färnebofjärdens nationalpark)
- Nedre Dalälvsområdet (Östa naturreservat och Nordmyrasjön)
- Nedre Dalälvsområdet (Hedesundafjärdens naturreservat)

Hela nedre Dalälvsområdet utgör ett stort våtmarkskomplex med värdefulla delområden av myrkomplex, topogena kärr och sumpskogar. Älvsträckan uppströms Gysinge och Sevedskvarn är oreglerad, vilket medför att våtmarkerna årligen översvämmas. Området är också intressant i och med belägenheten vid den så kallade naturliga Norrlandsgränsen. Området hyser ett flertal arter som här når sin nordligaste naturliga utbredning. Ett exempel på det är eken. Området innehar mycket höga ornitologiska, botaniska och entomologiska värden knutna till gammal skog, äldre solbelysta tallar, åsbarrskog, silikatgräsmarker och våtmarker.

Bedömning: Den föreslagna utvecklingen påverkar inte möjligheten att skydda riksintresseområdenas kärnvärden mot negativa konsekvenser.

Heby kommun har för avsikt att utreda Östahalvöns utvecklingspotential i nära samverkan med boende, verksamma aktörer, friluftshintressenter och myndigheter. Utredningen ska tydliggöra en långsiktig och väl förankrad riktning för områdets framtida utveckling. I processen utreds vilka förutsättningar och möjligheter som finns för att utveckla områdets attraktivitet för natur och friluftsliv, inklusive på vilket sätt ny bebyggelse kan stärka och bidra till Östas utveckling, samtidigt som hänsyn tas till naturvärden och friluftslivets intressen. Kommunen har även för avsikt att fortsätta utreda möjligheten till ytterligare bostäder på Östahalvön samtidigt som hänsyn tas till naturvärden och friluftslivets intressen.

Vid en utveckling av Östahalvön finns en potentiell målkonflikt mellan utveckling och naturvård. Kommunens syn är att en utveckling av Östahalvön är möjlig så länge den sker på ett sätt som inte påtagligt skadar kärnvärdena i de riksintressen för naturvård som finns i Nedre Dalälvsområdet.

Kommunen ser fram emot en nära dialog med länsstyrelsen för att säkerställa att målkonflikten mellan naturvård och utveckling hanteras på ett sätt som tillgodoser riksintresset.

UPPLYSNING

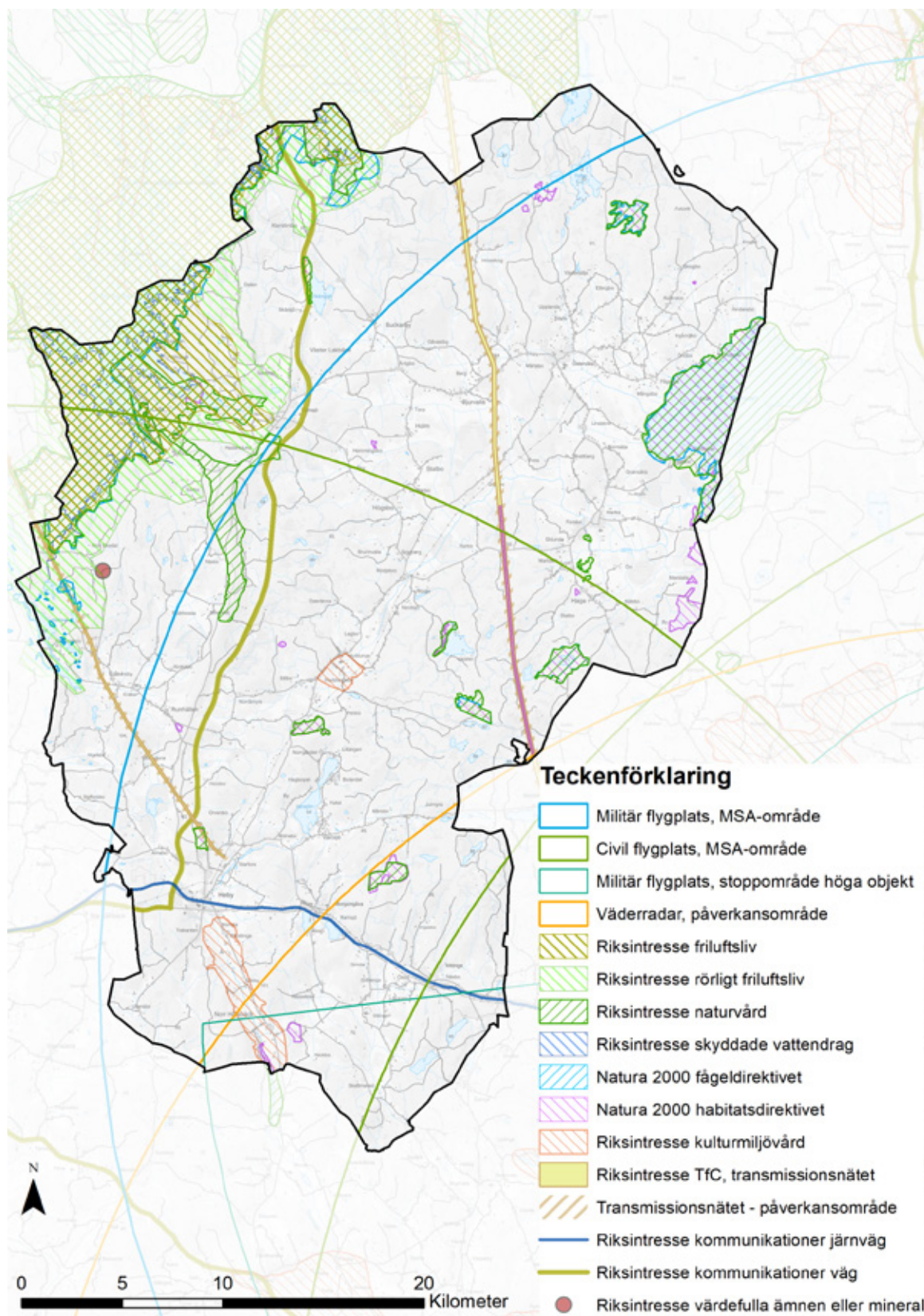
Länsstyrelsen kan utifrån det underlag som redovisas i översiktsplanen inte bedöma om riksintresset för naturvård Nedre Dalälvsområdet (Östa naturreservat och Nordmyrasjön) är tillgodosett avseende utvecklingen av Östahalvön. Se länsstyrelsens granskningsyttrande.

Gävle-Enköpingsåsen

Området är uppdelat på tre delområden som är separerade från varandra. Området utgörs av mäktiga och välbevarade delar av Gävle-Enköpingsåsen (Dalkarlsåsen) med ett flertal geologiska former representerade. Åspartierna är framträdande i landskapet.

Bedömning: *Den föreslagna utvecklingen påverkar inte möjligheten att skydda riksintressets kärnvärden mot negativa konsekvenser.*

Ett utbyggnadsområde i Heby (HEV3) och ett utbyggnadsområde i Tärnsjö (TB1) ligger i relativt nära anslutning till riksintresset. Kommunens syn är att en utveckling av de två utbyggnadsområdena är möjlig så länge den sker på ett sätt som inte påtagligt skadar kärnvärdena i riksintresset. Då riksintressets värden ligger i de isälvsavlagringar som är typiska för området ser kommunen att ett skyddsavstånd ger goda möjligheter till att utveckla tätorten utan att riksintresset påverkas negativt.

Karta 24. Rikssintressen.

Naturvärdena i området är till stor del beroende av öppna sandiga skogar med sandblottor vilket gör att en större rörlighet i området kan vara en positiv påverkan så länge kontinuiteten av äldre träd bevaras. Eventuell påverkan på riksintresset ska undersökas i tidigt skede i efterföljande detaljplanering.

Heby kommun har för avsikt att utreda Östahalvöns utvecklingspotential i nära samverkan med boende, verksamma aktörer, friluftsintrössenter och myndigheter. Utredningen ska tydliggöra en långsiktig och väl förankrad riktning för områdets framtida utveckling. I processen utreds vilka förutsättningar och möjligheter som finns för att utveckla områdets attraktivitet för natur och friluftsliv, inklusive på vilket sätt ny bebyggelse kan stärka och bidra till Östas utveckling, samtidigt som hänsyn tas till naturvärden och friluftslivets intressen. Kommunen har även för avsikt att fortsätta utreda möjligheten till ytterligare bostäder på Östahalvön samtidigt som hänsyn tas till naturvärden och friluftslivets intressen.

Vid en utveckling av Östahalvön finns en potentiell målkonflikt mellan utveckling och naturvård. Kommunens syn är att en utveckling av Östahalvön är möjlig så länge den sker på ett sätt som inte påtagligt skadar kärnvärdena i de riksintressen för naturvård som finns i Gävle-Enköpingsåsen.

Kommunen ser fram emot en nära dialog med länsstyrelsen för att säkerställa att målkonflikten mellan naturvård och utveckling hanteras på ett sätt som tillgodoser riksintresset.

UPPLYSNING

Länsstyrelsen kan utifrån det underlag som redovisas i översiktsplanen inte bedöma om riksintresset för naturvård Gävle-Enköpingsåsen är tillgodosett avseende utvecklingen av Östahalvön. Se länsstyrelsens granskningsyttrande.

Tränviksmossen–Trollträdgården

Området utgör ett värdefullt naturskogs- och våtmarksobjekt med rik flora och fauna.

Bedömning: Den föreslagna utvecklingen påverkar inte möjligheten att skydda riksintressets kärnvärden mot negativa konsekvenser.

Stormossen vid Huddunge

Området utgör en våtmark med till största delen rikkärsmiljöer i form av topogena kärr med botaniska värden.

Bedömning: *Den föreslagna utvecklingen påverkar inte möjligheten att skydda riksintressets kärnvärden mot negativa konsekvenser.*

Ruthagsskogen, Evighetsmossen

Området utgör en våtmark med värdefullt myrkomplex och svagt välvd mosse. I området finns naturskog med värdefull flora och fauna.

Bedömning: *Den föreslagna utvecklingen påverkar inte möjligheten att skydda riksintressets kärnvärden mot negativa konsekvenser.*

Svartkärret

Området utgörs av ett våtmarkskomplex med värde av rikt topogent kärr och flora.

Bedömning: *Den föreslagna utvecklingen påverkar inte möjligheten att skydda riksintressets kärnvärden mot negativa konsekvenser.*

Sjömossen-Svinasjön

Området utgör en våtmark med värde av myrkomplex, topogent kärr och sumpskog. Stora ornitologiska värden. Botaniska värden knutna till naturskogen.

Bedömning: *Den föreslagna utvecklingen påverkar inte möjligheten att skydda riksintressets kärnvärden mot negativa konsekvenser.*

Svina

Området, som är uppdelat på fyra mindre delområden, utgörs av representativa naturbetesmarker i form av öppen hagmark samt annan träd- och buskbärande hagmark. Mycket art- och individrika växtsamhällen med arter som solvända, ängsskära, fältgentiana, stagg och ögontröst.

Bedömning: *Den föreslagna utvecklingen påverkar inte möjligheten att skydda riksintressets kärnvärden mot negativa konsekvenser.*

Viby

Området, som ligger i anslutning till Harbo tätort, kännetecknas av representativa naturbetesmarker i form av öppen hagmark samt annan träd- och buskbärande hagmark. Art- och individrika växtsamhällen med betydande förekomst av finnögontröst.

Bedömning: *Den föreslagna utvecklingen påverkar inte möjligheten att skydda riksintressets kärnvärden mot negativa konsekvenser.*

Ett föreslaget utbyggnadsområde i Harbo (HAB2) ligger i närheten av riksintresset som en utveckling av befintligt bostadsområde. I prövning av risken för negativ påverkan på riksintresset görs bedömningen att ett skyddsavstånd bör hållas till riksintressets område. Detta för att minimera risken för att aktiviteter vid exploatering och bostäder ska spilla ut över känslig naturmiljö. Då de höga naturvärdena i området är beroende av öppen betad hagmark bedöms de största hoten ligga i spridning av massor eller trädgårdsväxter ut mot riksintresseområdet. Detta motverkas genom en buffertzona och det föreslagna utbyggnadsområdet bedöms därför inte riskera att påverka riksintresset negativt. Skyddsavståndet minskar även risken för att boende i området ska störas av de betesdjur som riksintresseområdet är beroende av. Eventuell påverkan på riksintresset ska undersökas i tidigt skede i efterföljande detaljplanering.

Tämnaren och Sörsjön

Området omfattar sjön Tämnaren och en strandnära zon runt sjön. Ca hälften av området är beläget inom Heby kommun. Tämnaren utgör genom sitt ringa djup och stora volym en utpräglad lerslättsjö med stora biologiska värden. Sjön är sänkt och har stora igenväxande madområden. Den är en av landets förnämsta fågelsjöar. Sjön med omgivande våtmarks- och lövskogsstränder har ett rikt häckfågelliv och utgör en förnämlig sträcklokal för främst sjöfågel. I sjöns omgivning finns värdefull ädellövskog med intressant växt- och djurliv, främst på kalvnäset och Långnäset. Sörsjön sydost om Tämnaren är förbunden med denna genom Harboåns utlopp i Tämnaren.

Bedömning: *Den föreslagna utvecklingen påverkar inte möjligheten att skydda riksintressets kärnvärden mot negativa konsekvenser.*

Långhällsmossen

Området utgörs av ett skogsmyrmosaikområde med högt värderat myrkomplex. Värdefulla topogena kärr och svagt välvd mosse. Området har också en rik flora och fauna.

Bedömning: *Den föreslagna utvecklingen påverkar inte möjligheten att skydda riksintressets kärnvärden mot negativa konsekvenser.*

Riksintresse skyddade vattendrag

Miljöbalken reglerar i fjärde kapitlet ett skydd av vissa vattendrag i landet. Inom de skyddade vattendragen får inte vattenreglering eller vattenöverledning för kraftändamål utföras. Ett av de vattendrag som skyddas är Dalälven nedströms Näs bruk.

Nedan listas och beskrivs riksintresset för skyddade vattendrag som finns i kommunen. För området redovisas också en bedömning av hur översiktsplanens föreslagna utveckling påverkar området.

Nedre Dalälvsområdet

Detta område skyddas som en del av Dalälvens sträckning nedströms Näs bruk. Dalälvens hela yta inom Heby kommun omfattas av skydd enligt miljöbalkens fjärde kapitel.

Bedömning: *Den föreslagna utvecklingen påverkar inte möjligheten att skydda riksintressets kärnvärden mot negativa konsekvenser.*

Riksintresse friluftsliv och rörligt friluftsliv

Längs nedre Dalälven finns områden som utgör riksintresse för friluftsliv samt riksintresse för rörligt friluftsliv. De två riksintressena inom Heby kommun är till stora delar geografiskt överlappande, men redovisas här separat.

Nedre Dalälven och Billudden (friluftsliv)

Riksintresse enligt miljöbalkens tredje kapitel (friluftsliv). Området bedöms ha särskilt goda förutsättningar för berikande upplevelser av natur- och kulturmiljöer, friluftsaktiviteter samt för vattenanknutna friluftsaktiviteter. Området ska så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som kan ge negativa konsekvenser för natur- och kulturmiljön.

Bedömning: *Den föreslagna utvecklingen påverkar inte möjligheten att skydda riksintressets kärnvärden mot negativa konsekvenser.*

Nedre Dalälven (rörligt friluftsliv)

Riksintresse enligt miljöbalkens fjärde kapitel (rörligt friluftsliv). Inom området skall turismens och friluftslivets, främst det rörliga friluftslivets, intressen särskilt beaktas vid bedömningen av tillåtligheten av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön.

Riksintresset för rörligt friluftsliv Nedre Dalälven karaktäriseras av ett flertal natur- och kulturvärden. Hit hör ett sammanhängande unikt och delvis reglerat älvmråde, ett odlingslandskap med höga kulturhistoriska och estetiska värden, intressanta och biologiskt värdefulla strandområden, ett art- och individrikt fiskbestånd samt intressanta tätorter som under lång tid anpassat sig till och utnyttjat det älvnära läget.

Vid en eventuell påverkan på riksintresset, exempelvis genom olika exploateringsföretag eller andra ingrepp, måste bedömningen utgå de samlade natur- och kulturvärden som finns inom riksintressets hela geografiska område.

Bedömning: Den föreslagna utvecklingen påverkar inte möjligheten att skydda riksintressets kärnvärden mot negativa konsekvenser.

Ett föreslaget utbyggnadsområde i Tärnsjö (TB2) är delvis beläget inom riksintresseområdet. I tätorten Tärnsjö finns service i form av en kommunal förskola, en fristående förskola, en F-6 skola, bibliotek, sporthall, idrottsplats samt ett vård- och omsorgsboende. I Tärnsjö verkar även en yrkeshögskoleutbildning. Vidare finns ett flertal butiker, bland annat en livsmedelsbutik. En utbyggnad av detta område bedöms vara en sådan tätortsutveckling som avses i miljöbalken 4 kap. 1 § andra stycket och riksintresset bedöms därmed inte utgöra ett hinder för den föreslagna utvecklingen. Eventuell påverkan på riksintresset ska undersökas i tidigt skede i efterföljande detaljplaneprocess.

Heby kommun har för avsikt att utreda Östahalvöns utvecklingspotential i nära samverkan med boende, verksamma aktörer, friluftsinressenter och myndigheter. Utredningen ska tydliggöra en långsiktig och väl förankrad riktning för områdets framtida utveckling. I processen utreds vilka förutsättningar och möjligheter som finns för att utveckla områdets attraktivitet för natur och friluftsliv, inklusive på vilket sätt ny bebyggelse kan stärka och bidra till Östas utveckling. Kommunen har även för avsikt att fortsätta utreda möjligheten till ytterligare bostäder på Östahalvön samtidigt som hänsyn tas till naturvärden och friluftslivets intressen.

Vid en utveckling av Östahalvön finns en potentiell målkonflikt mellan utveckling och naturvård. Kommunens syn är att en utveckling av Östahalvön är möjlig så länge den sker på ett sätt som inte påtagligt skadar kärnvärdena i de riksintressen för friluftsliv och rörligt friluftsliv som finns i Nedre Dalälvsområdet.

Kommunen ser fram emot en nära dialog med länsstyrelsen för att säkerställa att målkonflikten mellan naturvård och utveckling hanteras på ett sätt som tillgodoser riksintressena.

UPPLYSNING

Länsstyrelsen kan utifrån det underlag som redovisas i översiktsplanen inte bedöma om riksintresset för rörligt friluftsliv Nedre Dalälven är tillgodosett avseende utvecklingen av Östahalvön. Se länsstyrelsens granskningsyttrande.

Riksintresse kulturmiljövård

Inom Heby kommun finns två områden som utgör riksintresse för kulturmiljövård.

Huddungeby

Området omfattar Huddunge radby med välbevarad 1800-talbebyggelse och stora för trakten typiska bostadshus. Den välbevarade 1800-talbebyggelsen består av manbyggnader och ekonomibyggnader på varsin sida om bygatan, uppförda efter en brand på 1840-talet. I området ingår Huddunge gamla kyrkoruin med ödekyrkogård och hembygdsgård. Huddungeby är detaljplanerat och de kulturhistoriska värdena skyddas genom planbestämmelser.

Bedömning: *Den föreslagna utvecklingen påverkar inte möjligheten att skydda riksintressets kärnvärden mot negativa konsekvenser.*

Örsundaåns övre dalgång

Området utgör dalgångsbygden längs med Örsundaån söder om Heby tätort och ner mot gränsen till Enköpings kommun. Området karaktäriseras av bebyggelsekontinuitet sedan förhistorisk tid med flera betydande stenåldersboplatser längs åskanten i väster och järnåldersgravfält varav ett med husgrundsterrass. Området rymmer flera oskiftade och välbevarade radbyar, liksom stenvälsbroar och äldre vägsystem. Bebyggelsen i området kännetecknas av sina stora tvåvånings mangårdsbyggnader från 1800-talets mitt. Kommunen bör utreda om de kulturhistoriska värdena i Örsundaåns övre dalgång ska skyddas genom områdesbestämmelser.

Bedömning: *Den föreslagna utvecklingen påverkar inte möjligheten att skydda riksintressets kärnvärden mot negativa konsekvenser.*

Ett föreslaget utbyggnadsområde i Heby (HEB2) ligger i närheten till området. Kommunens syn är att en utveckling av utbyggnadsområdet är möjlig så länge den sker på ett sätt som inte påtagligt skadar kärnvärdena i riksintresset. Kommunen menar vidare att avståndet mellan det föreslagna utbyggnadsområdet och riksintresset i sig ger goda förutsättningar att skydda riksintressets kärnvärden. Eventuell påverkan på riksintresset ska undersökas i tidigt skede i efterföljande detaljplanering.

Riksintresse kommunikationer

Inom Heby kommun finns två riksintressen för kommunikationer. Vidare påverkas delar av kommunen av riksintressen för kommunikation belägna utanför kommunen.

Dalabanan

Genom kommunens södra del passerar järnvägen Dalabanan. Dalabanan trafikeras såväl av godståg, som regional och interregional persontrafik. Planering pågår för att förstärka kapaciteten mellan Uppsala och Mora genom förlängda och nya mötesspår.

Bedömning: *Den föreslagna utvecklingen påverkar inte möjligheten att skydda riksintressets kärnvärden mot negativa konsekvenser.*

Dalabanan passerar tätorterna Heby, Morgongåva och Vittinge. Då den föreslagna utvecklingen innebär en generellt positiv syn på förtätningar inom redan planlagt område samt att ett antal föreslagna utbyggnadsområden och omvandlingsområden lokaliseras nära Dalabanan ska eventuell påverkan på riksintresset undersökas i tidigt skede i efterföljande plan- och tillståndsprövningar.

Riksväg 56

Genom kommunens västra del passerar riksväg 56 som under benämningen Räta linjen är ett viktigt stråk som förbinder södra Norrland med Östergötland genom Mälardalen och utgör en alternativ förbindelse till E4 genom Storstockholm. Vägen utgör en del av ett funktionellt prioriterat vägnät (FPV) för godstransporter och långa personresor. Vägen är rekommenderad färdväg för farligt gods.

Bedömning: *Den föreslagna utvecklingen påverkar inte möjligheten att skydda riksintressets kärnvärden mot negativa konsekvenser.*

Riksväg 56 passerar tätorterna Heby och Tärnsjö. Då den föreslagna utvecklingen innebär att ett antal föreslagna utbyggnadsområden lokaliseras nära vägen ska eventuell påverkan på riksintresset undersökas i tidigt skede i efterföljande plan- och tillståndsprövningar.

Påverkan av Arlanda och Västerås flygplatser

Arlanda och Västerås flygplatser är belägna utanför kommunen men påverkar Heby kommun genom att flygplatsernas MSA-områden omfattar delar av Heby kommun. MSA står för Minimum Safe Altitude (militär flygplats) och Minimum Sector Altitude (civil flygplats) och är ett område som ska säkerställa en säker inflygning och möjlighet till så kallad visuell inflygning. Inom MSA-område finns begränsningar av möjligheten att uppföra höga objekt.

Bedömning: *Den föreslagna utvecklingen påverkar inte möjligheten att skydda riksintressets kärnvärden mot negativa konsekvenser.*

Riksintresse värdefulla ämnen eller material

Inom Heby kommun finns ett riksintresse för värdefulla ämnen och mineral.

Banmossen

Vid denna lokal finns förekomst av wollastonit som är ett mineral av industriell betydelse, till exempel inom keramisk industri.

Bedömning: *Den föreslagna utvecklingen påverkar inte möjligheten att skydda riksintressets kärnvärden mot negativa konsekvenser.*

Riksintresse totalförsvarets militära del

I Heby kommun finns inga öppet redovisade riksintresseobjekt för totalförsvaret.

Försvarsmaktens flygplats och flottilj område vid Ärna utanför Uppsala utgör riksintresse för totalförsvaret. Även om detta riksintresseobjekt ligger utanför Heby kommun så berörs kommunen av objektets stoppområde för höga objekt samt objektets MSA-område för höga objekt. MSA står för Minimum Safety Altitude och är ett område som ska säkerställa en säker inflygning och möjlighet till så kallad visuell inflygning. Inom MSA-område finns begränsningar av möjligheten att uppföra höga objekt.

Inom stoppområde för höga objekt riskerar vindkraftverk och andra höga objekt att medföra påtaglig skada på riksintresset, då sådana påverkar möjligheterna till säkra starter och landningar för den flygande verksamheten. Försvarsmakten har inom stoppområdet en mycket restriktiv hållning till uppförande av höga objekt och accepterar generellt inte objekt högre än 20 meter utanför sammanhållen bebyggelse och högre än 45 meter inom sammanhållen bebyggelse då dessa bedöms medföra påtaglig skada på riksintresset.

Inom MSA-område ska alla ärenden gällande uppförande av höga objekt remitteras försvarsmakten för bedömning av påtaglig skada.

Inom påverkansområde för väderradar ska alla ärenden gällande uppförande av höga objekt remitteras Försvarsmakten för bedömning av påtaglig skada.

Enligt miljöbalken 3 kap. 10 § ska totalförsvarets riksintressen ges företräde över andra riksintressen. Avvägningarna mellan olika riksintressen görs vanligtvis av Länsstyrelsen, i dialog med riksintressemyndigheterna.

Bedömning: *Den föreslagna utvecklingen påverkar inte möjligheten att skydda riksintressets kärnvärden mot negativa konsekvenser.*

Riksintresse totalförsvarets civila del

Tranmissionsnätet för el utgör område av riksintresse för totalförsvarets civila del. Riksintresset omfattar samtliga ledningar och stationer i tranmissionsnätet för el inklusive befintlig ledningsgata som är ca 100 respektive 190 meter bred. På vardera sida om respektive riksintresseanspråk finns påverkansområden på 160 meter där vissa åtgärder eller verksamheter påtagligt kan försvåra upprätthållandet av transmissionsnätet eller förutsättningarna för att bygga ut och förnya nätet.

Enligt miljöbalken 3 kap. 10 § ska totalförsvarets riksintressen ges företräde över andra riksintressen. Avvägningarna mellan olika riksintressen görs vanligtvis av Länsstyrelsen, i dialog med riksintressemyndigheterna.

Bedömning: *Den föreslagna utvecklingen påverkar inte möjligheten att skydda riksintressets kärnvärden mot negativa konsekvenser.*

Natura 2000

Natura 2000 är ett nätverk av områden som alla EU:s medlemsstater ska bidra till att skapa enligt EU:s två naturvårdsdirektiv, art- och habitatdirektivet respektive fågeldirektivet. Inom ramen för sina befogenheter och ansvarsområden ska myndigheterna vidta de åtgärder som behövs eller är lämpliga med hänsyn till det skyddsintresse som föranlett att ett Natura 2000-område pekats ut. I vissa fall kan ett område helt eller delvis både vara riksintresse för naturvård och inneha status som Natura 2000-område.

Natura 2000-områden utgör även riksintresseområden enligt 4 kap. 8 § miljöbalken. Det innebär att en mark- och vattenanvändning som kan påverka ett Natura 2000-område och som omfattar verksamheter och åtgärder som kräver tillstånd enligt 7 kap 28 a § får komma till stånd endast om sådant tillstånd har lämnats.

Nedan listas och beskrivs samtliga Natura 2000- områden i kommunen. För varje område redovisas också en bedömning av hur översiktsplanens föreslagna utveckling påverkar området.

Natura 2000-områden enligt art- och habitatdirektivet

Ölstabrännan

Barrskog som brunnit för 100 år sedan. Rik förekomst av asp och intressant lavflora.

Bedömning: *Den föreslagna utvecklingen kommer inte på ett betydande sätt påverka de livsmiljöer och arter som behöver skyddas i området.*

Dalkarlsåsen

Barrskogsbeklädd rullstensås. Området har stort motions- och rekreationsvärde med bland annat ett elljusspår.

Bedömning: Den föreslagna utvecklingen kommer inte på ett betydande sätt påverka de livsmiljöer och arter som behöver skyddas i området.

Området är beläget ca 500 meter från det föreslagna utbyggnadsområdet HEV3. Kommunens syn är att en utveckling av utbyggnadsområdet är möjlig så länge den sker på ett sätt som inte på ett betydande sätt påverkar de livsmiljöer och arter som behöver skyddas i området. Eventuell påverkan på området ska hanteras i tidigt skede i efterföljande detaljplaneprocess.

Hårsbäcksdalen

Djup ravin med rinnande vattendrag. Vattendraget har omväxlande strömmande och lugna partier. Lövskog och blandskog med en rik flora och fågelfauna.

Bedömning: Den föreslagna utvecklingen kommer inte på ett betydande sätt påverka de livsmiljöer och arter som behöver skyddas i området.

Myrkarlby

Gammal tallskog

Bedömning: Den föreslagna utvecklingen kommer inte på ett betydande sätt påverka de livsmiljöer och arter som behöver skyddas i området.

Tränviksmossen

Geologiskt intressant område med kärr, myrar och källor. I den norra delen finns tallskog med morän med flyttblock. Skogen har två bäckdalar endast tidvis är vattenförande.

Bedömning: Den föreslagna utvecklingen kommer inte på ett betydande sätt påverka de livsmiljöer och arter som behöver skyddas i området.

Huddunge stormosse

Skogsbeväxt våtmark med inslag av rikkärr.

Bedömning: Den föreslagna utvecklingen kommer inte på ett betydande sätt påverka de livsmiljöer och arter som behöver skyddas i området.

Ruthagsskogen

Urskogsliknande skog som brunnit för ca 275 år sedan.

Bedömning: *Den föreslagna utvecklingen kommer inte på ett betydande sätt påverka de livsmiljöer och arter som behöver skyddas i området.*

Svinasjön

Humusrik sjö som omges av våtmarker och barrskog.

Bedömning: *Den föreslagna utvecklingen kommer inte på ett betydande sätt påverka de livsmiljöer och arter som behöver skyddas i området.*

Svartkärret

Rikkärrsmiljö

Bedömning: *Den föreslagna utvecklingen kommer inte på ett betydande sätt påverka de livsmiljöer och arter som behöver skyddas i området.*

Runhällen

Regionens främsta exempel på torr sandhed som hyser en rik fauna av bin och andra insekter.

Området är beläget ca 500 meter sydost om småorten Runhällen. De naturvärden som finns i området är knutna till sandmiljöer och sandig mark med ett tunt fältskikt. Därför är det viktigt med kontinuerliga sandblottor vilket är nödvändigt för många av de insektsarter som är knutna till naturtypen. I dagsläget hotas områdets naturvärden av igenväxning med anledning av för låg störningsgrad.

Bedömning: *Den föreslagna utvecklingen kommer inte på ett betydande sätt påverka de livsmiljöer och arter som behöver skyddas i området.*

Utifrån områdets topografi och ortens utbredning bedöms en utveckling av småorten Runhällen vara möjlig utan att Natura 2000-området påverkas negativt. Eventuell påverkan på området ska hanteras i tidigt skede i efterföljande plan- och tillståndsprövningar.

Sillbo

Barrskog med inslag av lövskog

Bedömning: *Den föreslagna utvecklingen kommer inte på ett betydande sätt påverka de livsmiljöer och arter som behöver skyddas i området.*

Siggefora ledningsgata, norr

Kraftledningsgata med värdefull fjärilsfauna

Bedömning: Den föreslagna utvecklingen kommer inte på ett betydande sätt påverka de livsmiljöer och arter som behöver skyddas i området.

Harbo-Svina

Urskogsliknande skog

Bedömning: Den föreslagna utvecklingen kommer inte på ett betydande sätt påverka de livsmiljöer och arter som behöver skyddas i området.

Marstalla

Vidsträckt variationsrikt skogsområde vilket genom sin relativa otillgänglighet och sin rikblockiga terräng till stor del bibehållit en orörd karaktär.

Bedömning: Den föreslagna utvecklingen kommer inte på ett betydande sätt påverka de livsmiljöer och arter som behöver skyddas i området.

Vida

Omväxlande barrskogsområde där ett flertal våtmarksbiotoper spelar en speciellt viktig roll.

Bedömning: Den föreslagna utvecklingen kommer inte på ett betydande sätt påverka de livsmiljöer och arter som behöver skyddas i området.

Lindsta

Skogsområde som domineras av blandskog av örtrik typ. Karaktärsgivande är två delvis grovblockiga svagt markerade moränryggar.

Bedömning: Den föreslagna utvecklingen kommer inte på ett betydande sätt påverka de livsmiljöer och arter som behöver skyddas i området.

Kalvnäset

En udde i sjön Tämnaaren som tidigare varit betesmark men som nu är beväxt med ädellövskog. Rik flora.

Bedömning: Den föreslagna utvecklingen kommer inte på ett betydande sätt påverka de livsmiljöer och arter som behöver skyddas i området.

Tämnaren väst

Kulturlandskap med åkermark och betesmark runt sjön Tämnaren.

Bedömning: Den föreslagna utvecklingen kommer inte på ett betydande sätt påverka de livsmiljöer och arter som behöver skyddas i området.

Falshålet

Granskog med rik flora.

Bedömning: Den föreslagna utvecklingen kommer inte på ett betydande sätt påverka de livsmiljöer och arter som behöver skyddas i området.

Långhällsmossen

Myrområde bestående av kärr, våtmarker och en sjö.

Bedömning: Den föreslagna utvecklingen kommer inte på ett betydande sätt påverka de livsmiljöer och arter som behöver skyddas i området.

Rävkilarna

Urskogsliknande skog.

Bedömning: Den föreslagna utvecklingen kommer inte på ett betydande sätt påverka de livsmiljöer och arter som behöver skyddas i området.

Äspenbo

Urskogsliknande barrskog.

Bedömning: Den föreslagna utvecklingen kommer inte på ett betydande sätt påverka de livsmiljöer och arter som behöver skyddas i området.

Torbacksåsen

Rullstensås längs med den västra sidan av Skärsjön.

Bedömning: Den föreslagna utvecklingen kommer inte på ett betydande sätt påverka de livsmiljöer och arter som behöver skyddas i området.

Pellesberget

Välvda mossar och mossar av gungfly, skogbeklädda våtmarker, barrskog och svämskogar.

Bedömning: Den föreslagna utvecklingen kommer inte på ett betydande sätt påverka de livsmiljöer och arter som behöver skyddas i området.

Färnebofjärden syd

En mosaik av våtmarker, myrar, skog och strömmande vatten.

Bedömning: Den föreslagna utvecklingen kommer inte på ett betydande sätt påverka de livsmiljöer och arter som behöver skyddas i området.

Östa

Området utgörs av en halvö som är en del av Enköpingsåsen. Till områdets naturtyper räknas myrsjöar, större och mindre vattendrag, silikatgräsmarker, högmosse, öppna mossar och kärr, taiga, näringsrik granskog, åsbarrskog, skogbevuxen myr och lövsumpskog.

Bedömning: Den föreslagna utvecklingen kommer inte på ett betydande sätt påverka de livsmiljöer och arter som behöver skyddas i området.

Heby kommun har för avsikt att utreda Östahalvöns utvecklingspotential i nära samverkan med boende, verksamma aktörer, friluftsentressenter och myndigheter. Utredningen ska tydliggöra en långsiktig och väl förankrad riktning för områdets framtida utveckling. I processen utreds vilka förutsättningar och möjligheter som finns för att utveckla områdets attraktivitet för natur och friluftsliv, inklusive på vilket sätt ny bebyggelse kan stärka och bidra till Östas utveckling. Kommunen har även för avsikt att fortsätta utreda möjligheten till ytterligare bostäder på Östahalvön samtidigt som hänsyn tas till naturvärden och friluftslivets intressen.

Vid en utveckling av Östahalvön finns en potentiell målkonflikt mellan utveckling och naturvård. Kommunens syn är att en utveckling av Östahalvön är möjlig så länge den sker på ett sätt som inte på ett betydande sätt påverkar de livsmiljöer och arter som behöver skyddas i Natura 2000-området.

Kommunen ser fram emot en nära dialog med länsstyrelsen för att säkerställa att målkonflikten mellan naturvård och utveckling hanteras på ett sätt som inte påverkar Natura 2000-området negativt.

UPPLYSNING

Länsstyrelsen kan utifrån det underlag som redovisas i översiktsplanen inte bedöma om Natura 2000-området Östa är tillgodosett avseende utvecklingen av Östahalvön. Se länsstyrelsens granskningsyttrande.

Villingseskogen

Moränområde med barrskog med inslag av asprik ädellövs-kog.

Bedömning: Den föreslagna utvecklingen kommer inte på ett betydande sätt påverka de livsmiljöer och arter som behöver skyddas i området.

Nora-Holm

Barrskog med 150-åriga tallar.

Bedömning: Den föreslagna utvecklingen kommer inte på ett betydande sätt påverka de livsmiljöer och arter som behöver skyddas i området.

Natura 2000-områden enligt fågeldirektivet

Ölstabrännan

Barrskog som brunnit för 100 år sedan. Rik förekomst av asp och intressant lavflora.

Bedömning: Den föreslagna utvecklingen kommer inte på ett betydande sätt påverka de livsmiljöer och arter som behöver skyddas i området.

Ruthagsskogen

Urskogsliknande skog som brunnit för ca 275 år sedan.

Bedömning: Den föreslagna utvecklingen kommer inte på ett betydande sätt påverka de livsmiljöer och arter som behöver skyddas i området.

Svinasjön

Humusrik sjö som omges av våtmarker och barrskog.

Bedömning: Den föreslagna utvecklingen kommer inte på ett betydande sätt påverka de livsmiljöer och arter som behöver skyddas i området.

Tämnaren väst

Kulturlandskap med åkermark och betesmark runt sjön Tämnaren.

Bedömning: Den föreslagna utvecklingen kommer inte på ett betydande sätt påverka de livsmiljöer och arter som behöver skyddas i området.

Långhällsmossen

Myrområde bestående av kärr, våtmarker och en sjö.

Bedömning: *Den föreslagna utvecklingen kommer inte på ett betydande sätt påverka de livsmiljöer och arter som behöver skyddas i området.*

Hedesundafjärden

Välvda mossar och mossar av gungfly, skogbeklädda våtmarker, barrskog och svämskogar.

Bedömning: *Den föreslagna utvecklingen kommer inte på ett betydande sätt påverka de livsmiljöer och arter som behöver skyddas i området.*

Färnebofjärden syd

En mosaik av våtmarker, myrar, skog och strömmande vatten.

Bedömning: *Den föreslagna utvecklingen kommer inte på ett betydande sätt påverka de livsmiljöer och arter som behöver skyddas i området.*

Hallaren

Lövträdsdominerad skog runt sjön Hallaren.

Bedömning: *Den föreslagna utvecklingen kommer inte på ett betydande sätt påverka de livsmiljöer och arter som behöver skyddas i området.*

Flickslända i Hårsbäcksdalen
Foto: Conny Sjöström

Ställningstaganden *Riksintresseområden*

- Tillgodose riksintresseområden och skydda dess värden mot negativa konsekvenser.
- En utveckling av de föreslagna utbyggnadsområdena HEV3, TB1 och HAB2 är möjlig så länge den sker på ett sätt som inte påtagligt skadar kärnvärdena i de närliggande riksintresseområdena för naturvård.
- En utveckling av det föreslagna utbyggnadsområdet TB2 är möjlig så länge den sker på ett sätt som inte påtagligt skadar kärnvärdena i det närliggande riksintresseområdet för rörligt friluftsliv.
- En utveckling av de föreslagna utbyggnadsområdena HEB2 är möjlig så länge den sker på ett sätt som inte påtagligt skadar kärnvärdena i det närliggande riksintresseområdet för kulturmiljövård.
- En utveckling av Östahalvön är möjlig så länge den sker på ett sätt som inte påtagligt skadar kärnvärdena i det berörda riksintresseområdet för naturvård, friluftsliv och rörligt friluftsliv.
- En utveckling av det föreslagna utbyggnadsområdet HEV3 liksom en utveckling av Runhällen och Östahalvön är möjlig så länge den sker på ett sätt som inte på ett betydande sätt påverkar de livsmiljöer och arter som behöver skyddas i de närliggande Natura 2000-områdena.
- En utveckling av Östahalvön är möjlig så länge den sker på ett sätt som inte på ett betydande sätt påverkar de livsmiljöer och arter som behöver skyddas i Natura 2000-området Östa.
- Vid detaljplanering samt vid lov- och tillståndsprövningar som berör riksintressen ska påverkan på riksintresset undersökas i tidigt skede.
- Utred om de kulturhistoriska värdena i Örsundaåns övre dalgång ska skyddas genom områdesbestämmelser.
- Samråd med Försvarsmakten, Luftfartsverket, Swedavia och Västerås flygplats om planering och uppförande av höga objekt högre än 20 meter utanför sammanhållen bebyggelse eller 45 meter inom sammanhållen bebyggelse.

Naturvärden

Naturmiljöer är livsviktiga för djur- och växtlivet och är viktiga för invånare då de bidrar till attraktiva livsmiljöer och rekreation. Heby kommun vill verka för att utveckla och bevara och tillgängliggöra värdefulla naturmiljöer i kommunen. Vid framtida planering kan det finnas behov av naturinventeringar i enskilda områden.

I Heby kommun finns flera olika naturområden som både omfattas av olika skydd samt andra värdefulla områden. I det följande redovisas naturmiljöer och naturvärden.

Nationalpark

Nationalparker avsätts av staten och måste ligga på statlig mark. En nationalpark ska bland annat representera utbredda och unika svenska landskapstyper i ett system över landet, ha höga naturvärden och vara intressanta som sevärdheter.

I Heby kommun ligger Färnebofjärdens nationalpark som sträcker sig över fyra kommuner i fyra län. Syftet med nationalparken är att skydda och uppmärksamma Nedre Dalälvens stora biologiska och estetiska värden. Dessa värden består bland annat av en mosaik av speciella miljöer såsom strandkärr, älvängar, översvämningsmark och gammelskogar. Här möts nordliga och sydliga naturtyper och inom nationalparken hittas både myrar med norrlandskaraktär såväl som lövskogar av sydlig karaktär med ek och lind.

Färnebofjärdens nationalpark förvaltas av Länsstyrelsen i Gävleborgs län och marken ägs av staten genom Naturvårdsverket. För nationalparken finns föreskrifter framtagna som reglerar vilka åtgärder som är tillåtna respektive förbjudna i nationalparken.

Färnebofjärdens nationalpark
Foto: Conny Sjöström

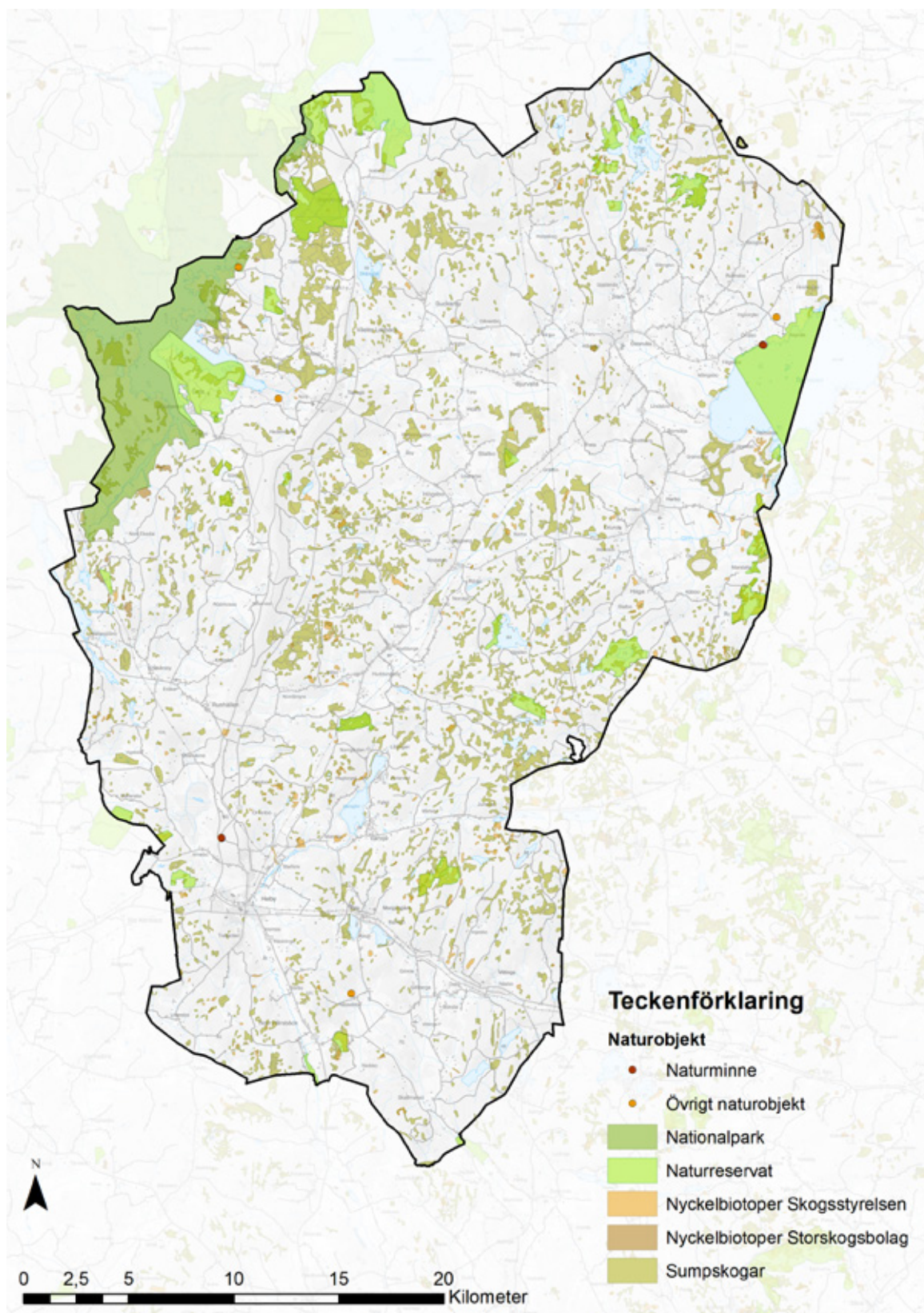
Naturresevat

Naturresevat är till för att skydda och bevara värdefull natur, biologisk mångfald och tillgödd friluftslivets behov. I Heby kommun finns 30 naturresevat varav ett är ett kommunalt naturresevat:

- **Hårsbäcksdalen**
Djup lövskogsbevuxen ravin där Örsundaån skurit sig igenom Enköpingsåsen.
- **Myrkarby**
Barrnaturskog med inslag av mer än 300 år gamla tallar och 200 år gamla granar.
- **Tränviksmossen**
Varierat skogsområde med omväxlande hållmarkstallskog, lövrik barrnaturskog och våta sumpskogar.
- **Bruskebo**
Gammelskog med stenblock och våtmarker. Sällsynta mossor.
- **Skallerborn**
Skog som är lämnad för fri utveckling.
- **Ölstabrännan**
Blockrikt skogsområde som påverkats av en brand år 1888.
- **Huddunge stormosse**
Kalkrikt våtmarksområde med rikkärr med orkidéer.
- **Ruthagsskogen**
Gammal tallskog och myrmarker.
- **Svartkärret**
Artrika kärr och gamla skogar vid Råksjön
- **Sjömossen-Svinasjön**
En öppen sjö, kärr, mossar och skogar med sällsynta lavar och mossor och intressant fågelfauna.
- **Marstalla**
Gammelskog på blockig mark och sumpskogar.
- **Vida**
Barrblandskog och lövsumpskog med ovanliga mossor och lavar.
- **Lindsta**
Blandskog med lämningar av fäbodvallar.
- **Kalvnäset**
En udde i sjön Tämnaren med inslag av stora lövträd och ett rikt fågelliv. Området betades fram till början på 1900-talet.
- **Gräsbo**
Lövrik barrskog och sumpskog på näringsrik mark.
- **Aspnäs**
Strandängar, ett rikt fågelliv och hagar i kulturhistorisk miljö vid sjön Tämnaren.
- **Falshålet**
Liten skog där orkidén guckusko trivs.
- **Långhällsmossen**
Våtmarksområde med kärr, mossar och sumpskogar, vilka är opåverkade av modernt jord- och skogsbruk.
- **Flenningeskogen**
Urskogsliknande barrskog med inslag av lövträd närmast vattnet med en intressant förekomst av lavar och mossor.
- **Rävkilarna**
Naturskog med flera varianter av odikade sumpskogar.
- **Halmdal**
Mosaik av sumpskogar och friska barrskogar och källsprång.

- **Hedesundafjärden**
Översvämningsmarker vid Dalälven med ängar och lövrika skogar och ett rikt fågelliv.
- **Kerstinbomyran**
Stora sammanhängande björkskogar med ovanliga insekter och fåglar.
- **Nordansjö**
Gamla fåbodmarker med äldre barr- och blandskog
- **Östa (kommunalt)**
Halvö i Dalälven (Färnebofjärden) med barrskogar, myrar och långsträckta sandstränder. I reservatet finns goda möjligheter till vandring och bad.
- **Ingbokällorna**
Källor med klart kallt vatten.
- **Sörbo norra**
Lövrik barrskog som hyser många sällsynta växter och djur.
- **Sörbo södra**
Gammal barrskog med myrmarker och stora flyttblock.
- **Rotfallet**
Gammal barrsumpskog med många ovanliga mossor.
- **Villingseskogen**
Asprik gammal barrskog med mycket död ved.

För naturreservat finns föreskrifter framtagna som reglerar vilka åtgärder som är tillåtna respektive förbjudna i naturreservaten. Det är Länsstyrelsen i Uppsala län som ansvarar för prövning av åtgärder i naturreservat som instiftats och förvaltas av länsstyrelsen. I det kommunala naturreservatet Östa är det Heby kommun som ansvarar för förvaltning av reservatet och för tillsynen av föreskrifterna.

Karta 25. Naturvärden.

Naturminne

Ett naturminne är ett särpräglad naturföremål som behöver skyddas eller vårdas särskilt. I Heby kommun finns det två objekt som är klassade som naturminnen:

- Ett område med två äldre tallar cirka 3 kilometer norr om Heby tätort.
- Ett område med 15 ekar vid Aspnäs.

För naturminnen finns föreskrifter framtagna som reglerar vilka åtgärder som är tillåtna respektive förbjudna rörande naturminnet. Det är Länsstyrelsen i Uppsala län som ansvarar för prövning av åtgärder för naturminnen.

Biotopskydd

Det finns olika typer av biotopskydd. Det generella biotopskyddet skyddar småmiljöer i odlingslandskapet, till exempel alléer, åkerholmar och stenmurar. Mindre områden med höga naturvärden kan istället skyddas av särskilt biotopskydd som kan utses av länsstyrelsen, skogsstyrelsen eller kommunen.

Det generella biotopskyddet omfattar inte skogsområden. Däremot kan skogliga biotopskyddsområden inrättas av Skogsstyrelsen eller av skogsbolag. Områden i skogen som är särskilt viktiga för den biologiska mångfalden kallas nyckelbiotoper. I Heby kommun finns ett flertal skogliga biotopskyddsområden liksom ett flertal skogsområden utpekade som nyckelbiotoper med stor betydelse för växter och djur.

Enligt sjunde kapitlet i miljöbalken får inte åtgärder vidtas inom ett biotopskyddsområde som kan skada naturmiljön. Vid detaljplanering och beslut om lov- och tillståndsprövningar behöver biotopskyddsområden hanteras. Dispens från länsstyrelsen krävs för påverkan på generella biotopskyddsområden. Dispens från Skogsstyrelsen krävs för påverkan på biotopskydd beslutade av Skogsstyrelsen.

Fridlysta och rödlistade arter

Alla orkidéer, groddjur, kräldjur, fladdermöss och vilda fåglar är fridlysta. Ca 580 växt- och djurarter är fridlysta i hela landet. Fridlysning syftar till att skydda växt- och djurarter som riskerar att försvinna, utsättas för plundring eller för att uppfylla internationell åtaganden.

En rödlista är en lista som sammanställer olika arters hotbild vad gäller risk att försvinna och dö ut. Rödlistan i Sverige tas fram av ArtDatabanken, som sedan fastställs av Naturvårdsverket och havs- och vattenmyndigheten.

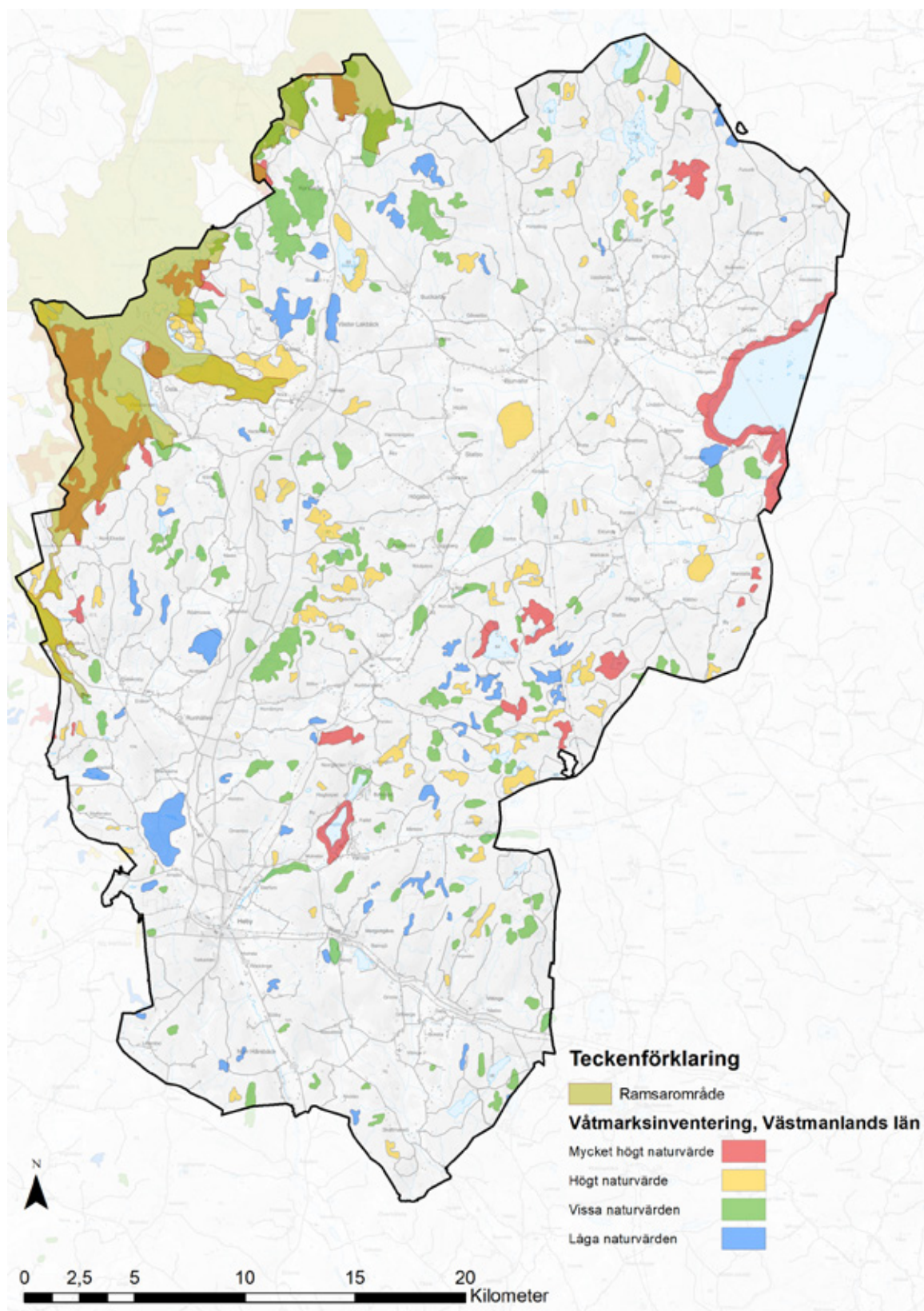
Artportalen är en webbplats för observationer av Sveriges växter, svampar och djur. Vem som helst kan rapportera vilka arter de sett i naturen och söka bland fynduppgifterna. Artportalen kan ge en indikation på vilka rödlistade arter som finns i kommunen och var de har observerats.

Bestämmelser om fridlysta arter finns i artskyddsförordningen och innebär förbud mot genomföra vissa åtgärder, såsom exempelvis fånga och skada djur eller plocka och skada växter eller förstöra dess fortplantningsområden.

Uppsala län berörs av drygt 70 nationella åtgärdsprogram för hotade arter och naturtyper. För nio av dessa har länsstyrelsen i Uppsala ett nationellt ansvar. Det gäller gotlandssäfferotplattmal, gölgroda, jordstjärnstryffel, klöversobermal, fisken asp, skalbaggar på gammal asp, violgubbe, ängsskäreplattmal samt vitryggig hackspett.

Färnebofjärdens nationalpark. Foto: Conny Sjöström

Karta 26. Våtmarker och Ramsarområden.

Våtmarker och Ramsarområden (Våtmarkskonventionen)

Våtmark är mark där vatten finns strax över eller under markytan stora delar av året. Trots rationaliseringar inom jord- och skogsbruket med dikning och avvattnings samt att våtmarker har torrlagts för andra ändamål finns det ett flertal våtmarksområden kvar i kommunen. Dessa områden har i vissa fall höga biologiska värden, inte minst vad gäller fågelliv och växtliv. I vissa fall är våtmarksområden också viktiga för rekreation.

En inventering av kommunens våtmarker genomfördes på 1980-talet av länsstyrelsen i Västmanlands län som en del i en nationell våtmarksinventering. I inventeringen klassificeras de inventerade våtmarkernas naturvärden.

Ramsarkonventionen, även kallad våtmarkskonventionen, trädde i kraft 1975. Konventionens mål är att världens våtmarker och alla dess värden både ska skyddas och användas på ett hållbart sätt. I Heby kommun är Färnebofjärden utpekad som Ramsarområde.

Heby kommun har påbörjat ett strategiskt arbete med vattenfrågor ur ett helhetsperspektiv inom förvaltningen för att säkerställa att åtgärder för att hantera översvämningar, dagvatten och markanvändning inte leder till försämrad vattenstatus. I det arbetet behöver våtmarker inkluderas. Samarbete inom avrinningsområdena är i många fall nödvändigt och därför sker gemensamma projekt med grannkommuner och andra berörda parter.

Sumpskogar

Sumpskogar är skog som växer på blöt eller fuktig mark, där vi har rörligt eller stillastående vatten som påverkar förutsättningarna för vilka arter som kan leva i miljön. Exempel på sumpskogar kan vara trädbevuxna myrar av olika slag, barrsumpskogar (gran- och tallsumpskogar) med olika underkategorier, lövsumpskog samt källor och källpåverkade marker.

Ängs- och betesmarker

Dessa naturtyper är utspridda över hela kommunen. Ängs- och betesmarker har stora biologiska värden då en stor del av odlingslandskapets biologiska mångfald finns där.

Ängs- och betesmarker är rika på flora och fauna och har ofta även kulturhistoriska värden. Andelen ängs- och betesmark minskar då de inte längre är lika viktiga inom jordbruket, varför ambitionen är att bevara dessa.

Vatten och strandskydd

Vatten är livsviktigt och tillgången till rent vatten är en förutsättning för liv, både som naturresurs och som livsmedel. Vatten har bäring på alla tre dimensioner i hållbar utveckling:

- Den ekologiska genom förutsättning för liv, ekosystem och biologisk mångfald, ekosystemtjänster såsom vattenrening och minskad översvämningsrisk och ökad klimatanpassning.
- Den sociala, genom behov av livsmedel, närhet till vattenmiljöer som ger förutsättning för god livskvalitet och ökad fysisk aktivitet.
- Den ekonomiska, genom förutsättning för produktion och tillverkning av livsmedel och produkter, näringsverksamhet såsom den gröna näringen och turism och friluftsliv.

Vatten i Heby kommun

I kommunen finns ett flertal sjöar och vattendrag. De viktigaste är Färnebofjärden (som är en del av Dalälven), Tämnaren, Hallaren, Vansjön-Nordsjön, Ramsjön, Axsjön, Tenasjön, Ekholmsjön och Skärsjön. Betydande vattendrag är Dalälven, Örsundaån med biflödet Skattmansöån och Arnebobäcken, Vretaån-Harboån, Åbyån, Kyrkån, Kartån och Kölforsån-Lillån-Storån.

Heby kommun har god tillgång på vatten. Från Tämnaren har Uppsala kommun tillstånd att ta råvatten för dricksvattenproduktion. Utöver grundförutsättningen för liv och biologisk mångfald, så är vattentillgången viktig för Heby kommun för livsmedelsproduktion (dricksvatten inkluderat), de gröna näringarna och friluftsliv.

I Heby kommun finns många sjöar och vattendrag som tillsammans utgör vattenområden. I kommunen finns även flera vattenhållande grusåsar. Större sjöar, vattendrag och grundvatten delas in i vattenförekomster som ska uppnå miljö kvalitetsnormer (mål för ekologisk och kemisk status).

Flera av vattenförekomsterna i Heby kommun rinner vidare och påverkar andra områden, exempelvis rinner Örsundaån vidare till Mälaren och Tämnaren vidare till Östersjön. Kommunen har ingen egen kustremsa, men påverkar havsmiljön indirekt.

EU:s vattendirektiv har som syfte att nå god vattenkvalitet och säkra Europas vatten för nuvarande och kommande generationer. Genom direktiv och lagstiftning omfattas Heby kommun av flera krav. Bland annat ska kommunen ha en förvaltningsövergripande vattenplanering vilket bidrar till arbetet med att nå miljö kvalitetsnormer för vatten. Genom kommunens ansvar för mark- och vattenplanering så har kommunen ansvar och rådighet i vattenarbetet. Kommunen har också antagit vattenlöften genom Länsstyrelsens initiativ till Färdplan till hållbart län och åtgärdsprogram för vatten. Färdplanen för hållbart län ska bidra till att snabba på takten i arbetet med de svenska miljömålen och de globala hållbarhetsmålen.

Heby kommun samverkar i vattenfrågor med grannkommuner, länsstyrelsen, vattenråd/föreningar och andra aktörer som har rådighet för vattenkvalitet. Kommunen ämnar arbeta både strategiskt och operativt med vattenfrågor ur ett kvalitetsperspektiv men även ur ett säkerhetsperspektiv genom riskreducering för översvämningar.

Sjöar och vattendrag

År 2022 bedömdes cirka 47 procent av kommunens sjöar (andel) och cirka 17 procent av kommunens vattendrag ha en god ekologisk status. 70 procent (andel) av grundvattenförekomsterna har god kemisk och kvantitativ status.

Heby är en utpräglad jordbrukskommun. De främsta orsakerna till att vattenförekomsterna inte uppnår god ekologisk status är övergödning, som i de flesta fall kan härledas till påverkan från diffusa källor såsom enskilda avlopp och jordbruk. Andra faktorer som bidrar till att vattendragen inte uppnår god ekologisk status är bristande konnektivitet och förändringar i morfologin hos vattendragen. Åkermarken har ett högt innehåll av lera som förs ut till sjöar och vattendrag i samband med att regn faller över landskapet. Resultatet blir ett högt läckage av näringsämnen till vatten som orsakar övergödning. Detta leder till ökad algblooming och syrefattigt vatten, vilket försämrar livsvillkoren för många djur och växter.

Inom samtliga avrinningsområden inom Heby kommun finns sjöar och vattendrag med övergödningssproblematik. Flera av sjöarna är grunda vilket leder till en ökad risk för övergödning. Lagstiftning ställer krav på god vattenkvalitet och till 2027 eller i vissa fall 2033 ska god vattenkvalitets uppnås.

Vattenverksamhet

Ett område som står under vatten vid högsta förutsägbara vattenstånd, vilket definieras av ett 100-årsflöde, utgör ett vattenområde. Det gör att områden som inte stadigvarande står under vatten såsom våtmarker, översvämningssområden och strandområden klassas som vattenområden. Åtgärder som ändrar vattnets djup eller läge eller uppförande av byggnader eller anläggningar i ett vattenområde utgör vattenverksamhet.

Vattenverksamhet är tillståndspliktig verksamhet. Ansökan om vattenverksamhet görs vanligtvis hos Länsstyrelsen medan större åtgärder kräver tillstånd från mark- och miljödomstolen.

Markavvattning och markavvattningsföretag

Det råder ett generellt förbud mot markavvattning. I samband med detaljplanering i områden där det finns våtmark eller annan mark där markavvattning kommer att krävas behöver markavvattningsförbudet hanteras tidigt i detaljplaneprocessen. Provningsen sker i två steg, först krävs dispens från markavvattningsförbudet och därefter tillstånd till den markavvattande åtgärden.

Betydande arealer runt om i kommunen är föremål för markavvattning. Denna markavvattning regleras i så kallade markavvattningsföretag som utgör samfälligheter för att genomföra, förvalta och underhålla gemensamma vattenavledningsåtgärder såsom dikning, sjösänkning eller invallning. Syftet är att på ett varaktigt sätt förbättra markens lämplighet för jordbruk, skogsbruk eller bebyggelse. Markavvattningsföretaget omfattar fastställda vattendrag, diken och vallar samt ett fastställt geografiskt avvattningsområde, ett så kallat båtnadsområde.

Markavvattningsföretagen är juridiskt bindande genom en vattendom. Det betyder att förändringar i tillrinning, till exempel genom exploatering av ny bebyggelse, inte får ske i strid med bestämmelserna i markavvattningsföretaget. Markavvattningsföretag kan därmed få stor betydelse i den fysiska planeringen och behöver hanteras i tidigt skede i detaljplaneprocesser.

Vattenförvaltning

Kommunen jobbar med vatten genom fysisk planering, vatten- och avlopp, tillsyn, naturvård och miljöförbättrande åtgärder. Tillsammans med andra myndigheter och aktörer som har rådighet över vattenfrågor är kommunen en nyckelaktör för hållbar vattenförvaltning. Vatten finns med i globala mål och är centralt i arbetet med hållbar utveckling.

Heby kommun har påbörjat ett strategiskt arbete med vattenfrågor ur ett helhetsperspektiv inom förvaltningen för att säkerställa att åtgärder för att hantera översvämningar, dagvatten och markanvändning inte leder till försämrad vattenstatus. Genom det strategiska vattenarbetet samverkar kommunens enheter för att förebygga spridning av miljöfarliga ämnen och näringsämnen till kommunens ytvattenförekomster, i syfte att uppnå och bibehålla god ekologisk och kemisk status enligt EU:s vattendirektiv. Samarbete inom avrinningsområdet är i detta fall nödvändigt och därför sker gemensamma projekt med grannkommuner.

Strandskydd

Hav, liksom sjöar större än en hektar och vattendrag bredare än två meter omfattas av generellt strandskydd. Strandskyddet finns till för att långsiktigt bevara goda livsvillkor både på land och i vatten för växter och djur samt för att säkerställa allmänhetens tillgång till strandområden. Det generella strandskyddet är 100 meter på land och i vatten. Utmed Dalälven är strandskyddet utökat till 300 meter. Länsstyrelsen kan besluta att strandskydd gäller även för mindre sjöar och vattendrag.

Inom ett strandskyddsområde finns det begränsningar på vad man får göra utan att strandskyddet upphävs eller att så kallad strandskyddsdispens beviljas. Till exempel får man inte uppföra nya byggnader eller andra anläggningar utan särskild tillståndsprövning eller utföra åtgärder som försämrar existensen för djur- och växtlivet såsom grävningsarbeten och liknande. För att strandskyddet ska gå att upphäva behövs ett särskilt skäl enligt sjunde kapitlet i miljöbalken.

*Natur- och vattenmiljöer ska
vännas och utvecklas hållbart.*

Stora påverkade områden

Enligt miljöbalken ska stora mark- och vattenområden som inte alls eller endast obetydligt är påverkade av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön, så långt möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan påverka områdenas karaktär. Kommunen har inte gjort någon bedömning av vilka områden som skulle kunna anses vara stora påverkade områden.

Ekologiskt särskilt känsliga områden

Mark- och vattenområden som är särskilt känsliga från ekologisk synpunkt ska så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som kan skada naturmiljön. Bedömning av dessa områden görs i varje enskilt fall vid detaljplanering eller vid lov- och tillståndsprövningar.

Biosfärsområde Älvlandskapet Nedre Dalälven

FN-organet UNESCO har förklarat Älvlandskapet Nedre Dalälven som biosfärsområde. Anledningen till det är de unika natur- och kulturmiljöer som finns här. Liksom övriga biosfärsområden runt om i världen är Älvlandskapet Nedre Dalälven tänkt att tjäna som modellområden för hållbar utveckling.

I biosfärsområdet verkar Nedre Dalälvens Intresseförening, NeDa, som har det övergripande ansvaret för biosfärsområdets verksamhet där Heby kommun är en av föreningens medlemmar. NeDa verkar främst inom fyra fokusområden:

- Hållbar besöksnäring och turism
- Hållbart fiske och fiskevård
- Öppet landskap
- Biologisk myggkontroll

Ställningstaganden Naturvärden

- Föreskrifter för Färnebofjärdens nationalpark, naturreservat och naturminnen gäller.
- Undersök och beakta naturvärden vid detaljplanering samt vid lov- och tillståndsprövningar.
- Skyddade naturområden är en resurs för rekreation, biologiska värden och som producent av ekosystemtjänster vilka ska skyddas mot negativa ingrepp.
- Verka för att lyfta fram värdefulla naturmiljöer i kommunen.
- Vid detaljplanering och i lov- och tillståndsprövar ska markavvattningsföretag beaktas.
- Kommunen ska arbeta strategiskt och operativt med vattenfrågor ur ett helhetsperspektiv som inkluderar både aspekter av vattenkvalitet samt säkerhet och risk. I ett avrinningsperspektiv behöver samarbete med andra aktörer sträcka sig utanför kommunens gränser.

Kulturmiljövärden

I Heby kommun finns flera värdefulla kulturmiljöer. Kommunens kulturarv och kulturhistoriska miljöer vittnar om kommunens historia och bidrar till att stärka identiteten och skapa attraktiva livsmiljöer för kommunens invånare och de bör därför värnas om och bevaras. Det är viktigt att bevara olika typer av kulturmiljöer i hela kommunen. Byggnader och bebyggelsemiljöer som är särskilt värdefulla från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt får inte förvanskas.

Kulturmiljöprogrammet beskriver kommunens mest värdefulla kulturmiljöer, både inom tätorterna och på landsbygden utanför tätorterna. Till varje område finns förhållningssätt framtagna som förklarar hur man värnar varje kulturmiljös unika värden. Kulturmiljöprogrammet riktar sig både mot en bred allmänhet, fastighetsägare, besökare men programmet ska också fungera

som ett vägledande stöd och faktaunderlag till kommunorganisationen vid exempelvis detaljplanering och bygglovgivning.

Kulturmiljöer på landsbygden

Heby kommun har på landsbygden flera kulturhistoriskt värdefulla gårds- och bymiljöer och flera värdefulla herrgårdsmiljöer. Även landskapets struktur såsom exempelvis uppdelningen mellan öppen jordbruksmark och skogsmark, var bebyggelsen är placerad liksom vägsträckningar med mera kan i sig ha höga kulturhistoriska värden. Kulturmiljöprogrammet lyfter fram och beskriver 31 värdefulla kulturmiljöer på landsbygden.

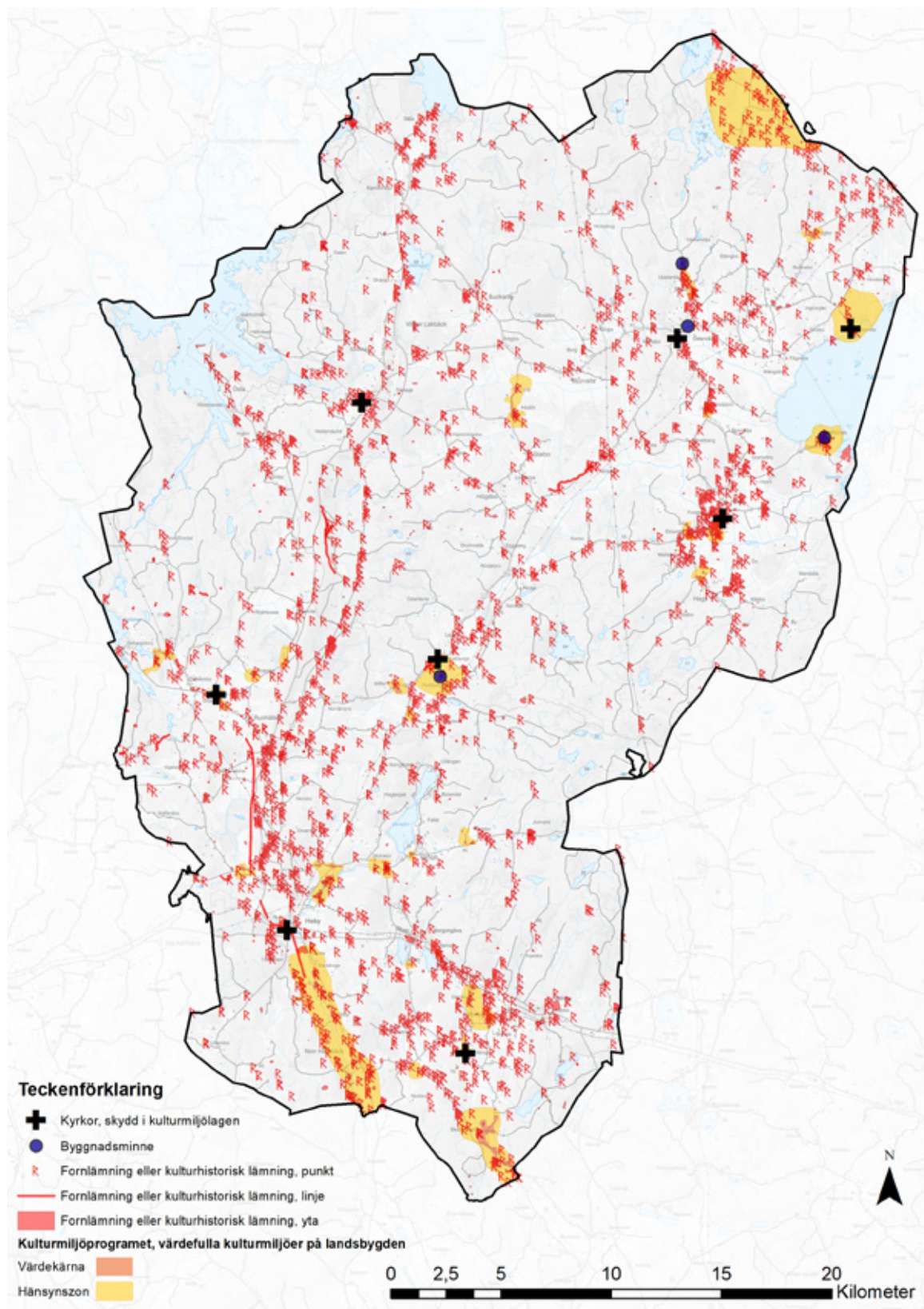
Kulturmiljöer i tätorterna

Heby kommuns tätorter har alla sin egen uppkomsthistoria. I södra kommundelen kom bygandet av järnvägar och industrietableringar under 1800-talets andra hälft och början på 1900-talet att prägla uppkomsten av tätorter. I norra kommundelen var det framför allt de tidigare kyrkorna med sockencentra och landsvägsmöten som bildade grunden för tätortsutvecklingen.

Heby kommuns intressanta industrihistoria, inte minst tegeltillverkningen och möbeltillverkningen bör uppmärksammas mer för invånare och besökare. Flera områden och/eller enskilda byggnader i kommunens tätorter har höga kulturhistoriska värden vilka bör vårdas och stärkas. I Kulturmiljöprogrammet beskrivs de kulturhistoriska värdena i samtliga sex tätorter i kommunen.

Huddunge radby, Huddunge

Karta 27. Kulturmiljövärden.

Fornlämningar

Uppland är ett fornminnesrikt landskap med ett mycket gammalt kulturlandskap med en kontinuitet i bebyggelsestrukturen som ofta går långt ner i förhistorisk tid. Detta märks inte minst på den rikliga förekomsten av fornlämningar inom kommunen. Exempel på fornlämningar är gravfält, stenrösen, bytomter och milstolpar. Fornlämningar ger landskapet en historisk dimension och utgör en betydande del av den kulturhistoriska miljön.

Alla fornlämningar skyddas av kulturmiljölagen. En fornlämning är en fysisk lämning från mänsklig aktivitet som kan antas vara anlagd före 1850 och som är varaktigt övergiven. De mest kända fornlämningarna i kommunen är ett gravfält med runstenar i Ramsjöområdet utanför Morgongåva. I närheten finns också den stora Ramsjöbo-platsen från yngre stenålder. I norra kommunen finns Lapphällarna strax utanför Östervåla där utgrävningar visat på samisk närvaro på platsen under äldre tider, vilket även namnet skulle kunna antyda.

De flesta fornlämningar ovan mark är redan kända men många fornlämningar under mark är ännu inte upptäckta. Vid detaljplanering och bygglovsprövning kan arkeologiska utredningar därför behöva tas fram för att klargöra fornlämningssituationen, särskilt i redan fornlämningstäta områden. Vid planering av nya områden ska länsstyrelsen kontaktas i ett tidigt skede om det finns misstankar om fornlämningar.

Runt fornlämningar finns ett lagskyddat fornlämningsområde som syftar till att bättre synliggöra, tillgängliggöra och värna

fornlämningar. Om nya fornlämningar påträffas ovan mark bör de om möjligt ges ett fritt område för att synliggöras bättre och öka tillgängligheten till dem. Fornlämningar under mark kan tas bort efter arkeologiska undersökningar och tillstånd från länsstyrelsen medgivits. Fornlämningarna dokumenteras då för att sedan tas bort permanent.

Utgångspunkten i kommunens planering bör vara att fornlämningar i första hand ska integreras i bebyggelsemiljöer. Först när detta av olika skäl inte skulle vara en framkomlig väg bör borttagande av fornlämningar övervägas i den mån det är möjligt alternativ.

Runstenar vid Ramsjö gravfält, Morgongåva

Byggnadsminnen och kyrkor

Byggnadsminnen, kyrkor och begravningsplatser skyddas enligt kulturmiljölagen. Tillstånd från länsstyrelsen krävs för förändringar och ingrepp som kan påverka det kulturhistoriska värdet.

I Heby kommun finns fem byggnadsminnen:

- Anders Olsgården (i Huddungeby)
- Jan Ersgården (i Huddungeby)
- Harbonäs herrgård
- Kartans möbelsnickeri
- Östervåla gästgivargård

I kommunen finns åtta kyrkor som är skyddade enligt kulturmiljölagen:

- Aspnäs gårdskyrka
- Enåkers kyrka
- Harbo kyrka
- Huddunge kyrka
- Nora kyrka
- Vittinge kyrka
- Västerlövsta kyrka
- Östervåla kyrka

Ställningstaganden *Kulturmiljövärden*

- Kulturmiljöer ska ses som en resurs som stärker identiteten och bidrar till kommunens attraktivitet och bör beaktas i detaljplanering och lov- och tillståndprocesser så att viktiga värden inte går förlorade.
- Kontakta länsstyrelsen i tidigt skede om misstanke om fornlämningar finns.
- Värna fornlämningar och om möjligt integrera dem i bebyggelsemiljöer.

Jordbruksmark

I Heby kommun finns stora arealer jordbruksmark. Cirka 15 procent av kommunens yta består av åkermark. Jordbruksmark är av nationell betydelse. Enligt miljöbalkens tredje kapitel får brukningsvärd jordbruksmark endast tas i anspråk för bebyggelse och anläggningar om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk.

Översiktsplanen har planeringsinriktningen 17 000 invånare 2040. När kommunen växer ökar behovet av byggbar mark för bostäder och verksamheter. Flera av kommunens tätorter ligger i direkt anslutning till jordbruksmark vilket är en utmaning när tätorterna ska utvecklas. För att kunna utveckla kommunens tätorter och samtidigt behålla en hållbar bebyggelsestruktur kan det ibland väga tyngre att exploatera viss jordbruksmark än att bevara den.

Brukningens värde jordbruksmark avser mark som med hänsyn till läge, beskaffenhet och övriga förutsättningar är lämpad för jordbruksproduktion. Det behöver avgöras från fall till fall om jordbruksmarken kan bedömas som brukningsvärd.

Jordbruksmark som inte är brukningsvärd får tas i anspråk för bebyggelse och anläggningar. Om jordbruksmarken däremot bedöms som brukningsvärd behöver det utredas om de byggnader eller anläggningar som planeras utgör ett väsentligt samhällsintresse.

Väsentligt samhällsintresse

För att en exploatering ska kunna räknas som ett väsentligt samhällsintresse bör den stödja en långsiktigt hållbar utveckling. Väsentliga samhällsintressen är:

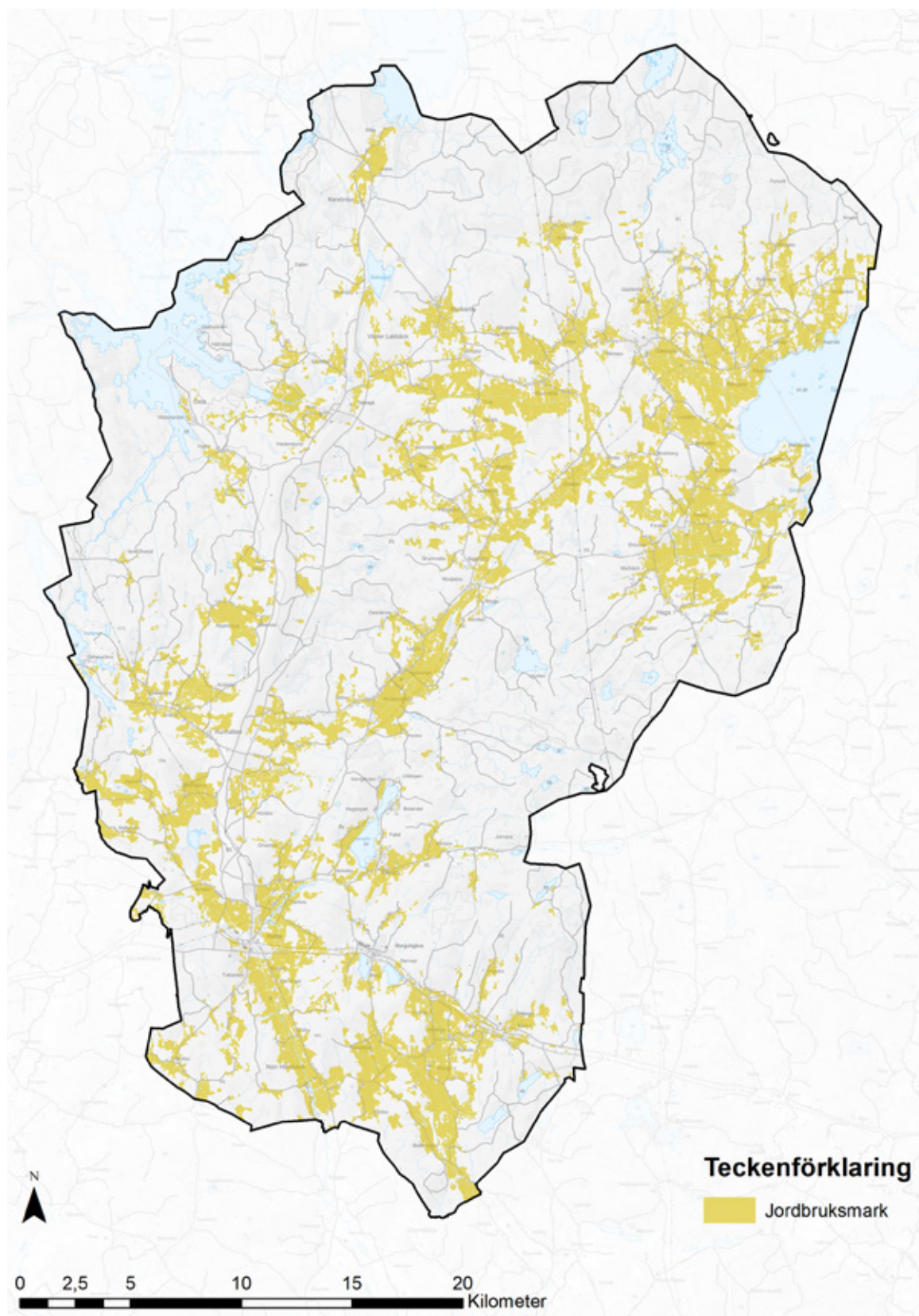
- Bostadsförsörjningsbehovet.
- En ändamålsenlig och hållbar bebyggelsestruktur.
- Väl fungerande och lämpliga tekniska försörjningssystem.
- Att säkerställa viktiga rekreationsintressen.

En av ovanstående punkter behöver vara uppfyllt för att åtgärden ska räknas som ett väsentligt samhällsintresse.

Under avsnittet *Tätortsutveckling* beskrivs de kriterier som legat till grund för lokaliseringen av de föreslagna utbyggnadsområdena för bostäder och verksamheter.

Ställningstagande *Jordbruksmark*

- Exploatera brukningsvärd jordbruksmark endast om det behövs för att tillgodose ett väsentligt samhällsintresse. Det behöver avgöras från fall till fall om jordbruksmarken kan bedömas som brukningsvärd.

Karta 28. Jordbruksmark.

Skogsmark

Skogen levererar ett flertal ekosystemtjänster, exempelvis timmer och biobränsle, bär- och svampplockning, översvämningsreglering, förebygga erosion och jordras, luftrening, habitat och livsmiljöer, biologisk mångfald, rekreation (upplevelser och träning) och vackra landskap. I Heby kommun dominerar barrblandskogen med inslag av lövträd i form av björk och asp. I norra delen längs Dalälvens fjärdlandskap och längs med rullstensåsarna återfinns på några ställen gammal tallskog med höga naturvärden. Här finns flera utpekade värdeetrakter som redovisas i länsstyrelsen i Uppsalas skrift Grön infrastruktur i Uppsala län. Naturvärdena är knutna till gammal barrskog (framför allt gran) och lövskog, där svämskogarna är särskilt prioriterade. Genom kommunen går stråk av kalkhaltiga jordarter och där återfinns kalkbarrskogar och skogar med hög bonitet. Dessa områden har mycket höga värden för skogslevande fåglar, insekter, svampar och mossor. Aspen förekommer både i odlingslandskapet och i skogen, men de rödlistade arterna förekommer normalt på de skogsaspar som tillåts bli gamla och producerar död ved. Dessa skogar är oftast dominerade av barrträd, trots att de flesta hotade arterna är knutna till aspar.

För besöksnäringen är platser som Östa naturreservat med sina gammeltallar längs strandkanten, martallarna på Stormossen och pelarsalen utanför Tärnsjö med sina ovanliga höga tallar viktiga destinationer. Det finns också inslag av hassellundar och vitryggskogar som ger viktiga inslag i grönstrukturen i kommunen.

Skogsmark anges i likhet med jordbruksmark vara av nationellt intresse i miljöbalken. Skogsmark som har betydelse för skogsnäringen ska därför skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra ett rationellt skogsbruk. Inom värdeetrakter blir det särskilt viktigt att föra en dialog med berörda aktörer om hur mål om bevarande av biologisk mångfald och ekosystemtjänster kan nås genom en kombination av hållbart brukande och formella och frivilliga avsättningar. Värdeetrakter bör särskilt beaktas vid prioritering av frivilliga insatser inom ramen för sektorsansvaret. Detta arbete drivs av länsstyrelsen i samarbete med markägare.

Det finns ett flertal klimatanpassningsåtgärder som berör skogsmark. Genom att lägga igen diken återskapas våtmarker i skogen som blir betydelsefulla i översvämningsreglering samt bidrar till att minska risken för skogsbrand. Kommunen bör utreda förutsättningarna att återskapa våtmarker i den kommunägda skogen.

Den kommunägda skogen återfinns främst i närheten av tätorterna där den utgör en viktig del av grönstrukturen för närboende i området. Här levererar skogen ekosystemtjänster som välmående, återhämtning, luftrening och översvämningsbuffert. Därför är det viktigt att den skogen sköts på ett sätt som gör den tillgänglig och trygg men även inbjuder till lek och utforskning. Tätortsnära skogar är en viktig del av undervisningen för förskolor och skolor och för rekreation i form av promenader och löpning. Därför bör de ligga inom ett avstånd som är

lätt att nå från just pedagogiska verksamheter. Skötseln av den kommunägda skogen utförs utifrån Riktlinjer för skötsel av kommunens skog och kommunens skogsbruksplan.

Ställningstagande Skogsmark

- I skogsmark som har betydelse för skogsnäringen ska det vara möjligt att bedriva ett rationellt skogsbruk.
- Kommunägd skog ska brukas så att den biologiska mångfalden bevaras samt kulturmiljövärden och sociala värden värnas.
- Kommunen ska säkerställa att tätortsnära rekreationsskog ska ligga inom gångavstånd för boende, vårdinrättningar och pedagogiska verksamheter i tätorterna.

Landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS)

Kommuner har möjlighet att i översiktsplanen peka ut områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen, så kallade LIS-områden, som syftar till att stimulera den lokala och regionala utvecklingen på landsbygden. Utpekade LIS-områden i översiktsplanen ska vara vägledande när man prövar ansökningar om dispenser från strandskyddet och upphävande av strandskyddet inom utpekade LIS-områden.

Kommunen kommer i ett senare skede utreda om ett nytt tematiskt tillägg om LIS ska tas fram. I utredningen bör man undersöka möjligheten till LIS inom hela kommunen.

Ställningstagande Landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS)

- Utred om ett nytt tematiskt tillägg om LIS ska tas fram.

Miljö, hälsa och säkerhet

Miljö, hälsa och säkerhet är centrala begrepp i den fysiska planeringen som särskilt lyfts fram i både plan- och bygglagen och miljöbalken. Olika miljö- och riskfaktorer kan direkt eller indirekt påverka enskildas människors hälsa och säkerhet, liksom miljön som helhet. För att uppnå en hållbar utveckling är det av stor vikt att risk- och säkerhetsfrågor uppmärksammas tidigt i den fysiska planeringen.

Miljökvalitetsnormer

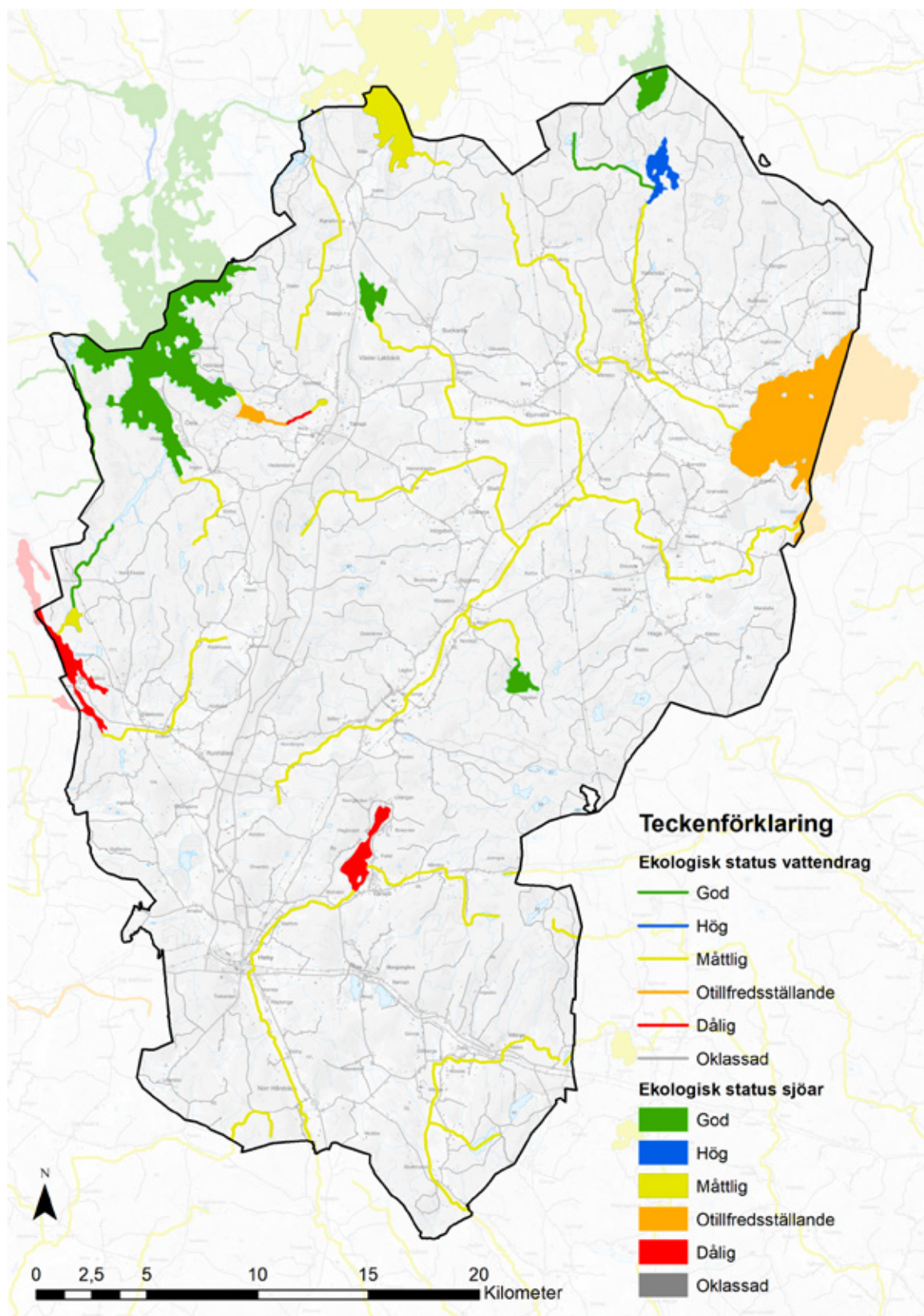
Miljökvalitetsnormer (MKN) är juridiskt bindande bestämmelser om kvaliteten på vattenförekomster, utomhusluft och omgivningsbuller. Syftet med bestämmelserna är att på ett varaktigt och långsiktigt sätt skydda människors hälsa eller miljön eller för att avhjälpa skador eller olägenheter för människors hälsa eller miljön. Bestämmelserna om MKN kan vara utformade på olika sätt. Antingen kan tydliga gränsvärden anges eller så kan föroreningsnivåer eller målsättningsnormer ange vad som ska eftersträvas. Kommuner och myndigheter har huvudansvaret för att normerna följs, men ett visst ansvar finns även hos olika verksamhetsutövare.

Hanteringen av MKN är även en mellankommunal fråga, i synnerhet MKN för vatten eftersom vattenförekomster och avrinningsområden inte följer administrativa gränser. Av översiktsplanen ska det framgå hur kommunen anser att miljökvalitetsnormerna ska följas.

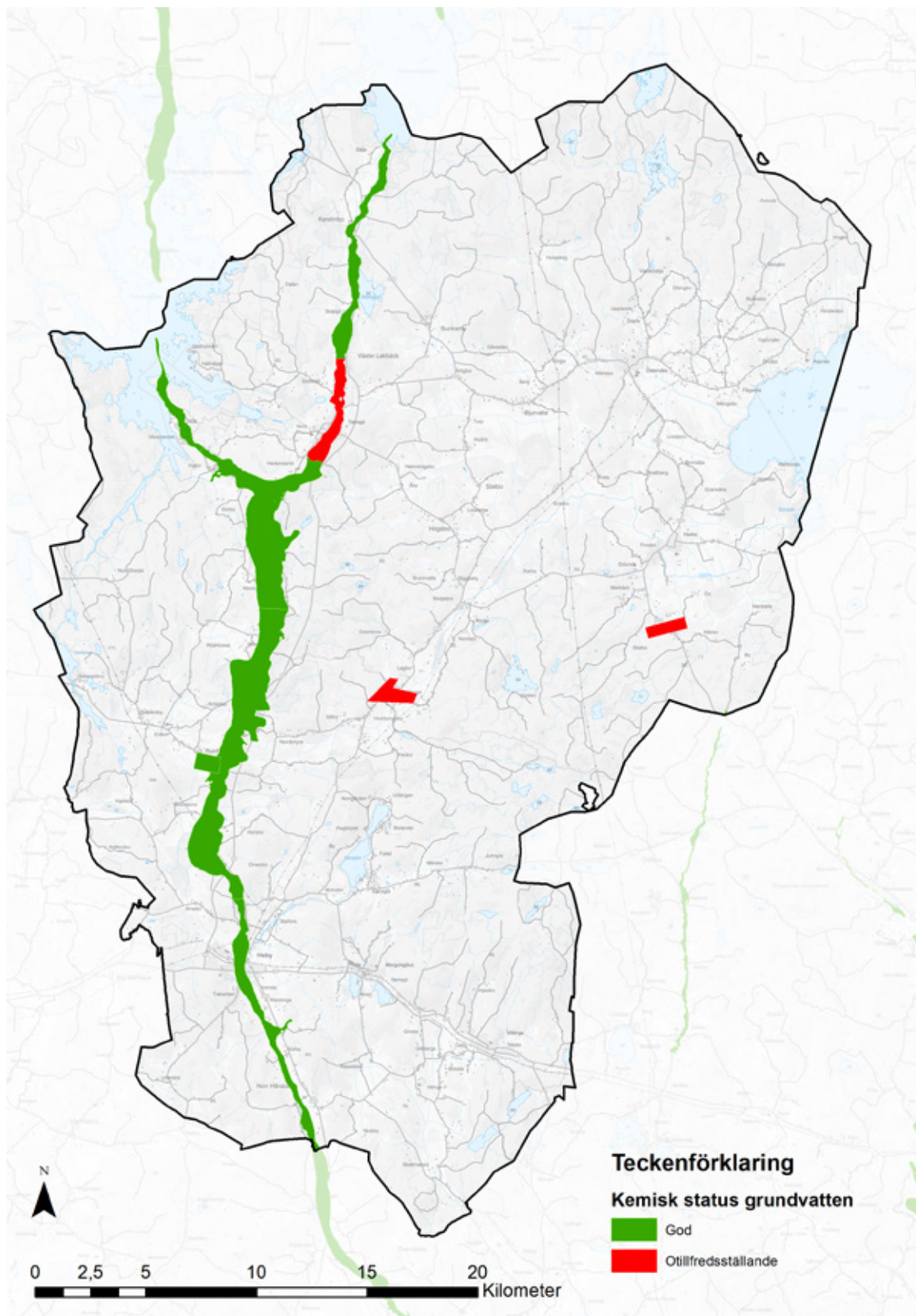
Miljökvalitetsnormer för vatten

MKN för vatten föreskriver om lägsta godtagbara ekologiska och kemiska miljökvalitet i så kallade vattenförekomster. Syftet och målet är att samtliga vattenförekomster i Sverige uppfyller MKN god ekologisk, kemisk och kvantitativ status år 2033. Vattenförekomsterna omfattas av ett icke-försämringskrav, vilket innebär att mänskliga verksamheter inte får försämrastatusen för en förekomst. Det finns också en skyldighet att bidra till en förbättring av recipientens status, det så kallade förbättringskravet.

Inom kommunen finns ett flertal vattendrag som alla har kvalitetskravet god ekologisk status år 2033 och god kemisk ytvattenstatus. Aktuella statusklassningar visar att flertalet av kommunens sjöar och vattendrag inte uppnår god ekologisk och kemisk status. Vad gäller kemisk status är den främsta orsaken till denna förekomst av långlivade föroreningar, särskilt bromerade flamskyddsmedel samt kvicksilver. Dessa ämnen är svårnedbrytbara, bioackumulerande och sprids över stora områden, vilket innebär att föroreningskällorna ofta är diffusa och ibland ligger utanför kommunens direkta kontroll. Detta innebär att arbetet med att förbättra den kemiska statusen kräver åtgärder på både lokal, regional, nationell och internationell nivå. Kommunen behöver dock fortsatt följa utvecklingen, samverka i relevanta vattenråd och stödja åtgärder som minskar tillförseln av föroreningar från lokala källor.

Karta 29. Miljökvalitetsnormer vatten, ekologisk status vattendrag och sjöar.

Karta 30. Miljö kvalitetsnormer vatten, kemisk status grundvatten.

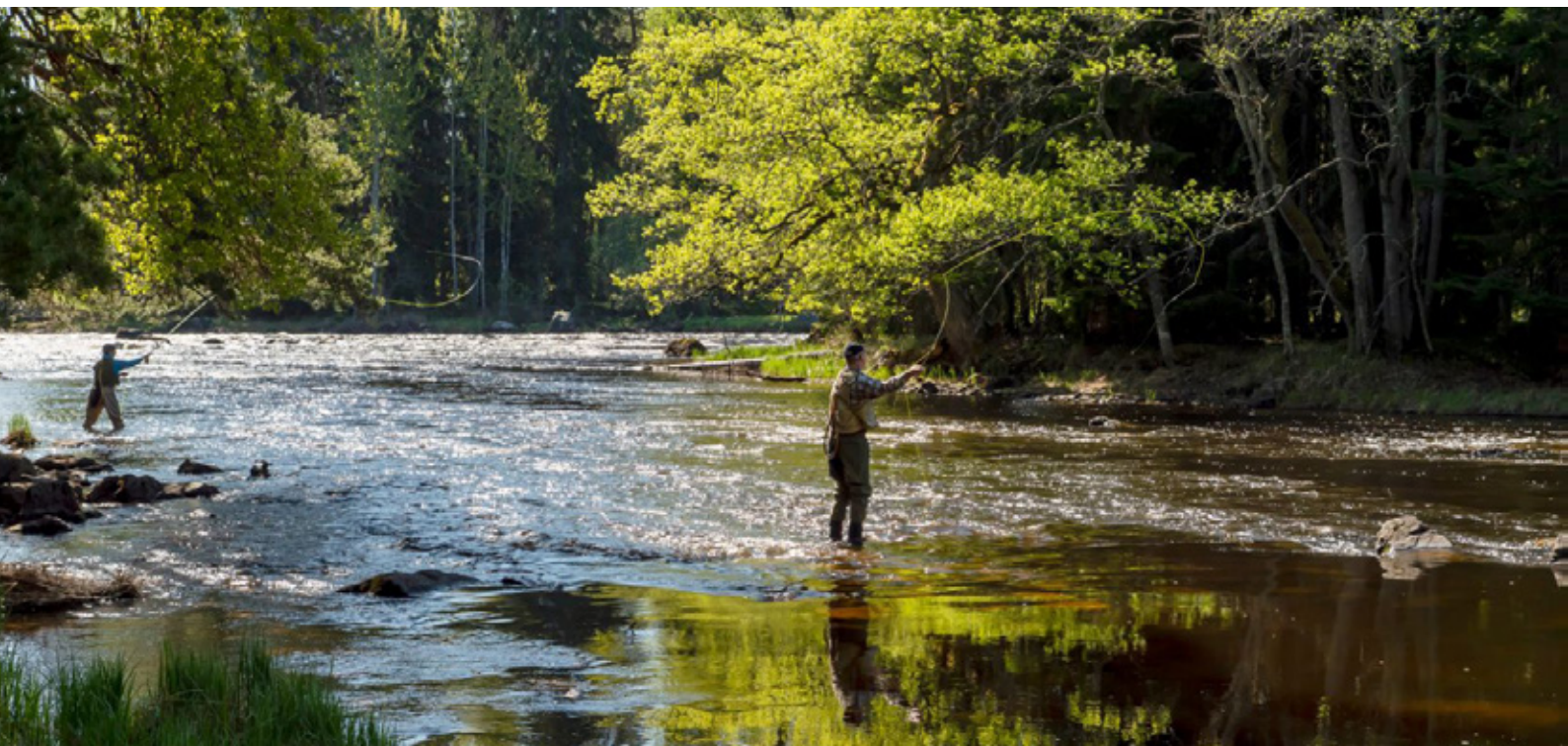
Kommunen omfattas också av ett flertal grundvattenförekomster som samtliga har kvalitetskravet god kvantitativ status och god kemisk grundvattenstatus. Av kommunens grundvattenförekomster har samtliga god kvalitativ status men att det finns grundvattenförekomster med otillfredsställande kemisk status. Det är nödvändigt att minska miljöbelastningen på våra vattendrag och vi måste hushålla med vattentillgången i våra grundvattenförekomster. Läs mer om grundvattnen och dricksvattenförsörjningen under avsnittet *Teknisk försörjning*.

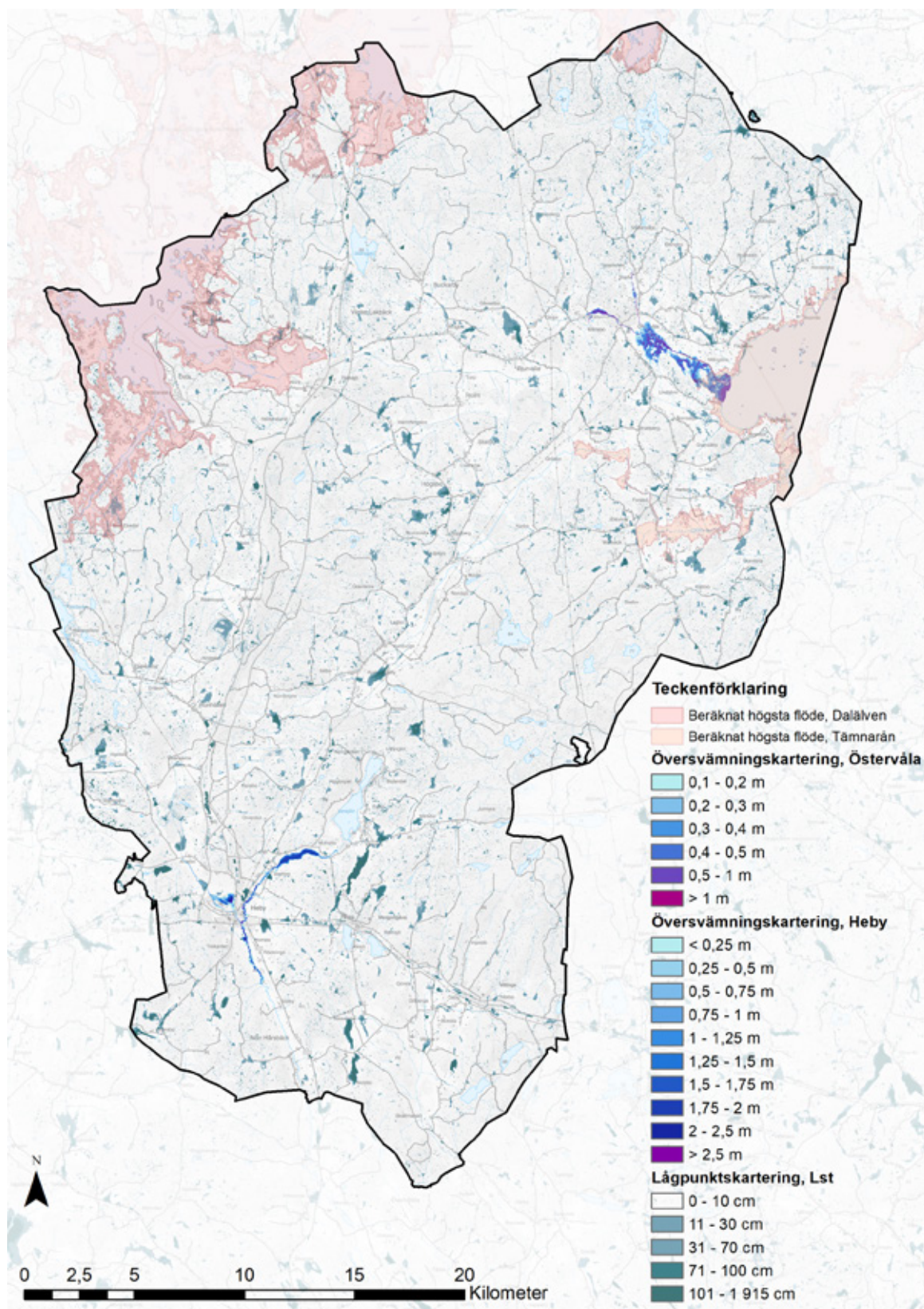
Heby kommun ingår både i Norra Östersjöns vattendistrikt och Bottenhavets vattendistrikt. Åtgärdsprogram har utformats för vattendistriktet för att säkerställa att MKN uppfylls. Programmen anger vilka myndigheter som ska göra vad för att nå dessa mål. Vattenkvaliteten beskrivs i länsstyrelsernas databas VISS (VattenInformationsSystem Sverige).

MKN för vatten ska hanteras vid fortsatt planering. Lösningar med betydelse för MKN för vatten utanför tätorterna kan utgöras av att bevara buffertzoner närmast vattendragen för att fånga upp näringsämnen och sediment och därmed bidra till en bättre ekologisk status. Lösningar med betydelse för MKN vatten inom och i anslutning till kommunens tätorter och andra områden med hårdgjorda ytor finns främst inom dagvattenhanteringen samt i reningen av avloppsvatten. Vid detaljplanering eller vid andra lov- och tillståndsprövar bör kommunens riktlinjer för dagvattenhanteringen följas vilka bland annat har som mål att minska mängden föroreningar i dagvattnet samt minska mängden föroreningar som når recipienten.

För att säkerställa att Heby kommun lever upp till MKN vatten som följer av EU:s ramdirektiv för vatten, pågår arbete med att ta fram ett strategiskt vattendokument. Dokumentet ska tydliggöra hur kommunen internt ska arbeta med vattenfrågor och integrera dessa i planering och förvaltning. En viktig del i arbetet är att minska näringsläckaget till bland annat Tämnaån och Örsundaåns avrinningsområden. Detta sker genom samverkan med markägare, lantbrukare och andra aktörer för att genomföra relevanta åtgärder som bidrar till bättre vattenkvalitet.

Fiske i Färnebofjärdens nationalpark. Foto: Conny Sjöström

Karta 31. Områden med översvämningsrisk.

Miljökvalitetsnormer för luft

MKN för utomhusluft gäller för hela landet och all utomhusluft utom för arbetsplatser samt tunnlar för väg- och spårtrafik. Det finns MKN för kvävedioxid, kväveoxider, svaveldioxid, partiklar, marknära ozon, bensen, kolmonoxid, arsenik, kadmium, nickel, bly och benso(a)pyren. Det är kommunens ansvar att kontrollera luftkvaliteten i kommunen för de flesta MKN. Detta kan göras genom mätningar, modellberäkningar eller uppskattningar.

Heby kommun är medlem av Västmanlands läns luftvårdsförbund. Utifrån lagkrav tar Heby kommun fram en luftkvalitetsrapport som rapporteras till Naturvårdsverket årligen. Fram till 2023 har inga regelbundna mätningar av luftkvaliteten genomförts, men från 2024 kommer viss mätning att ske genom luftvårdsförbundet. Genom luftvårdsförbundet får kommunen hjälp att modellera utsläpp från industri och transporter. Rapporten för året 2022 visar att:

- Överskridanden av gränsvärden (nedre utvärderingströskel, NUT) för partiklar (PM10) och kvävedioxid (NO₂) inte sannolika.
- För svaveldioxid (SO₂), metaller, kolmonoxid (CO) och bensen ser kommunen inget behov av fördjupade kartläggningar.
- Den inledande kartläggningen av halter av bensy(a)pyren (B(a)P) i villaområden med vedeldning indikerar en möjlighet till överskridande av gränsvärden (nedre utvärderingströskel, NUT). Risken bedömdes högst för Tärnsjö, som också har minst utbyggd fjärrvärme.

Vid en fördjupad undersökning av vedeldningens effekter specifikt i Heby kommun så visar det att halterna för bens(a)pyren, B(a)P ligger väl under gränsvärdena, den nedre utvärderingströskeln. Undantag är de fastigheter i tätbebyggda områdena som använder ej miljögodkända vedpannor. Problemet är dock begränsat till den egna fastigheten och påverkan på grannfastigheter som inte själva har den här typen av gamla vedpannor bedöms vara i haltnivåer väl under den nedre utvärderingströskeln.

Miljökvalitetsnormer för buller

MKN för buller gäller omgivningsbuller från vägar, järnvägar, flygplatser och vissa industriella verksamheter. Enligt förordning om omgivningsbuller är det endast kommuner med fler än 100 000 invånare som är skyldiga att kartlägga buller och ta fram åtgärdsförslag. Heby kommun omfattas således inte av denna bestämmelse, men Heby kommun ska verka för en god ljudmiljö i kommunen. Se mer under avsnittet *Buller och vibrationer*.

Översvämning

Klimatförändringarna med ett varmare klimat innebär en ökning i frekvensen av intensivare korttidsnederbörd, skyfall, vilket skapar översvämningar i lågpunkter och utmed hårdgjorda ytor då vattnet inte hinner rinna av. Skyfall inträffar vanligen under sommarhalvåret, medan höga flöden i vattendrag inträffar under senhösten, vintern och vårens snösmältning.

Myndigheten för civilt försvar (MCF) är ansvarig myndighet för frågor om bedömning och hantering av översvämningsrisker i Sverige. Myndigheten förser landets kommuner och länsstyrelserna med kartor över områden som riskerar att översvämmas på grund av höga flöden i sjöar och vattendrag. Karteringar som visar 100-årsflöde, 200-årsflöde samt ett beräknat högsta flöde (BHF) finns för Dalälven och Tämnarån.

För att få en uppfattning om de skador som regnet kan orsaka kan följande djupintervall användas som riktvärden:

- 0,1 - 0,3 meter: Besvärande framkomlighet.
- 0,3 - 0,5 meter: Ej möjligt att ta sig fram med motorfordon, risk för stor skada.
- >0,5 meter: Stora materiella skador, risk för hälsa och liv.

I plan- och bygglagen anges att hänsyn ska tas till översvämningsrisker i den fysiska planeringen. Som ett minimum bör ny sammanhållen bebyggelse samt samhällsfunktioner lokaliseras så att den årliga sannolikheten för att bebyggelse tar skada vid översvämning understiget ett 100-årsregn (1/100) räknat med klimatfaktor eller för objektets livslängd. Lokalisering av samhällsviktiga verksamheter kan behöva uppfylla hårdare krav vad gäller risker för översvämning.

Länsstyrelsen har tagit fram en länstäckande lågpunktskartering som kan ge en god indikation på var vatten ansamlas vid kraftig nederbörd. Länsstyrelsen har även tagit fram en länsomfattande skyfallskartering som undersöker och karterar kommunens sex största tätorter (Heby, Östervåla, Morgongåva, Tärnsjö, Vittinge och Harbo). Skyfallskarteringen visar översvämningsutbredningen och vattendjup för regn med återkomsttid motsvarande 100 år och 500 år och ger en god blick över vilka områden i tätorterna som ligger i riskzonen för översvämning vid ett kraftigt skyfall i ovan nämnda omfattning.

Efter översvämningsarna som drabbade kommunen september 2023 har en plan tagits fram för att hantera skyfall och höga flöden. Planen inkluderar en omfattande riskanalys för kommunens tätorter samt beskriver hur kommunen kan arbeta vidare med att ta fram åtgärder.

För att utreda översvämningsriskerna och minska sårbarheten har kommunen analyserat befintliga karteringar och genomfört även översvämningskarteringar för de drabbade vattendragen i tätorterna Heby och Östervåla. Karteringar och analyserna av dessa kan komma till stor nytta för ett flertal olika kompetenser inom kommunens förvaltning, exempelvis fysisk planering, strategiskt miljöarbete, infrastrukturplanering, planering och drift av gata och VA, beredskapssamordning med mera, men även för företagare och fastighetsägare i kommunen.

Behovet av dagvattenhantering, för att minska översvämningsrisken är viktigt att beakta i fortsatt planering. Här finns även möjlighet att se över att nyttja ekosystemtjänster. Översvämningsrisk är också en mellankommunal fråga där eventuella större åtgärder behöver samordnas över kommungränser. Heby kommun samverkar med angränsande kommuner, länsstyrelser, myndigheter organisationer, och med lokala vattenföreningar och vattenråd om vattenfrågor.

Översvämning av vattendrag

I Heby kommun finns ett antal vattendrag som riskerar att drabbas av översvämning. Här listas de viktigaste av dessa:

- **Dalälven** riskerar att översvämmas vid höga flöden. Det sker ofta vid vårflod men även andra tidpunkter under året i samband med kraftig nederbörd i Dalälvens avrinningsområde. En kraftigare översvämningsrisk föreligger vid 100-årsflöde eller vid dammbrott någonstans uppströms älven. I huvudsak är det strandnära fritidshus kring Färnebofjärden som ligger riskzonen att drabbas av vattnet. En översvämning riskerar också att drabba väg 56.
- **Tämnaren** riskerar att översvämmas vid höga flöden. Vid ett 100-årsregn riskerar sjön att översvämmas, främst på södra sidan i ett område som sträcker sig ner i ett område söder om Harbo tätort. Sjönära bostäder kan komma att drabbas men även strandängar och jordbruksmark.
- **Kyrkån, Kartanån, Åbyån** drabbas även dessa av översvämningar vid vårkanten men vid höga flöden med återkomsttid på 100-år så kommer översvämningen av åarna att breda ut sig och framförallt tätortsnära mark och bostäder nära åarna kan komma att drabbas av översvämning. Även reningsverket i Östervåla kan drabbas vid riktigt höga flöden.
- **Örsundaån, Arnebobäcken, Vretaån, Harboån och Skattmansöån** drabbas emellanåt av översvämningar, främst i samband med vårfloden, men oftast utan att nämnvärda skador på fast egendom. Normalt är det strandängar och i varierande omfattning åkermark som översvämmas. Även vid andra tillfällen under året händer det att åarna drabbas av höga flöden till följd av riklig nederbörd.

Heby tätort är utsatt för översvämningsrisker kopplade till Örsundaån och Arnebobäcken, vilket kan påverka samhällskritiska funktioner såsom avloppsrening, vägnät och annan infrastruktur. För att minska dessa risker har kommunen anlagt två skyddsvallar – en vid reningsverket i Heby och en vid idrottsanläggningen Tegelvallen.

Översvämningskarteringar för Heby och Östervåla har genomförts och utgör underlag för riskanalysen. Dessa kartläggningar möjliggör mer riktade och prioriterade åtgärder. Som ett led i det fortsatta arbetet kommer kommunen att ta fram ytterligare underlag för Örsundaån och Arnebobäcken.

Mångfunktionella åtgärder, såsom anläggning av våtmarker och dagvattendammar, kommer att utredas som en del av helhetslösningen för översvämningshantering. Åtgärder kommer att behöva anläggas högre upp i avrinningsområdet för att minska belastningen på vattendragen genom kommunens tätorter. Eftersom den kommunala marken inte är tillräcklig för att åtgärda

alla riskområden krävs insatser även på privat eller annan mark, vilket förutsätter dialog och samverkan med berörda markägare.

Mångfunktionella ytor

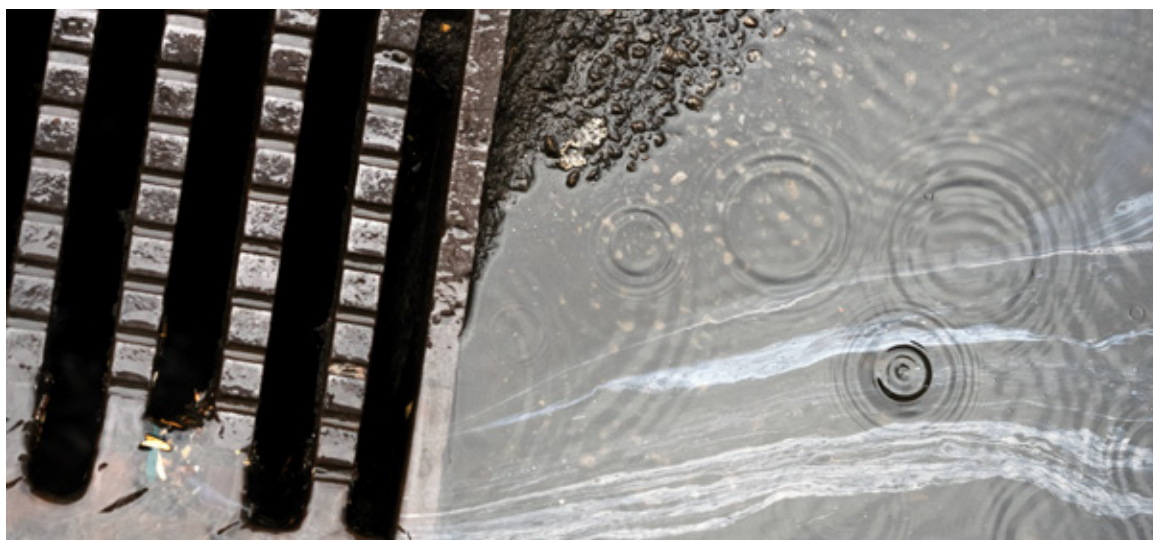
Mångfunktionella ytor är benämningen på områden företrädesvis i eller i anslutning till tätorter som kan användas för att fördröja och rena dagvatten, samt för att hantera ytavrinning i samband med kraftiga regn. Det är särskilt viktigt att identifiera och värdera ytor uppströms tätorter som kan fungera som fördröjningsmagasin eller översvämningsytor. Dessa ytor bidrar både till minskad översvämningsrisk och till att förbättra vattenkvaliteten i sjöar och vattendrag.

Mångfunktionella ytor spelar en viktig roll i utvecklingen av hållbara och resilienta samhällen. Genom att planera och nyttja ytor för flera syften samtidigt går det att effektivisera markanvändningen, stärka den gröna infrastrukturen och möta flera samhällsutmaningar på samma gång. Exempel på sådana funktioner är rekreation, ekosystemtjänster, vattenhantering, biologisk mångfald och klimatanpassning.

I den strategiska vattenplaneringen, samt i kommande arbete med en grönstrukturplan, behöver särskild hänsyn tas till dagvattenhantering och översvämningsrisker. Genom att planera och nyttja ytor för flera syften samtidigt kan markanvändningen effektiviseras, den gröna infrastrukturen stärkas och flera samhällsutmaningar hanteras på samma gång. Exempel på sådana funktioner är rekreation, ekosystemtjänster, vattenhantering, biologisk mångfald och klimatanpassning. Mångfunktionella ytor spelar en viktig roll i utvecklingen av hållbara och resilienta samhällen.

Läs mer om vatten och kommunens vattendrag under avsnittet *Vatten och strandskydd*.

Översvämningsrisker kan påverka både vägar och annan viktig infrastruktur.

Ras, skred och erosion

Ras, skred och erosion är snabba massrörelser i jord eller berg. Dessa kan vålla skador på mark, byggnader och infrastruktur samt kan utgöra fara för människoliv.

Heby kommun består till stor del av en kombination av skogsklädda partier med morän och berg i dagen samt uppodlade dalgångar med finkorniga jordarter (lera). I kommunen finns områden med identifierade risker med avseende på ras, skred och erosion.

Ras och skred

Ett ras är en massa av större partiklar som sand, grus eller sten som kommer i rörelse. Skred är en jordmassa som kommer i rörelse och förekommer främst i finkorniga ler- och siltjordar. I många fall är ras och skred följden av en naturlig erosionsprocess, men de kan även framkallas av människans ingrepp i naturen, till exempel av att vegetation försvinner så finns det inte längre några rötter som håller kvar jorden utan partiklarna följer med vattnet vilket orsakar erosion.

Riskområden för skred finns i hela kommunen men har en geografisk tyngdpunkt till de södra delarna av kommunen, det vill säga Örsundaåns dalgång från Heby och söderut samt i de centrala delarna av Vittingebygden. De risker som identifieras är skredrisk vid slänter av finkorniga jordarter samt kring vattendrag som rinner eller är belägna inom områden med finkorniga jordarter. Även flera av kommunens tätorter berörs av områden med identifierad skredrisk.

Erosion

Erosion är när vatten och vind nöter ner och transporterar bort berg, jord och annat material på grund av mekanisk och kemisk påverkan. Risk för erosion föreligger främst vid stränder intill vattendrag och sjöar. I närhet till vissa vattendrag där raviner förekommer kan också slamströmmar utvecklas. Vid en slamström kan även angränsande områden påverkas varpå riskerna behöver bedömas utifrån ett vidare geografiskt perspektiv.

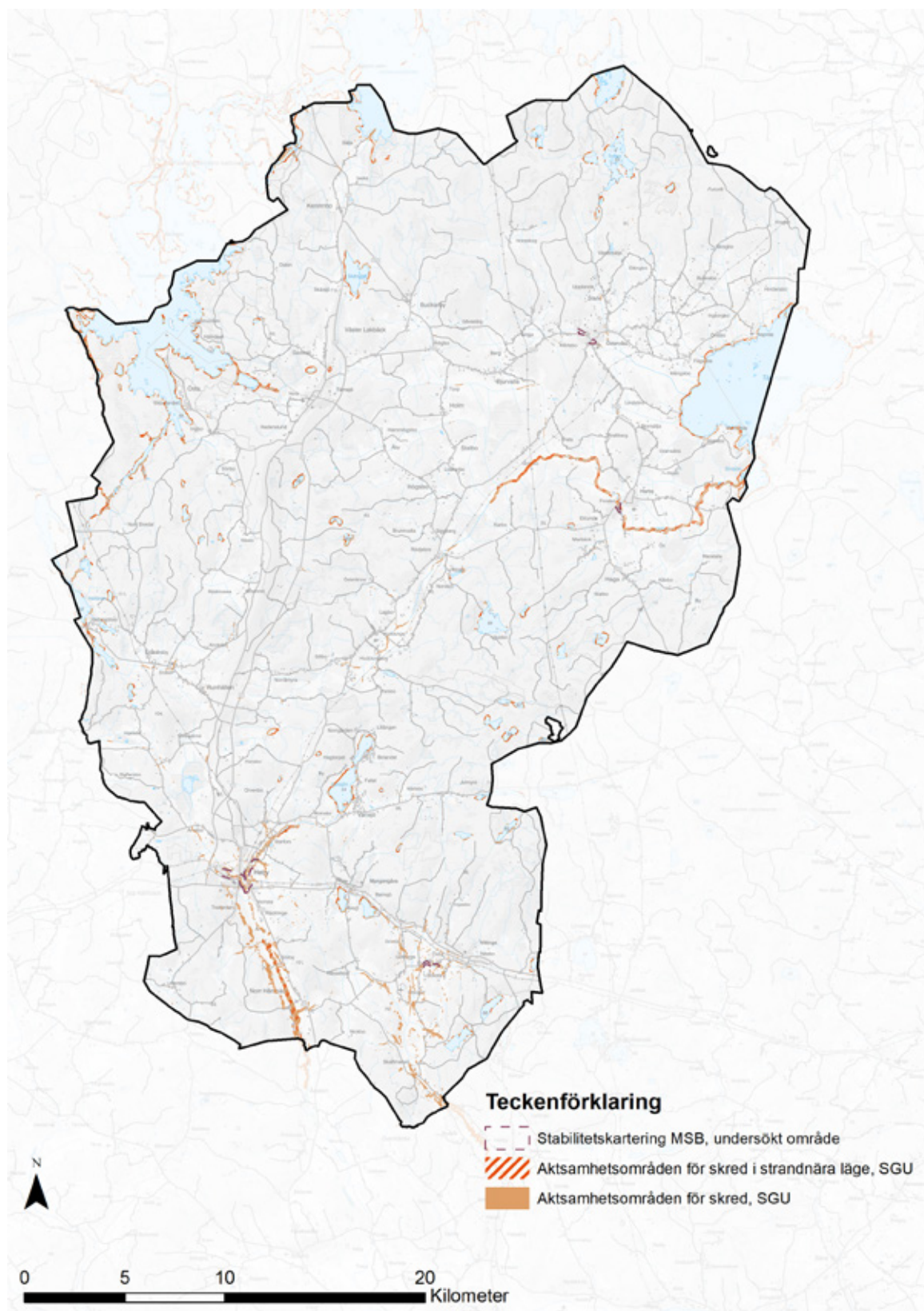
Eroderbarheten i marken är en viktig faktor att ta hänsyn till i samhällsplaneringen, särskilt i samband med ökade vattenflöden som kan uppstå vid kraftig nederbörd, snösmältning eller högt grundvatten. Vid sådana tillfällen ökar risken för erosion, särskilt i områden där jordarten är känslig för påverkan.

Riskområden för erosion har en geografisk tyngdpunkt till tre områden i kommunen:

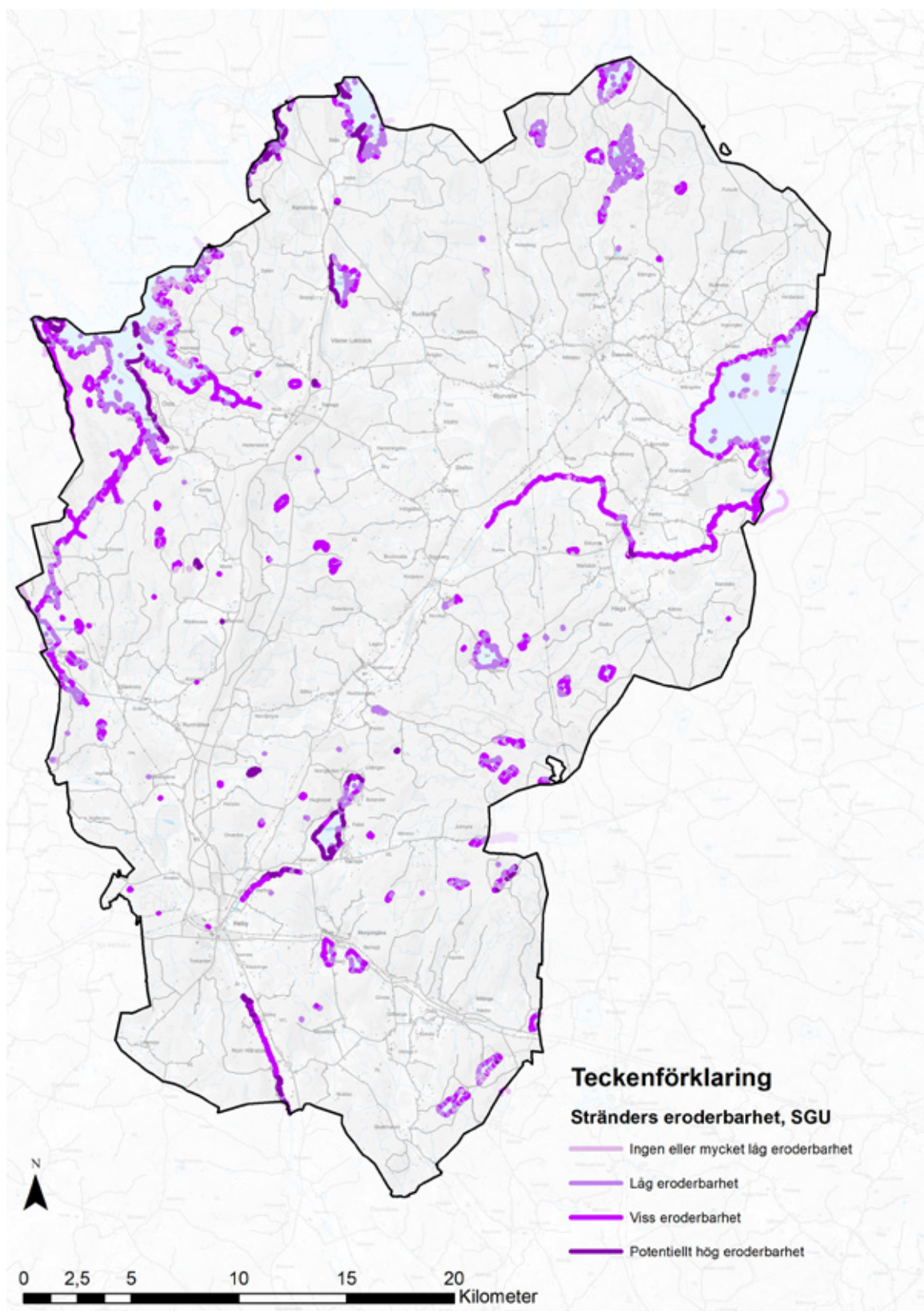
- Längs kommunens västra gräns, i anslutning till Färnebofjärdens nationalpark och väster om Tärnsjö
- Nordöst om Harbo, i gränsområdet mot Tierps kommun
- I södra delen av kommunen, kring Heby och Morgongåva tätorter.

Flygfoto, Heby

Karta 32. Risker för skred och ras.

Karta 33. Risk för erosion.

Dessa områden sammanfaller ofta med riskområden för skred i strandnära lägen, vilket ytterligare understryker behovet av försiktighet i samband med markanvändning och bebyggelseutveckling. Planerings- och skyddsåtgärder bör prioriteras i dessa känsliga zoner, särskilt i samband med klimatförändringar som väntas leda till ökade flödesvariationer.

Klassificeringen av eroderbarhet avser endast materialegenskapen. Faktorer som vattnets strömningshastighet, vågpåverkan och morfologi, vilka är avgörande för de faktiska erosionsförhållandena, har inte beaktats i underlaget.

Planerings- och skyddsåtgärder bör därför i första hand prioriteras i dessa känsliga zoner, särskilt i ljuset av klimatförändringar som väntas leda till ökade flödesvariationer och ökad påverkan på mark och vattenmiljöer.

Ras, skred och erosion – ökad betydelse i ett förändrat klimat

Heby kommun påverkas redan idag av klimatförändringar som innebär ökad nederbörd, fler intensiva regntillfällen och högre flöden i vattendrag. Detta medför en ökad risk för ras, skred och erosion, särskilt i områden med finkorniga jordar och branta slänter. Utgångspunkten är att silt- och lermark kan ha förutsättning för skred om marklutningen överstiger en kritisk vinkel. Den kritiska tvärsnittsvinkel som tillämpats i beräkningen av aktsamhetsområdena är 1:10, det vill säga 5,7 grader.

Ett flertal myndigheter har tagit fram underlag avseende dagens och framtidens risker med avseende på ras, skred och erosion. Exempel på myndigheter som tillhandahåller sådan information är Sveriges geologiska undersökning (SGU), Statens geotekniska institut (SGI) och Myndigheten för civilt försvar (MCF).

Kommunen har som stöd för den fysiska planeringen tagit del av MCF:s stabilitetskartering, samt kartunderlag från SGI och SGU. Riskområden har identifierats i och kring vissa tätorter samt längs vattendrag. Dessa visas i separata kartor kopplade till översiktsplanens tätortsbeskrivningar.

Metoden innebär en förenkling, eftersom skredförutsättningen även beror på ett antal andra parametrar än jordartstyp och marklutning. Parametrar som inte vägs in, men som kan vara avgörande för om skred ska inträffa är lerans kemiska sammansättning, grundvattenförhållanden, portryck, och inte minst, markanvändning samt annan mänsklig påverkan.

I samband med översvämningssituationer kan sannolikheten för skred öka och aktsamhetsområden kan därför kräva särskild uppmärksamhet. För att säkerställa en trygg och klimatanpassad bebyggelseutveckling anger kommunen i översiktsplanen att särskild hänsyn ska tas i dessa områden.

Hantering av risker i den bebyggda miljön

I områden med befintlig bebyggelse som MCF har identifierat som riskområden finns behov av fördjupade utredningar, där även framtida klimatförändringar beaktas i bedömningen. Riskreducerande åtgärder kan exempelvis omfatta naturbaserade lösningar såsom växtplanteringar med djupa rotsystem som binder jorden, vegetationsbaserade erosionskydd, förbättrad dagvattenhantering och dränering samt andra släntstabiliserande åtgärder där behov identifieras.

Vid planering och exploatering är det viktigt att geotekniska säkerhetsfrågor samordnas med andra tekniska frågor, såsom dagvattenhantering, översvämningsskydd och skyfall, så att åtgärder inte motverkar varandra eller leder till nya risker. Även planerade skyddsåtgärder behöver därför analyseras utifrån sina geotekniska konsekvenser, då exempelvis skyddsvallar, erosionskydd och dagvattendammar i sig kan påverka markstabiliteten negativt eller skapa nya risker i omgivningen.

Heby kommun anser att risker för ras, skred och erosion utgör viktiga planeringsunderlag som bör beaktas i den fysiska planeringen och i beslut som rör mark- och vattenanvändning. Kommunen bedömer därför att information om sådana geotekniska risker ska tillgängliggöras på ett öppet och begripligt sätt. Kommunen ser detta som ett sätt att ta ansvar för en trygg och hållbar samhällsutveckling.

Läs mer om ras, skred och erosion under avsnitten *Tätortsutveckling* och *Klimatförändringar och klimatanpassning*.

Värmeböljor

Värmebölja är en period på minst fem dagar i sträck med en högsta dagstemperatur på minst 25 grader Celsius. Ett varmare klimat med högre medeltemperatur ökar risken för fler och längre perioder av extrem värme i vår del av världen. Längre perioder med värmeböljor har en rad effekter på samhället, till exempel:

- Negativ påverkan på människors hälsa där barn, äldre och sjuka är särskilt utsatta.
- Negativ påverkan på energiförsörjning, transporter och hantering av livsmedel.
- Negativ påverkan på vattenkvaliteten samt grundvattennivåer vilket riskerar att försämrade förutsättningarna för en god dricksvattenförsörjning.
- Ökad risk för torka och fler och mer omfattande skogsbränder

Hårdgjorda ytor av sten, asfalt och betong i tätbebyggda områden förstärker den lokala effekten av höga temperaturer. Träd och annan skuggande grönska har här en temperaturreglerande funktion. Vid detaljplanering och i lov- och tillståndprocesser bör möjligheten att behålla eller komplettera skuggande grönska alltid beaktas, särskilt i mer tätbebyggda områden. Vid sidan av betydelsen av skuggande grönska är en utbyggnad av fjärrkyla också ett sett att hantera längre perioder med värmebölja.

Läs mer under avsnitten *Natur och grönska* och *Krisberedskap*.

Torka

Torka uppstår efter längre perioder utan nederbörd. Detta kan få flera effekter i samhället, till exempel:

- Negativ påverkan på vattenkvaliteten samt grundvattennivåer vilket riskerar att försämra förutsättningarna för en god dricksvattenförsörjning.
- Negativ påverkan på jordbruket både vad gäller växtodling och djurhållning.
- Negativ påverkan på skog som riskerar att drabbas av insektsangrepp och lägre tillväxt.
- Ökad risk för fler och mer omfattande skogsbränder

Återvätning av markområden är ett sätt att minska risken för torka. Heby kommun bör utreda lämpliga platser för återvätning inom kommunens markinnehav.

Läs mer under avsnitten *Skogsmark och Våtmarker*.

Krisberedskap

Kommunen har en viktig roll för samhällets möjligheter att motstå och hantera händelser som kan leda till samhällsstörningar eller extraordinära händelser i fredstid. Exempel på extraordinära händelser kan vara sjukdom och pandemi, störningar i livsmedelsförsörjningen, störningar i transportsystemet, störningar i digital infrastruktur, störningar i elförsörjningen, utslagen dricksvattenförsörjning, översvämningar, värmeböljor och torka. Inte minst finns behovet av att säkerställa att samhällsviktiga verksamheter som barn- och äldreomsorgen fungerar där särskilt vatten- och elförsörjningen har stor betydelse.

Kommunens säkerhetsarbete styrs bland annat av lagen om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och vid höjd beredskap. Varje mandatperiod ska kommunen göra en analys av vilka extraordinära händelser i fredstid som kan inträffa och hur dessa händelser kan påverka den egna verksamheten. Resultatet ska värderas och sammanställas i en risk- och sårbarhetsanalys. Syftet med risk- och sårbarhetsanalysen är att den ska utgöra en grund i Heby kommuns löpande arbete med att förbättra möjligheten att motstå och hantera händelser som kan leda till en samhällsstörning eller extraordinär händelse i fredstid. Med risk- och sårbarhetsanalysen som grund ska kommunen varje mandatperiod fastställa en plan för hur kommunen ska hantera extraordinära händelser.

Risk- och sårbarhetsanalysen identifierar och analyserar ett flertal risker för kommunen och kommunens geografiska område. Flera av de risker som analyseras i risk- och sårbarhetsanalysen har en direkt koppling till fysisk planering. Exempel på sådana är risker med koppling till översvämning, skyfall och höga temperaturer. Även behovet av reservkraft och skyddsrum har koppling till den fysiska planeringen. Sådana risker och behov behöver beaktas i samhällsplaneringen och kan påverka lokalisering och utformning av byggnader och anläggningar.

Krisberedskap inbegriper också ett behov av att kommunen samverkar med ett flertal externa aktörer såsom myndigheter på nationell och regional nivå samt med ett flertal förbund och organisationer. Även näringslivet är en viktig aktör som har behov av att vidta beredskapsåtgärder, till exempel att drivmedelsstationer och livsmedelsaffärer installerar reservkraft.

En ytterligare dimension i krisberedskap som kommunen behöver beakta är om befolkningen i kommunen ökar i händelse av samhällsstörningar eller extraordinära händelser. Till exempel skulle ett scenario vara att många fritidshus blir permanent eller långvarigt bebodda vid sådana händelser.

Lantbruken i kommunen kan få en särskild betydelse om befintliga flöden inte fungerar och alternativ måste skapas för att få ut mat till kommuninvånarna. Att det finns jordbruk nära där befolkningen bor kan vara en fördel för kommunen i händelse av att befintliga distributionsflöden inte fungerar. En levande landsbygd bidrar till kommunens beredskap.

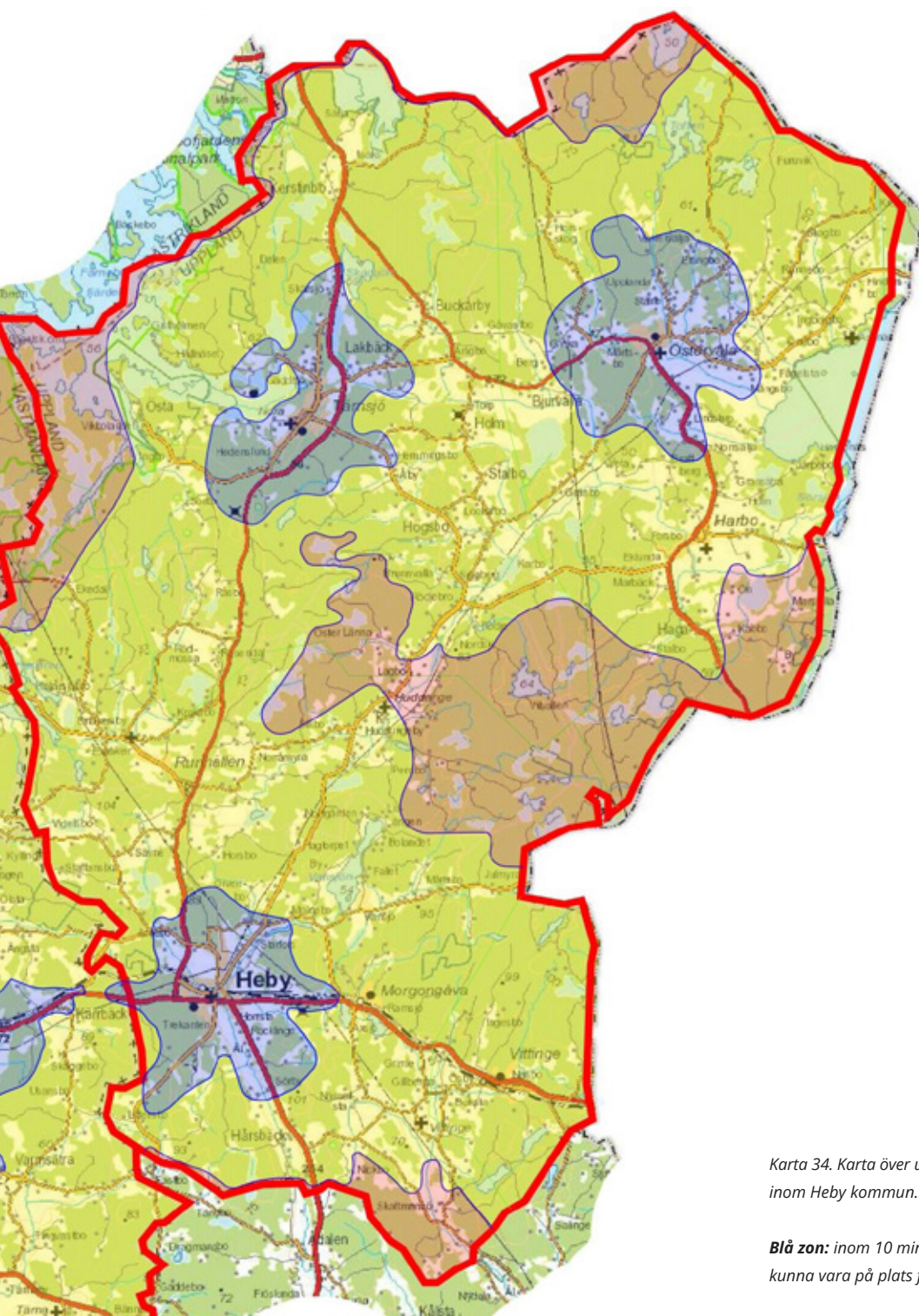
Kommunens bebyggelsestruktur med sex relativt jämnstora tätorter och med mindre enheter kan vara en fördel ur krisberedskapsperspektiv. Vidare är en hållbar samhällsutveckling i sig självt en grund för att minimera risker och skapa ett mer resilient samhälle.

Räddningstjänst

Räddningstjänsten ansvarar för räddningsinsatser av människor, egendom och miljö i händelse av brand, trafikolycka, kemikalieolycka eller drunkningstillbud. Räddningstjänsten har också visst ansvar för djurräddning. Heby och Sala kommuner driver tillsammans *Räddningstjänsten Sala-Heby* som har totalt sju brandstationer varav stationerna i Heby, Tärnsjö och Östervåla är belägna i Heby kommun.

Räddningsinsatser är en viktig faktor i den fysiska planeringen. Möjligheten att kunna genomföra räddningsinsatser anses god då större delen av kommunen i normala fall kan nå inom 20 minuter.

Fler invånare och en förtätning av bebyggelsen ökar kravet på att räddningstjänst och annan blåljusverksamhet kan lösa sina uppgifter inom fastställda tidsramar. Då bebyggelsen föreslås koncentreras till och i anslutning till tätorterna anses möjligheten vara fortsatt god att kunna genomföra räddningsinsatser i kommunen.

Karta 34. Karta över utryckningstider för räddningstjänsten inom Heby kommun.

Blå zon: inom 10 minuter kommer en första resurs att kunna vara på plats för en skadehjälpande insats.

Gul zon: inom 20 minuter kommer en resurs från räddningstjänsten att kunna vara på plats och påbörja en skadeavhjälpande insats.

Röd zon: inom 30 minuter kommer en resurs från räddningstjänsten att kunna vara på plats för att påbörja en skadeavhjälpande insats.

Viktiga skyddsavstånd

Farligt gods

Genom Heby kommun passerar transporter av farligt gods på järnväg och väg. Farligt gods är ett samlingsbegrepp för ämnen som kan skada människor, djur, miljö, egendom och annat gods om de inte hanteras rätt under transporter eller skyddas mot yttre hot som stöld eller skadegörelse. Farligt gods kan ha explosiva, brandfarliga, giftiga, radioaktiva eller frätande egenskaper. En olycka på väg eller järnväg med farligt gods kan medföra allvarliga konsekvenser.

Transporter av farligt gods på järnväg sker på Dalabanan. I Heby kommun är väg 56, 72 och 254 utpekade som rekommenderade primära vägar för farligt gods. Väg 272 samt två ytterligare mindre sträckor på det allmänna vägnätet är utpekade som rekommenderad sekundär väg för farligt gods.

För den bebyggelse som ska uppföras i anslutning till järnväg eller väg som utgör transportled för farligt gods behöver riskutredningar tas fram i respektive detaljplan för att säkerställa att lämpliga åtgärder vidtas. För kännedom har Länsstyrelsen tagit fram vägledningen Riskhantering vid transportleder för farligt gods (2023:10) som kan användas som stöd.

Tillståndspliktig zon längs statlig väg

Intill allmänna statliga vägar ska det så långt som möjligt inte finnas byggnader eller andra anordningar som kan äventyra trafiksäkerheten. Enligt väglagen gäller detta ett område på tolv meter från vägområdet. Länsstyrelsen kan föreskriva att avståndet ökas, dock högst till 50 meter.

Byggnadsfritt avstånd längs järnväg

För järnväg gäller ett byggnadsfritt avstånd om 30 meter från spårmitt vid närmaste spår. Ett sådant avstånd ger utrymme för eventuella räddningsinsatser om det skulle ske en olycka och det möjliggör även en viss utveckling av järnvägsanläggningen. Verksamheter som inte är störningskänslig och där människor endast tillfälligtvis vistas, till exempel parkering, garage och förråd kan dock finnas inom 30 meter från spårmitt. Hänsyn bör dock tas till möjligheterna att underhålla järnvägsanläggningen och bebyggelsen.

Drivmedelsstationer

Drivmedelsstationer utgör en risk i bebyggelseområden, både med anledning av stationerna i sig och transporter till dem. Myndigheten för civilt försvar (tidigare MSB) redogör för rekommenderade avstånd till drivmedelsstationers olika anläggningsdelar i handboken Hantering av brandfarliga gaser och vätskor på bensinstationer.

Vid etablering av ny bebyggelse i anslutning till drivmedelsstation ska hänsyn tas till lämpligt skyddsavstånd. Vid etablering av en ny drivmedelsstation ska en samlad risk- och säkerhetsbedömning göras så att ett lämpligt avstånd hålls till omgivande bebyggelse.

Reningsverk

För att förebygga luktstörningar bör ett skyddsavstånd på 300 meter hållas mellan reningsverk och ny bostadsbebyggelse. Exakt behov av skyddsavstånd kan dock variera och detta bör i förekommande fall undersökas närmare i efterföljande planering i varje enskilt fall.

Höga föremål

Stora delar av Heby kommuns yta berörs av stoppområde för höga objekt för Ärna Flygplats (vid Uppsala), MSA-områden för flygplatserna vid Ärna, Arlanda, Västerås samt påverkan från väderradar. MSA står för Minimum Safety Altitude (militär flygplats) och Minimum Sector Altitude (civil flygplats) och är ett område som ska säkerställa en säker inflygning och möjlighet till så kallad visuell inflygning.

Inom stoppområde för höga objekt för Ärna flygplats riskerar vindkraftverk och andra höga objekt att medföra påtaglig skada då sådana påverkar möjligheterna till säkra starter och landningar för den flygande verksamheten. Alla ärenden gällande uppförande av höga objekt ska remitteras till Försvarsmakten för bedömning. Försvarsmakten har inom stoppområdet en mycket restriktiv hållning till uppförande av höga objekt och accepterar generellt inte objekt högre än 20 meter utanför sammanhållen bebyggelse och högre än 45 meter inom sammanhållen bebyggelse.

Inom MSA-område för Ärna flygplats ska alla ärenden gällande uppförande av höga objekt remitteras Försvarsmakten.

Inom MSA-område för flygplatserna Arlanda och Västerås ska alla byggnadsobjekt som är högre än 20 meter remitteras till Luftfartsverket samt till Swedavia (Arlanda) eller Västerås flygplats (Västerås).

Inom påverkansområde för väderradar ska alla ärenden gällande uppförande av höga objekt remitteras Försvarsmakten.

Buller och vibrationer

Buller och vibrationer är olika sorters oönskat ljud och kan påverka människors hälsa och livskvalitet. Om man utsätts för höga buller- och vibrationsnivåer under en längre tid så kan det påverka hälsan negativt.

De största buller- och vibrationskällorna i Heby kommun är generellt de större vägarna och gatorna, järnvägen samt vissa verksamheter. Genom att styra lokaliseringen av buller- och

vibrationsalstrande verksamheter till områden tydlig separerade från bostadsbebyggelse kan bullret koncentreras till färre områden vilket underlättar att göra åtgärder mot bullret. Genom att förtäta och bygga nya bostadsområden och nya verksamheter kan bullernivåerna öka. I och med det kan olika åtgärder behöva vidtas för att minska buller och vibrationer.

Exempel på åtgärder som minskar buller och vibrationer kan vara plank, vall eller att sänka hastigheten på vägar och gator med mycket trafik. Vid nybyggnation kan man även skapa tysta sidor för att begränsa exponeringen av buller. Vegetationen kan också till viss del reducera buller.

Det finns flera olika regler, bestämmelser och vägledningar med tillhörande riktlinjer som gäller buller och vibrationer. Regler finns i både plan- och bygglagen, miljöbalken och i förordningar. Reglerna och riktlinjerna avser både buller från väg- och järnvägstrafik utomhus vid bostadsbyggande liksom för industri- och verksamhetsbuller samt för vibrationer. Vägledningar har även tagits fram av olika myndigheter som avser ljudmiljöer för barn och unga vid vistelse på förskolegårdar och skolgårdar.

Se även under avsnittet *Miljökvalitetsnormer för buller*.

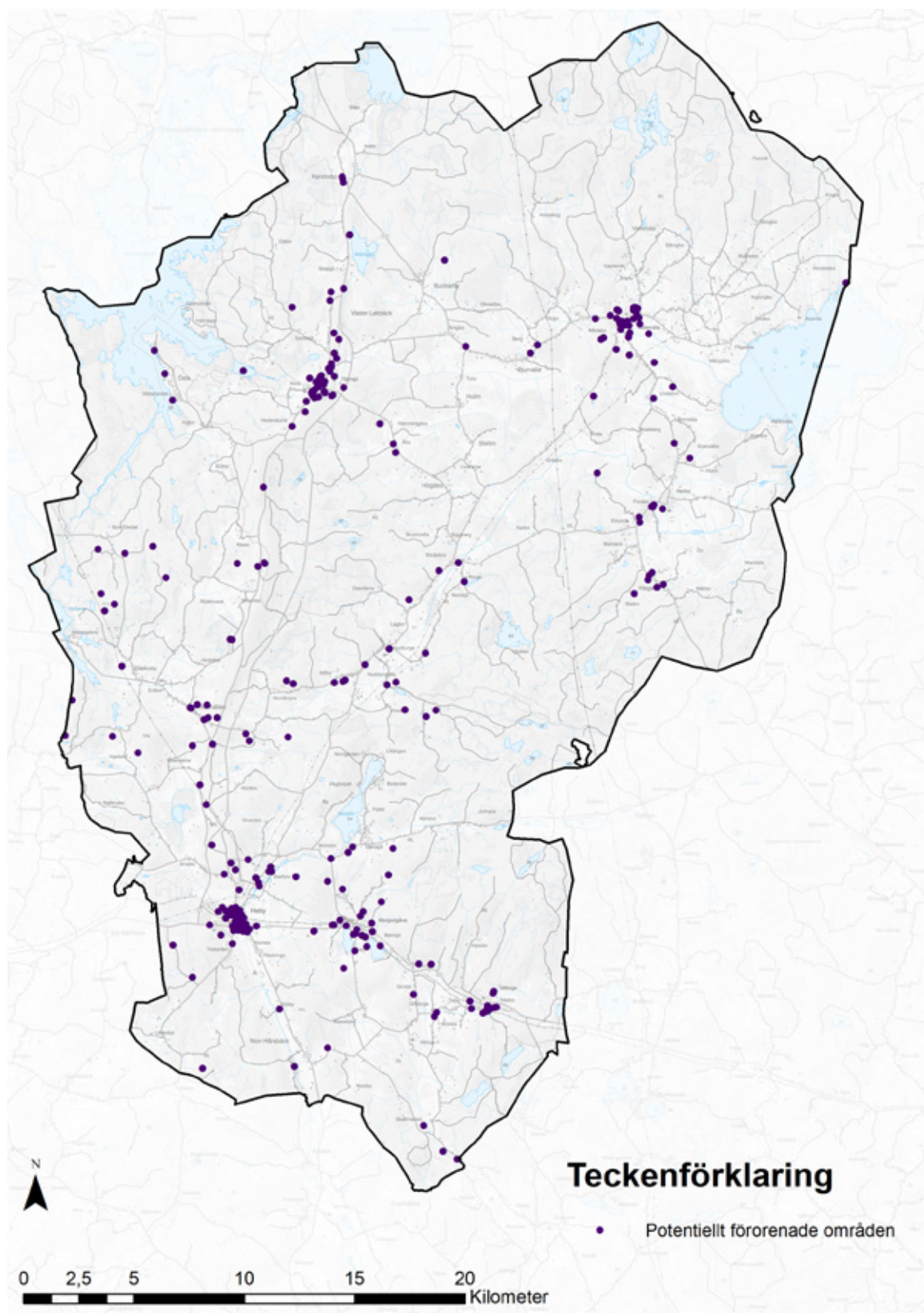
Magnetfält och kraftledningar

Fem myndigheter ansvarar för hälsofrågor med anknytning till magnetfält: Arbetsmiljöverket, Boverket, Elsäkerhetsverket, Socialstyrelsen och strålsäkerhetsmyndigheten. Tillsammans har de utformat rekommendationer vid fysisk planering och byggande som bygger på försiktighetsprincipen enligt miljöbalken. Det innebär att man ska undvika att placera nya bostäder, förskolor och skolor nära elanläggningar som ger förhöjda magnetfält. Strålsäkerhetsmyndigheten har allmänna råd om begränsning av allmänhetens exponering för elektromagnetiska fält.

Planering av ny bebyggelse och andra åtgärder i närheten av kraftledningar ska samrådas med nätägaren. För ledningar i transmissionsnätet (220-400 kV) gäller en samrådszon på 500 meter från ledningen. Samråd med Svenska Kraftnät ska genomföras för åtgärder som planeras inom 500 meter från ledningar i transmissionsnätet.

Svenska kraftnät har tagit fram en egen policy för magnetfältsnivåer kring deras ledningar. För att säkerställa att magnetfältspolicyn uppfylls behöver ny bebyggelse där människor vistas varaktigt placeras minst 80 meter från en 220 kV-ledning respektive 130 meter från en 400 kV-ledning.

Vid detaljplanering och andra lov- och tillståndsärenden vid eller i närheten av kraftledningar ska alltid dialog föras med ansvarig nätägare för att säkerställa att rätt hänsyn tas till befintliga anläggningar för eldistribution.

Karta 35. Potentiellt förorenade områden.

Förorenade områden

Verksamheter av olika typ har gett upphov till föroreningar. Förorenade områden kan vara mark, grundvatten, ytvatten, sediment, byggnader och anläggningar.

Länsstyrelsen har kartlagt och inventerat platser med misstänkta markföroreningar. Dessa har riskklassats på en skala 1–4:

- Klass 1 – Mycket stor risk
- Klass 2 – Stor risk
- Klass 3 – Måttlig risk
- Klass 4 – Liten risk

Fyra potentiellt förorenade områden i kommunen innehar den högsta riskklassningen 1.

Identifiering av misstänkt förorenade områden är ett arbete som ständigt pågår. Ofta upptäcks förorenade områden i samband med nya exploateringar. Att en plats är identifierad behöver inte innebära att det finns en förorening där men det är en första indikation på att platsen behöver undersökas vidare. Ansvar för undersökningar och efterbehandling av förorenade områden har i första hand den som bedriver eller har bedrivit verksamheten som orsakat föroreningen. Om det inte finns någon ansvarig verksamhetsutövare är det i andra hand den som äger fastigheten som är ansvarig.

Länsstyrelsen presenterar varje år en prioriteringslista över de mest prioriterade områdena i länet. I den senaste versionen av listan finns ett objekt bland de tio mest prioriterade områdena i länet som är beläget i Heby kommun.

Enligt det nationella miljö kvalitetsmålet *Giftfri miljö* ska förorenade områden vara åtgärdade i så stor utsträckning att de inte utgör något hot mot människors hälsa eller miljön. Det innebär att det kommer krav på undersökningar och eventuella åtgärder vid exploateringar i områden som misstänks vara förorenade.

Det övergripande målet på nationell nivå är att år 2050 ska alla förorenade områden med mycket stor eller stor risk för människors hälsa eller miljön vara åtgärdade. Miljöbalken styr kraven på sanering utifrån vad marken ska användas till.

Klimatförändringarna med ökad risk för skyfall och översvämning kan också leda till ökad risk för att föroreningar från deponier och andra förorenade markområden läcker ut i samband med sådana händelser.

Förorenade områden redovisas i kommunens planeringsunderlag och är baserade på länsstyrelsens nationella EBH-kartskikt. Vid detaljplanering och vid lov- och tillståndsprövningar ska planeringsunderlaget användas för att identifiera eventuella förorenade områden.

Miljöfarliga verksamheter

I Heby kommun finns ett antal miljöfarliga verksamheter. Med miljöfarlig verksamhet menas all användning av mark, byggnader och anläggningar som kan innebära utsläpp till mark, luft eller vatten eller annan olägenhet för människors hälsa eller miljön. Miljöfarliga verksamheter kan vara av mycket varierad karaktär där A- och B-verksamhet har störst påverkan och kräver tillståndsprövning, C-verksamhet ska anmälas till kommunen medan U-verksamhet som är den lägsta klassen kan startas utan anmälan till myndighet. Tillsyn bedrivs av länsstyrelserna, Arbetsmiljöverket samt kommunen.

Två verksamheter i Heby kommun är klassade som Sevesoverksamheter. Seveso innebär att verksamheten hanterar farliga ämnen i sådan mängd att det kan innebära särskilda risker för invånare vid en brand eller annan olycka. Kommunens två Sevesoanläggningar är båda bergtäkter.

Behovet av skyddsavstånd runt miljöfarliga verksamheter måste tillgodoses vid exploateringar. Kommunen ska sträva efter att miljöfarliga verksamheter lokaliseras så långt från allmänheten som möjligt.

Radon

Radon är en radioaktiv ädelgas som bildas vid sönderfall av radium. Radongasen i sig är inte farlig men när den sönderfaller avges skadlig joniserande strålning. Radon är både osynlig och luktfri och kan därför bara upptäckas genom mätning. Vid exponering av radon under en längre tid kan det öka risken för lungcancer. Radon kan finnas i marken, i byggnadsmaterial eller i dricksvattnet och kan även följa ledningsgravar och på så sätt ta sig in i byggnader.

Rullstensåsar kan generellt ses som riskområden för markradon i och med att de har hög luftgenomsläpplighet och därmed gör det relativt lätt för radon att spridas till marknivå.

Klimatförändringar och klimatanpassning

Den globala klimatförändringen med stigande årsmedeltemperatur ger lokala effekter som behöver beaktas i den fysiska planeringen. SMHI:s länsvisa klimatanalyser beskriver dagens och framtidens klimat baserat på observationer och beräkningar utifrån två olika utvecklingsscenarier, beroende på hur omfattande klimatutsläppen blir, begränsade utsläpp (RCP 4.5) respektive höga utsläpp (RCP 8.5). Medeltemperaturen i länet beräknas öka med mellan tre och fem grader fram till 2100. Den största temperaturökningen sker under vintermånaderna följt av sommarmånaderna. Högre medeltemperatur innebär även en högre frekvens av värmeböljor. Det har under de senaste 20 åren blivit något varmare och antalet sammanhängande dagar med medeltemperatur över 20 grader Celsius har ökat med ett par dagar per år. De kommande åren kommer en ökning av antalet värmeböljor, för RCP 4.5 innebär det att värmeböljor på en vecka blir årligen förekommande. Enligt SMHI kommer extremt varma perioder som hittills inträffat vart tjugonde år i Sverige i framtiden inträffa vart tredje till vart femte år i slutet av århundradet.

Faktaruta klimatscenarier

FN:s klimatpanel, IPCC (Intergovernmental Panel on Climate Change), använder sig av så kallade RCP:er (Representative Concentration Pathways) för att beskriva scenarier över framtida utsläpp.

RCP 4.5: Utsläppen av koldioxid ökar något och kulminerar omkring år 2040. Befolkningsmängd något under 9 miljarder i slutet av seklet. Lågt arealbehov för jordbruksproduktion, bland annat till följd av större skördar och förändrade konsumtionsmönster. Omfattande skogsplanteringsprogram. Låg energiintensitet. Kraftfull klimatpolitik.

RCP 8.5: Koldioxidutsläppen är tre gånger dagens vid år 2100 och metanutsläppen ökar kraftigt. Jordens befolkning ökar till 12 miljarder vilket leder till ökade anspråk på betes- och odlingsmark för jordbruksproduktion. Teknikutvecklingen mot ökad energieffektivitet fortsätter men långsamt. Stort beroende av fossila bränslen. Hög energiintensitet. Ingen tillkommande klimatpolitik.

Planera för ett förändrat klimat

Kommunen har en viktig roll inom klimat- och energiarbetet genom ansvaret för fysisk planering, tillsyn, drift av tekniska anläggningar och kommunala fastigheter. Fysisk planering kan användas som ett verktyg för att begränsa klimatpåverkan, jobba med klimatanpassning och arbeta för resurseffektiva och långsiktigt hållbara energisystem. Genom utformningen av översiktsplanen planerar Heby kommun för att minska utsläppen av växthusgaser samtidigt som samhället måste anpassas till de klimatförändringar som redan sker.

Genom att översiktsplanen anger att lokalisering av nya utbyggnadsområden för bostäder och verksamheter ska ske i kommunens tätorter med goda kommunikationer och att gång- och cykeltrafik samt kollektivtrafik ska prioriteras före biltrafik planerar Heby kommun för att både minska utsläppen av växthusgaser samtidigt som kommunen bidrar till en god hushållning med energi. Att peka ut nya utbyggnadsområden för bostäder och verksamheter i kommunens tätorter bidrar också till att underlaget för kollektivtrafik och service ökar.

De föreslagna utbyggnadsområdena för nya bostäder och verksamheter som finns i översiktsplanen pekas ut med hänsyn till förväntade klimatförändringar såsom översvämningsrisker. Vid planeringen och utvecklingen av vård- och omsorgsboenden, samt skolor och förskolor

behöver risken för värmeböljor beaktas, till exempel genom att utformning och placering av byggnader samt att träd och andra växter kan ge skugga.

Skyfall påverkar också jordbruket då regnet slår ner skörden som inte kan tas in på grund av de blöta markerna. En del av skörden riskerar också att ruttna när vattnet är kvar på åkrarna. Gödselbrunnar riskerar att översvämmas vilket leder till att gödsel, med diverse bakterier och kväve, rinner ut i recipienten. När marken blir alltför blöt måste också djuren som står på bete flyttas.

Klimatanpassningsarbete

Genom att använda tillgängliga underlag såsom Plan för hantering av skyfall och höga flöden, lågpunktskartering som Länsstyrelsen i Uppsala län tagit fram samt översvämningskarteringar från MCF och underlag från SGI om risker för sked ras och erosion har översiktsplanen tagit hänsyn till klimatförändringar.

Klimatanpassning minskar sårbarhet för klimatrelaterade händelser, men också att ta vara på positiva effekter som ett förändrat klimat ger. Arbetet kan gälla planering av bebyggelse och infrastruktur som vägar eller vatten- och avloppssystem. Andra exempel är rutiner inom vård- och omsorg, metoder inom lant- och skogsbruk eller säkerhetsfrågor inom elförsörjning.

Samhället behöver både minska klimatpåverkan och anpassas till ett förändrat klimat.

Ställningstaganden *Miljö. hälsa och säkerhet*

- Kommunen ska verka för en förbättring av recipienternas ekologiska och kemiska status vid detaljplanering samt vid lov- och tillståndprocesser.
- Beakta risk- och sårbarhetsanalysen i den fysiska planeringen.
- Beakta behovet av skyddsrum och reservkraft vid detaljplanering samt i lov- och tillståndprocesser.
- I områden som bedöms ha måttlig eller hög risk för ras, skred och erosion krävs geoteknisk och/eller hydrologisk utredning innan detaljplan tas fram eller bygglov beviljas.
- Ny bostadsbebyggelse bör undvikas i områden med dokumenterad hög instabilitet, såvida inte lämpliga tekniska skyddsåtgärder kan vidtas.
- Vid detaljplanering och i lov- och tillståndprocesser bör möjligheten att behålla eller komplettera skuggande grönska alltid beaktas.
- Utred lämpliga platser för återvätning inom kommunens markinnehav.
- Ta hänsyn till klimatanpassning vid all fysisk planering.
- Vid planering av samhällsviktiga verksamheter såsom vård- och omsorgsboenden, gruppboenden, förskolor och skolor är det särskilt viktigt att ta hänsyn till värmeböljor.
- Kommunen ska arbeta med åtgärder utifrån den framtagna planen för hantering av skyfall och höga flöden.

Planens konsekvenser

- s. 234 **Översiktsplaneförslagets konsekvenser**
- s. 236 **Måluppfyllelse av Agenda 2030 och miljömål**
- s. 236 **Påverkan på riksintresseområden**
- s. 237 **Påverkan på miljökvalitetsnormer**

I föreliggande avsnitt görs en samlad hållbarhetsbedömning av planförslaget, samt påverkan på nationella miljömål och miljökvalitetsnormer samt påverkan på riksintresseområden. För att kunna genomföra det som anges i planförslaget krävs dels framtagande av detaljplaner, dels prövningar och beslut enligt plan- och bygglagen (exempelvis bygglov) och miljöbalken. Under kommande planprocesser och prövningar kommer de utredningar och miljöbedömningar som krävs i vart enskilt fall att utföras, för att kunna konkretisera de mål och ställningstaganden som anges i översiktsplanen. Och i det fall kommande detaljplan bedöms medföra en betydande miljöpåverkan kommer även en MKB att tas fram. Det är i det skedet möjligt att göra mer specifika och detaljerade miljöbedömningar.

Översiktsplaneförslagets konsekvenser

Heby kommun har valt att utvidga den lagstadgade miljökonsekvensbeskrivningen till att omfatta samtliga dimensioner av en hållbar utveckling och att sammanställa detta i en hållbarhetsbedömning, därav har även den ekonomiska samt den sociala dimensionen konsekvensbeskrivits. I nedanstående tabeller redovisas en samlad bedömning av konsekvenserna för de ekologiska, sociala och ekonomiska dimensionerna för de avgränsade aspekterna.

Nedan sammanfattas bedömningarna av den ekologiska dimensionen.

Aspekt	Översiktsplaneförslaget	Nollalternativet
Naturmiljö	Måttliga positiva konsekvenser	Små negativa konsekvenser
Rekreation och friluftsliv	Måttliga positiva konsekvenser	Små positiva konsekvenser
Kulturmiljö	Måttliga positiva konsekvenser	Små negativa konsekvenser
Vatten	Små till måttliga positiva konsekvenser	Måttliga negativa konsekvenser
Hushållning med mark, vatten och den fysiska miljön i övrigt	Små positiva konsekvenser	Små negativa konsekvenser
Människors hälsa	Små till måttliga positiva konsekvenser	Små till måttliga negativa konsekvenser
Risk och säkerhet	Måttliga positiva konsekvenser	Små positiva konsekvenser
Klimatanpassning	Måttliga positiva konsekvenser	Små negativa konsekvenser
Klimatpåverkan	Små positiva konsekvenser	Måttliga negativa konsekvenser

Tabell 2. Sammanfattning av den ekologiska dimensionens konsekvenser.

Tabellen ovan redovisar att översiktsplaneförslagets konsekvenser för den ekologiska dimensionen medför små till måttliga positiva miljökonsekvenser för de olika aspekterna. För nollalternativet varierar konsekvenserna mellan både positiva och negativa konsekvenser. Översiktsplaneförslaget och nollalternativets utformning är i många fall relativt lika, men avsaknaden av bland annat ställningstaganden avseende väsentligt samhällsintresse vid ianspråktagande av jordbruksmark, tågstopp i Vittinge, ett nytt industrispår, regionala gång- och cykelstråk, en mindre andel verksamhetsområden, bidrar till att konsekvenserna blir mer negativa i nollalternativet.

I nedanstående tabell redovisas en sammanfattning av översiktsplaneförslagets samt nollalternativets konsekvenser för den sociala dimensionen.

Aspekt	Översiktsplaneförslaget	Nollalternativet
Tillit och trygghet	Måttliga positiva konsekvenser	Små negativa konsekvenser
God boendemiljö och livskvalité	Små positiva konsekvenser	Små positiva konsekvenser
Möjligheter till utbildning och försörjning	Måttliga positiva konsekvenser	Små negativa konsekvenser

Tabell 3. Sammanfattning av den sociala dimensionens konsekvenser.

Överslag bidrar översiktsplaneförslaget till positiva konsekvenser för den sociala dimensionen, varierat mellan små och måttliga. För nollalternativet varierar konsekvenserna mellan både negativa och positiva beroende på aspekt. För att översiktsplanen ska säkerställa den positiva måluppfyllelse som förväntas, bör denna kompletteras med bland annat hur många bostäder, samt vilka boendetyper som behövs inom kommunens olika delar för att tydliggöra hur planens mål ska uppnås. Om översiktsplanen kompletteras enligt de förslag till fortsatt arbete som anges i föreliggande hållbarhetsbedömning kommer graden av positiva konsekvenser för den sociala dimensionen att öka.

Översiktsplaneförslagets sammanfattande konsekvenser för den ekonomiska dimensionen redovisas i tabellen nedan.

Aspekt	Översiktsplaneförslaget	Nollalternativet
God hushållning med gemensamma resurser	Små positiva konsekvenser	Små negativa konsekvenser
Förutsättningar för näringslivet	Måttliga positiva konsekvenser	Måttliga negativa konsekvenser
Förutsättningar för transportinfrastruktur och tillgänglighet	Måttliga positiva konsekvenser	Små negativa konsekvenser
Förutsättningar för hushållens ekonomi	Små positiva konsekvenser	Små negativa konsekvenser

Tabell 4. Sammanfattning av den ekonomiska dimensionens konsekvenser.

Sett till översiktsplaneförslagets påverkan på den ekonomiska dimensionen, bedöms små till måttliga konsekvenser uppstå vid en jämförelse med nollalternativet, där samtliga aspekter har bedömts till små negativa konsekvenser.

För att ytterligare kunna öka översiktsplanens positiva konsekvenser kan Heby kommun utföra utredningar där resultatet kan arbetas in i planen. Exempelvis så bör kommunen ytterligare utreda hur bostadsbehovet och tillgången till prisrimliga bostäder ser ut i kommunen med hänsyn till förväntad befolkningsökning, samt ta fram strategi för att åstadkomma en blandad bostadsbebyggelse som tillgodoser invånarnas behov.

Till de olika avsnitten i översiktsplaneförslaget finns ställningstaganden som anger kommunens syn i olika frågor. I flera fall är ställningstagandena ganska övergripande, varför dessa behöver konkretiseras för att översiktsplanen ska få önskad verkningsgrad i samband med planläggning, lovgivning, tillståndsprövning och andra beslut som rör mark- och vattenanvändning.

Måluppfyllelse av Agenda 2030 och miljömål

Översiktsplaneförslaget bedöms påverka den fysiska planeringen åt rätt håll och bidra långsiktigt till att flertalet av de globala hållbarhetsmålen samt de nationella miljömålen uppnås. Planen bedöms även i vissa fall medverka till att de mål som anges i kommunens energi- och klimatplan uppnås.

Påverkan på riksintresseområden

Översiktsplaneförslaget berör ett antal riksintresseområden. För vissa av riksintresseområdena bedöms inga negativa konsekvenser uppstå, och för vissa bedöms det finnas risk för en negativ påverkan. Enligt miljöbalken 3 kap 10 § ska totalförsvarets riksintressen ges företräde över andra riksintressen. Avvägningarna mellan olika riksintressen görs vanligtvis av Länsstyrelsen, i dialog med riksintressemyndigheterna.

I översiktsplanen för Heby kommun görs flera ställningstaganden som är positiva för områden av riksintresse. Kommunen visar generellt en medvetenhet om riksintressenas betydelse och anger att dessa ska beaktas i den fysiska planeringen. Planen uttrycker en ambition att värna värdefulla natur-, kultur- och friluftsmiljöer samt att undvika åtgärder som riskerar att påtagligt skada de värden som ligger till grund för riksintressena.

Ställningstagandena innebär bland annat att exploatering ska prövas restriktivt inom riksintresseområden, att särskild hänsyn ska tas vid planläggning och lovgivning samt att utveckling i första hand bör lokaliseras till platser där konflikter med riksintressen kan undvikas eller

begränsas. Översiktsplanen lyfter även vikten av att samordna lokala utvecklingsmål med de nationella intressen som riksintressena representerar.

Sammantaget bedöms kommunens ställningstaganden bidra till att stärka förutsättningarna för att riksintresseområdena inom kommunen kan bevaras och utvecklas på ett långsiktigt hållbart sätt, även om det i den fortsatta planeringen och i enskilda ärenden kommer att vara avgörande hur dessa avvägningar tillämpas i praktiken.

Påverkan på miljökvalitetsnormer

Luftkvaliteten inom Heby kommun är, liksom i andra glesbygdskommuner, idag god. Översiktsplaneförslaget saknar konkreta ställningstaganden kopplade till luftkvalitet, men då kommunen utgör en landsbygdskommun, och de uppmätta värdena av luftföroreningar är långt under miljökvalitetsnormerna, bedöms inte behovet vara av samma dignitet som för en kommun som har stora och täta städer med hög andel trafik. Föreslagna utbyggnadsområden bedöms inte medföra en så stor trafikökning att det finns risk för att gränsvärdena för MKN för utomhusluft ska överskridas. Exploatering som föreslås nära vägar med hög trafikintensitet bör utredas i detaljplaneskedet för att säkerställa god luftkvalitet.

MKN för buller gäller omgivningsbuller från vägar, järnvägar, flygplatser och vissa industriella verksamheter. Enligt förordning om omgivningsbuller är det endast kommuner med fler än 100 000 invånare som är skyldiga att kartlägga buller och ta fram åtgärdsförslag. Heby kommun omfattas således inte av denna bestämmelse, men Heby kommun ska verka för en god ljudmiljö i kommunen. De största bullerkällorna i Heby kommun är generellt de större vägarna och gatorna, järnvägen samt vissa verksamheter. I översiktsplanen finns ett flertal utbyggnadsområden för bostäder längs med väg 56, 72 och väg 272. Bullerberäkningar har inte genomförts för de utpekade utbyggnadsområdena, men det kan antas att de områden som ligger i direkt anslutning till vägarna samt järnvägen kan beröras av bullernivåer som överskrider riktvärdena. I samband med detaljplan bör bullerutredning genomföras och vid behov bör skyddsåtgärder säkerställas i detaljplanen.

Miljökvalitetsnormer (MKN) för landets vattenförekomster är juridiskt bindande (5 kap. MB) och anger den kvalitet som en vattenförekomst ska ha till ett visst år. Enligt EU:s vattendirektiv ska medlemsstaterna skydda, förbättra och återställa alla ytvattenförekomster. Det finns alltså en skyldighet att bidra till en förbättring av recipientens status, det så kallade förbättringskravet. Kommunen har en medvetenhet om befintliga utmaningar kopplat till vattenkvalité. Ett flertal ställningstaganden och inriktningar i det kommande arbetet bidrar till positiva effekter för MKN för vatten. I översiktsplanen säkerställs större mångfunktionella områden som kan fungera som fördröjningsmagasin vid skyfall. Förutom att magasinen har en fördröjande effekt, medverkar de även till rening av dagvatten vilket bedöms som positivt för miljökvalitetsnormerna för vatten. Ytterligare ställningstaganden avseende våtmarker, enskilda avlopp etcetera bör formuleras för att graden av positiva effekter på miljökvalitetsnormerna ska öka.

Sammanställning av identifierade utredningsbehov

I översiktsplanen identifieras ett antal vidare arbeten som kommunen har behov av att göra efter att översiktsplanen har antagits. Det handlar om både utredningsbehov och framtagandet av ytterligare styrdokument av olika slag. Nedan listas dessa.

Strategiskt arbete med vattenfrågor

Heby kommun har påbörjat ett förvaltningsövergripande, strategiskt vattenarbete ur ett helhetsperspektiv. Syftet är att säkerställa att planering och genomförande av åtgärder inom bebyggelse, dagvatten och markanvändning sker samordnat och utan att försämra vattenstatus eller öka risker för människor, bebyggelse och samhällsviktig infrastruktur. Samarbete i ett avrinningsperspektiv med exempelvis grannkommuner kommer bli ett naturligt inslag i det arbetet.

Parallellt har även ett förvaltningsövergripande arbete för att förebygga översvämningar och hantera skyfall påbörjats. Arbetet utgår från kommunens framtagna Plan för hantering av skyfall och höga flöden (antagen 2025), som visar på behov i planering och bygglov, prioriterar fördröjning och robust dagvattenhantering samt pekar ut mångfunktionella ytor för tillfällig vattenhållning. Även större förebyggande översvämning åtgärder kommer behöva genomföras för att hantera risken med översvämningar i vissa tätorter.

Utredning om Östahalvöns utveckling

Heby kommun har för avsikt att utreda Östahalvöns utvecklingspotential i nära samverkan med boende, verksamma aktörer, friluftsentresser och myndigheter. Utredningen ska tydliggöra en långsiktig och väl förankrad riktning för områdets framtida utveckling. I processen utreds vilka förutsättningar och möjligheter som finns för att utveckla områdets attraktivitet för natur och friluftsliv, inklusive på vilket sätt ny bebyggelse kan stärka och bidra till Östas utveckling, samtidigt som hänsyn tas till naturvärden och friluftslivets intressen. Kommunen har även för avsikt att fortsätta utreda möjligheten till ytterligare bostäder på Östahalvön samtidigt som hänsyn tas till naturvärden och friluftslivets intressen.

Handlingsplan för bostadsförsörjningen

2025 infördes ändringar i lagen (2000:1383) om kommunernas bostadsförsörjningsansvar. Lagändringen innebär bland annat att alla kommuner ska ta fram och besluta om en handlingsplan för bostadsförsörjningen. Handlingsplanen ersätter det tidigare kravet att ta fram riktlinjer för bostadsförsörjningen.

För att skapa förutsättningar för alla kommuninvånare att leva i goda bostäder och för att främja att ändamålsenliga åtgärder vidtas för bostadsförsörjningen behöver Heby kommun ta fram och anta en ny handlingsplan för bostadsförsörjningen som ska ersätta Riktlinjer för bostadsförsörjning 2018-2022 med utblick mot 2030.

Energi och klimatplan 2030

Heby kommun har för avsikt att anta en ny energiplan kallad Energi- och klimatplan 2030. Planen syftar till att minska klimatpåverkan från Heby kommun som organisation och som geografiskt område. Planen ska bidra till uppfyllelse av regionala och lokala klimatmål, men även de nationella klimat- och energipolitiska målen däribland Agenda 2030 och de globala målen. Energi- och klimatplanen ska ersätta Energiplan med klimatstrategi, antagen 2011.

Nya riktlinjer för dagvatten

Heby kommun ser ett behov av att se över kommunens gällande riktlinjer för dagvatten (Riktlinjer för dagvatten i Heby kommun). Detta för att göra riktlinjerna mindre generella samt tydliggöra aspekter kring vattenkvalitet och recipientens status.

Grönstrukturplan

För att stärka grönstrukturen i den fysiska planeringen bör Heby kommun ta fram en grönstrukturplan som syftar till att säkra gröna områden på rätt ställen och med rätt egenskaper och kvaliteter.

Etableringsstrategi

Heby kommun har ett behov av att utveckla arbetet med etableringar och markstrategi. För att möta det behovet behöver kommunen ta fram en etableringsstrategi. Etableringsstrategin kan tas fram som ett nytt styrdokument men skulle även kunna arbetas in i kommunens näringslivstrategi.

Undersöka behovet av ett nytt tematiskt tillägg om LIS

Alla kommuner har möjlighet att peka ut områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen, så kallade LIS-områden. I ett första steg behöver Heby kommun utreda om ett sådant tematiskt tillägg ska tas fram. Därefter kan kommunen, om utredningen visar att det är lämpligt och önskvärt, besluta om att det tematiska tillägget ska tas fram.

Utveckla kommunens information om risker med koppling till ras, skred och erosion.

Heby kommun bedömer att information om risker med avseende på ras, skred och erosion behöver tillgängliggöras på ett mer öppet och begripligt sätt. Detta görs genom att tillgängliggöra aktuellt kartunderlag på kommunens digitala kommunkarta samt utveckla informationen om ras, skred och erosion på kommunens hemsida.

Undersöka behovet av områdesbestämmelser i Örsundaåns dalgång

Örsundaåns övre dalgång utgör riksintresse för kulturmiljövård. Med syfte att skydda de kulturhistoriska värdena inom riksintresset bör kommunen i ett första skede utreda om områdesbestämmelser för området ska införas. Därefter kan kommunen, om utredningen visar att det är lämpligt och önskvärt, besluta om att områdesbestämmelser för området ska tas fram.

Fiske, Östa
Foto: Conny Sjöström

Begrepp

Beräknat högsta flöde: Områden som översvämmas när alla naturliga faktorer som bidrar till ett högt flöde samverkar. Till exempel vid snösmältning, nederbörd och vattenmättad mark.

Biologisk mångfald: Innebär en rik variation av liv genom en mångfald av ekosystem, mångfald av arter och genetisk variation inom arter.

Biogeokemiska kretslopp: Den cirkulation som varje grundämne, förening eller molekyl företar då den färdas genom ett ekosystem. De viktigaste kretsloppen gäller kol, vatten, kväve och syre.

Biotop: Ett område med naturliga gränser där vissa växt- och djurarter hör hemma.

Blåstruktur: Ett nätverk av sjöar, vattendrag och andra vattenmiljöer såsom exempelvis våtmarker, diken och dammar.

Blåstråk: Stråk som binder samman sjöar och vattendrag och har betydelse för att växter och djur ska kunna sprida sig. Vattendragen i blåstråken bidrar inte sällan med viktiga ekosystemtjänster såsom svalka, rekreation samt rening och reglering av dagvatten. Inte sällan sammanfaller blåstråk med grönstråk som tillsammans bildar blågröna stråk.

Bonitet: Skogsmarks bördighet, det vill säga markens naturliga virkesproducerade förmåga.

Bygglov: Beslut om att få uppföra byggnader och andra anläggningar såsom exempelvis murar, plank, upplag med mera.

Dagvatten: Ytligt avrinnande regn- och smältvatten som tillfälligt rinner från hårdgjorda ytor. I områden med mycket hårdgjorda ytor behöver dagvattnet bromsas upp och reduceras för att minska risken för skador vid översvämningar och för att minska risken för utsläpp av föroreningar till vattendrag, sjöar och hav.

Detaljplan: Beslut som reglerar hur ett begränsat mark- och vattenområde får användas och bebyggas.

Digital infrastruktur: Samlande benämning på bredband och telekommunikation.

Digitalisering: En omvandling från analog till digital presentation av information. Digitalisering kan även avse en pågående vidareutveckling av digital teknik. Den digitala teknikutvecklingen förenklar bland annat möjligheten att kommunicera och överföra information.

Effekttopp: Tidsperiod då eluttaget är som allra störst. Kan även avse exempelvis kalla vinterdygn som innebär ett högt elluttag.

E-handel: Elektronisk handel som sker med hjälp av fast eller mobil datakommunikation där fysiska varor levereras till beställarens adress.

Ekologisk hållbarhet: Den ekologiska aspekten av hållbar utveckling. Ekologisk hållbarhet innefattar allt som har med jordens ekosystem att göra. Detta innefattar bland annat klimatsystemets stabilitet, luft-, land- och vattenkvalitet, markanvändning och jorderosion, biologisk mångfald och ekosystemtjänster.

Ekonomisk hållbarhet: Den ekonomiska dimensionen av hållbar utveckling. Det finns ingen entydig definition av ekonomisk hållbarhet, men dimensionen innefattar bland annat sysselsättningsgrad, attraktivitet för boende och företag, ekonomisk tillväxt samt rättvis fördelning av levnadsstandard.

Ekosystemtjänster: Är de produkter och tjänster som ekosystem ger människan och som bidrar till vår välfärd och livskvalitet. Det kan till exempel handla om luftrening, livsmedelsproduktion och skydd mot översvämning.

Erosion: Vatten och vind nöter ned och transporterar bort berg, jord och annat material på grund av mekanisk och kemisk påverkan.

Exploatering: Ett obebyggt markområde utvecklas genom nybyggnation eller att redan bebyggt mark förnyas eller kompletteras med ny bebyggelse.

Extraordinär händelse: Avser en sådan händelse i fredstid och i ett läge med höjd beredskap som avviker från det normala, som innebär en allvarlig störning eller en överhängande risk för allvarlig störning i viktiga samhällsfunktioner och som kräver skyndsamma insatser av en kommun eller en region.

Fornlämning: En fysisk lämning från mänsklig aktivitet som kan antas vara anlagd före 1850 och som är varaktigt övergiven. Exempel på fornlämningar är gravfält, stenrösen, bytomter och milstolpar.

Fördröjningsyta: Ytor för fördröjning av vatten. Det kan avse hantering av dagvatten samt för hantering av risker med koppling till skyfall, höga flöden och översvämning. För att stärka

ytornas funktionalitet kan de i vissa fall utformas på ett sätt som gör de attraktiva för exempelvis rekreation och biologisk mångfald och på det sättet blir en resurs för orten även under normala förhållanden då det inte föreligger översvämningsrisk.

Föreslaget omvandlingsområde: Ett exploaterat eller oexploaterat område som är reglerat med detaljplan men där användningen föreslås ändras. Samtliga omvandlingsområden i översiktsplanen avser omvandling från verksamheter till bostäder.

Föreslaget planområde: Ett område som föreslås detaljplanläggas för bostäder eller verksamheter. I detaljplanen regleras områdets exakta avgränsning, vilken omfattning, storlek och täthet bebyggelsen ska ha samt hur grönstruktur och gatustruktur ska se ut. Det kan bli aktuellt att ett föreslaget planområde regleras genom upprättandet av flera detaljplaner och att exploateringen av området genomförs i etapper.

Förhandsbesked: Beslut om att en plats är möjlig att bebygga med det som önskas. Efter att förhandsbesked beviljats behöver bygglov sökas för den önskade byggnationen. Vanligtvis används förfarandet med förhandsbesked för enstaka ny bebyggelse utanför planlagt område.

Förtätning: Att ett redan bebyggt område kompletteras med ytterligare bebyggelse genom ny- eller tillbyggnation. Vanligtvis används begreppet vid tätortsutveckling.

Gestaltad livsmiljö: Samhällsbyggnad som präglas av ett samspel mellan arkitektur, kulturmiljö, form, design och konst.

Grundvattenmagasin: En avgränsad del av marken eller berggrunden där det finns tillräckligt med porösa eller sprickfyllda material för att lagra och transportera vatten.

Gröna näringar: Samlande benämning på verksamheter kopplade till jord- och skogsbruk, djurhållning och trädgård.

Grönområde: Ett område som nyttjas för rekreation, fritidsaktiviteter och för utomhusaktiviteter inom förskola och skola. Grönområden fungerar som mötesplatser och kan även vara betydelsefulla för växter och djur. Att ett område anges som grönområde i översiktsplanen ska inte i sig utgöra ett hinder för skogsbruk och skogsskötsel.

Grönstråk: Stråk som binder samman grönområden och som har stor betydelse för att växter och djur ska kunna sprida sig. Ett grönstråk kan bestå av ett nätverk av skogsområden, enskilda träd, villaträdgårdar och parker. Inte sällan sammanfaller grönstråk med blåstråk som tillsammans bildar blågröna stråk.

Grönstruktur: Ett nätverk av grönområden såsom naturområden och grönytor.

Grönyta: Obebyggda ytor inom tätbebyggt område, exempelvis mindre skogsdungar, gräsytor mm. Grönytor har betydelse för den vardagliga rekreationen och som plats för fritidsaktiviteter och utomhusaktiviteter inom förskola och skola. Grönytor kan även vara viktiga mötesplatser. Grönytor är även betydelsefulla för fördröjning och rening av dagvatten. Vidare kan grönytor ge skugga och reglera temperaturer samt absorbera ljud.

Gång- och cykelstråk: Ett stråk där det på ett säkert sätt går att ta sig fram som gående eller cyklist. Stråket kan bestå av avskilda gång- och cykelvägar, av mindre lågtrafikerade gator och vägar eller av en kombination av båda.

Hela resan-perspektiv: Innebär att alla delar i en resa från dörr-till-dörr räknas som lika viktiga och att resor med en kombination av olika färd sätt ska underlättas. Exempel på åtgärder med ett hela resan-perspektiv är pendlarparkeringar för bil och cykel vid lämpliga busshållplatser och järnvägsstationer. Hela resan-perspektivet inkluderar även betydelsen av en trafik-säker utformning av hållplatser, stationer och gång- och cykelstråk.

Hållbar utveckling: Innebär att mänskligheten ska kunna leva vidare på en planet med begränsade resurser. Hållbar utveckling brukar delas upp i ekologisk hållbarhet, ekonomisk hållbarhet och social hållbarhet.

Kulturmiljö: En miljö som påverkats och formats av mänsklig aktivitet och som därigenom berättar om människors liv. En kulturmiljö kan omfatta en enskild anläggning eller en lämning, ett mindre eller större landskapsavsnitt, en bygd eller en region.

Kärnvärden: De värden som ett riksintresse avser att skydda.

Landsbygd: Begreppet användas på olika sett beroende på sammanhang. I vissa sammanhang menas allt som inte är tätort och som främst används för areella näringar men som också innehåller bostäder, bybildningar och enstaka verksamheter. Men i vissa sammanhang menas en hel kommun med dess tätorter. Denna sistnämnda definition används till exempel av vissa myndigheter vid klassificering av landets kommuner i kommuntyper för statistik med mera. Denna sistnämnda definitionen används även av Heby kommun i kommunens vision: Heby kommun - Den hållbara landsbygdskommunen med närhet, trygghet och livskvalitet.

Lågpunkt: Ett område som ligger lägre än omgivande mark och som i händelse av kraftig nederbörd skulle kunna bli vattenfylt.

Markavvattningsföretag: En samfällighet som syftar till att torrlägga ett område, ofta för att tillskapa mer odlingsbar mark.

Miljö kvalitetsnorm (MKN): Juridiskt bindande bestämmelser om kvaliteten på vattenförekomster, utomhusluft och omgivningsbuller. Syftet med bestämmelserna är att på ett varaktigt och långsiktigt sätt skydda människors hälsa eller miljön eller för att avhjälpa skador eller olägenheter för människors hälsa eller miljön.

Mobilitet: Människors möjlighet att transportera sig själva och gods till önskade platser.

MSA-område (civil flygplats): Står för Minimum Sector Altitude och är ett påverkansområde kring civila flygplatser för att garantera att den lägsta flyghöjden är minst 300 meter över högsta hindret i området.

MSA-område (militär flygplats): Står för Minimum Safe Altitude och är ett påverkansområde kring en flygplats som utgör riksintresse för totalförsvarets militära del. MSA anger den minimihöjd inom det är säkert att genomföra in- och utflygningar.

Målpunkt: En plats som lockar till sig människor av olika anledningar. Det kan till exempel vara en skola, en järnvägsstation eller en gata med butiker.

Natura 2000 fågeldirektivet: Internationellt nätverk av särskilt skyddsvärda områden inom EU för bevarandet av vilda fåglar.

Natura 2000 habitatdirektivet: Internationellt nätverk av särskilt skyddsvärda områden inom EU för bevarande av livsmiljöer för vilda växter och djur.

Område av stor betydelse för naturvård och friluftsliv: Här finns flera höga naturvärden och stora värden för friluftslivet vilka är viktiga att bevara, utveckla och tillgängliggöra.

Oskyddade trafikanter: Gående, cyklister och mopedister. Det vill säga trafikanter som saknar skyddande hölje.

Planlagd mark: Mark- och vattenområde som regleras av detaljplaner.

Planreserv: Gällande detaljplaner som helt eller delvis ännu inte exploaterats.

Potentiellt förorenade områden: Identifierade områden och platser där det finns risk för markföroreningar. Ofta är risken förknippad med verksamheter som pågår eller tidigare har pågått i området eller platsen. Risknivån av markföroreningar klassas i en fyrgradig skala som liten (4), måttlig (3), stor (2) och mycket stor (1).

Påverkansområde för väderradar: Ett påverkansområde kring en väderradar som utgör riksintresse för totalförsvarets militära del. Inom påverkansområdet riskerar vindkraft och andra höga objekt skada väderradarstationen varför särskilda analyser behöver genomföras av Försvarsmakten innan sådana uppförs.

Ramsarområde: Ett ekologiskt värdefullt våtmarksområde som Sverige åtagit sig att skydda som part (medlem) i FN:s våtmarkskonvention. Ramsarområden finns över hela världen.

Ras: Fri rörelse av sand, grus, stenar och block. Ras inträffar i bergväggar och grus- och sandbranter.

Resilient samhälle: Ett samhälle som har förmåga att stå emot och klara förändringar genom att vara välfungerande, robust och flexibelt. Det betyder att viktiga samhällsfunktioner präglas av stabilitet, samtidigt som de kan förändras och anpassas vid tillfälliga och mer långvariga störningar och påfrestningar.

Recipient: Vattendrag, sjö eller hav som dagvatten och avloppsvatten leds till utan eller efter eventuell rening.

Rekommenderad väg för farligt gods: Väg som i första hand bör användas för genomfartstrafik med farligt gods. Farligt gods är en samlingsbenämning på ämnen och föremål med explosiva, brandfarliga, giftiga, radioaktiva eller frätande egenskaper.

Riksintresse friluftsliv: Nationellt värdefullt område där särskild hänsyn ska tas till friluftslivets intressen.

Riksintesse kommunikationer väg: Nationellt värdefull väganläggning som ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningen.

Riksintesse kommunikationer järnväg: Nationellt värdefull järnvägsanläggning som ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningen.

Riksintesse kulturmiljövård: Nationellt värdefullt område där särskild hänsyn ska tas till den värdefulla kulturmiljön.

Riksintesse naturvård: Nationellt värdefullt område där särskild hänsyn ska tas till områdets naturvärden.

Riksintesse rörligt friluftsliv: Nationellt värdefullt område där särskild hänsyn ska tas till det rörliga friluftslivets intressen. Med rörligt friluftsliv menas friluftaktiviteter som kan utövas med stöd av allemansrätten såsom bad, strövande och bär- och svampplockning.

Riksintresse skyddade vattendrag: Nationellt värdefulla vattendrag där vattenreglering eller vattenöverledning för kraftändamål inte får utföras.

Riksintresse värdefulla ämnen och mineral: Nationellt värdefulla fyndigheter av ämnen eller mineral som ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra utvinningen av dessa.

Servicenod: En plats där det finns ett utbud av kommunal och kommersiell service, såsom till exempel förskola, skola och livsmedelsbutik.

Sevesoverksamhet: Verksamheter där vissa farliga ämnen lagras, tillverkas eller hanteras.

Skred: En sammanhängande jordmassa som kommer i rörelse.

Skyfall: Hög och intensiv nederbörd i form av regn som faller på kort tid.

Slamström: är en flytande massa av vatten och jord som rör sig nedför en bäckravin eller en brant sluttning. Slamströmmar uppstår i samband med intensiva nederbördstillfällen och snösmältning.

Småorter och övriga utvecklingsområden: Småort är ett bebyggelseområde med 50-199 invånare. Övriga utvecklingsområden är områden som inte klassas som småort eller tätort men där kommunen har en positiv syn på att utveckla orterna.

Social hållbarhet: Den sociala dimensionen av hållbar utveckling. Social hållbarhet fokuserar på människans behov kring välbefinnande, trygghet, rättvisa, makt, rättigheter och individens behov.

Spillvatten: Förorenat vatten från hushåll, industrier, serviceanläggningar och liknande.

Stoppområde för höga objekt: Ett påverkansområde kring en flygplats som utgör riksintresse för totalförsvarets militära del. Inom stoppområde för höga objekt riskerar vindkraftverk och andra höga objekt att medföra påtaglig skada på riksintresset då sådana påverkar möjligheterna till säkra start- och landningar för den flygande verksamheten.

Strandskydd: En skyddad zon längs med vattendrag, sjöar och hav som finns till för att långsiktigt bevara goda livsvillkor för växter och djur både på land och i vatten samt säkerställa allmänhetens tillgång till strandområden.

Stråkhuvudort: En plats dit kommunal service och administration ska samordnas när så det är ekonomiskt fördelaktigt. Heby är stråkhuvudort i det södra stråket och Östervåla är stråkhuvudort i det norra stråket.

Södra och norra stråket: Två stråk där tätorterna som ingår i stråket ska bindas samman genom vägar, cykelstråk och kollektivtrafik. Det södra stråket består av Heby, Morgongåva och Vittinge. Det norra stråket består av Tärnsjö, Östervåla och Harbo. I varje stråk finns en stråkhuvudort. I Södra stråket är Heby stråkhuvudort och i norra stråket är Östervåla stråkhuvudort.

Tillväxt: En ökning av invånare eller företagsetableringar som ökar det ekonomiska underlaget i kommunen.

Torka: En långvarig period med brist på nederbörd som leder till vattenbrist, vilket påverkar markfuktighet, grundvatten och vattenflöden i sjöar och vattendrag.

Transportsystem: System för att förflytta människor och gods.

Tätort: Bebyggelseområde med sammanhållen bebyggelse med minst 200 invånare.

Tätortsnära landsbygd: Område liggandes inom en ca två kilometers zon utanför tätorternas detaljplanerade område.

Vatten och avlopp (VA): Verksamhet för försörjning av dricksvatten samt hantering av avloppsvatten och dagvatten. Verksamheten använder sig av ledningssystem (dricksvattenledningar, avloppsledningar och dagvattenledningar) och kräver reningsanläggningar.

Vattenskyddsområde: Ett mark- eller vattenområde där grund- eller ytvattentillgången skyddas för att kunna nyttjas som vattentäkt.

Vattenverksamhet: Åtgärder i eller vid ett vattenområde som förändrar vattnets djup, läge, mängd eller det omgivande området, såsom grävning, muddring, att bygga en damm eller brygga, eller leda bort vatten

Verksamheter: Byggnader och anläggningar som används för att producera varor och tjänster. Verksamheter kan drivas av både privata och offentliga aktörer.

Värmebölja: En period då dygnets högsta temperatur är minst 25 grader Celcius minst fem dagar i sträck.

Källförteckning

Lagstiftning och förordningar

- Artskyddsförordning (2007:845)
- EU:s ramdirektiv för vatten
- Förordning (2001:527) om miljökvalitetsnormer för utomhusluft
- Förordning (2004:675) om omgivningsbuller
- Förordning (2015:216) om trafikbuller vid bostadsbyggnader
- Förordning (2006:311) om transport av farligt gods
- Klimatlag (2017:720).
- Kulturmiljölag (1988:950).
- Lag (2018:1197) om Förenta Nationernas konvention om barnets rättigheter
- Lag (2000:1383) om kommunens bostadsförsörjningsansvar
- Lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och vid höjd beredskap
- Lag (2006:263) om transport av farligt gods
- Luftkvalitetsförordningen (2010:477)
- Miljöbalk (1998:808)
- Plan och bygglag (2010:900)
- Skogsvårdslag (1979:429)
- Strålsäkerhetsmyndighetens allmänna råd om begränsning av allmänhetens exponering för elektromagnetiska fält, Strålsäkerhetsmyndigheten 2009
- Vattenförvaltningsförordning (2004:660)
- Socialtjänstlag (2025:400)

Underlag från myndigheter och organisationer

Publikationer

- Beslut om riksintressen för totalförsvarets militära del, Bilaga 16 Uppsala län, Försvarsmakten 2023
- Besöksnäringstrategi för Uppsala län 2021-2024, Region Uppsala 2021
- Boverkets allmänna råd (2015:19) om friyta för lek och utevistelse vid fritidshem, förskolor, skolor eller liknande verksamhet, Boverket 2015
- Brott och otrygghet på landsbygden, Brottsförebyggande rådet (Brå) 2025
- Cykelrutt för rekreation och turism i Uppsala län, nuläge och visionsbild, Region Uppsala 2019

- Framtidsklimat i Uppsala län, SMHI 2015
- Färdplan för ett hållbart län – åtgärder för att nå miljömålen, Länsstyrelsen Uppsala 2020
- Grön infrastruktur i Uppsala län, Länsstyrelsen Uppsala 2019
- Grön omställning i Uppsala län. En översikt. Länsstyrelsen Uppsala 2024
- Handbok i kommunal krisberedskap: 4. Riskkatalog – värmeböljor och höga temperaturer, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap 2022
- Handlingsplan för klimatanpassning i Uppsala län 2023-2027, Länsstyrelsen i Uppsala 2023
- Hantering av brandfarliga gaser och vätskor på bensinstationer (handbok), Myndigheten för civilt försvar MCF (tidigare MSB) 2015.
- Hållbar utveckling genom fysisk planering, Boverket 2023 och 2024
- Infrastrukturplanering för förnybara drivmedel i Uppsala län, Region Uppsala och Länsstyrelsen i Uppsala 2022
- Jordbruksmarkens värden, Jordbruksverket 2015
- Klimat och sårbarhetsanalys för Uppsala län 2022-2026, Länsstyrelsen Uppsala 2022
- Kommunens arbete med jordbruksmarkens värde – ett stödverktyg, Jordbruksverket 2015
- Länsplan för regional transportinfrastruktur i Uppsala län 2022-2033, Region Uppsala 2022
- Mångfunktionella ytor, klimatanpassning av befintlig bebyggd miljö i städer och tätorter genom grönstruktur, Boverket 2010
- Plats för trygghet – inspiration för stadsutveckling. Boverket 2010
- Politik för gestaltad livsmiljö (Proposition 2017/18:110), Regeringskansliet 2018
- PTS mobiltäcknings- och bredbandskartläggning 2023, Post och telestyrelsen 2024
- På tal om kvinnor och män, SCB 2024
- Regional cykelstrategi för Uppsala län, Region Uppsala 2017
- Regional kulturplan för Uppsala län 2023-2026, Region Uppsala 2022
- Regionalt trafikförsörjningsprogram 2020-2030, Region Uppsala 2020
- Regional utvecklingsstrategi och Agenda 2030-strategi för Uppsala län, Region Uppsala 2021
- Riktvärden för buller från väg och spårtrafik vid befintliga bostäder, Naturvårdsverket 2023
- Sammanställning av statliga och mellankommunala intressen – underlag för översiktsplanering i Uppsala län, Länsstyrelsen Uppsala 2024
- Strategi för digital infrastruktur i Uppsala län 2022-2030, Region Uppsala 2022
- Strategi för ett jämställt och jämlikt Uppsala län, Länsstyrelsen Uppsala 2024
- Systemanalys för Stockholm-Mälardalsregionen, Mälardalsrådet, 2024
- Tillsammans för ett fossilfritt Uppsala län, Klimat och energistrategi, Länsstyrelsen Uppsala 2019
- Utveckling av den regionala persontågstrafiken, Persontågsstrategi för Uppsala län med målbilder till 2050, Region Uppsala 2025
- Vägledning för jämställd fysisk planering, Länsstyrelsen Skåne 2017
- Värmeböljor i Sverige, Faktablad nr 49 – 2011, SMHI 2011
- Åtgärdsprogram för vatten 2022-2027 Bottenhavets vattendistrikt, Vattenmyndigheterna 2022
- Åtgärdsprogram för vatten 2022-2027 Norra Östersjöns vattendistrikt, Vattenmyndigheterna 2022

- ÖMS 2050 – samverkan kring planering i östra Mellansverige, Rapport 2018:1, Mälardalsrådet, Regionförbundet Sörmland, Region Gävleborg, Region Uppsala, Region Västmanland, Region Örebro län, Region Östergötland, Stockholms läns landsting 2018
- Översiktlig stabilitetskartering Uppsala län, Heby kommun, Myndigheten för civilt försvar MCF (tidigare MSB) 2019

Elektroniska källor

- Agenda 2030 för hållbar utveckling, Regeringskansliet
- Artportalen, Sveriges lantbruksuniversitet
- Biologisk mångfald, Naturvårdsverket
- Biosfärsområde Älvlandskapet Nedre Dalälven
- EBH-portalen, Länsstyrelserna
- Ekosystemtjänster, Naturvårdsverket
- En Bättre Matchning, Mälardalsrådet
- En Bättre Sits, Mälardalsrådet
- Fornsök, Riksantikvarieämbetet
- Folkhälsomyndigheten (social hållbarhet/trygghet)
- Godstransportrådet, Mälardalsrådet
- Grön infrastruktur, Naturvårdsverket
- Hinderytor, Luftfartsverket
- Jordbruksmark i prövning och planering, Länsstyrelsen Uppsala
- Kartor och GIS, Jordbruksverket
- Karttjänster och geodata (GIS), Länsstyrelsen Uppsala
- Kartvisare, SGU
- Leader Nedre Dalälven
- Miljökvalitetsnormer för vatten, Vattenmyndigheterna
- Nationella folkhälsomål och målområden, Folkhälsomyndigheten
- Nationell livsmedelsstrategi, Regeringskansliet
- PBL Kunskapsbanken, Boverket
- Planeringskatalogen, Länsstyrelserna
- Radon och strålning, Sveriges geologiska undersökning (SGU)
- Ras, skred och erosion, Sveriges geotekniska institut (SGI)
- Regional vattenförsörjningsplan, Länsstyrelsen Uppsala
- Skyddad natur, karttjänst, Naturvårdsverket
- Sveriges arbete med klimatanpassning, Naturvårdsverket
- Sveriges friluftsmål, Regeringskansliet
- Sveriges klimatmål och klimatpolitiska ramverk, Naturvårdsverket
- Sveriges miljömål, Sveriges miljömålsmyndigheter och länsstyrelserna
- Sveriges nationalparker, Färnebofjärdens nationalpark, Naturvårdsverket och länsstyrelserna
- Statistikdatabasen, SCB
- Strandskydd, Naturvårdsverket

- Vatteninformationssystem Sverige, VISS
- Ät Uppsala län, en handlingsplan för att bidra till hållbar och konkurrenskraftig livsmedelsproduktion, Länsstyrelsen Uppsala med flera
- ÖP-modellen, Boverket
- Översvämningsportalen, Myndigheten för civilt försvar

Kommunala styrdokument och kunskapsunderlag

- Avfallsplan 2020-2030, antagen av kommunfullmäktige 2020
- Befolkningsprognos 2025-2040, 2025
- Energiplan med klimatstrategi 2011, antagen av kommunfullmäktige 2011
- Hållbar struktur i en växande kommun, antagen av kommunfullmäktige 2019
- Inriktningsmål 2024-2027, antagen i antagna av kommunfullmäktige 2023
- Kommunplan 2013 (Heby kommuns gällande översiktsplan), antagen av kommunfullmäktige 2013
- Kulturmiljöprogram, antaget av kommunfullmäktige 2022
- Lokalförsörjningsplan 2024-2033, antagen av kommunfullmäktige 2024
- Nulägesanalys 2024-2034
- Näringslivsstrategi, antagen av kommunfullmäktige 2019
- Nödvattenplan för Heby kommun, antagen av kommunfullmäktige 2024
- Omvärldsanalys 2023-2033
- Planeringsstrategi, antagen av kommunfullmäktige 2024
- Plan för hantering av skyfall och höga flöden, antagen av samhällsbyggnadsnämnden 2025
- Plan för hantering av extraordinära händelser, Heby kommun, Mandatperioden 2023-2026
- Riktlinjer för bostadsförsörjning 2018-2022 med utblick mot 2030, antagna av kommunfullmäktige 2019
- Riktlinjer för dagvatten i Heby kommun, antagna av samhällsbyggnadsnämnden 2017
- Riktlinjer för gång- och cykelvägar i Heby kommun, antagna av samhällsbyggnadsnämnden 2018
- Riktlinjer för kommunala lekplatser och naturliga lekmiljöer, antagna av samhällsbyggnadsnämnden 2019
- Riktlinjer för laddinfrastruktur i Heby kommun, antagna av kommunstyrelsen 2023
- Riktlinjer för medborgardialog i Heby kommun, antagna av kommunstyrelsen 2016
- Riktlinjer för park- och gatubelysning i Heby kommun, antagna av samhällsbyggnadsnämnden 2022
- Riktlinjer och handlingsplan för bredbandsplan i Heby kommun, antagna av kommunstyrelsen 2014
- Riktlinjer om skötsel av kommunens grönytor, antagna av samhällsbyggnadsnämnden 2017

- Riktlinjer om skötsel av kommunens skog, antagna av samhällsbyggnadsnämnden 2023
- Risk och sårbarhetsanalys 2023, antagen av kommunstyrelsen 2023
- Skogsbruksplan, Heby kommun 2015
- Skolplan, antagen av kommunfullmäktige 2021
- Styrdokument för krisberedskap i Heby kommun, antaget av kommunfullmäktige 2023
- Vatten- och avloppsplan, antagen av kommunfullmäktige 2012
- Vattentjänstplan, antagen av kommunfullmäktige 2023

Flygfoto, Heby

Översiktsplan 2040

HEBY
KOMMUN